

Zdigitalizowano w ramach projektu „OCHRONA I KONSERWACJA CIESZYŃSKIEGO DZIEDZICTWA PIŚMIENNICZEGO”

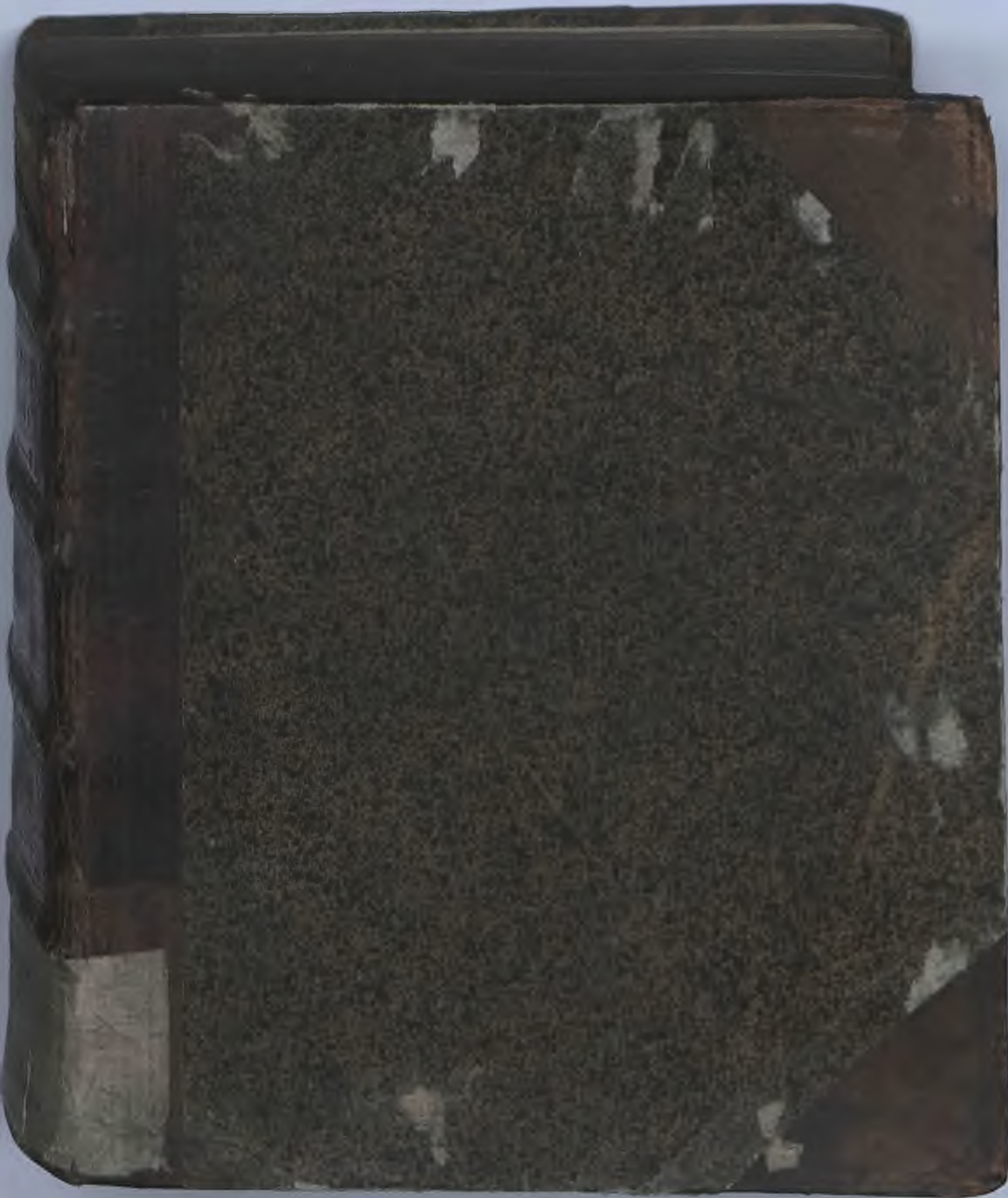

2007-2010

Wsparcie udzielone przez
Islandię, Liechtenstein oraz Norwegię
poprzez dofinansowanie
ze środków Mechanizmu Finansowego
Europejskiego Obszaru Gospodarczego

Zrealizowano
ze środków
Ministra Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego

Effractores diuini ista, qui vi s. M. lros
via ponaſ vi: foreſ adium, parietes In-
Sularum, v. horreorum diripiendi v. ex-
pilandi cauſa effringunt. Et tales pu-
niuntur laqueo, licet minus s. ſolidis rati-
ant juxta conſtituſ Joſephini. - Expilato-
res ſunt proſones, qui alienas adeſ v. vil-
las expugnant, diripiunt, homines deſpo-
liant, ſed ſine vi, id eſ ſine effractione. Et
in tales homines pro gravitate delicti gra-
viter animadvertitur. - Hac differen-
tia: ſi eſ plebejus, tunc ſolet condemp-
nari ad opus publicum. - Honeſtiores
am relegant. - Et hoc intelligiſ ſi hoc
faciant de die —

ſi id am noctu faciant, tunc adhuc gra-
vius contra illos proceditur. - Et quidem

si: si sint honestiores, tunc fustibus
caduntur, et in opus publicum: pro gra-
vitate delicti, v. ad tempus v. in perpe-
tuum: / condemnantur — plebei autem fus-
tibus cadunt, et in metallum condem-
nantur, de quo plura in Tib de custodia
reorum sequens — Huc mi referri possunt
Lacularii, et directarii, qui in Gallias
bulant; quorum poena dependet à libe-
ro arbitrio ejus, qui super illis cognoscit.
Huc mi referunt a pertularii, id est ii, qui
sine destructione seras referant, v. fortis-
cardines remonent, et ibi eum applicant,
quorum poena mi est arbitraria pro gra-
vitate delicti.

Tibulus ignis

Expilata Hereditatis

Subintelligitur de crimine: aesi diceres,

De crimine expilato hereditatis

Connexio: Inter crimina extraordinaria mi e crimen expilato hereditatis;
hinc de illo —

Crimen expilato hereditatis dicitur tunc:
quando quis ex hereditate jacente ali-
: quis rapit: dicitur aut hereditas jacere
tunc, quando nondum est possessa, quan-
do denique heres de adeundo deliberat.
Ideo aut tale facinus vocatur crimen expi-
: lato hereditatis, quia si potest vocari
furtum, jō debet aliter vocari, qd sic
Quod aut si possit vocari furtum, ratio ē;
quia furtum dicitur tunc quando talis
res rapit, quod actu ē alicujus alienus;

Res hereditatis jacentis am consentur
actu esse nullius go — Et quid sint null
us hor probat: quia si essent alicujus, tunc
deberent esse v defuncti, v heredis — de
functi n̄ sunt, quia n̄ vivit — Heredis
n̄ n̄, quia nondum possessionem agere
hondit go nullius — Hinc hor crimen
speciali nomine vocatur crimen expilato
hereditatis, et ideo n̄ extraordinariè vin
dicat — Et ratio ejus ē, nē quid rerum he
reditariam diripiatur —

2 Hic dicitur: Quod ex hoc crimine agant i
quorum interesse, uti ē heres, et ejus fa
tum n̄ prodest coheredi et legatario et
Et ratio ē, quia res hereditaria consentur
esse omnium heredum communes: Hinc
n̄ Victoria unius heredis prodest ceteris

Agis aut ex hoc crimine contra eos, qui
qui aliquid inde surripuerunt. §. NB loco
surripuerunt legatur surripuerunt. / qua-
tenus tu res rapto. / si hereditas in iace-
ret. / caderet in vitium furti. NB hoc
Num. loco intendant legas intendant.

Hic dicitur: Quod ex hoc crimine non possit
agi contra uxorem. Et ratio est, quia illa
tunc tenet aliam actionem, scilicet actionem
rerum amotarum.

Hic dicitur: non in liberis defuncti inter
se haec actio utilis erit: hoc est quod si ex
liberis unus, patre mortuo jacente here-
ditate, ex illa aliquid rapiat, quod unus
contra alterum hac actione agere non pos-
sit. Et ratio est, quia omnia censentur
esse communia, et sic suo potius iure

Procepsse rem presumunt quam raper
isse v. dolo fecisse - Quod in probat per l. 1.
h. tis ubi dicitur: Quod hac actione teneant
isti, qui alienam hereditatem expilant,
atque liberi si expilant alienam, de suam
go illi si tenent - Quod et dicendum in
coheredibus, quoniam in demeriti compen
:tum e' familio erigendo iudicio l. 3.
famil' erige: hoc e' quod si unus cohere
:dum aliquid rapuit, quod in contraili
hac actione agi si possit, quia in compen
tur in defalcationem procepsse - Hoc
am intelligit: si hoc faciat sine dolo v.
si putabat rem esse suam, v. si dixit co
:ram testibus, quod illam accipiat in de
falcationem - si id am dolo faceret, tunc

In jussu hac actione conveniri, ut si
illam clancularie scienter amovit. Et
ratio est: quia dolo nō indulgendum. ubi
tenus dicit: In Vitricum hæc actio privi-
no competit: hoc est, quod privignus hac ac-
tione possit convenire vitricum, si vitri-
cus ex hereditate privigni aliquod rapiat.
Hoc autem est intelligendum: si ipse vitricus
ex hereditate patris privigni, v. alterius
privigni aliquod raperet, quia pater pos-
set contra vitricum agere, si viveret.
Sed si esset, si mater moreret, et si vitri-
cus inde quid raperet, tunc hac actione
contra illum agi nō posset, quia nec ipsa
mater posset contra illum agere, si viveret,
nisi quid ex rebus eius amoveret: ne
forte fiat infamis, ubi infamia recedat.

Redundat in uxorem: / sed agendum
esset Actione in factum, quia honori ejus
e parandum — ulterius dicitur: quod in
Novercam quondam suam, exultantem
hereditatem avi, hac Actione agi possib.
hoc e, quod si Noverca aliquid reliquit ex hereditate
avi istius privigni, cujus e Noverca,
quod in hac Actione possib. conveniret.
Et ratio e, quia Noverca ab avo privigni,
nulla debet reverentia go — et quia avo
privigni, n e maritus Noverca — Et quia
avus eam posset hac Actione convenire,
go et privignus — secus esset, si ista Noverca
aliquid ex rebus patris privigni qui-
rereb, tunc hac Actione n posset con-
venire, quia s. lib. supponit. / esset uxor istius

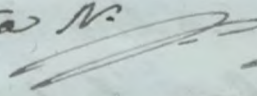
Latius, et sic si potest teneri hac actione,
Sed actione rerum amotarum —

Hic dicitur: Quod pro hoc crimine sit poena 5
extraordinaria iudicij arbitrio infligen-
da — Et inquit talis heres habet elec-
tionem, an velit hac actione extraordi-
naria agere contra rapientem — v an
velit rem jure ordinario vindicare —

Imo potest utraque /: ad semel in /: agere,
quia una alteram si consumit, cum
quolibet tendat ad alium finem scilicet
una ad rem, altera ad poenam qd —

Sed Obijciunt l. finis Cod. h. l. ubi dicitur:
quod hac actio /: scilicet expilatoris here-
ditatis /: possit intentari tunc, quan-
do alia actio defuit, qd si licet utraque

Agere, qđ male diximus, quod ita & alijs
quando alia deficit alia criminalis
vz si hoc si fecisset & civilis et rei perfec-
tionis N.

 Tibulus romus

De crimine Stellionatus

Connexio: Inter crimina extraordinaria
in e crimine Stellionatus, hinc de illo

i. Hic dicitur: Quod nomen stellionatus deri-
vetur ab animali, Stellione, verfatissimum
quod e simile Lacerte, quo nullum e in
disiungit homini - Vocatur hoc animal
Stellio a' Stellis, quia habet stellas /: et
quidem nigras /: in sua cute, quam per
quos annis devellere ad modum Serpe-
ntis - sed quia e valde salubris, illa
illam devorat, ne hominibus proficiat

Ad Salubritatem, et inde diuſ hor anti-
mal vaſerrimum, et ſic per Meſqho-
ram per hoc nomen designatur falla-
cia, inſtituta, aut diſſimulatio, et
qualecunque aliud tunc factum, quod
tendit in fraudem alterius: dixi diſſi-
mulatio: nempe eorum, qui volunt eſſe
ita vaſri, quod non poterunt puniri, quan-
do tale quid faciunt, quod per ſe non
ſpecificatum, et non accipit certum no-
men criminis - Nec in certa Actio eu-
tenis eſt prodita, et ſic ſ. u. occurritur
eorum fraudibus: tale crimen univer-
ſali vocabulo vocatur crimen ſtellione-
tium, et inde naſcit Actio ex crimine ſtel-
lionarii - Per hanc Actionem non poſſet agi

Nisi in casu, ubi alia actio deficiat l. 3
§ 1 h. b. Hinc si alia actio competat, tunc
haec actio cessat a similitudinem ac-
tionis doli — Possunt autem haec actiones
cum illa concurrere, v. g. actio pignoratitia
actio ex empto, quibus denique res potest
vindicare — Item actio permutati, com-
modati, depositi —

Definiri potest hoc delictum, quod sit ex-
traordinarium innominatum, quo quis
in fraudem alterius dolo malo, aliquod
noctuum causat — Sed a hoc requiritur
animus: ut id fiat fraude — ito sit tale
delictum speciale nomen si habeat, et
tunc vocatur crimen stellionatus. Sed
est in criminalibus, si aut in privatis ha-
bet locum actio doli, ubi alia actio

Hic jam ponuntur modi et casus, qui-²
bus hoc crimen committitur. Primo rem
alienam, aut suam obligatam / diffi-
mutatā obligatione / obligando : hoc ē,
si quis rem uni obligatam, alteri deinceps
scienter assignaret et sive sit sua, sive
aliena, v. bonae fide possessa. Item si
illam distrahat, v. vendendo. Item si
illam det in solutum. Item si illam
permulet cum alia. Item si ineres fal-
sas v. vitiores, pro veris v. carioribus sub-
stituat, v. pro auro et, v. pro adamante
gemmam vitream substituendo. Item
res obligatas aversendo, seu casum cor-
rumpendo et

Hic dicitur: Quod poenastellonaliū n. sit ³
legitima, hoc ē, quod n. sit ordinaria,

Sed e' extraordinaria seu arbitraria, de
puniens Rei hujus crimine. Sic: si sint
plebei, tunc condemnantur in metalla
lum - si aut sint in aliquo honore positi
tunc privantur cingulo, et ad tenuius rele
gantur - Et si talis simul esset perjurus
ut si venderet rem alienam, jurans esse su
am, tunc potest in exilium mitti ad tenu
ius, quia in hoc in crimen Stellionatus
incidit l. de perjurio si h. t. b.

4

Hic Quoniam. An hoc crimen inroget infam
iam? et hoc e', an talis fiat infamis? Ip
se leges vident sibi esse contrarias. Scilicet
l. 13 de his qui notant. infami, et l. 2. h.
Prima dicit, quod ita - Altera dicit, quod
non - Hinc varie sunt Consulorum per

Conciliatione opiniones, ut controver-
:sia tollat. — Aliqui combinant hoc modo:
quid prior lex sit intelligenda de casu, ubi
jam secuta fuit sententia, posterior vero,
ubi nondum secuta est sententia. — Loeßius
autem hanc combinationem rejicit; extra-
:tione, quia ex nullo crimine: quamvis
sit publicum: infamia irogatur sine
sententia go. — Aliqui dicunt, quod sit
expiuendum. Sic Non et hae combina-
tio tolleret quidem contrarietatem,
sed communis est lectio in contrarium;
hinc a correctionem si est facile recur-
:rendum. — Hinc Loeß: sic combinat: si
hoc crimen concurrat cum alio crimine
famoso: ut cum actione doli, et cum
actione de profiti: tunc sit infamia, et

Sic debet intelligi lex i3 — si am n conu
erat cum tali crimine, tunc n fit infamis,
/: vq si circa rem offignoratam aliquis
delinquat e3 / et sic dicit, intelligendam
esse legem dam — Quam sententiam mi
dicit probari per d. l. q de publ. iudicijs
libr dicit: Quod ex dolo fiat infamis, qd

Tibulus Stius De Termino moto

Connegio: Inter extraordinaria delicta
m e Motio termini, hinc de illo —

- 1 Terminus hie accipit pro fine seu limite,
qui confine agros distinguit — alia ter
minus e nomen potissimum, vq finis vlti
finis cuiusque rei, v i3 Philosophi accip
unt e3 — Et e limes unum agnem ab
tero distinguens — Et qui terminum

Talem movent u transponent, hi sunt
gravius puniendi — Et tales in veteri
testamento lege Mosaisca puniebantur.
Et quidem poena mortis Deutr. Cap. 27
Numa Pompilius, ritus Rex Romanorum
statuit, quod talis debeat esse sacer, id est
Hogolforij seu detestabilis — Et in boves
epus sacres esse iubentur, hoc est debeat
conficari — Cuius Julius Cæsar talibus
pro talibus legem agrariam, quæ tales
molebantur poenâ 50 aureorum, et
hæc actio seu petitio est popularis l. 38 —
Postea autem contra tales terminorum avul-
sores u impulsores, seu translatores, sta-
tuta est poena extraordinaria juxta condi-
tionem facientium, hoc est: si honestiores

Sint, tunc mitius puniunt, v.g. solâ relegatione v. carcere, aut aliter - si amiserint vires, tunc verberare et relegatione l. 3. h. tit. ubi id ipsum dicitur et

Tibulus 22us

De Collegijs et Corporibus

Connexio: Inter crimina extraordinaria miscentur collegia illicita, hinc de illis Collegium dicitur Coetus et Coitus s. d. alium ad eundem finem seu professionem tendentium, uti sunt Juris, Medici et Item Mechanicorum et quæ tñ possunt vocantur Tribus — Collegia alia sunt licita, alia illicita — Licitæ sunt, quæ ad honestum finem tendunt, seu quæ utilitatem Civitatib. respiciunt, uti sunt

eo,

Quae ante nominavimus - Illicita sunt, quae
ad improbum finem tendunt, et si utilitas
est, sed perniciem Civitatis requirunt, ubi
vix sunt Collegia Convivatorum, liberti-
num, Sectarum, factionum, furum, latro-
num, et similium vix legum, et talibus
coetibus illicitis, nulla fortitior Reipubl.
pestis esse posse dicitur: Ex ratione, quia
ex talibus coetibus oriuntur conjuratio-
nes seu conspirationes, et seditiones in
Reipubl. - Et alia multa mala inde nas-
cuntur, vix perjuria, rixae, homicidia fur-
ta et - Hinc de summo jure talia Col-
legia prohibentur sub poena vig. publicae
l. 2. h. tit. - Nisi forte sint personae hones-
tiores, tunc possunt puniri arbitrarie

2

Et talis domus s: in qua talia Collegia
 habentur: prescribi, ut e: configuratur
 Hic diu: Quod Collegia illiuta s: libere
 coetus seu Corpus figulorum, textorum, fo
 : brorum, pictorum, Sartorum, futorum
 habeant potestatem sibi a lege concessam
 quod sibi possint facere Statuta aut pacta
 suam Mechaniam concernentia et
 debent tamen talia Statuta tendere
 tra bonum publicum l. fin. h. l. — Posse
 in habere Arcam seu bursam — Ulterius
 diu: Quod talibus Coetibus in possint
 relinqui legata et Et si unus de talibus
 Collegiis moriatur sine herede, tunc
 succedit ab intestato Collegium, remota
 s: fisco — Illiutis am Collegijs nihil

Potest relinqui — Quia autem diximus, quod
Collegijs illiutis nihil possit relinqui, oc-
casione hujus Quæstionis an Collegia Chri-
stianorum olim fuerint illiuta? Ratio
dubitandi, quia illis nihil potuit re-
linqui. Et tamen, quod non, quia hoc tunc fiebat
ad refrenandam illorum avaritiam, et
non ex alia causa, id est non ob ortum Religio-
nis — Prohibuerunt autem hoc non tamen Prin-
cipes gentiles, sed in Christiani, uti erant
Principes Arcadius et Valentinianus, et
hoc ob eorum magnam avaritiam. Hinc
in S. Hieronymus ad Neotianum dicit:
pudet dicere: scorta, mimi, auriga, sa-
cerdotes idolorum hereditates capiunt, et
qui Textus jam antea plenus fuit profanis,

M. Thocag et Constanti Imperatores
prohibitionem item sustulerunt

Tibulus 3^{tius}

De popularibus actionibus

Connexio: Eximus de criminibus extraor-
dinarijs, ubi potest agere iste, quem
concernit, jam subjungitur de populari-
bus actionibus, ubi quisque de populari
potest agere, quia cuiuslibet de populari
censetur interesse —

1. Populares actiones dicuntur istae, per qu-
as totius populi tuetur seu defendit

L. i. h. b. ubi id ipsum dicitur: quando
necesse tale quid sit, ubi totius populi

interest ut n. fieri — Potest aut popu-
interesse dupliciter scilicet & princip-
: libet

v secundario - principaliter dicitur in-
teresse tunc, quando utilitas publica
primario versat, et dario tui privata,
uti v.g. sit in crimine fracte urseculis et -
dario ejus interesse dicitur tunc, quan-
do privata utilitas primario versatur,
et ut dario publica, uti v.g. sit, quando
agitur de suspensis, ejus et effusis et
Hic dicitur. Quod harum actionum ² sit
popularium: scilicet sint conditiones, quod
quilibet de populo agere possit. Modus
tamen actor sit capax agendi seu liber
l. 4 h. l. Minus servus agere non potest et
ult. enim dicitur: Quod si plures concu-
rant, qui hanc actionem intentare
voluerint, quod preferatur istis, cuius
interesse, v.g. si sit perclusus et innotum est.

l. 3. h. tit. Alias profertur iste, qui
majori zelo presumis actionem prose-
cuturus — Ulterius dicit: Quod Mulier
pupillus agere n. possint, ne fragilitate
peccent — Nisi res ad eos pertineat: v.
si forte fuissent perfuni, et tunc Tutor
aget nomine pupilli — Ulterius dicit
quod haec actiones ad fideicommissarium
n. transeant Legibus hoc est: quod si fidei-
commissarius hac actione e' aliquid consequutus
quod hoc n. teneat dare fideicommissario
quia hoc n. habet, ut haret, sed ut quo-
libet de populo et — Ad finem dicitur
quod haec actiones n. dantur contra haereditatem
extractionem, quia delicta suos debent fer-
re auctores, neque durat ultra annum
l. fin. h. tit., quia sunt poenales

Hic dicitur: Quod in istis actionibus speciale
sit hoc, quod Deus se possit defendere per
Procuratorem, actor autem per Procuratorem
agere non potest. L. 5. h. tit.: ubi id ipsum di-
citur - Et ratio dari potest, quia Procura-
tor mallet agere nomine proprio et sibi ac-
quirere et - Ex iis: Nisi forte ipsi fuis-
set notitum, tunc non per Procuratorem
posset agere L. 42. de procurat.; quia cate-
narius hac actio censetur esse privata: ul-
terius dicitur: fidejussor quoque non datur.
hoc est, quod conveniendus, ante litem
non tenetur dare fidejussorem, ex ratione,
quia tunc adhuc nullius censetur in-
teresse - Ex iis: Nisi forte ante litem
res ad agentem pervenisset, tunc il-
lum posset exigere, ut si illi sit notitum.

Leg. 12 de V. L. - Post litem am potest
= ti fideiussor - Et ratio est: quia pars po
= ni quandoque pertinet ad agentem,
altera pars ad fiscum: v. g. si agatur de
albo corrupto: / Quandoque in actor lo
totum servat, id est fit in actione de supp
= si est —

2
Hic dicitur: Quod hodie actiones populares
non sunt in usu, quia hodie per privatos agi
non solet, et verecundis causa, et non par
sumptibus - Ne tamen delicta maneant in
impunita, si in locum ejus successerint
Syndici, qui Promotores, seu Procuratores
= res, fisci vocantur; hoc est illi, qui fisco
juncti sunt, ut scilicet res fiscales per
= agantur

LIBER 48us

Tribulus unus De Publicis Judicijs

Notandum e' hic ante omnem connexionem
quod iste liber, una cum priore hocq; et
egmo vocentur libri terribiles; quos Jus-
tinianus in Confirmatione statum sic
appellat — Et hoc ideo, quia in illis pre-
cipue in hoc tractantur criminalia,
ubi terror Reij incutitur, et jam datur.

Connexio talis: Eginus de Judicijs civili-
bus, Sequis de criminalibus — v. Eginus
de Judicijs privatis, Sequis de publicis —
Et imo quidem de illis agit in genere.

11

Huius diuisio: Quod iudicia publica ab acti-
onibus popularibus / de quibus paulo an-
tuum eis differant, et quidem zilicite
Simus: quia publica delicta fere omnia
diuis fere: aliqua enim exijciunt, ut
per Tibulum sequetur, uti v.g. & Crimen
residui: / sunt criminalia, ha vero no
ne, sed plerumque tendunt ad interesse,
e' actio de suspensis, ejetis, effusis, rito
ha sint anno / ut e termino / circumse
to; illa am n sunt — Hinc criminibus
prosecutis, nisi 20 annis — popularibus a
actionibus prosecutis anno — Alterius
diuis: quon publica iudicia / iuxta
aliquos: / deriuentur a populo, quos
populica iudicia, et hoc ideo, quia or
nibus

Latent, et quod quilibet de populo in
illis ad accusandum admittatur. Dicu-
tur autem publica delicta, illa delicta, quae
ex legibus publicorum iudiciorum des-
cendunt — Ulterius dicit Auctor, quod
ordo instituendum iudiciorum pub-
licorum olim diversus fuit à privatís,
quia privati actiones debebant inten-
tari per actiones, et non tamen coram Magistra-
tu, sed in coram arbitris poterant pro-
poni, et peragebantur iudicialiter, haec iu-
dicia autem tamen coram certis iudicibus
poterant cognosci, et non per viam actio-
nis, sed per viam accusationis, et in-
super debuit se inscribere in crimen seu
in poenam talionis —
Hic dicitur: Quod olim agendum.

Horum iudiciorum ordo fuit solennis
et convocabant ad arengam, quod factum
est occasione Valerij Publici Consulis Ro-
mani, qui egestis Regibus, tulit legem, ut
nec liceat Magistratus Romae in caput
Romani nisi criminaliter advenire, nisi
in populi - Occasione hujus multa delicta
manebant impunita. - Quod ne fieret,
iudices constituti sunt quaesitores, pariterque
qui de talibus delictis inquirebant, et
toti populo deferabant, et postea tales
delicta iudicabatur - Postea autem per
curras fraudibus, loco hujus fuit inventa
interdictio aquae et ignis etc. - Fuit autem
circa hoc tempus ad initium Numinis dicti
est ordo procedendi sollemnis, et quidem

Anno Accusator nomen Accusati, seu Rei /:
a reatu dicti /: debebat deferre ad talem
quositorum paricidij, et crimen illy propo-
nebat, et illud ad notam accipi petebat,
et actionem /: qua eum, et ex quo crimine
pulsaturus erat /: nominabat - Et si Reus
crimen fitebatur, tunc procedebatur
ad sententiam - si autem crimen negabat,
tunc ei certus dies pro inquirendo crimi-
ne prefigebatur /: et si tunc Reus seu
accusatus dicebatur horere in reatu, et
si a tempore delati criminis juxta l. 25
de pœnis /: et debebat portare pullam
vestem, et barbam a tunc intonsam.

Et quidem Accusatori pro probando cri-
mine /: publice sub dia, seu in foro /:
concedebantur pro perorando duas hore,

Reo vero pro se defendente concedebatur
tres horae /: et hæc e origo tantæ Re-
:anorum eloquentiæ /: Tandem finitæ
:trinque peroratione, nomina Consula-
rum projiciebant in urnam, usque ad
et si quis effractorum fuisset Accus-
:ri, accusato suspectus, tunc loco ejus-
:traheretur alius, et postea Isti Consules
votabant, an Reus esset absolvendus
condemnandus - Erant autem pro hoc
ne vivæ voce teneatur Votum suum
:ferre /: tres urnæ, super quibus itidem
assensus erant /: v. g. in aliquo theatro
totidem tabulis - Aut unam tabulam
erant inscriptæ litteræ AM: id e. am-
:go es - Aut alteram AB id e. absol-

Ad 3^{iam} C id est condemno; et qui vo-
tabant pro Deo, tunc nomen suum inji-
ciebant ad urnam Ab id est absolvo - Qui
votabant contra Deum, tunc nomen inji-
ciebant ad urnam C id est condemno -
Qui autem dubitabant; illi suum nomen
injiciebant ad urnam Am id est Ambigo
seu dubito, et postea pluralitati Votorum
stabat ut ad absolutionem ut ad Condem-
nationem - aut si major fuerit nume-
rus ambigentium, tunc crimen procras-
tinabatur ut conperendinabatur, id
est altera ut tertia die iterum votabatur -
Et iste mos olim fuit quem Romanos,
loco cujus postea ne delicta mancant facile
impunita; quia ne facile se quis pro
penam

Salonij: / ad accusandum offerebat, su-
cessit Interdictio aquae et igni, et tandem
in locum utriusque successit deportatio

Et hoc fuit olim —

Hodie amplius auctor ad finem Numeri
diab: / iste vetus modus et ordo nō in usu
sed hodie omnia crimina extra ordinem
cognoscunt, hoc ē coram ordinario loci
iurisdictione — Nihilominus tū adhuc vetus
praesentia legum manserunt in usu L. 8 h. tit.
de quo plura in Titulo de poenis dicitur
—

3 Hic jam dividit Crimen publicum, quod
aut sit capitale et aliud nō capitale —
dicitur autem crimen capitale, hoc, quod Capiti
civitatis eximit; hoc ē, ob quod Reus capitalis

Unus et quidem & Capite naturali, quo
fit per ultimum supplicium - & Capite
civili, quod fiebat per Interdictionem
aqua et igni, in cuius locum postea Suer-
cessit deportatio -

Hic dicitur: Quod hoc genus poenae s. Cili-
-cat per interdictionem aqua et igni s. in-
-dici fuerit necessarium, ob rati ejus intro-
ducendi erat, ne delicta manebant impu-
-nita, quia s. ut dictum: propter leg-
-em Valerij Publici si licuit Magistra-
-tus Romano criminalis in Caput Civis
Romani animadvertere, injussu populi -
Et haec poena manserat usque ad tem-
-pora Imperatorum, qui tandem illam
in poenam deportationis commuta-
-runt -

5^a Ad finem delicta si capitalia sunt, quae
nec civitatem, nec libertatem adimunt,
sed irrogant infamiam & ad poenam
pecuniariam sive applicandam tendunt
& executionem corporalem infligunt.

6^a Hic dicitur: Quod iudicia publica habeant
quosdam proprios seu specialitates
Amo: Quod deo irrogent infamiam iuris
si tamen citius quam post sententiam. Et
ratio est, quia infamia iuris spectat ad po-
nam, ad poenam autem nemo tenetur ante
sententiam perire — rursus quod finiantur
morte Rei, et haec si succedit in po-
nam. Et ratio est, quia delicta suos tenent
autem Authores — Excijs in crimen per-
cellionis, quod in post mortem potest

Et in liberi fiunt infames, quod est speciale —

Et denique omnia illa crimina exij-
unt, ubi questio pecuniaria ventilatur,
que in post mortem moveri possunt —

Et ratio est, ne scelere quosita profint
herediti, uti vix est crimen paulatim, de
Residuis. Et ratio est, quia turpia lucra in
hereditibus sunt extorquenda —

Hic finem dicis: Quod mors, v. mora Accu-

satoris non faciat questionem cessare,

quia res potest per alium peragi —

Item speciale est hoc, quod non licet agere 7

per Procuratorem, sed per se, ut sit pre-

sens. Et hoc tam ex parte Accusatoris,

quam ex parte accusati procedit. Et quod

ex parte Accusatoris non possit admitti Pro-

curator; Ratio est, quia si Accusator convineat

Calumniis, tunc debet sustinere poenam
talionis, si potest aut illam sustinere, nisi
sit praesens, quod debet esse praesens. Et Pro-
curator in si potest puniri, quia non condem-
natur nomine suo. Sed potest Obijci. Hoc
cessat poenae talionis, quod saltem hodie potest
agi per Procuratorem. Et hoc loco ejus est su-
pergata alia C. Levis N. — Quod autem ex po-
te non admittat Procurator, hoc est nimis
Judicia reddant illusoria, quia contra
absentem si potest fieri executio. — rito
facilius delegatur crimen v.g. ex voce,
ex vultu, ex Constantia, ex trepidatione
et id iudex magis eruat veritatem
juxta Versum:

Acu quam difficile est crimen non probare.
Quod in probat per L. fin. h. tit. lib.

Utiq: Quod multo minus ad defenden-
dum admittat Procurator, qd e' Testis
expressus - Et hoc in in delictis priva-
tis procedit, si agatur de poena corpora-
li infligenda - seu e' si agatur de poe-
na pecuniaria, quia hic n' obtinet ea-
dem ratio. -

Diximus: Quod in delictis publicis n' stric-
te Capitalibus n' sit admittendus Procu-
rator ex parte Accusati. Et hoc in regula
seu tunc, quando agitur ad defenden-
dum ejus facinus - Quis tñ ubi admit-
titur Procurator - An si Accusatus sit
absens possibilis, et si tñ agatur ad pur-
gandam ejus contumaciam ratione ab-
sentis, ut quod iuste et legitime absit et

Et tñ debet citari edictaliter, et si n̄ co-
pareat, tunc inscribit in libro Reorum, et
bona ejus arrestantur, quæ n̄ recipit, nisi
infra annum redeat, et purget suam
innocentiam. Si aut̄ absit post libem, tñ
n̄ debet citari, si aut̄ citatus n̄ compareat
tunc potest condemnari, et executio fieri
in statum.

¶

Hic dicitur: Quod instrictè Capitalibus de-
fatus possit defendi per Procuratorem,
tñ ratione absentis, sed n̄ ratione in-
centis: quod probat per l. 3. Cod. de de-
fatis ubi dicitur: Quod Rei Capitalium
enimvero, absentes n̄ per Procura-
rem defendi possint, q̄o ē Textus expre-
ssus. Et ratio ē, quia lex habet unamquamque
viā honestam ad evitandū sanguinis huius

Quod probat hinc per l. 33 § publie
de procurat. ubi dicitur: quod pro dam-
nato, qui jam ad supplicium ductus
est et quidem in pro invito: appellare
licet, go et isto casu —

Hic dicitur: Quod de Consuetudine bonum ¹⁰
in abjentes citati et contumaces con-
demnari possint, in defensi, quia propter
contumaciam habentur pro Reo et con-
victis et executio solet fieri in effigie —
diximus: quod in criminalibus non liceat ¹¹
agere per Procuratorem: Hic ponitur
exceptio, ubi Reus potest defendi per Pro-
curatorem: quamvis sit pro sensu: si sit
persona illibris: Quod in evidentitate
rationis a Clarissimis extenditur: ex ratione,

Inia Republ. indiget talibus hominibus
seu personis - Et hoc procedit, siue agat
siue conveniant ex eadem ratione. Et hoc
procedit, non tamen in criminalibus, sed in
civilibus, ubi quidem criminaliter, De
strictè capitaliter agit, saltem in casu
injuriarum. Et si quando fin. Cod. de Jur.
jur. ubi id ipsum dicitur. Debet tamen talis
persona / si quem accuset. / se subscribere
in crimen, et sententiæ in illorum
persona concipit. hoc est, quod illi velint
executionem subire. Et tales personae
si per Procuratorem agant, non fiunt
sames, nisi condemnentur. - Simo qui
liberum per se non sunt testamentis - ideo
quia non erant in iudicio tempore sententiae.

Et Procurator nō fiet infamis, ex
ratione, quia nō agit nomine suo. Et hoc
de dictis personis Illustribus procedit, siue
sint legitimi, seu ordinarij, siue nō, seu
tū honorarijs Codicillis sine administra-
tione decorati, hoc ē; siue sint dicti in digni-
tate constituti, siue nō, v. g. eminenti. Alij
haec Verba sic explicant: quod huiusmodi
procedat, siue sint nati Illustres, siue
facti tū, quia utrobique subest eadem
ratio —

Hic iterum ponit exceptio; ubi nō unus 12
per alterum potest defendi; uti v. g. sunt
serui, qui possunt defendi v. per domi-
num, v. per Procuratorem ab illo da-
v. per quemcunque alium, nomine domini?

Et ratio est, quia Dominus tunc in tam
rum, quam rem sui patrimonij censet
defendere — Hoc autem sic intelligitur, quod
denique Dominus possit purgare ejus
: presentiam, s. Hinc mi debet cavere Jur
: cum Sisti, sed Dominus hoc sibi in patre
condemnat, quia quamvis illum Dom
nus defendent, sententia transferenda est
servum — Hoc autem intelligitur, si ag
criminaliter — si autem agatur Actio
noxalis, tunc sententia unius in de
: nem, quia ibi Dominus condemnatur
ut servum noxa declarat, et ut patet
testis id, ad quod est condemnatus, seu
affirmationem — Et ratio est, quia Actio
noxalis non pertinet ad Actiones criminales.

Ulpianus dicit: quod si dominus servum
non defendat, quod tenet actione ad exhi-
bendum - sed propterea tamen illum non cen-
setur dereliquisse ex ratione quia quam-
vis servus absolvatur, ideo tamen non fit li-
ber, sed manet in potestate sed Ulpianus
si dominus servo pereunti non debet alimen-
ta, tunc servus fit liber, quod et hinc Idem:
pariter est quia hoc casu servus non deli-
quit, ibi deliquit -

Itaque dicit: Quod pendente iudicio civi- ¹³
li, non possit ex eo facto agi criminaliter,
hoc est ut dominus ob servum occisum
cogit agere criminaliter actione le-
gis Aquiliae, tamen non potest agi actione
legis Corneliae - Quod probat per L. 4. h. l.
ubi dicit: quod per iudicium civile

Si ad publico iudicio prejudicium
Idem e, si ageret rane furti v rane
norum raptorem ad rem recuperand
tunc in interim n potest agi criminal
Sed finito iudicio civili, postea tñ po
test inchoari iudicium criminale jux
l. unicam Cod. quantis del. Civ: ubi d
ipsum dicit - Sed Obijciat: d. l. 4 h. b. l.
dicit: quod per iudicium civile publico
fiat prejudicium gō n potest agi d.
: 30 l. 1. mō a simul. C. postea N. D.
Explicite facit ei prejudicium, id e, ag
altera cessaret N. quod iudex ratione
tenus iudicij reddat instructior C.

Tibullus 24us

De Accusationibus

Connexio: Eximus de delictis, quia in
delicta deleguntur per accusationem;
hinc de illa —

1
Rubrica habet duas partes: prior est de ac-
cusatione, de qua hic: Accusatio est alicu-
jus delicti & maleficii, quod Judicem ad
vindictam publicam, Solemniter facto
delatio —

2
Jam Num. 2to Quoniam quis possit accu-
sare? In regula ad accusandum qui-
libet admittitur, qui non est prohibitus, sive sit
paterfamilias, sive filiusfamilias. Et ratio est,
quia Accusatio est de genere permissorum —
Et hoc procedit: quod denique in filius-
familias possit accusare: quamvis pater
dissentiat l. 9 de his, qui sunt sui & alieni Junz

ubi id ipsum dicitur - Et ratio additur, quia
publicis causis filiusfam. habet pro potestate
atque go - In Regula go quisque potest
accusare - Exigitur tamen immo Aulicis
ubi in quisque ad accusandum admittitur
sed tamen certe personae, uti est pater, frater
et Maritus - Item potestas et Aulicus
- Exigitur etiam causa partis sup-
positi /: nonnullis /: ubi tamen iste addi-
tetur, ad quem ea res pertinet, hoc
qui sperandam habet successionem
l. 30 infra ad l. Cornel. de falsis: ubi
id ipsum dicitur: -

3 diximus: quid ad accusandum ad-
mittatur quilibet, qui non est prohibitus
Hic jam per hunc et sequentes Nisi
sequuntur personae prohibita, quae

Quos n̄ admittuntur ad accusandum,
 uti n̄m̄ e Mulier. Et hoc propter sexus
 verecundiam et fragilitatem, quia mu-
 lier facile induit ad accusandum amore
 aut odio, quia mulier aut amat aut
 odit. — Et hoc in regula: Exigitur tñ, ubi m̄
 mulier admittit, si res ad eam pertine-
 at: hoc e, si suam, suamq; injuriam
 defendat, v.g. si maritum accuset de adul-
 terio, et homicidam sui filij. — Exigitur
 in crimen atrocissimum, v.g. lesa Ma-
 jestas, parricidij, hereseos, simonis, et hoc
 favore publico. Item annone, ex eadem
 ratione l. i. 3 h. t. b. —

Hic dicitur: Quod propter aetatem in ab ac-
 cusando removeantur pueri, ne quid
 temere attentent. — Exigit Nisi suam

suorumq; injuriam defendat, et ad
consensus Tutoris, v. g. si quis forte in co
ver patrij loquisset / sed debet agere
Tutorem / v. matrem ejus adulteram
pellisset - Minor 25 annis ab accu
do si repellit, immo quia in d. l. 2. et
tm repellunt pueri, go minores si
pellunt - rdo quia minores tm in
terio ab accusando repellunt, go in
crimini bus si repellunt, quia sages
catus firmat regulam in casibus n
tis, et quia exclusio unius e inclusio
rius - In Regula go minor 25 ann
repellit - Consultus tm e, ut et hic
veniat auctoritas Ciceronis. Et
ne quis dicant, quod si debent v. ne
ant, quod dicere debet, et ne forte

Contrasse aliquid dicant -

5

Hic dicit: quod in aliqui ab accusando
repellantur ratione sacramenti, uti sunt
milites, qui stipendia meruerunt. Et ratio
e, ne' avocentur a militia. Exijit Nisi
suam suorumque injuriam persequantur
vg. eodem sui patris -

6

Hic dicit: Quod in aliqui ab accusando re-
piciantur ratione dignitatis v. Magistratus
major, uti vg. fuit Praetor, Praefes, extra-
tione Amo quia cura eorum magis res-
picit Rempubl. quam singulas perso-
nas - ratio ne' propter potentiam infe-
rioribus noceant, quod facile fieri possit -

Hic dicit: Quod in aliqui ab accusan-
do removeantur propter inimicitiam -
Et hoc propter suspicionem calumnie

7

horum quod id n' faciant ex zelo virtutis
sed ex odio — Ulpianus dicit: quod n'
moveant, qui de calumnia suspecti
v'g qui ob accusandum v' n' accusan-
tem pecuniam accipient, id e' ut ab ac-
cuso absint — Ulpianus dicit: q
n' removeant pauperes: Habent o-
pro paupere isti, qui n' habent bo-
nos in bonis — Et ratio e' quia pauper
cogit ad illicita, et diu esse ad om-
meritum — Hoc autem intelligit de
paupere, cui simul e' mala mens, qui
propter paupertatem e' lacer-
atus si esset homo frugi, tunc n'
moveretur, quia n' pauper iustus
esse potest et debet —

Hic dicitur: Quod in domesticis ab accusando
8
sando removeant, uti v.g. sunt servi,
qui si id faciant, tunc casite seu gla-
dio puniunt, quia precepta vox servi po-
tius est amputanda quam audienda
l. pen. c. qui accus. n. poss. libi id ipsum
dicitur — Repellunt in abinde alium,
quia censent vel id facturi v. ex odio
unius v. ex amore alterius de testib.

Hic dicitur: Quod si frater fratrem suum
9
crimine capitali accusasse presumat,
quod si tui si debeat audiri, sed debet
exiles plati l. In levionibus am au-
ditur, sed de plano debet res discuti.

Hic dicitur: Quod in liberi suos paren-
10
tes v. liberti suos patronos accusare

ni possint, et hoc propter reverentiam
eis debitam - Et si hoc faciunt, tunc
possunt puniri arbitrarie - Imo
solum conatum possunt puniri juri
l. fin Cod h. l. ubi id ipsum dicitur - Et
aduli potest, quia persona patris v
troni, filio v liberti debet esse sancta
Excepius tñ Crimen Lesae Majest: ex re
quia Rejsubl. salus praestat s. id q
preib. / Saluti parentum et patro
rum - si tñ tales liberi v liberti
contra parentes v patronos quid p
rendum habent, tunc possunt ag
actione in factum, supposito, quia
sunt in jure potestate -

ii si eadem servant in parente ory

liberos, hoc est, quod si quisquis filius
non possit accusare patrem, quod tamen pa-
ter possit filium accusare coram Prae-
sidente si: et propter insidias et contuma-
ciam — Militis tamen talis filius erit per-
niendus, ex ratione, ne talis filius videatur
a patre quasi supplicio esse oblatum et
delatum l. 9 § plane de off. procuratoris —
non debet autem eum de crimine capitali
accusare si: aliter si hoc faciat, privatur
bonorum possessione contra Tabac:
l. 10 de iure patroni, ubi id ipsum dicitur,
quia se ea reddidit indignum et
hoc in procedit in Patrono ex eadem
ratione —

Hic dicitur: Quod exite minutus lites 12

Maxima et media, in rebus ab-
-eugando, uti' v'g e' d'gortatus u' servus
na, damnatus a' q'us publicem
tam t'n accusationem d'gortatus po-
ad finem deducere, quia saltem ab-
itio fuit habilis —

Ne loco legis & penas is qui

Item damnatus publico iudicio
quamvis retineat libertatem et bo-
tatem: in rebus, quia sit infamis, u'
t'n accusatores debent esse boni fidei
tunc in isti removens, qui turpes
quosdam faciunt s: uti' v'g sunt
nes: Item scenici, qui artem turpem
exercent, quia in sunt infames,
quidem infamia facit —

Quoniam An infames infamia facti, in
ab accusando removeant? Et de iure
non sunt removendi ex ratione, quia ob
delictum non debet quis removeri, nisi
sit condemnatus, talis autem supponitur,
non esse condemnatus quod — Nihilominus
tamen ex equitate et consuetudine relin-
quitur iudicis arbitrio, qui illos potest
rejicere, et potest illis tamen fidei adhibere,
quantum vult — Quod probatur arguente
l. 13 de Testib: ubi dicitur: quod iudex
testem infamia facti laborantem
possit rejicere a dando testimonio,
quod est accusatorem — Ubi tenet dicitur:
Quod socii criminis non repellantur ab accu-
sando, immo nec creditur confessioni

tenius scilicet contra alterum, et r
e, quia ambo sunt infames, Et qui pu
tus e' p'p' in alium dicere, p'p' vitiu
carere debet

13

Hic dicit: Quod accusatus suum ac
torem, pendente accusatione ac
tare si possit, ex ratione, quia reum
nanti licentia reo e' denegata, p'p'
quam se crimine exuerit, hoc e' q' u
in relatione criminis, sed p'p' ali
seu ostensione p'p' innocentie reo
sit absolvendus seu purgandus
cujus tri Nisi forte suam suorumq' in
riam p'p' sequas, hoc e', Nisi forte
exceptionem tui istud crimen off
netur v'g ides tibi dedit alapsam
quia me appellasti latoriem

In Regula am §. ult. dixi. / Accusatus accu-
satores penitente accusatione, accusare
n̄ potest. Rāo addi potest, quia tūc peniten-
te nihil innovandum — Hoc am̄ intelligos
de pari v̄ minori crimine — Gravior am̄
crimen ei potest objici, v̄ si quis actione
injuriarum conventus alteri objiciat
latrocinium — Et rāo ē quia crimini
graviori per minus n̄ debet projudi-
cari §. unus ē i. C. h. t. — De hoc debet
fieri ante litem contestatam — Hinc
post litem id fieri n̄ potest, quia censes
dolose fieri — Ex iur. tñ. ubi id n̄ post
litem potest fieri, si objectum crimen
sit tale, per quod accusatus relevatur
et accusator oneratur v̄ si crimen in
illum rediunt. v̄ si lex a manto

de adulterio accusata eadem lenocini-
objiciat. Et ratio est, quia talis man-
dit causam lenocinii, et sic non debet re-
bare in alio, quod in se approbat. — Ad
finem diu: quod tamen sit permissum
pendente reatu edere inscriptionem
: tra aduersarium ex alterius crimine
causa, hoc est, quod quidem accusatus
pendente reatu de se, possit alterius
crimen nominare, et petere illud ad
ad notam, ulterius autem procedere non potest
hoc est, quod ad illud probandum non ad-
: labor, donec seum hic sit finitum, *et*
l. 19. Cod. de publicis Judiciis : ubi
: sum diu:

14

Hic diu: Quod in illo §: Volens deuen-
: iusare: si audias, qui semel ab accu-
: tione

desistit, et si denuo: ut dixi: eundem
super eodem crimine accusare velit, ex
raone, quia presumis denuo desistebamus,
et talis insuper sit infamia, et incidit
in Consultum Turgillianum, nisi id
forte cum abolitione fecisset - Et hoc pro-
cedit: siue desistat expressi, siue tacite est.
Expressi potest desistere, si dicat: Nolo
liberum persequi - Tacite censetur desis-
tere, qui illam intra tempus sibi à
Iudice de ea finienda prescriptum labi
patitur L. 7. Cod. h. t. ubi id ipsum
dicitur -

Hic I. An Maritus iurans, se uxorem
de adulterio non accusaturum, eam pos-
sit accusare? Ad quod non Cap. 25. §. illud
de iure iur. Hoc autem intelligitur si agat

Ad privatum. Scilicet ad commissio-
nem dotis — sed potest obijci, per hoc
datur dari licentia adulterandi, quod
non est admittendum. Et disto. si hoc fiat
per adulterio perpetrato. N. si super
perpetrando. Subdisto, si non posset aliter
tegi delictum. C. seuque N. Hic autem potest
aliter detegi scilicet per viam den-
tiationis, quod — sed Obijci. Hoc videtur
esse contra bonum commune, quod hoc
admittendum. Et disto si per hoc re-
teretur vindicta publica. C. si tunc re-
mittat actio privata. H. scilicet ratio
dotis N. —

16. Hic dicitur: Quod si sint plures, qui aliquis
de aliquo publico delicto volunt
facere, quod iudex debeat admittere

Maximè idoneum, consideratis rerū
circumstantijs, v. ratione dignitatij, v.
an accusantij intersit, ~~ratione~~ etatij,
ratione morum v. ratione etatij, v. ob ali-
am quamcunque iustam causam v. ra-
tione inimicitie v. amicitie l. ib. h. tit.

Si aut omnes sint in pari causa, et omnes
negotium aequaliter tangeret, tunc om-
nes simul admittuntur, quia omnium e-
qualiter interest.

Hic I. An quis accusare teneat? ¹⁷ Quod
in Regula: Et ratio est quia inde ex-
surgit gravis molestia - Exijus Nisi
causa v. gravitas criminis aliud postu-
let, uti v. est crimen lese Majestatis, quod
quis prodere teneat. Quod est speciale par-
tim favore boni publici, partim propter

Enormitatem hujus criminis. Et hic
hoc mi e Speciale, quod hic mi solus con-
tus habeas pro Deo, si crimen si deferat,
ijsdem rationibus - Exejus in Crimen
reptos, quod mi quis prodece tenet, ex ra-
quid nulla res magis communi util-
tati censet obesse, quam haeresis, uti
quotidiana experientia demonstra-
prodeque ratione haeresis Calvinianae,
nata esse dicitur a turbanda Ecclesie
quietem, et auctor dicit illam origi-
nem suam trahere a laqueis demonio
et quod Calademon sit Calvinista
deus -

18

Hic I. An crimen futurum quis tenet
accusare seu deferre v.g. spiritudo

= 2°

Velit incipere bellum - v. temporale, v.
si quis alterum velit occidere? Auctor
dicit, indistincte, quod ita, si sit in of-
ficio constitutus sive n. Rationem dat,
quia melior e. conditio innocentis, quam
nocentis, et quia innocentis bono ma-
gis e. consulendum. Et quia lex Virtu-
tis vult, ut a. proximo repellas injuria,
quod si quis n. faciat, dum potest, ipse
esse dicitur in pari vitio Can. 9 C. 23 l. 3.
Sed tñ addit Auctor, quod id debeat
fieri pro ut fieri potest: / cum minore
alterius damno et laesione v. ne per-
sona ejus prodas, prosequi si damnum
n. sit magnum, v. quod ei aliquis inten-
dat furari galinam - et ratio e., quia sibi
tali respectu omnium potuit peratendere?

Ad finem Numeri dicit Auctor: &
pro utque indicandi sint Veneficii ex-
-ne, quia tale crimen latens diu esse po-
-tuit, ut vix avorti valeant —

19

Itē 2. Qui possit accusari? Et in regulis
omnes, sive sit liber, sive servus, sive ma-
sive foemina, sive sit puer, sive impub-
modo sit capax delicti, ne delicta maneant
impunita — Sed 2. An in absens possit
accusari? Et jure scripto nō potest accusari
multo minus potest damnari — Et
e; quia nō potest audiri, et forte ē in-
cens, et sic habet locum regula: pro-
dimittere Reum, quam in eadem
innocentem — Potest tñ fieri inquisi-
in absentem, et potest citari et interrogari

Qui si n̄ compareat, tunc nomen ejus an-
notat in libro Reorum, et si adhuc sit con-
tumax, tunc potest puniri poenā pecu-
niaria /: v.g. si bona domi habet: / et sit
infamis, et potest in planē relegari, et
alicubi solet executio fieri in Statua —
Et si talis intra annum n̄ compareat,
tunc in bona ejus confiscantur — si autē com-
pareat, et purget suam condemna-
tionem, et innocentiam, tunc illa recipit —

Art. 2. An definitivē Semel absolutus 20
Sive aliquo crimine, deinceps Sive illo
propter conveniētiā? Et quod n̄, Sufficiente, quod
n̄ sit iterabile, alias posset — Sed 2. Quare?
Et Aliqui dicunt ideo, quia habet pro se
exceptionem Rei judicatis, sed hanc rāo

Parum facit, quia saltem ab alio de-
re posse accusari, ex regula: res inter al-
i acta alijs non prejudicat - sed melior est
ista, quia indignum esse censet, ut super
eodem crimine bis queratur. Hanc ratio-
nem quia alius nemo unquam esset secun-
sus innocentia - Et hoc in regula: Et
quis tibi /: tibi potest denuo accusari: /:
betur collusio, ut quod accusator suus
pecunia corruptus; aut si forte postea
accusator ignoret, jam semel motus
fuisse accusationem /: ut si fuit ab ipso
impeditus: /: quia forte fuisset interven-
: turus, si fuisset presens, aut si quis
suorum injuriam prosequatur, ut si
eodem sui filij defendat - Hinc man-

uxorem semel de adulterio ab alio ac-
cusatam et absolutam de novo accusare
potest, quia suam injuriam defendit.
Itē si quis accusatorem et injuri- 21
am remittat, an adhuc alius ledentem
possit accusare? aut eam persequi? Si
disto si velit agere criminalis, tunc po-
test ut ob furtum. Ratio est. Quia
privatus publico prejudicare non potest.
Itē ne delicta maneant impunita.
Si autem velit agere civilis, tunc id disto:
an hunc alterum hae injuria tangat
penaliter et immediate, et tunc ratio
seu per consuetudinem si eum tangit pen-
aliter, tunc potest agere, ut si pater re-
mittat injuriam filio nupte factam,

Tunc potest agere maritus & socer, qui
eorum specialiter interest - si autem eum
tam tangat ratio, tunc non potest, ut si
remittat injuriam filio factam, tunc
filius amplius agere non potest, quia ex
to principali extinguitur Accessorium,
quia haec injuria specialiter patri facta
censetur.

22

Diximus: Num. homo, qui semel absol-
utus de novo accusari non possit. Ad civilem
hoc autem intelligitur: si sit absolutus definitivus
seu a causa, ut quia probatus innocen-
te absolvo - si autem transierit absolutus ab
stantia /: quod est questio hujus Nicom.
quod crimen non sit satis probatum: / tunc
adhuc potest de novo Ab alio accusari
quia per hoc non habetur pro innocen-

Sed tñ suspensum censet esse crimen,
et sic per hoc n̄ prejudicatur publico, quia
potest alius accusare, & Judex inquirere,
sicut n̄ fit super transactione in strictis
capitalibus — Dixi ab alio: ab eodem
enim amplius accusari n̄ potest, ex ratione,
quia id censet temere facere — Ulterius
dicit Author: Impetrata Absolutio in
foro interiori, nequitiam impedit accu-
sationem, in foro exteriori Judiciali, hoc ē
quod n̄ confessus coram sacerdote crimen,
possit tñ accusari, quia hæc judicia
sunt diversa, et tendunt ad diversum
finem —

Hic dicitur: Quod delatus ab aliquo super
aliquo crimine, ab alio super eodem
crimine accusari n̄ possit, nisi agant

Per modum unius, quia jam Iudex
unum e informatus - super alio crimine
minime potest accusari: nisi ex uno facto

+ Et si unus agat ^{casus} ut quid filium suum furatum et eum occisum
propter plagam ^{et} ut ^{et} hoc ratio e, quia singula crimina
ob filium ablatum ^{can} publici interest -
et alter ex l. Corn.
et cum occisum

24

Hae dictae sunt de personis accusantis et
sati - Hic jam 2. Quae nam sit forma
accusationis? Et forma accusationis e
quod accusans debeat venire in Iudicium
et quod crimen debeat in libello perferri
qui debeat esse clausus, et debeat continere
nomen Iudicis, ut scilicet an Iudex sit
petens nec ne - Item nomen accusatoris
nomen accusati - Item crimen, locum,
et mensem in Verbu

Conventi nomen, nomen quoque conventus

diem et horam criminis n'c quibus li-
 bello exprimere, quia satis per alia de-
 ius redditis instructus + Ex c'us Nisi for- + libellus e'
 te per omisionem eius gravato deberet tunc petere
 fieri deterior conditio, tunc potest petere, auton, eamq
 ut sibi dies nomine, v'g si hoc illi pro-
 sed a purgandam sui innocentiam,
 seu negativam indirecte, v'g quod hoc
 die fuerit alibi, et si in dicto loco fuit
 Cicero fecit, petens sibi diem exprimi,
 quando Roscium Amerinum defendit,
 cuius se sic purgat per indirectum,
 quia duplici loco a semel esse non potuit -
 Conclusionem aut in criminalibus quibus 26
 n'c v'g peto, ut suspendas. Et ratio e', quia
 probato crimine ob hoc pena leg-
 aliter e' imponenda, Et si inutiles esset

Expressio poene - Alicubi tri dicit
Auctor, id nō observari, sed dicit, nō solet
poenam nominari, quam consuetudo
Auctor contemnit, quia quandoque
nritur poena temeraria, quandoque
:diciula; et si e poena arbitraria, tunc
debet Judici auferri arbitrium, si nō
tunc debet procedi juxta leges -

Ad finem Auctor dicit; quod in Belg
juxta Constitutionem Regum Belgij
ibii Arb. nō factam: nō servetur con
tutis Junj communis, quod denique
:rij nō debeant esse solliciti de poena, sed
qjz conclusionē, quia juxta probationē
enimqz absque hoc poena juxta leges
juxta statuta locorum e ferenda -

Art. I. Quamdiu liceat accusare? 29
quamdiu nondum crimini e prescriptum.
prescribitur anni criminibus p 20 annos a
die commissi delicti, saltem plenique,
qui n cogens ex malitia, sed ex impetu
facti - Hoc aut intelligitur de criminibus
transientibus et momentaneis, quos de-
nique semel tri perficiens, uti v.g. ho-
miciidum unius - si aut crimen sit
successivum et permanens, tunc illis
hoc tempore n prescribitur a die com-
missi delicti, De primis a die cessatio-
nis, uti v.g. Matrimonium contra Cano-
nes, id e incestus, heresis, Apostasia,
/ N vivente Apostata: et similia v.g.
robatio Et ratio e, quia talia delicta
possunt diu protrahi, et ideo pro

Proscriptio imò debet currere à die
cessationis —

28 dictum fuit priore Num. quòd plenius
criminibus proscriptis 20 annis; illud
tempus anni nō opponis tempori longiori
hoc ē; quod essent aliqua delicta, quæ
longiori v. nullo tempore proscripta
sed hoc opponis tempori breviori hoc
quòd aliquibus delictis breviori tempore
proscriptis: quam 20 annis proscriptis: sive quæ
sive, mortuo gestatâ, proscriptis
— quoniam, aulterio in proscriptis
inno scilicet à die commissi aulterij
anni intelligis, si deest matrimonium
soluto enim matrimonio adhuc ma-
tus potest agere per 4 menses jure
riti et per 2. menses jure extrane

De quo infra sequet - Crimini periculatū
in proscribis Syennio - actioni in-
junctum proscribis anno - de capti-
oni ex Consulto Syllamiano / hoc est si ha-
eres n̄ inquirat de ree defuncti: / in
proscribis Syennio M si heres erat ex-
traneus - si am heres erat unus ex fa-
milia, tunc n̄ nisi 20 annis, et postea
siquis talia bona amplius petere n̄ potest -

Hic Q. Quare criminibus proscribatur ²⁹
spatio 20 annorum? Q. ideo, quasi
delictum temporis lapsu aboleretur
n̄ minueret, hoc enim n̄ fit, imo de-
bitum eo gravius dicit onerare ami-
nam, quo diutius delinquens eam
detinet delicto alligatam (q. fin. x
de Convet. lib. in ipsum dicit -

Sed idcirco, quia si quis p 20 annos a co-
ne abstinet, tunc iura presumunt,
istud prius crimen potius ex impetu,
necantia, aut infirmitate fecerit,
dolo & Coniunctura - rito quia ex
quentibus precedentia mirum in mo-
declarent - Et hoc procedit et in
nibus civilibus, et in poenalibus, quod
ni praesentibus, et quidem breviori tem-
poris, quia sunt odiosae, uti vix e Actio inju-
riae -

30 Hic dicitur: Quod ultra 20 annos non possit
fieri accusatio ex dictis rationibus
Obijciunt: l. 13 a Consult. Milan. ubi
dicitur: quod accusatio parricidij semper
possit fieri 30 et post 20 annos & dicitur
et hoc dicitur a exclusionem & quantam

De qua ante hanc legem agebas: /
dicitur hoc ad exclusionem 20 annorum N.
Et sic mi debet accipi l. fin. ad l. Pomp.
de panic. ubi mi dicitur isum dicitur —
Sed Obijciat l. 19 ad l. Corn. de falsis. ubi — 31
dicitur, quod accusatio partis suppositi
depositi nullā temporis prescriptione
delectat, qd male diximus, quod omnia
crimina 20 ann. amittant. Et tunc ut
ante — Et rito dicitur. quia vinculum
criminis N. quoad ipsam hereditatem.
hoc ē, quod quidem talis socerina am-
plius puniri nō possit, quam sibi pos-
sibile sit, partem supponi, sed tū teneat
restituere hereditatem usque ad 20
annos vero partem, si ut postea dete-
rigatur — Quod mi confirmat p. l. b.
de publ. iudicijs. ubi dicitur, quod hanc

Questio in post mortem ~~fiat~~ talis fo-
minis possit moveri, n. an quod crimi-
ne quod petitionem hereditatis, gēb
fuit. *Responso* —

372

Thē dīcūt: Quod si nullus sit legitimus
accusator, qui crimen deferat, quid ju-
cis officio incumbat, diligenter inqu-
ir in eos, qui Rempub. suis maleficijs
bant. Et ratio ē, ut Repub. malis ho-
minibus purgetur & congruit. *Inquis*

desinit: Quod sit criminis investigatio
ex officio Judicis instituta, famā
justā causā proviā. si aut nullus
ma procedat, et si nemo sit per-
denunciatus, tunc Judex potest
procedere, si sciat aliquis specialiter
inquirat, quia hoc dicitur existimare

Et tali casu in tali iudex potest revelli
per executionem fama in prius - si autem
tali hanc executionem non opponat, tunc
tamen inquisitio et processus tenebitur, si ta-
lis aliquod crimen fateatur, et potest con-
veniri, quia crimen, de quo constat, non
est dimittendum impunitum. Et tamen
erit mitius puniendus - Ullenus dicit:
quod iudex in inquirendo debeat esse
cautus, et quod non magis debeat se credere,
ne subjecta innocentia feriat - Hinc
debet attendere circumstantias, quan-
ta fama, de quo processerit, quantum
fidei testibus adhibere debeat, quia ali-
qui quandoque pro odio vite solent
contra se confiteri, quamvis non sit
verum, hinc inquirendum est de corpore
delicti - Et prius criminis fuerit prius

Criminis jure communi credere n̄ debet
Iuris quandoque unus alterum intr
it v̄ per illum evadat, v̄ ut habeat soci
doloris juxta Vergum.

Solamen miseris socios habuisse doloris
Et hoc præcedit, nisi de se confiteatur ex
raone —

33

Hic sequitur de r̄da Rubricæ parte Scit
de Inscriptionibus, quæ habent locum
tunc, quando Accusator se infenibil
pœnam talionis, si crimen n̄ probaverit
Olim Inscriptionum usus sollemnis
in m̄a crimineum — Et r̄o erat, n̄
quis temerè alterum alicujus crimine
accuset, et ideo Accusator se debuit
ad pœnam talionis inscribere, quon
lib̄ eandem pœnam subire, quam

Subire deberet si crimen probaret - vel
hanc, quam Reus ipse Accusator libelli ex-
pressit - Et hoc ideo ne injuncta mane-
at mentienti licentia -

Hic dicitur: Quod aliqui ab hac inscriptione 34
fuerint excepti - Amō Ministri denun-
tiantes, et hoc propter officij necessitatem -
Ex ipsa 2da Mulier suam suorumq; inju-
riam prosequens, ut quod nō sit uxor leno-
nis - Ex ipsa 3ta Maritus uxorem jure
mariti de adulterio accusans - Ex ipsa
4ta ille qui liberorum v. parentum mor-
tem vindicat L. fin. de judic. - Et hae
poena talionis in Jure Canonico sunt appro-
bata C. Quisquis ab Can. dei Crimen C. 2
L. 8. ubi id ipsum dicitur -

Quia autem ista talio fuit valde rigida, et 35
Multi Reos accusare verebantur, ne se

Exponant periculo vitæ suæ, dum al-
viam impugnat, hinc ista poena de-
esse in usu - Nihilominus tñ / nē qui
provolet ad alterius famam forte si-
suggillandam / talis debet regerere
penas et damna et talem interesse
si probes calumniose accusare, tunc po-
condemnari a multam pecuniaria
ut ob unius poenam reliqui timeat
Et hodie ad accusandum sunt fixæ
et alie persone constituto et quantu
attento

Tibulus Itius
De custodia et exhibitione
Reorum

i Connexio: Eximus de accusatione et
delatione, sequi de exhibitione Re-
delati, ut presentetur Judici, ut

Possit litem contestari, et Accusatio so-
lemniter institui, et debite peragi -
Hic Quoniam Quid Juris, si Reus accusatus ²
fugiat? Et tunc de Jure condemnari non
prolept, si fugit ante litem, ut ante dic-
tum est - Sed tali casu debent ad Judicem
territorii, sub quo talis Judex degit: sub-
terre subsidioneles mitti, ut ibi capte,
mittant ad Judicem loci delicti - Et hoc
ex varijs rationibus: partim ideo, quia
ibi sunt faciliores sunt probationes, prop-
ter testes - rito quia intersit Reipubl.
ut delicta ibi puniantur, ubi sunt com-
missa, ex regula: Ubi exemplo est notu-
tum, pena observandum - Itio info-
ratum legum - Ulsarius dicit, quod
Judex ultro seu sponte locus remittet

Talem Reum ad Judicem loci delicti
fit tunc, quando Judices sunt sub dī
Principe, quia tunc sibi sunt pares, et
unus alteri mandare nō potest si an
essent sub uno Principe, tunc id plac
tenere facere, quia ea censet esse Principis
voluntas, quamvis nō petat — Quod si
velit armis resistere, quominus capiat
aut remittat, tunc potest impune
= di l. 4. Cod. de his qui ad Eccles. confu

Ab Quando autem Reus a Judice petit
per litteras reverentiales, subsidium
tunc debet fieri proteptatio, quod dī
velint ducere in consecutiam. Item
quod in simili casu itidem velit sal
Hic Quoniam: An Reus, qui in loco

Reliquis, possit capi a iudice in suo et ad
suum iudicem transmitti. Ratio dubi-
tandi, quia iste iudex capiens censetur
quasi usurpare alienam jurisdictionem.
Et debet tñ, quod ita, quia hñ n̄ tam u-
surpatur aliena jurisdictio, sed potius
Ministerium iudicii prestat, de quo n̄
dubium, si id iudex petat, sed in idem id
n̄ petit ex dictis rationibus. Quod in
probat per Nov. 13 l. 4 § 5 ubi dicitur
quod id plane ad petitionem unius iu-
dicis aliter iudex teneat facere sub
gravi multa, quia hñ ei ista juris-
dictio censet esse concessa. Si aut id iu-
dex n̄ petat, tunc dicens aliqui, quod
hñ n̄ possit facere, quasi in illeem n̄ hñ
; bene

Inij dictionem, nisi forte ibi habit
: res, v. saltem inde originem suam
: heret /: et sic aliqui loquuntur - Venior
prior opinio et sententia, et hoc favore
: tui - Et ratio, quia delinquens nullibi
tollerandus, et nullibi meretur assistere
v. occultationem -

4
Hic dicit: Quod si quandoque iudex
: cui possit apprehendere clericum, si
in flagranti crimine deprehendat,
si fiet excommunicatus, sed debet eum
suo iudici /: id e' Consistorio /: tradere,
cognoscere, an sit clericus neque - Et
tunc e' eidem iudici retrahendus

5
Hic dicit: Quod si quis e' longinquo sit
: citus seu vocatus /: v.g. domo Romanam
quod habeat 30 dies pro compositione

Rebus suis et uti parat sumptus itinere-
ris, et postea ad Judicem veniens potest
agere per Advocatum; Nihilominus
tamen interim debet custodis committi. l. 2
Cod. h. tit. - per custodiam am hie non in-
telligit carcerem: quia talis suppositio non-
dum esse consuetus - si consuetus am non
potest incarcerari; sed tamen sola deten-
tio personae - Hinc enim ante convictionem
potest committi fidejussoribus, quod se
velit sistere - vel mihi potest committi,
hoc est, quod ei possit iudici lexis arrest
vel mihi potest dare cautionem in bonis
Et hoc in regula: Excipitur tamen, ubi praescriptum
debet incarcerari, si d. exigit enormitas
criminis: ut si filius per l. 1. et 3. h. tit.

6

Diximus, quod Reus propter enormem
 delictum possit carcerari et si ob id non
 in custodia carceri — Hoc autem intel-
 de carcere publico, et non de privato, quia
 privati carceres sunt prohibiti sub
 mine lege Majestatis. Simpliciter testis
 Et in iudex id sciens et dissimulans,
 testis capite puniri L. si scilicet de iuris
 ubi id ipsum dicitur —

7

Hic dicitur: Quod Reus possit quidem in
 dia aut carcere publico carcerari,
 tamen in regula non vincendus, nisi pro
 gravius delicto commisso ^{pa.} et si
 iuris Nisi id gravitas criminis exigat
 si scilicet sit latro et parricida. L. si scilicet
 et hoc ob acerbissimam criminis
 iuris dicitur, quod Reus sic carcere

Sit quid acta audiendus /: Ad loco audi-
ent proas audiendus / et examinandus,
et quidem quam primum fieri potest
l. 2. Cod. ed. tit. ubi id ipsum dicitur. Et ratio
est, ne v. carceris longinquitas penam
augeat - v. idem, ne forte deus innoxia
ad se exurgendum, temere quid consen-
gat -

Hic dicitur. Quod de jure civili carcer per- 8
petuus si sit usitatus l. 8 § 9 de penis,
quia tunc custodia causa est inventus -
Jure tunc canonico de talis carcer l. 3
de pen. in 6 ubi id ipsum dicitur, ne ta-
lis vita privetur - Ratio rationis, quia Jus
Canonium gladium si habet, nisi vi-
viscantem, et quia Jus Canonium ut
libenter descendit ad degradationem

Et quia censej esse loco mortis natus
ultimij diuj: Quod Reus auditus
mittendus, si e' innocens & velis
no subiiciendus, si e' probatus nocens
Et ratio e', ne diu in Squallore carceris
— libereat —

9

Hic diuj: Quod Commentariensis delictis
singulis mensibus iudicii porrigere
ina incarcerationum, et eorum num
; num, varietatem delicti, nomine
: thenatorum, etatem eorum, et quod
sub p'sena 20 librarum Auri, et iud
sub eo, si e' negligens — Commentariensis
go diuj illi, qui custodias seu p'se
captas annotat in libro Reorum
patet, quod nomen custodia, n' b'ri
: quia pro loco seu invigilatione, ubi

Custodis, sed in pro ipsa persona, quae ues-
tito dicitur - sicut et ergastulum quandoque
significat locum, ubi servi Rei laborant
1: Züßß: / sed in ipsos servos inibi labo-
rantes - Et in ipsum crimen quandoque
pro facto quandoque pro criminoso acci-
piuntur, quod a subiecta materia degen-
- deb -

Hic dicit: Quod in mulieres solito fuerint 10
carceri includi, sed separatim a viris, ne
iudicia eorum officia contumelijs -
Justinianus aut hoc immutavit, obsta-
- tuit, ut mulieres si incarcerentur,
sed si debetum civile, ut debuerant
a Monasterium, donec de crimine con-
- staret, et debuerant pro se dare fideius-
- sores, et pro stare cautionem iuratoriem,

de iudicii observatione, hoc est, quod
penam subire, si fuerint probati
Authent. De hodie (C. l. h. t. i. b. ubi dicitur

diu: —

11

Hic dicitur: Quod hac cautio in quando
in iuris obtineat; hoc est, quod in
quandoque possint dare fideiussorem
se sistendi — Et si se non sistant, tunc
fideiussor potest condemnari ad poenam
pecuniariam, si non sit in dolo. Si
esset in dolo, tunc extra ordinem gra-
uentur puniendus — Uterque dicitur
fideiussor se ad poenam corporalem
minime Rei non possit obligare, immo
non est membrum suorum dominus
reus quia delicta suos debent teneri
absque — Ex quo Nisi forte agatur

Secundariam fisco applicandam, tunc
posset, quia tunc in iunior in corpore
huius diei. Quod si Reus e carcere fugiat, 12
quod hoc oneret Commentariensem,
qui si sit in dolo, tunc eandem poenam
habet, quam merebatur Reus. Et hanc
poenam in huius ejus adiutor, qui sub-
stituatur s: Commentario, et causa neces-
saria, absente s: - Dixi si sit in dolo,
alias tunc puniuntur arbitrarie. Et hoc
intelligitur de causa criminali. In cau-
sa vero civili, tenet damnum solvere
creditoribus, quia illis sua negligentia
damnum dedit. Et hoc intelligitur
de gravioribus delictis. Si autem crimen
sit leve, aut si vili persona custoditis
sit commissa, et officio Commentarii s:

ut dixi: / aufzugiet, tunc tui arbit
punit, v. g. punitia, et tui meret in p
cio seu in sua functione - si am ill
sponte / v. g. ex commigratione: / dimittit
tunc perdit suum officium, D e m
militiam - Quod mi potest applicari
liber, hoc e) quod si miles aliquem
te dimittat, quod meret militiam;
hoc e; quod degradetur in simplicem
si fuit officialis - si am fuit gregari
tunc potest arbitrarie puniti -

13 Diximus priore Num.: Quod si Com
mentariensis, sit in culpa, quod lual h
penam, quam meretur Reus auf
ens, id e' penam mortis - Huius
si Reus si merebatur penam mort
et si dolo Commentariensis fugit
An Commentariensis merebatur

Poenam mortis 2. Quod n. nemo quia
ad hanc tenet, ad quam tenere deus si n.
aufugeret, atqui g. - 2do, quia poene
n. sunt exasperandae, sed mitigandae -
Sed Obijci Lex n. e. fin. § qui si 2. h. tit.
ubi expressè dicit: quod si Commentari-
:ensis fraudulentè versatur in dimib-
:enda custodia, v. g. si hoc dolo faciat, v.
forte pro pecunia, quod sit capite pu-
nendus, g. malè dicimus, quod non
§ disto. Capite civili seu deportatio-
:ne C. Leui N. Quia per mortem n. in-
telligit quandoque mors civilis. Quod
n. probat. per l. 2. de publ. Judiciis
ubi dicit: Quod crimen aliud sit, ob
quod vita naturalis, et aliud ob quod
vita civilis adimitur, et quia poenalia

Sunt mutui interpretanda. Et sic
tenet Factionarius —

Exijus tri Casus: Nisi aliud volint
= cumstantis, ut quia forte iste Reus
buit notitiam de criminosis — Et
rius adhuc huc diffio probas ex eo, quod
mi per hujus supplicium in dubio solent
telligi mors civilis, go et huius — Et
ultior e: quia quando leges per
; cum volent intelligere mortem
; valem, tunc semper ei solent addere
= quod Verbum exaggerativum, ut
; mo supplicio subijctur, go hoc in
positum de morte civili intelligitur.

14 / Huius diu: Quod si nulla Conmen
; ensis usus arguas, quod ei sit
vonia, hoc e, quod n. debeat per

vy si Custodia, id e' Reus, una cum cus-
tode seu Vigile fugent - Et ratio e', quia
ei n' potest impulsari - An am' sit in
cusa vel non, hoc relinquit Iudicij ar-
bitrio, qui id ex circumstantijs dijudi-
cabit, vy si liberius permisit, vagari Re-
um, quam debuit v' oportuit, v'
si multis prebuit acceptum - Et tene-
re Commentariensis probare, ueliam
a se abfuisse / Examis in dubio pre-
sumendum sit pro diligentia / Et
hoc ideo, quia tene' ad vigilantiam
vi officij - Excipit Nisi cum presump-
tio relevet, vy si alius semper fuit di-
ligens, tunc alter deberet probare -
Et si Captivus propriam eras dimittit -
tendens, tunc nullam habet ueliam

Quia tunc publico nullum sit
= iudicium —

15. Hic dicitur: Quod si Reus e carcere
fugiat, quod debeat subire penam huius
modi proferam /: sive ex causa civilis
ex criminali sit inclusus. Et puenit
quia si causa fugae, sed ipsa fuga
consideratur — Et hoc procedit, sive sit
sive n — Et ratio est, quia censetur
facere publico — Cum illa tri differ
tia: an fugiat effracto carcere
effracto — si n effracto, tunc est
puniendus, si effracto, tunc puenit
equite, quia violavit publicum

16. Sed Quoniam: Quibus mors hic per
: nam Quibus intelligatur, an natu
: lis, an vero civilis? Et quod hoc per

Sil intelligendum de poena mortis
civilis, ex dicta ratione, quia poenali-
tas in dubio in meliorem partem sunt
interpretanda. Et hoc in de praxi
servatur. Hinc Farinaceus dicit, quod
si meminerit, ut suo tempore effrac-
tor carceris egeste naturali fuisse
punitus.

Hic dicitur: Quod si isti, qui conspirant
de effringendo carcere, ut evadant,
et si deprehendantur v impedian-
tur, v effractionem complere non possint,
quod inquam, non sint arbitrarie pu-
niendi l. pen. h. t. Quia ibi poena non
expressis, sed relinquitur iudicis arbitrio.
Quamvis alii essent innocentes, quia
violarent publicum. Si autem quis
conspirationem detegat, tunc poena

Ei paritur —

18

Hic dicitur: Quod si quis exeat e carcere
ad tempus tui, animo redeundi, qui
possit puniri pena fugae, quia de se
animus delinquendi — Idem si se
fugam suam sponte redeat, arguatur
L. 33 de ritu Nuptiarum, ubi dicitur:
si mulier a marito fugiat et redeat
quod si sit puniendus quod et talis de
sponte rediens —

19

Casus: Aliquis pro incarcerato fidejussor
est, quod si sit exiens e carcere, et
tunc aufugit, se iterum redit, et dicitur
an possit puniri hic v. ille? Et qui
quia rediit — fidejussor in n, qui
eius reditum satisfecit cautioni de po
na: nae incarcerati quod neuter. Et p. l. 1.

Pagus jordan Menoch, ubi fuga carcerati
e' extra noxam, v' ob monstro —

20

Hic quaeritur: An effringens carcerem, et
effugiens sit multandus ei poena,
quam meretur crimen, ob quod fugit,
si deprehendatur? An denique hoc ipso
habeat pro convicto, aut pro confitente?

R. Aliqui dicunt, quod ita: ex ratione,
quia censetur ista fuga operari con-
fessionem criminis juxta illud: Reo-
rum e' fugere — Verum tri e', quod n',

ex ratione, Imo quia n' arguit de de-
licto — rito quia n' semper carceratur
ideo fugit, quia e' Reus, sed ideo, quia
n' potest perferre squallorem carceris —

Itio quia ubi potest haberi ratio pro,
ibi n' debet fieri presumptio contra, abiqui
go

4to Quia poena legis in criminalibus
non potest inferri, nisi ad finem probationis
lucis meridianae clariores, quod hinc
ergo — probatur in per l. 5^a infra de p^{ro}
ubi dicitur: Quod non possit inferri poena
suspicionibus, uti hic fieret, ergo — pro
in per l. 14 Cod. de accusat. ubi dicitur
quod de veritate sit inquirendum
probatur in ex eo, quia nulla lex habet
fractionem pro plena probatione
ergo — sed Obijciat l. pen. h. tit.
dicitur: Quod talis possit puniri, ergo
dixerimus, quod non. Et distat poena
poena Criminalis N. — probatur ad huc
in ex eo, quia apparet contra rationem
innocentem habere propter fugam, pro
innocente, si de cetero de innocentia
: pro

Item, quia ista tñ esset ficta confessio -
Et sic operaretur plus, quam vera, in casu,
ubi constat de innocentia, quod fieri n̄
potest, gō - Et quia hoc esset contrariu-
tatem et contra jus naturale - Quod
in probas per l. qui res fuit, de bon. em.
qui ante sent: ubi dicitur: Quod hores ejus,
qui conserit sibi mortem in reatu deces-
sit et se occidit, admittat ad purgandam
ejus innocentiam: ubi hoc tri magis
gravis defunctum, quo fuge: gō in
in nostro casu debet admitti purgatio.
Et sic in sententia Gomez - Ad obicitur
l. i. de effractoribus: ubi dicitur: Quod
talis sit equite puniendus gō & dist.
ratione criminis N. ratione fuge l. - Quod
distinctio probas per d. l. pen. h. tit.
ubi dicitur: Quod effractor carceris sit

Cunius, nisi alia sit innocens, n
am pene mortis naturalis, sed p
mortis civilis go e Textus expressus
et in nostro casu —

21

Hic Iuris: An Res liceat fugere in p
puli seu in conscientia? — Et dicit
Thor, hoc duo esse observanda, seu
ay esse questiones: Primo an liceat fugere
sine offractione carceris — Alterum,
in cum offractione liceat — Et jam
ad primum membrum: quod sine
tione liceat fugere /: v. g. si invenit
cerem quertum /: Idem e, si fallat
todem, v. g. quod ibit ad necessitatem
et similia: / — Et hoc primo ex p
missione juris naturalis, quod unus
conservationem vite sue omnem

2do quia Reus n̄ ideo datus ad carcerem, ut
ibi sponte maneat, sed ideo, ut detineatur
per custodem, et ut iudex ei rei absendat,
Sed Obijit: per hoc gravatur commenta-
riensis, q̄ n̄ e' licitum fugere & n̄ Trans:
Aut N. eam, quia istud gravamen e'
per accidens, et fugiens istud n̄ intendit,
Sed tui vult consulere sua Vita, et Saluti.
Atque necdum ei regere beneficium,
ex iisdem rationibus - sed Commentariem -
is id debet imputare sua proordia -
& uto disto. gravatur facto suo (scilicet N.
Et hanc sententiam dicit certam covar-
ruias - Quod in probat per l. i. de bon.
corum, qui ante sent. mort. sibi conquis-
it ubi dicit: Quod Reo in criminibus
ignoscas, qui corumpendo adversariū
sive accusatorem sanguinem suum re-
= dimittit

go et in nostro casu
 diximus: Quod Rex incarcerato liceat
 gere - Hic dicitur: Quod hoc liceat, non
 ante sententiam, sed in post sententiam
 Animo: quia quisque habet Jus ad vitam
 conservationem, quod ei nullo modo
 potest eripi, si talis, qualis spes sit evadendi
 Hinc quamvis Rex jam sit sub iustitiae
 gladii positus, adhuc habet Jus fugiendi
 per quod asylum aliquod intrando, non
 avelli nequeat invitum: Et ratio est
 iste Casus non ponitur inter casus exceptos
 ubi non est locus asylo, go succedit Regula
 Casus exceptus firmat Regulam et
 obicit: An jam est lata sententia, go
 potest fugere. Et consequenter, quia sen-
 tentia non fertur ideo, ut Rex suo more

Coorsares /: Nec mi id iudex potest injun-
gere propter inhumanitatem: / Sed deo,
ut eam patiens in se exequi, et hanc sen-
tentiam in plures tenent, et e Venior -
Sed Quoniam: An mi liceat fugere cum 23
effractione carceris? Sicut in foro po-
li? Ratio dubitandi e; quia in lege
summa de effractionibus dicitur: Quos qui
effracto carcere fugit, sit agite puni-
endus - Item in l. 13 de re militari.
et in l. 38 § ii de pen: ubi mi id ipsum
dicitur, quod denique sit pena Capitali
punendus, go si e licitum fugere -
Et ratio e; quia per hoc lictas et vietas
publicas potestas ratione rerum ad se
pertinentium, go si vides licitum esse
fugere - Item quia Reus tenet ad damni

Per effractionem dati reparationem
saltem in casu, ubi carcer fuit iustus
et sic mi tenet coarctationem — Veritas
tamen est contrarium, quod ita. Immo ob-
=naturum cuique vitam suam conservare
affectum — rito quicquid licito fine, licito
in sunt medio, atqui licita est fuga
et effractio carceris & vinculo
remotio — Per obiectum talis census vim
inferre publico, quod si potest fugere
N. quia sequens: licet nec sine effrac-
tione fugare liceat, quod si est verum, per
nec illud — Per rito In foro fori Trans-
in foro poli N. — dico Transact; quicquid
nec in foro fori vis sit publico, quicquid
publica potestatem si consistit in ^{imperio} ~~potestate~~
aut vinculo, sed in violabilitate legum

Et personarum — Damnum tñ talis
reganire tenet, n tñi Magistratui;
Sed nñ vicino, quia ei debet causam,
Saltem in casu, ubi iuste fuit deben-
tuy — Et absque hoc ista pñena tñi in-
telligit de morte civili, qñ, et si in ter-
ritoriis Navarrie et Alty —

Sed objicit: dicta l. i. de offra. Ubi ²⁴
dicit, quod ille, qui cum offractione car-
ceris fugit, quod sit capite puniendus,
qñ nñ licet fugere & dñm quod juxta
aliquas lex ista loquitur de milite, cum
offractione carceris fugiente, ubi hoc
specialit̃ statuit, ut talis capite puni-
atur, et hoc ob leges militares, quæ
majorem severitatem exigunt, quam
aliis — Sed quia dicta lex loquitur simpliciter

de effractione carceris, quos in iustis
fieri per n. militem, hinc ista Ratio
e' bona /: Et in nulla ibi sit mentio
militis /: go - Hinc melius sic Ratio
quod quidem sit licitum fugere, sed
onere sustinendis poenis - Et hoc
publici, ne delicta maneat impu-
nita - Quinto dist. Capite civili
turali N. - Quod quibus a poenis
capti in bello, et sibi capientium
ti possunt fugere, et in fugam
si capiunt, go et isti - Debent am-
re a suis, et quidem animas ibidem
manenti; alij n. gaudent possi-
nio - Et si intra limites capiunt
tunc strictius puniuntur - Hinc
oral Historia de Officio Reguli,
Rule Rom. —

25
Hic dicitur An Rex damnatus ad
carcerem temporalem /: v. g. ad unum
annum /: possit fugere? Et quod non,
quia hoc n' ardebit esse adeo grave -
Sicut nec multa pecuniaria habet
pro gravi - Et Covarruvias plane
dicit nec de carcere perpetuo /: N
Jure Can. /: posse fugere - Verius aut
e' quod hoc ~~de rigore~~ de hoc fugere li-
ceat immo quia hoc e' grave. ideo
quia adimit perpetuam liberta-
tem - Etia quia n' ideo illuc des-
cit ibi sponte maneat, sed ut deti-
neat et hac sententia n' e' huma-
nior -

26
Hic dicitur: Quod damnatus ad carce-
rem /: Ut ibi fame moriatur /: possit

oblatos cibos suscipere et commode
quamvis iuste sit undem natura - In-
tenes, quia alias directo cooperaretur
suo morti, quod n. licet - Indirecto
licet ad sui mortem cooperari v.
s. probere iugulum seu collum, ap-
dere scholas - Et ratio est, quia se-
tus habet passivè n. am active -

29 Itu dicitur, quod fugam suadere, audi-
dum ejus suggerere n. sit illicitum
Nisi id forte Minister publicus fac-
turus quia quod licet Reo facere, id mi-
bet esse licitum alibi consulere
2do quia licite fine licite sunt me-
aliqui go - Itum in Instrumento
rum discendi, communicare
licitum, v. ut carcer efringatur
ferrum incidatur ex eadem ratio

Nihil omnino in hoc n. e. totaliter im-
punitum, sicut de Reo fugiente, recep-
to dictum e. quia hoc n. debet impu-
nē, sed sub ratione poenae. Hinc ta-
ly potest puniri arbitrarie. si am-
xor marito carcerato suadeat fu-
gam, et modum suggereret, aut pro-
beret ux. dando illi suum amicum
muliebrem, tunc mitius punitur,
uti in Hugone Grotio factum e. et
hoc ob debitum affectum, uti refert
Gomez. — Idem e. si filia matri in
carcere fame necando proberet u-
bera, uti refert Valer. Max. Sub sui
contingentia id factum fuisse, cui in
tandem data fuit venia. — Ad fi-
nem diij: quomodo suadere fugam

fit licitum & Deo mi dare ferramentum
effringere tui carcerem: propter Ioseph
Deum: nemini alteri licet ex ratione
quic alius nihil esset firmum Iudicium
a custodiam Deorum - Et quia hoc
lum Deum tangit ob suam incom
idum, quod sentis —

28

Hic repetit: quod quidem fit illicitum
suadere fugam, aut subministrare
remedia, ita tui, ut hac solatio Regis
ni reuget. Hinc tui tui Iustitiam
fugam suadere ni possunt, alius per
cant contra Iustitiam - Et ratio e, quia
illorum officio incumbit custodire
Deos, ne fugiant, go n debent agere
contrariam

29

Diximus: quod quidem licitum fit Deo

Fugere, in cum effractione carceris,
sed tñ debet reparare damnum, et
hoc intelligis de carcere iusto — si aut
carcer esset injustus, tunc potest rē-
to carcere, aut neptis vinculis fugere,
et si tenes ad separationem rerum
fractarum — Et Ratio ē similis, quia
uniquē licitum esse debet se defen-
dere contra violentiam, atqui go-
rito: quia talis n̄ tam conjetur facere
injuriā, quam potius injuriā
sibi illatā repellere —

30

Hic queris: An Reus possit resistere
Ministris aut Judicis sententiam ex-
equenti? Et disto. si sententia ē ius-
ta, et ratione causae: ubi materialiter.

Et ratione formae: id est formaliter: / tunc
si licet Cass. 94 C. ii 2.3 ubi dicitur, quod
omnis Contumacia adversus Praesiden-
tem equitabilis, et hoc — Et Paulus
= eis, qui Principi resistit, ordinationem
divinam resistit — Idem est, si tamen sit
formaliter, quomodo sit injusta mate-
rialiter — Et ratio est, quia tunc Minus
non potest imputari, quia iudex suppressit
iudicasse iuxta allegata et pro-
bata, et sic habet pro innocente
si autem sententia sit injusta ultra
modo: id est et materialiter et form-
aliter: tunc est subdistingendum, an in-
sequat damnum reparabile et irre-
parabile — si est irreparabile, tunc om-
= nino

Licet, ex ratione, quia tunc nec minis-
tri à peccato exueantur, quia nite-
rentur parere injusto precepto - Nec
Judex, qui iniquam tulit sententiam,
et quia tunc Judex aut Ministri, si con-
siderantur, quia publicae personae, se
quae privati go - Quod in probas per
leg. Etiam de Justis et Jure: ubi di-
citur: quod cuique sit licita iuxta sui
defensio, atque go - probas in per l. 5.
Col. de Jure fisci lib 10: ubi in dicitur:
Quod talis defensio sit iuxta et lege pro-
bata, go se tunc licet defendere - si
autem damnum sit reparabile v.g.
si possit provocare ad superiorem
tunc non licet, ex ratione, quia tamen

Quis si audeat sibi agere facilem,
quam diu potest haberi alius finis, ali-
go - N Sequitur Titulus

Ad finem extra Mithorem ad hunc notum
potest; quod carcer aliquando accipit
pro custodia - Aliquando pro poena
aliquando pro vinculis Item quod car-
cer alius sit perpetuus, et pertinet ad
num Imperium - Alius est modus con-
ditionis, et est mixti Imperii - Sumptus
pro custodia, si agatur ad poenam pecun-
ariam est simplicis Iuris Dictionis si
autem sit ob crimen, tunc est mixti Imperii
Alius carcer est domesticus, qui non est
tutus, et in aditamentis

Tibulus 1us
Ad legem Juliam
Majestatis

Connexio: Eginus de criminibus publi-
 cius in genere, sequitur de illis in speciebus.
 Et primo quidem de crimine lese Majestatis,
 quia hoc crimen dicitur esse gravissimum,
 et dicitur esse proximum sacrilegio, eiusque
 comparatur. Hinc autem hoc dicitur, quod prox-
 imum ad sacrilegium accedat. — Ma-
 jestas est summa et legibus soluta potes-
 tas. — Et est duplex: alia humana, alia
 divina. Divina est, quae est penes ipsum
 Deum. Humana est, quae est penes Principem
 — Crimen lese Majestatis divine
 committitur variis, ut per horum, per a-
 postasiam, sacrilegium seu maleficium,
 Juramentum per falsos deos factum,
 per simoniam, et similibus modis. —

Quando denique attribuit deo id, quod
ei non convenit — v quando ei adimitur
hoc, quod ei convenit — Huc in reductur
blasphemia; quando quis in deum, san-
ctos ejus aliquid inveniens effutit — Hec
habet tanto major e, quanto major e is, in
quem talis blasphemia effutit. Hinc
mi illam deus quandoque gravissimis
puniebat — Humanam legem am huius
omni propofita e pena ultimi supplicij
juxta Novell. 499: tibi id iofum statuitur
Quandoque et talis punis levius juxta
facti qualitatem — ultimus dicitur Au-
thor: quod juxta consuetudinem loci
num variis sint pro talibus pena sta-
tuta — Aliubi enim blasphemo in deum

in Bealam Virginem in Sanctos la-
:brum Syneris absconditur - Aliubi
lingua ferro perforatur, aut in ferro in-
cluditur, ut coneremetur - in quon-
:dam ei evellitur - Aliquando in ta-
:li das lingvarium, quod moris fuit quod
Romanos pro temere loquentibus jux-
ta Senecam, qui dicit: Temere aut in-
considerate loquenti lingvarium dabo -
Et hoc crimen in e mixti fori -
Hic agit de Majestate humana; et hoc ²
potest dupliciter accipi scilicet laxo et
stricto - Laxo et improprie accepta sig-
:nificat splendorem aut amplitudi-
:nem Magistratus: Et hoc sensu in di-
:cebas Caeli Ditionis Majestas, id est splen-
:dor illius l. pen. de Jur. et Just. - Stricto

Sumpta verò et propriè significat Mag-
nitudinem illius, qui summum habet
Imperium et potestatem in Jure creden-
do, retinendo et tollendo — Breviſſimè
antè diximus: Est Summa et legibus Solu-
ta potestas Scilicet in humeris — ulte-
rius dicit Author: quòd olim quæ Romæ
= anos pro statu Reipubl. democratico
Summa potestas fuerit pene totum popu-
lum — Tandem per legem Regiam
translata è in unum, quem hodie in
Imperio Romano vocamus Cæsarem
et Imperatorem — Hinc nomen Impera-
toris hodie est nomen Summe et per-
petue Significatis — Olim aut Impera-
tor tunc habebat dignitatem subordinatam
tam et temporalem —

3

Diximus. Quod olim quod Romanos in
Statu Reipubl. Democratica Suprema
potestas fuerit penes totum populum
Hinc tunc temporis Majestatem minu-
ere dicebat ille, qui de dignitate & am-
plitudine & potestate populi Romani
aliquid derogabat - Idem est si quis de-
rogaret ei, in quem populus Roma-
nus sui transiit, uti erat Tributor -
Idem est si is, quibus populus potesta-
tem dedit, aliquid derogaret, uti erat
Prætor Proconsul et Similes - Et hoc
crimen vocabat crimen Lesæ Majestatis.
Et definiens pro hoc statu, quod sit il-
lus crimen, quod adversus populum
Romanum & ejus Severitatem com-
mittitur -

Breviū: Quod sit omne factum tunc
quo summa Reipubl. potestas creditur,
et potest sumi et in genere et in specie
et proximum i. h. t. f. : tibi id ipsum dicitur
ulteriori diei: ut quis dicat hoc crimen
commisisse, quod ad hoc requiratur, ut tu
te crimen committatur in eum, qui
summam habet potestatem, quisquis
denique sit, sive sit Imperator, sive Rex,
sive Dux, sive alius quicumque Prin-
ceps, qui saltem habet potestatem
tribonalem, hoc est, quod respectu suorum
subditorum se superiorem non recognos-
cat - Imo in alio privato homine
potest ladi Majestas Principis, si hoc
fiat in contumeliam Principis: v. g.

Siquis alteri daret talitrum: dicens:
hoc Principi facerem, si presens esset
l. 5. Cod. h. tit. ubi id ipsum dicitur —
Hic dicitur: Quod mi ille, qui causari ne-
cem illustrium Virorum, qui consilio
et consistorio Principis interfunt, quod
mi dicitur committere crimen Cæsar Ma-
jesty — Breviter: Qui in Consiliarios
Principis delinquit — Et ratio additur:
quia tales personæ censentur quasi
pars Corporis Principis esse, quod hoc cen-
setur quasi ipsi Principi fieri — Hoc autem
intelligitur, si hoc in illos fiat quod ta-
les: ut si illos quis ideo necaret, quia
Consilia Principi suggerunt et con-
sulant — Si autem id ipsis fiat quæ privatis

Tunc talis n̄ dicitur Crimen lesæ Majestatis
committere, vñ si se forte in rixis v̄ in
ter se provocent, et si unus alterum occi-
dat. Et ratio ē, quia talis abstrahit animus
a publico —

5ª Hic Quoniam: An idem procedat in attentat
te quis contra Civitates v̄ Reipublicas Su-
periores n̄ recognoscentes? uti vñ sunt
Civitates Imperiales vñ Nonimbergae
similes. Et quid ita. Et ratio ē, n̄m̄ quia
tales Civitates comparantur Civitati
:manus, atqui go — n̄m̄: quia tales Civi-
tes n̄ habent Majestatem, quasi mayo-
rem potestatem, atqui go —

6ª Hic dicitur: Quod hoc crimen variè pos-
sit committi vñ nova Vectigalia impo-
nendo

Statuay Principis violando, Monetam
adulterinam emittendo, eandem raden-
do, tingendo, et quoquo modo adulteran-
do, v. eam signando, et alijs modis v.
Regalia Principum usurpando, uti se-
quens plura — Ulsenij dicit: Quod
Iudex contra Constitutiones Principum
ex imperitia male judicans, quod non
committat crimen lèse Majestatis. — po-
test tñ aliter puniri v. lege Aquilia,
de qua jam alibi dictum est — si am-
is faceret per contemptum, tunc ita,
quia sibi usurparet Juy condendole-
gi — Nec jurans per Principem hoc
crimen incurrit, quamvis pejeret, pro-
cipue, si hoc in calore iracundie faciat,

l. 2. Cod. ad. l. bi id ipsum dicitur. Et ratio
adhiberi potest, quia saltem tempore iuram-
enti censetur id intendisse, et postea de
facto irreflexum factum esse censetur, et
quomodo ut si cogitasset, tunc tamen illud
non committit, ex ratione, quia de internis
non iudicat Pater — ulterius dicitur quod
nec ille in hoc crimen incidat, qui forte
tempore coniugii per Convicia Principis
maledixit et mali precatus est — Quod
probat per l. unicam Cod. si quis iur-
peratori maledixit: ubi dicitur: Quod
tali nulla poena debeat imponi: per
nullam enim, intelligitur non tanta, aut non
ista, quae est pro Rebus Regis Majestatis Sta-
ta, quam non possit arbitrarie puniri.

De hoc nō ē dubium - Et adhuc hāc inl.
3. de injur.: quia ut sit ex levitate, et tunc
ut ē contemnendum, ut ē protereundū,
seu nō attendendum - v. ut sit ex igno-
rantia seu infania, et tunc ei ē commi-
serandum - v. ut sit ex injuria, et tunc
crimen dicis esse remittendum seu con-
donandum - Aliqui quidem hī remittē-
tendum: respiciant sic: quod hoc ulti-
mo casu, crimen sit remittendum. Quia
ex ejus, ut ille sciret et cognoscat et
statueat - sed Venior ē prior resolutio:
quod denique sit condonandum, quod
probat Amo quia in d. l. unica dicitur:
quod tali nulla poena debeat infligi,
quod dicte opinio nō ē bona - uto quia
Princeps

tergit per caput delicti hujus, et ubique
addit rationem, quare tale crimen debe-
at impune manere, quod dicta opinio ni-
c bona — Ad finem Numen dicis: Quod
si tamen exempli necessitas poenam re-
quirat, quod in poena in talem possit
statui juxta finalia Verba dictae legis
unicæ: tibi dicis. Quod pensare debeat
ex personis hominum, utrum dicta poe-
na mitti aut exquiri debeant, ut annon
forte inde exurgat seditio aut exitium
totius Reipubl. — Talia enim non sunt
impune relinquenda, et hoc favore totius
Reipubl. et tunc non esset crimen la-
se Majest. simpliciter, sed esset crimen
perduellionis —
7 dicimus: quod crimen laesae Majestatis

Ut sic, seu in genere possit committi va-
:rie — Potissima autem hujus criminis spe-
:cies, est crimen perductionis, de quo hic —
Dicitur autem crimen perductionis tunc,
quando quis in Principem u in to-
tam Rempubl. hostilia perque molitur
seu machinas, aut attentat, sive hoc fi-
:at facto, sive consilio juxta l. i. et 3 §. 4.
h. tit. ubi id ipsum dicitur, ut urbes vel
castra ejus occupando, exercitum pro-
:dendo, u urbes aut castra hostibus de-
:dendo est. d. l. 3. h. tit. — Hoc tri intel-
:ligitur: si defendi potuerunt seu si e si non
potuerunt defendi — Ratio, quia impossi-
bilitatem nulla est obligatio — et necessitas
non habet legem, quia necessitatis tanta est
ut, ut ei resisti non possit — Hinc culpa

in carcere / N pro carcere penas (carere?)
dictis, qui quidem sunt, sed prohibere
non potest, ut miles gregarius commendantis
l. 50 de R. J. ubi id ipsum dicitur, quia pe-
na sunt nescire, et non posse impedire, quan-
tum probat argumento legis Amos seculi:
tibi in fine: ubi dicitur: Quod si Vassallus
dominum directum possit defendere?
per in pugna? Et si non defendat, quomodo
possit puniri? scilicet cum defendere
non possit, go et in nostro casu - Et in his
mihi solus conatus puniri est -

8

Alii dicitur: Quod in Exploratores / si secreta
hosti prodant, quibus de securitate Prin-
cipis & Reipublice agitur: de hoc crimine tenetur
autem l. 6 §. 4 de re militi: ubi id ipsum
dicitur - Idem est si Machinationes

Hostium suo Principi non prodant. Et ratio est
quia hoc crimen non tantummodo tamen, leges
tamen: Committendo, sed in omittendo con-
trahit, uti hic —

Hic dicitur: Quod hoc crimen non nisi a subdi-
tis possit committi juxta Capitulum pastorale
Dum & ceteris de sent. et rejudic: ubi

Casus: Henricus Imperator in non subditum
tulit sententiam, quasi Deus esset pendu-
ellionis, et dicit Pontifex, male esse latam
hanc sententiam, quia iste certus non sub-
fuit huic Imperatori quod — Hinc in Con-
suetudine Imperatorem hostilia molens, &
vito ejus insilians, non incurrit in hoc cri-
men ex eadem ratione, quia illius Imperatoris ^{+ quoniam bona et}
non est exemptus, ^{personam} Sed tunc potest aliter: Idem
est de priori casu: prout scilicet tan-
quam hostis, et si in flagranti in depre-
hendatur.

Tunc in possunt occidi —

Hic' dicitur: Quod in hoc crimine recitata seu
 statuta sint quaedam specialia — Imo quod
 hic in servi in caput sui domini possint
 torqueri, ut facilius crimen detegatur,
 quod aliam n' sit L. 6. § 2. Cod. h. tit. ex
ratione, quia quot servi, tot hostes — ut
quod omnes possint torqueri, quod sunt
delati /: imo in ipsi Testes /: nisi essent
 personae illustres v. in aliqua dignitate
 v. officio constituti L. 3 et L. 4 Cod. h. tit.
ubi id ipsum dicitur: Imo et ipsi accusatores
 — L. 1. 3 Cod. h. tit. ex eadem ratione

3^{tio}: quod quilibet ad accusandum ad-
 mittatur, quamvis aliam n' sit idoneus, ut
 sunt infames, milites, mulieres — Item
 servi contra dominos, liberti contra Patro-
 nos L. 7 § 1 et 2. h. tit. ex eadem ratione

Item, quod si tunc agentes, seu Authores, seu
in consilio tenent, prociue consulentes,
et ministri est l. 5. Spec. Cod. h. tit. ubi
id ipsum dicitur. Et hoc ob odium huius cri-
minis est

Item, quod si nulla Voluntate huic crimi- 11
ni faciat obnoxium, hoc est, quod huius in
Solutus Conatus puniatur, modo triprodeat
in actum externiorem, quia alias de in-
ternis si iudicatur lictor, vel si lictens hosti-
misse inhererant est - Sed Obijciunt: l. 18.
de poen. ubi dicitur: Quod cogitationis poe-
na nemo patitur, quod si debet puniri so-
lus conatus & dicitur si nullo modo prodeat
in actum externiorem. C. Sicut N. Sed
Obijciunt: Solutus Conatus si solet puniri &
dicitur in leuionibus Transact, in gravioribus
et huius N. Et ratio est, quia nihil melius

Reisubl esse dicis, quam conspiratione in
Principem v in patriam delere — Ad finem
Licet: quod tu ignoras hic, quise offendent,
et crimen detegunt. Imo praemium acci-
piunt, si hoc tempestive faciunt l. 5 in fine

12

Alit Quorij An in pater teneas deponere filium
v filius patrem? Quid videtur dicendum, quid
n per l. 13 § 6 de re milit. ubi dicitur, quod
filius deponitur a patre delatus, sit militis
puniendus, ne pater videatur filium ad
supplicium obtulisse, go videtur ei in iungu-
tandum, si eum in deponat, et vicissim,
go et in nostro casu go — Melius sic
distinguis: si cum pater monendo possit
ab inde abstrahere, tunc in teneas ob dictas
rationes — si cum iam in potuit amoveri,
tunc teneas, quia patria e preferenda
patri

Quod probat in per l. 35 de Relig. et
Sump. A. fun.: ubi dicit: quod si pater filium
s. v. vicissim: / aut defendam patriam
occidat, quod si tñ sit impunitus, sed
in promissis dignus po. Et hoc in in hes-
:resi procedit: hoc e, quod si pater fili-
:um hereticum, v. filius patrem de heresi
teneat /: Servati eadem distinctione: /
quia sic se habet heresis erga deum sicut
crimen lese Majest. humanus erga Prin-
cipem, atqui go.

Hic Iurist. Quod si consensu probare ne- 13
queat, an reticentia illi erit criminis?
hoc e, si quis tale quid observaret, sed non
potest probare /: v. si tñ sint aliqua
vane indicia. / an tñ teneat talem de-
ferre. S. Bartholus dicit, quod ita quia

Res e' valde periculosa - Balbus dicit, qd
n', quod mi e' equius, ex ratione, ne qui in ul-
-tra n' e', poenam subire teneat - Et sic
mi tenet de ius. Et quia paria sunt, si sci-
re, et si posse probare - potest tui talis se-
cretò monere talem suspectum, si quan-
-tum possibile e', caveas -

14

Hic dicit: Quod mi in hoc crimine mi hoc
sit singulare, quod post contractum
crimen administras bonum auctor
ipsi accusato, si quam habuit - Hinc
talibus amplius nihil alienare potest, ut
donando, vendendo, manumittendo etc.
Imò nec solutionem exigere potest l. 31
& fin. de donat. et l. 5 § 4 et l. fin.
con. h. tit. ubi e' ipsum dicit -

15 Item hoc in hoc crimine e' speciale, quod

At Crimen morte non exstinguitur; Sed in
post mortem potest moveri, et memoria
ejus: si probetur Reus: se damnanda,
hoc est; nomen ejus deletur ex libris, pro-
to collo - Insignia eradicantur et et
bona ejus confiscantur L. 6. q. 8. sed. h. l. f.
ut alij deberentur et - Hinc mihi scilicet
jam quod Romanos, Talium nomina
delebantur ex fastis, et effigies eorum
auferantur; ubi scribit Tacitus libro
6. Annalium - Et mihi hodie id usitatum,
et arma et Insignia ejus delectur, ut
alij metu hujus poena et ignominiae
arceantur -

Item hoc hic est speciale, quod damna-
ti non sint legendi L. ii § 3. de his, qui
notantur infam. - Ex ratione, quia probi

Et de Republ. meriti sunt legem / propter
ter quandam honestatem: / si amicos
tey illius go - Nihilominus tñ uxore
hibetur nubere intra annum, quo lue-
:tus aliaj durat, et hoc propter confusi-
onem et incertitudinem sanguinis et se-
=minis - Sed hoc hodie si observat -
telserius dicit: Quod si talis si gaudeat
Squalorei Delagastia, sed asinina
L. i. de cadav. punit: ubi id ipsum dicitur
:itur - sunt et plures alij, hinc hinc
i valde speciale -

Sub finem dicit: quod si liceat pro talibus
intervenire seu appellare / si citra no-
: tam infamie, et sine spe venie: / ne-
: quidem pro volentibus / ubi aliaj m-
pro invito appellare licet - Hinc

Hor iterum i hic Speciale —

Pœna hujus criminis e mors l. 3 h. 1 et jur. 19
: de mo gladio inferenda l. 5 in princio
Cod. h. tit. Et hoc jure communi De con-
suetudine ann membra dissecantur ex:
: empla Metij Suffetij: ita living clanes
Et bona ejus confiscantur, tam feudalia,
quam allodialia — Item ea, in quibz
juris dictionem habet, id e ijs ~~ann~~ jurisdi-
: tionem — Et quidem ipso facto seu ipso fe-
: ro l. fin Cod. h. tit. — Hinc tunc nec
sententia quæ e scilicet definitiva, de-
: clarativa tñ dñe debet adesse, ex
ratione, ne si quis temere, quid attenderit,
et ut possit haberi executio Argumto
Cap. 29 de heret. in bto: ubi dicitur,
quid ad confiscationem bonorum

Ob hanc sententiam sit quæ sententia saltem
declarativa qd et hinc - Exigit tñ Gailus
casum 1. ubi nec sententia declaratoria
opus esse dicit: / Si crimen omnino sit no-
torium, ita ut celari n possit, quod proba-
re vult ex cap. i. de homicid. in b. ubi di-
citur, quod assassini sint ipso jure infame-
mes, qd et bona eorum ipso jure confis-
cantur, qd et hinc qd nulla quæ est sen-
tentia - Sed debetur tñ, quod homicidæ
n sequas ex ratione, quia in poenalis
n procedit argumentum a similitudine
ne v majoritate rationis - Et ratio, quia
id nec in assassini sine sententia decla-
ratoria procedat - Et 3tio n quæ ulli
sententia definitiva (i. declaratoria)
v n potest negari, quod nulla sit quæ

Opus Sententia, quia hoc tm de defini-
tiva e' intelligendum —

Ti 47

Viximus: quod bona Rei criminis laeso Man-
jesto ipso jure confiscantur: Hoc autem in-
telligis de his bonis, quae sub laeso Prin-
cipe sita sunt. — Hinc bona sub alio Prin-
cipe sita non possunt confiscari, ex ratione,
quia extra territorium Jus dicenti im-
ponere non paratur juxta Cap. 2. de consuetudine
in glo. ubi id ipsum dicitur — Et immo nec
alter Princeps: sub quo haec bona sita
sunt: ea potest confiscare: ex ratione,
quia contra illum non e' peccatum: Ratio
rationis, quia hoc crimen non potest commit-
ti, nisi a subdito go —

18

Hic dicitur: Quod delictum mariti non ob-
stat uxori, aut vicissim, hinc ei salva

19

Manet dos, favore dotis, aut donatio
propter nuptias, sed tui quoad licet videretur
orig, hinc tui ejus usufructum habet
et p. sicut donationis propter nuptias
et postea ea cedit fisco d. l. 5 § 5 Cod. h.
quod idem est speciale —

20

Hic dicitur: quod in hoc minime in hoc
singulare, quod si liberi sentiant personam
parentis, hoc est, quod priventer successore
non tam ex testamento quam ab intestato
ita. Et si tui respectu parentum, sed
respectu consanguineorum et omnium
aliorum d. l. 5 § filij veri Cod. h.
ubi id ipsum dicitur — Hinc tales debent
perpetua egestate sortescere, et viti
bet eis esse supplicium, et mors solatio

Et ratio est, ne forte arripiant occasionem
ulciscendi factum patris, eo ut paren-
tes amore liberorum facilius abinde
absterneant. Sed Obijciat lex b. de pae-
:nis: Ubi dicitur: quod crimen & poena pa-
:terna nullam maculam filio infligere
possit, ergo non debent puniri. Item Obi-
:citur Quod unusquisque suo delicto
debeat puniri. Item objiciat ex Seneca,
qui dicit: Quod nihil sit iniquius,
quam fieri heredem paterni odij aut
delicti, ergo non debent puniri. Item
ulterius Seneca dicit: Quod crudele
sit filios proscriptorum a Republica
amoveri, ergo non debent puniri. Item
quia hoc est contra Titulum Cordis:

Ne filius pro patre, qđ n̄ debent puniri
Ad hæc omnia Id debet eodem modo:
n̄ debent puniri in vita. Transeat - n̄ de-
bent puniri aliter N. - Et ita jam
Quærit: An qđ hoc sit verum, quod in vita
n̄ possint puniri? Rās dubitandi,
quia in d. l. 3 Cod. h. tit. dicit: quod
Imperator Arcadius et Honorius expressè
Imperatoria lenitate eis vitam condonant
qui sunt Rei p̄duellionis, qđ posse
dentur puniri in vita - Quærit
dicit; id n̄ posse fieri? Spectatā solent
æquitatē, quia illi n̄ deliquerunt
de rigore tñ id posse fieri, saltem in
su publicis utilitatib, n̄ aut in p̄d
qđ quia n̄ deliquerunt, sed tñ per m̄
dicit

Precautelis, ut alij amoveant: Et quia
prosumunt imitatores nequitie pater-
:nae - Quia autem bona illorum possint
publicari: sicut et ipsi filij fieri infa-
mes: de hoc non est dubium, ex dictis rati-
:onibus, quia prosumunt imitatores
nequitie paternae, et ut facilius amore
liberorum parentes abinde arceantur.
Atque insunt incapaces honorum,
quamvis sint innocentes Quod est spe-
:ciale, ut antea jam dictum est - Et
hoc in probas per Tit Decretalem
de heret: ubi dicit: Quod filij here-
:tiorum sint inhabiles ad ordines
s: imo et negotes. Quamvis sint in-
:nocentes, et hoc ob eminentissimam Ma-
:jestatis divinae, pro hoc in potest

Ita Statui de Jure civili —

2A

Hic dicis: Quod liberi magulo Reorum
Lesse Majestatis priventur Successione po-
tentium, si tui patris, Sed in matris, et
quod ideo leges si possint reprehendi —
Imo nec ab extraneis possunt institui,
Sed perpetui debent manere inopes et
miseri et infames, ita s. lib. dictum:
ut illis Vita sit supplicium, et mors so-
lutionem — Dixi liberi maguli — Im-
pocentia enim mitior interpretatur
et facienda — Hinc illos saltem salu-
diam s. id est legitimam s. quia sal-
vidua hic pro legitima sumitur: pe-
tere possunt — Imo in ad Successione
consanguineorum imo et aliorum
Extraneorum admittuntur —

Medii Vitis es —

23

Hic Inquis: An dicta mi locum habeant
in Negotio, hoc e an negotio mi has po-
:nay luant? & Clarus putat, quod ita,
sed sine ratione — Atque verius e, quod non —
Et ratio e, quia d. l. s. loquitur de filiis go-
ni e extendende ad Negotio, quia in odio —
:Sic nomine filiorum invenientur negotio,
ut hie fil, quia illi magnum inde ex-
:surgens in commodum s. ita tri ve-
nient in favorabilis — sed Objectiones
Quibus dicitur s. heretici de heret. in b.
ubi dicitur: quod irregularitas ex causa
patris heretici proveniens extendatur
usque ad idem gradum liberorum,
ut e ad Negotio, go mi hie idem dicen-
:tum & animo disparitatis e: quia heresis

Est gravior crimine lesa Majestas hum-
ano - Ratio rationis, quia per illam offen-
ditur deus, per hoc tamen homo - Ratio Neg-
ativa. Et ratio est, quia pro hoc est Textus, non
vero pro nostro casu. Et sic habet locum
Regula: Quod poenalia si sint extendenda

24 - Hic Lurij: An dicta poena in officiales
natos, ante reatum patris? hoc est, an in
isti liberi luant dictas poenas, qui jam
nati erant, antequam pater talia crimina
commisisset? Et Abique dicunt, quod non
quod demique tales nec fiant infames
nec in priventur Successione, aut ali-
quibus - Quod probare volunt timo per
Can. 10 C. 124 ubi dicitur: quod si in-
tentur peccata parentum filijs, qui
post eorum Nativitatem committuntur

Ratio est Ratio: quia puellarum in dicta
L. 5^a Cod. h. lib. nulla fit mentio: ubi
tamen presens in filios statuuntur: et ideo
in in puellis mitior interpretatio
est facienda — Et ratio est, quia fragilitas
sexus in filiabus minus facit id eas ita
auguras, aut attentaturas, filij autem
presumunt imitatores nequitie pa-
ternis — ratio id parentes amore
liberorem: prociq; masculinam
facilius a tali crimine deterreant,
de quo late tractat Covarruvias — ^{¶ Vult alia pag.}
Hic Quoniam: An dicta de liberis tribo- 22
cum habeant in liberis existentibus
in patria potestate, et an in locum
habeant in emancipatis? Id quod

Habent bonum in omnibus - Et ratio est,
quia d. l. 5^a generalis loquitur: go genera-
liber e intelligenda - ratio quia in eman-
cipati: propter affectum erga patrem
presumunt id ipsum ulcisci go - Et hoc
in in naturalibus ⁱⁿ procedit, ex iisdem
rationibus. Et quia si debet plus favoris
mereri luxuria quam castitas - Et hoc
in in liberis ex matre perduelli natis
procedit ex iisdem rationibus, et quia
d. lex sola si distinguit inter patrem
et matrem go nec nos distinguere debet
mus, quamvis aliter sentes peregrinos
q. Alimenta tri eis debet pater, saltem
in casu, si se ipsos alere nequeant, qui
Princeps concedendo. Nilam, concedit in

go idem hic e dicendum - uto hoc pro-
:bati videz per l. 7 § i de senatoy: ubi di-
:citur: quod filius senatoris p: antequam
pater Senatu moveat: / natus, mane-
:at filius senatoris, si vero ille, qui p: post-
:quam pater Senatu motus e: / nascit,
go idem nostro casu Et tñ hoc probari
videz per l. 2. Cod. de libert. et eorum
liberis: ubi dicitur Quod ingratitudo liber-
:ti in servitutem retracti, poceat qui-
:dem ejus liberis post retractionem natis,
si vero ante natis go idem in casu nostro -
Et ratio additi potest: quia ista decisio
e jus nalis go n e extendenda. Et hæc
Sententia videz mi esse benignior; et sic
mi tenet Molina - probari hoc Item
videz per l. 14 § 5 ad Consult. Trebel.

Ubi dicitur: Quod si quis gravatus sit sub
condicione, si sine liberis decesserit, et si
talij postea deportetur, et si reliquit libe-
ros ante deportationem natos, quod nesci-
atur sine liberis decessisse, hi am-
qui post deportationem nascentur, hi in-
quam nesciunt deficere fidei commissa.
Sunt igitur idem dicendum in nostro caso.

Et hanc distinctionem in admittit Tiraque-
l in Tractatu de jure primogenit. §. 3.
ubi queritur, an natus ante Regnum
succedat patri, postea facto Regi etc.
Nihilominus in hac Auctor resolvit,
quod contraria sententia sit rationi
conformior, et in scribentium calculo
magis probata, quod denique preva-

dictis legis istae luant liberam ante
crimen, quam post crimen patris nati-
tuam sententiam in tutiorem dicit Vas-
quius, et rationem dat. Amo quia et l. 5ta
indistincte loquitur, go indistincte in e acci-
:pienda — rto hoc in probat per l. fin
Cod. de lib. prois: ubi in d. ipsum indefi-
:nite dicitur go — Itio: quia hic in militat
ratio: et tanto magis, ut pater amore
liberorum abstinere a tali facinore go-
:Ratio ratio est, quia nullus amor, qui
vincat paternum. — Et ratio aduli potest,
quia in altera ratio hic obtinet, quod
denique in illi presumant imitatores
nequitie patris. Et magis, ^{quia} potest esse,
quod fuerint, go —
Hic Auctor concludit et dicit,

Quod impertinens sit considerare, an na-
ti sint ante commissum crimen, & post,
quia ista consideratio habet tri locum
tunc, quando agitur de peccato origi-
nali - sic natus ante eum peccati per-
petratum, si contraxisset peccatum ori-
ginale - Aut de aliquo alio delicto,
quod per generationem transmittitur,
ut si pater forte fieret carnifex,
tunc filij ejus post hoc nati fierent in-
fames, si vero nati ante hoc factum.
Aliqui quidem id indistincte in omnibus
asserunt propter presumptionem muta-
tionis facti paterni, sed ista considera-
tio hic locum non habet, quia hoc in cri-
mine lesae Majestatis non fit propter solam
imitationem nequitiae patris, sed

Ideo, ut patet magis censetur pueni-
ri in liberis, et ut facilius inde abstra-
hamus, quæ ratio huius locum non habet quod
probat hoc in per Cap. 3 de hereticis in 6.
ubi dicitur: Quod filius patris heretici,
qui in mortis articulo est lapsus in he-
resim, fiat irregularis, quamvis sit na-
tus ante heresim, quod idem in nostro
casu dicendum - Quod cum istud capitulum
cum loquatur de natis ante heresim,
hoc probat ex eo, quia qui articulo
mortis fit hereticus, ille iam non habe-
bit liberos, et hinc unice hoc capitulum
cum videatur loqui de his, qui iam nati
erant ante heresim - probat in per
leg. 1 de senatoribus: ubi dicitur: Quod filius

Ex patre senatore ante senatum mo-
to ^{natus} filius Senatoris patris, eoque
ex patre senatore natus filius, quidem
dicendum in nostro casu - Quamvis hoc
argumentum parum probet, quia hoc
est filio favorabile - Nos autem loquimur
de odiosis -

29 Jam sequuntur objectiones contra dicta. Q.
Amo: Obijciunt canon non impulsetur po.
C. i. l. 4: ubi dicitur: Quod non impulsetur
filijis peccata parentum, qui post co-
nem notivitate committunt, quod filij
Reorum loco Majestatis ante crimen pa-
tris nati, non debent luere delicta parentis
Et disto de Jure Canonico Transcat.
de Jure Civili sub disto in regula. C. ubi

vy essent filij scanicorum ante crimen
patris nati: / in crimine lese Majestatis.
dixi Trans. Potest enim distinguere si agas
de pena excommunicationis (s. si de
pena irregularitatis N. — Irregula-
ritatem enim liberi patris heretici
contrahunt, siue sint nati ante heresim
patris, siue post illam — Excommu-
nicationem autem propterea nulli liberi in-
currunt, siue sint nati ante heresim
patris, siue post illam, siue in nati
ante excommunicationem patris, siue
post illam — Et ratio dari potest, quia
excommunicatio est personalis personalis-
sima, quae non incurrit, nisi ex proprio
delicto, et ad nomen potest trans-
=mitti

Potest in inter excommunicationem et
inter poenam criminis lesae Majestatis
dari haec disparitas; quia excommuni-
catio est poena spiritualis; haec poena an-
tunt temporales, uti v.g. est privatio succe-
ssionis, infamia, inopia, &c. ab illa
hanc praebet argumentum - Si obijciat
si iste canon intelligeret de liberis pa-
tris excommunicati; quod denique illi
propterea non excommunicantur; tunc non
esset opus distinguere inter liberos, ante
crimen patris, et post crimen patris
natos, quia nec hi, nec illi ob delictum
patris excommunicantur, atqui disting-
uitur hoc si potest intelligi de excom-
municatione & C. Maj. N. min, quia

Ista Verba /: libi fit mentio liberorum
ante natorum: / si indicant distinctionem
inter liberos, sed tui opponuntur crimi-
ni Serius commisso - Iste Canon in c. lvi
Augustini, et sic in juxta mentem ejus
e interpretandus - S. Augustinus autem
non opponit ibi ista Verba liberis postea
natis, et sic in inter illos quoad hoc non in-
tendit inducere differentiam, sed S.

Augustinus ibi tui haec Verba opponit
peccato patris tanquam posteriori, na-
tione liberorum - Et sic in hunc Cano-
nem explicat Covarruias, dicens:

ibi tui agi de poena spirituali, quod
probat ex eo, quia dictus Canon e der-
ivatus ex can. habet 24. l. Iste

Hic autem sequuntur c. ex Epistola. S. Augustini,
tini, in qua S. Augustinus de poena spiri-
tuali fuit locutus, quod iste Canon nihil
probat contra nos — Sed Obijciunt l. 7. Si
de senat: ubi dicitur: Quod Motio patris
e. senatu n. prejudicet liberis ante mo-
tionem e. senatu natis, De tunc post mo-
tionem natis, quod n. in nostro casu liberis
ante crimen natis n. debet prejudicari.
Et disparitas e., quia qualitas liberorum
desumitur a qualitate patris, quam
pater habuit tempore generationis,
proinde autem sequuntur a. delicto patris,
quod e. disparitas. Et hoc exequi potest
dici esse Speciale. Sed Obijciunt lex recta
Cod. de liberis. et non lib: ubi dicitur

Quod si libertus in servitutem propter
ingratitude[m] retrahatur, quod hoc po-
ceat liberis post retractionem natis, si
vero ante eam natis, go idem dicendum
in nostro casu. Quod ut ante, quod quali-
tas liberorum decumatur a qualitate pa-
tris, quam habuit tempore generatio-
nis, prout am decumatur a qualitate
delictorum. — Et in postea dari dige-
ritur, quod pecunia si sint extenden-
da. — Item quia hoc est delictum priva-
tum. Nos autem loquimur de delicto pub-
lico. 28

Sed obijciat: l. 19 § 5 ad Refutum Trebal-
ubi dicitur: Quod si pater grovebit sub
conditione, si sine liberis decederet,

Et si deportetur, quoniam liberi ante de-
portationem nati faciunt deficere fidei-
commissum, si vero post deportationem
nati, quod in nostro casu non est eadem poe-
na statuenda pro liberis ante crimen
paternum natis, quae statuitur post
illud natis — Et disparitas est, quia isti
liberi, qui ante deportationem patris
erant nati, illi, inquam erant Cives
Romani, et liberi, quod possunt succedere,
qui vero post nati erant, isti non erant
Cives Romani, et sic consideratur, quae
titulus conditionis — In nostro autem casu
attenditur delictum — Et denique
Ratio generalis est, quia in penalibus
non procedit argumentum a similitudine

u Majoritate rationis - Et sic potest respon-
deni a quacunque alia objectione

Titulus 5tus

Ad legem Juliam

de adulterijs coercendis

Connexio: Equius de crimine legis Ma-
jestatis Amo loco, quia hoc crimen est gravis-
simum - Sequitur de adulterio ito loco,

Non ideo aut post crimen legis Majestatis
immediate de adulterio sequitur, quasi
adulterium esset gravius alijs delictis,
de quibus post hunc Titulum sequetur

/: Est enim homicidium aut parricidi-
um eo longe gravius: sed ideo quia
hoc delictum est foedius alijs delictis -

Et hoc propter violationem divini sacramenti

Aine Mechi dicentur ex suo corpore
speluncam Mechiis facere. Et hoc in Vete-
ribus abominandum visum fuit - Et mul-
to magis hodie videtur, postquam matri-
monium factum est sacramentum li-
citur post legem Evangelij - Et tu proinde
tor /: ut inquit Zöes /: nonnulli mihi ba-
tizati, quos lavacrum regenerationis
abluunt /: relicto proprio conjugio /: impe-
ro alieno incendio ignes suos exstingui-
vunt - In quos ultenius invehitur
Zöes /: dicens, se mirari, quod tam in pro-
talibus /: qui hujus criminis sunt con-
:vidi /: non desint sui interceptores, qui
eos conent exorare v. saltem mitigare
eorum gravissimam turpitudinem, v.
Rem

Item sanctissimam violant - Jam de
 finis adulterium Jure Canonico: Quod sit
thori alieni /: seu conjugij Violatio. ut
 anni committas adulterium, dicis ma-
 trimonium fuisse verum seu validum

Hinc si Matrimonium fuit nullum,
 tunc non committis adulterium, quia quod
 nullum est, non potest violari - Dixi Jure
 Canonico: unde apparet, quod Jure Can-
 onico adulterium committas indig-
 :tante, sive uterque sit ligatus sive mas,
 sive foemina -

Jure civili autem tunc committis tunc, quan-
 do illa est conjugata, aut uterque -
 Scilicet si solus ille esset conjugatus -
 Hinc in Jure civili adulterium de-
 finis. Quod sit alienus metris fam. corruptio

Et Adulter dicitur: Alienus matrisfamilie
corruptor l. 22 § de V.S. Et hoc propter
seminis aut sanguinis confusionem,
aut incertitudinem proles, quae exinde
causatur - Hinc in Jure civili major in-
foecundia, quam in vino requiritur Castitas
Et vir uxoris adulterium committit, in
amiciis l. § Cod. h. l. Nihilominus
ut in olim mulier potuit reboque-
re tale crimen in maritum; hoc est justum
et exigere ratione dotis civiliter con-
tractus, quia iniquum est ab uxore periculum
exhibere et eam in prosterne - Jure
nonius am uterque dicitur adulterium
committere Can. 4 c. 32. l. 4: Quod
vis triplex sit incontinentia uxoris

Quam vini, ut ante dictum fuit.

Hic dicitur: Quod utrique conjugii licita 3
sit accusatio, sed mulier tui potest agere
civiliter, hoc est ad thori separationem,
et ad lucranda donationem propter
nuptias, uti sequetur - si vero crimina-
liter, ex ratione, quia si est mulieris con-
rignere maritum - Maritus autem eam
si criminaliter accusare potest, quia
ille potest et debet eam contrignere.

Hic dicitur: Quod Mulier sine noxa ac-
tionem hanc possit omittere, hoc est, quod
si dicas lena, quamvis omittas accu-
sationem - Maritus autem eam lena
accusare, saltem civiliter, aliam dicitur
lena, quia confetur adulterium ap-
probare - Hic dicitur: Nisi crimen sit

Oculum et promittas emendatio, tunc
postea retineri et taceri peracta tripo-
nitentia - Ad finem Numeri reuertitur
quod *Wigata* p. *alben* se committens. com-
mittit adulterium, quamvis ille sit ce-
lebs - Magis vero si committit adulterium
nisi cum conjugata - si cum uxore
sit ligatus, tunc dicitur Adulterium
duplicatum, aliter tamen est simplex. Et
Jure civili - Jure Canonico cum com-
mittit adulterium utroque casu obnoxio-
satur -

5 Hic Quaeritur An cum sponsa aliena dicitur
committi ~~furtum~~ Adulterium? Quod si
Sponsa est de presenti, tunc non dubitatur
sed quodammodo nonum sit cognita. / ex
tione

Quia Matrimonium n^o Concubitus, sed
Consensus facit, atqui go —

Sed Major quæstio est si sit sponsa de futuro? 6

Et leges vidantur esse contrariæ Annō lex 13

§ 3 h. tit. Vides dicere, quod ita, quod
denique in sponsa in hoc crimine sit
dicandum, ex ratione, quia nec matri-
monium /: qualecunque sit: / nec spem
matrimonij violare permittit — ratio

hoc probari vides per l. d. v. q. l. d. h. tit.

ubi dicitur, quod adulter violator virginis

hoc crimen jure marito coerceri non possit,

nisi violata sponsa ejus fuerit, go si fue-

rit sponsa potest coerceri — 3° probari

videtur per can. 10 c. 27 l. 2: ubi dicitur

Quod ille, qui sponsam alterius in agro

Opprimis, quod debeat morte mori, quod
committit adulterium, quia poena mor-
tis fuit pro adulterio statuta - Quod
adhuc sarmient. probat pluribus ratio-
nibus et ex pluribus Authoribus - Nihil om-
nino tui Author verius, dicit, esse contra-
rium: Quod satis probari dicit, ex defini-
tione adulterij; quia adulterium defi-
nitur: Quod sit thori alieni Violatio / sive
et dulter diu: thori alieni Violatio
Sponsalia aut de futuro si promittuntur
non, nec talis diu. Materfamilis ergo
7 Hic jam sequuntur objectiones contra
sententiam et Ami Obijciunt l. 13. §.
si 3 h. lib. libi dicit: Quod corruptio
Sponsae sit vindicanda, ergo videtur

Coni adulterium & dist. e. vindican-
: dum p. coni adulterij N. p. coni stupri &
Et ratio est quia ibi nondum fuit Ma-
trimonium, ideo non potest dici committi
adulterium - Quod probatur ex L. l. 738
8 h. l. ubi dicitur: Quod si minor 25 annis
in domum seducta adulterium com-
miserit, et mox quod eum etate exco-
gerit, uxoremque effugerit, quod non possit
ex eo adulterio iure viri accusari, quod
ante etatem nupta commiserit, De quasi
Sponsa poterit accusari ex Reperito
D. de Severi §: quod supra relatum est
ideo in sponsa non committitur adulterium -
Sed obijciunt: dicta lex Vocat Adulterium,
quod illa ante etatem commiserit, ideo male

Et ratio est, quia tempore ^{primi} Virginis nuncum
fuit maritus - Quod probatur per l. i. §. 1.

24 de ⁱⁿ ~~jur~~ ^{jur} : ubi id ipsum dicitur. Et
hoc ideo, quia nec spem matrimonij vio-
lare licet - probatur hoc vii per l. ii §. h. t.

Ubi dicitur. Quod novam rem censuerit
instituisse ille, qui adulterij crimen
vult obicere propter hoc, quod sponsa
sua alieni in matrimonium des, go in
tali sponsa si committit adulterium
sed obicitur Canon 10 c. 27 l. 2 : ubi dicitur.

Quod ille, qui sponsam alienam in agro
opprimat, quod morte debeat mori
go Et disto si sit sponsa de presenti c.
Leuij N. v. obstruere violentum c.
ob id quasi ob adulterium N. —

Quod in probat per can. ii et iv. l. 2 ubi
id ipsum dicitur

9 Hic jam ponunt quodam specialiter
pro crimine et accusationis. Simo quod
servi et ancille ejus mulieris possunt
torqueri in caput illius: Idem est si
adulterium committeret. Item et ser-
vi patris, seu justus ejus: Vocat autem Au-
thor eos justos illos, quia justus servi pa-
tris, in debent esse justus ejus liberi, et
in vigilare et torquentur l. 3 § 6 ubi
liber id ipsum dicitur: Quod est speciale,
quia alios servi in caput domini do-
mini torqueri non possunt ex regula
Quod servi, tot hostes - Ratio rationis, quia
hoc crimen solet fieri in occulto, et

Et si nix aliter potest delegi, quam per
Seros u servas - ulterius dicis, quod
in hoc dici possit speciale, quod mari-
tus hoc crimen possit accusare duplici-
ter scilicet jure mariti et jure extra-
anei - Jure mariti habet et menses jure
extranei habet. lex l. iij de questionibz
de quo sequet - Alij dicunt, quod ta-
ley servi aut seros, tm tunc possint
torqueri, quando maritus accusat -
ulterius dicis, quod si servis u ancillis
fuerit forte data libertas u in relicta
in casu, ubi ad commissionem dotis
agis, quod ista libertas suspendatur
per 60 dies a soluto matrimonio, do-
ne forte crimen satis probet, et ubi

Inter ea possint torqueri /: quod quam
vis durum ē, at tamen scriptum ē /:

Et hoc procedit live Matrimonium solvitur
per mortem live per divortium facit /:

: aut ambo in opti /: seu 60 diebus /: seu
libertatem recipiunt, si subsistant,

Nisi forte Maritus interea agere possit
: Sed jure impeditur, tunc arbitrio Juris
: ut diutius possit differri libertas, et hoc

ex equitate —

10

Ita dicitur: Quod in hoc crimine in hoc
sit speciale, quod pater filiam suam
in adulterio deprehensam possit. Juris
civilis impune occidere, Sed uni aut
adultero, ut amore unius parcat
alteri — Ut id uni impune procedat.

Debit illam deprehendere domi suae
scilicet id est in qua ipse pater habet, nisi
filia alibi habet - Aut saltem in domo
sui generis l. 20 ab l. 21 § 2. ab l. 23 h.
ubi id ipsum dicitur Et hoc patet per mit-
titur vi patris potestatis - Sufficit autem
illam esse in potestate tunc, quando
illam pater deprehendit in adulterio
l. 23 § 1 h. ubi id ipsum dicitur - Avo
autem id non permittit, quia dictae leges
tunc de patre loquuntur, quod tanquam ori-
gine, non sunt extendendae - Et imo hoc
expressè alijs patribus scilicet id est medicis,
prohibetur per l. 20 quod hoc nullatenus
est extendendum - Uterque dicitur,
quod non refert, an pater sit naturalis

ſi putat et legitimus ſimul. ſuam ad
optivus d. l. 21. ubi id ipſum dicitur. Et
e, qui et ille habet patriam poſteſ-
tem - Quod cum patri huc poſteſta per-
miſſa fuerit, Ratio e iuſtus dolor ob illa-
tam ſibi injuriam - Debit enim pater
id in continentem ſciſſe, tunc ex jure
facto illam occidere non debet, non eſt
ordinaria pena officiendos q̃a quan-
vis hoc faceret, quia cenſet hanc in-
riam ſemel remiſiſſe - Exciſit M.
inſequantem ^{huc} fugientem et occide-
ret, quia cenſeret in continentem ſciſſe
grubas a pari deſenſione Debit
enim, ut dictum e, occidere utrumque
ut forte amore unius parat erat

It u' dicitur quod soli patri p. habenti 11
filiam in patria potestate. Hinc
talis pater ipse n. debet esse in potestate
alterius: p. fil. data hac potestas. Hinc
filiam emancipatam occidere n. au-
det, quia n. e. in eius potestate d. l. 20
h. t. Hinc m. filius fam. filiam suam
occidere n. audeb, quia ille illam n. habet
in sua potestate. Et nec patrem su-
um filius cum sua uxore seu nunc
agentem occidere audeb, quia illum
n. habet in sua potestate. Nec ma-
ter audeb occidere talem filiam ex
eadem ratione. Nec frater sororem
suam ex eadem ratione, et quia hac
Materia e. odiosa, qd n. e. extendendo

De persona in personam, nec de casu
in casum, quamvis tñ n̄ esset inveni-
re persona efficiendus, ex ratione, quia dicitur
justum reprobare dolorem —

12 An saltem ex mandato patris filius
respectu frater possit occidere sororem
in adulterio dzyrechenjam? & d. dicitur
Sunt Authorem quiniones — Cerram
vix dicit, quod n̄ ex ratione, quia per
istud censetur esse personale, et sic n̄
potest aliter committi — Quod probat per
l. 34 de statu lib in p̄ine: ubi dicitur
quod si servo sit relicta libertas, si
redi eo dederit, quod debet dare ha-
biti et n̄ aliter, quia istud factum ē
personale go et nostro casu /: quod per
tentia n̄ ē probabilis — Quia tñ

Tenet contrarium argumento L. Gracius 4.
Cod. de lib. ducij quod et de adulterij ex
manda^{to} patris per filium commissa
eidem sit impunita, go idem de
adultero sororis dicendum. Et ratio
dari potest. Amò quia pater patri in
opere permisso go id fecisse edi-
cendum. Ito quia filius habet pro ea-
dem cum patre persona, go id fecisse
pater fecisse cengebatur — Stante tñ
hac sententiâ servo id si liceret, quam-
vis mi habeas pro eadem cum domi-
no s: si mandet persona — Dispori-
tas dari potest, quia frater erga sor-
orem habet affectum naturalem,
et sic si persequitur id facile esse
scabimus, quæ ratio cessat in servo, go —

13

Hic dicitur: Quod pater tui filiam suam
tam adulterantem possit occidere
nisi vero innuptam v. g. Viduam v. Vir-
ginem stupratam, juxta de l. 22 h.
ubi dicitur: Quod lex Julia patri hanc
potestatem perferrem mortem inf-
rendi tui concesserit respectu filii
nupte, n. am innupte, qd hoc n. e. ex-
tendendum -

Ad hinc hoc Verbum in accusatione
p. quod in ista lege occurrunt, legendum
e. in occisione:

Quod probat ratiōe, quia per accusati-
onem n. inferri mors, sed tui per occi-
sionem, qd bona e. istarū lectionis emen-
datio -

14

Hic dicitur: An maritus possit occi-
dere

Uxorem adulteram, aut ipsum a
adulterum impune? Et liberetur,
quod ita, quia in illo adhuc justior
est dolor et gravior injuria, quam in
patre, atqui pater potest, go et ille
venit tunc est, quod n' — Amio, quia lex
I: dans facultatem occidendi, tunc lo-
: quis de patre go n' est extendenda
zato quia pater presumit facilius
paribus utrique ob amorem
filio — Maritus autem facilius ^{ob} impetu
presumit occisurus — Nihilomi-
: nus tunc mitius puniet, si hoc facer!,
quia difficile est justum refranare
dolorum d. l. 4. Cod. h. l. et l. 38.

I 8vo Cod. hoc titulo —

15

Maritus go in regula hoc facere n. p.
: teff — Ex c. i. t. n. ubi eam potest occi-
dere simo si adulter sit persona vi-
: lis, et si in venia domi suae cum ut-
: ore — Et hoc procedit, siue iste occi-
dens sit paterfam. siue sit filiusfam.
d. l. 4. Cod. h. t. ubi id ipsum ei indit-
tincte concedit — Modo tui revera sit
maritus, et jure mariti accusare po-
: sit l. 24 h. t. — Et hoc potest facere
: pane ex regula: Quod lege permittit
: te sit poenam si meret — Jam pater
differentia inter patrem et inter
maritum in casu vili personae d-
: teri occidere valentem —
simo Quod pater occidens, debet esse

Simul paterfam. — Maritus ami po-
tess esse filius famis — rōto pater de-
bet occidere utrumque v neutrum,

Maritus ami n; nisi solum adulterum.

Quod probas per L. 38 § 8 h. l. ubi dicitur:

quod quamvis maritus s: dicto casu
possit occidere adulterum, quod tñ ux-

orem occidere n; audeat qo — pro-

bas in per l. 2 q. § i cod. ubi dicitur:

quod maritus occiso adultero debeat
dimittere uxorem, qo supponit illam

n; audere occidere —

Hic ponit alter casus exceptus: ubi ib.

maritus potest occidere adulterum,

quamvis n; sit persona vilis; si quis

sit suspectus, quod velit illudere castitati

Uxor, tunc potest occidi — Hic tamen
concurrentibus — Amo debet citius
coram Testibus moneri, et quidem ser-
:to, ne cum uxore loquens — ratio de-
bet inveniri domi sue, u uxoris u a-
= dulteri, u in popinis u in suberbanis
Si am' alibi invenias, tunc n' potest oc-
:cidi, sed coram Testibus debet tradi
:dici — Si am' in Saero Oratorio collo-
:quens invenias, tunc debet tradi de-
= soni Ecclesiae /: ne polluas Ecclesiam /:
alijs Clericis, ut eorum periculo ser-
donec Iudex super eo cognoscat /: 13 e-
:sumptio Juris et de Jure /: Authentic /:
: quis cod h trif et n gaudet asyle —
hoc de Jure communi — Iuxta

Statuta tñ quorundam locorum
in marito impunita e' cades uxoris
adultere, sicut et patri cades filie —
Imò et in Bohemia Jure municipali
M 39 id olim fuit permixtum. — Pos-
tea am per constitutionem Josephinam
Art. 19. Id ibi fuit correctum. — Vi-
: hilominus tñ talis maritus n' esset ordi-
naria supplicij pena efficiendus, et
hoc ob justum dolorem —
Hic dñs: Quòd ista cades s' dictis ca-
libus tñ possit fieri Jure civili, hinc
ista cades n' e' licita, sed tñ permixta
et quidem in foro exteriori. — In foro
am interiori citra peccatum fieri
n' potest, et hoc propter periculum et
detrimentum anime, quod scilicet

Præponderat injuriæ patris v. mariti
Can. 6 Can. 7. 9. C. 32 L. 2 ubi id præsumitur
dicitur —

18

Sed Objicit: Lex civilis /: dans facultatem
occidendis juxta Lex, qd debet talis
tunc esse in conscientia & iuxta in foro
exteriori C. Secus N. — Sed potest instari
Lex civilis juxta facit seuerum in con-
scientia, qd et ista & disto. Si sit dispen-
satio C. Sit tibi sit permittoens N. Quod
probatur à pari, quia sequef, quod
meretricationes, concubinatibus, lycaniis
et similia sint licita, quod tñ omnia
damna Apostolus, quamvis permit-
tantur in Republ. majoris mali evita-
ndi causâ, quod propterea n̄ sunt licita

19 Hic dicit: Quod accusatio de adulterio

De adulterio primò concedat marito,
 et quidem maritus, quā maritus habet
 duos menses seu 60 dies: scilicet ad com-
 :missionem dotis: qui dies sunt utiles, qui
 debent computari a die soluti matri-
 :monij L. 3. § 6 Cod. h. tit. lib. 10. de iur. m.
dicis - Et ratio addit: quia propensione
 et majori zelo et dolore presumitur
 acturus - Et maritus praefertur patri,
 nisi pater prevenisset: Quod e' speciale
Ex ejus tri. Amō Nisi maritus sit negli-
 gens - Ex ejus rto Nisi forte maritus
 colluderet cum uxore: si forte ux. e'
 ejus leno, et ipse infamis, ut accusatio -
 :nem patris ita praepediat - Ad fi-
 :nem dicis: quod pater a quo tam
 longum tempus habet, et quod ipse

Hoc tempus si curat marito agente
Neutro am agente cedit utrique l. 46
liberis et ipsam dicitur —

20 Hic dicitur: Quod lapsa hoc tempore time
: tri adhuc et pater et maritus potuerunt
per 4 menses agere jure extranei — Et
quidem maritus patri proferetur, nisi
tardius veniret, probato tri impedime
: to — Et dicta ratione — Et si forte ma
ritus tamdiu fuisset impeditus, donec
uxor per alium accusata absolveret
tunc tri potuit assumere accusatio
nem, probato impedimento — Ulti
us dicitur: Quod hodie per l. 30 Cod. h.
habet licentia respectu extraneorum
liberis sublata; Sed hodie tri certis perso
: nis ad accusandum admittuntur, scilicet

Pater, frater, patruus et avunculus;
quia hi censebantur jure dolore impulsos —
Quod am alij si admittant. Ratio est, ne ma-
:trimonium facile falsis calumniis destr-
:mentur —

Hi dicunt: Quod pater et mater sine
calumniis poena vincantur: hoc est,
quod si teneantur ad poenam talionis,
seu ad poenam calumniis: quamvis
in probando adulterio defecerint: /
ubi tñ alij has poenas incurrerant, si in-
:tra 60 dies crimen si probarent. l. i. q.

Sed et de min: ubi id ipsum dicitur
Quod in probat ex Paulo lib. singul
de dult, dicente: Quod ille, qui furem
mariti & patris accusat, quod possit sine
calumniis poenae vinci, hoc est, quod

Se vineas inscribere ad poenam talis
vis et hoc propter justum eorum dolo
rem — Hinc in si incidit in Confessio
Turullianum, ne fiet infamis, quam
vis sine abolitione desistat, ex regula ge
nerali: De cuius calumnia agi non potest
si vineas, is in Turullianum si incidit
Sed Obijciat: Atque contra hoc. Si in fine
h. tit. ubi dicitur: Quod accusans jure ma
riti si vincatur: poenam calum
niae si evitet, quod sit infamis, quod male
diximus quod non — Item Obijciat
quod lex 30 h. tit. ubi idem dicitur: Quod
pater sine calumniis periculo agere
possit, quod sit infamis, si vineas, quod male
diximus, quod non & disto si male fide

Accuset / sciens illam esse innocentem / C
Teus N. Et ratio e', quia talis hoc facer
et animo calumniandi, et si n de
bet excusari, quia manifesta calum
nia n debet esse impunita l. 2. Cod.
qui accus. n poss. ubi id ipsum dicit
Et si n intelligenda e' lex ibi (cod.
h. tit. ubi n id ipsum dicit:

Hic dicit: Quod in hac accusatione sit 22
centus ordo servandus; et quod huius
cugatio debeat inchoari ab altero:
hoc e'; quod si forte cum tali uxore fac
tum sit disortum, et si illa nubit
ante denunciationem alteri, quod
primò debeat accusari alter, qui
si absolvatur, tunc hoc prodest n uxori,

Ita, ut illa non possit amplius accusari
Et ratio est quia lex nuptiam tueretur, quam
diu potest. Nisi forte iterum matrimonium
solvatur. — Condemnatio autem ad
steri mulieri non obstat, sed potest se ad
hoc defendere, quia forte melius erit
se defendere — si autem talis mulier maritus
sit vidua, tunc liberum est marito
accusare quem prius vult juxta l. i. d.
§ pen. h. t. libi dicitur quod ab eo possit
inchoare, quod si lenox si non vult. — Et hoc
non procedit in casu, ubi quodsi Maritus
denunciavit, ne nubat, et si tamen nupsit
sit, tunc non potest accusationem inci-
pere, a quo vult. — Et ratio est quia ma-
ritus intervenit —

Sicil' fubhor, quod olim in ea varia-
tum fuerit, et quidem hoc ordine
Sub Augusto nulla erat, sed id relin-
quebat marito et ejus amicis. Anno
enim lex Julia Paganos adulteros
punitabat relegatione. Milites vero
deportatione, quia in illis ~~non~~ debet
poena exaggerari, ne effeminentur.
Aliquando tui /: in tuo tempore / a-
dulterium potuit morte puniri, ut
si Mulier fuit deprehensa vinum bi-
bisse et adulterium commisisse, tunc
eam conjux vinei mariti cum marito
poterant pro lubitu punire. Hinc
Mulieribus sub poena capitali noli-
uit vinum bibere, quia primi credebant,

Mulierem vinosam esse luxuriosam
Costia am pro adulterio fuit indebito
na gladij seu amputationis (agitis) — Quod
probat Joefius Amio per l. 30 Cod. h. tit.
qua i Constantini, ubi dicitur, Quod fac
legi p. 13 addas Violatores / Nuptiarum
Violatores sint gladio puniendi — pro
bare hoc mi vult rds per l. transigere
i 8 Cod. de transact, qua. i Severi. ubi
dicitur: quod super crimine stricte capitali
liceat transigere / quia lex habet unam
quamque viam honestam redimendi
sanguinis humani / exegit tri adulterii
qo fuffonis poena adulterij fuisse capi
talis stricte talis, alias si fuisset
exegitione, quia in n stricte capitali
bus absque hoc n licuit regulariter tra
nsigere — probat hoc 3to Melius ex lege

Capitalis g. Cod. cod. /: quod e' Alexandri:
ubi dicitur: quod is, qui damnatam ex
causa lenocinij /: si ea quocumque modo per-
:nam capitalem evaserit, sciens, in uxorem
duxerit, quod eadem lege adulterij pu-
:niat — Inferitur gō jam tunc fuit poen-
:na gladij adulterij supponis fuisse stricti
capitalis — Quod probas ex eo, quia si nō
fuisse stricti capitalis, tunc nō fuisse
quod addere haec Verba: si quocumque
modo poenam capitalem evaserit:
quia si hoc de deportatione intelli-
:geres /: ut aliqui volunt: / tunc pote-
isset illuc ire et illam ducere, gō
hoc debet intelligi de poena stricti co-
:capitali —

Aliqui quidem dicunt, quod Verba

Legis iura / Mortem indicantia
sunt interpolata, seu addita extra jus-
sum Imperatoris, sed hoc dici non potest.
Anno : quia ubique omnium Codicum
eadem est lectio — noto quia diu hoc
desumptum ex l. Gracchus iuxta Codicem
= odosiani, et additum legi Zonae / quia
est Constantini, et sic Constantinus id
confirmavit, et sic non possunt dici
interpolata —

Sed Obijciat : tri Justinianus in Institutionibus
/ Item lege Julia 5^a de publicis Judiciis
dicit quod temeratores alienarum
tiarum lege Julia de adulteriis punitur
puniantur, quod hoc non potest attribui legi
Zonae, iure, aut quae, sed legi Juliae.
Et explicat : dicit hoc ibi ideo, quasi non

Per leg. Juliam poena gladij adulterij
fuisse proposita N. — dicitur hoc ibi ideo,
quia hoc subsequentes Imperatores legi
Julio attribuerunt C. — Quod autem illi
attribuerunt — Ratio dari potest Nemo, sed
Imperatores laudarentur a Clementia —
reus quia jam in olim ante hos Im-
peratores adulterium per leg. Juliam
fuit puniendum: Sed mitius: et ideo
hoc ei fuit attributum tanquam pri-
ori punitori — Et hoc Auctor dicit,
in Jure non esse infrequens, uti appa-
ret in poenis Liccariorum, quos in al-
tribuent legi Cornelio de Liccariis,
quomodo postea et in per subsequen-
tes Imperatores sint adempti, aut
immutati de quo sequetur —

Hic dicitur: Quod poena mortis: propter
 adulterium tam foeminae quam
 maribus, primitus fuerit proposita,
 sed postea fuit remissa mulieribus sicut
 Authenti sed hodie Col. h. t. l. ubi dicitur
 quod debeant verberari, et postea ad
 castitatem: ad agendam ibidem poenitentiam: detrudi —

Nichilominus tui Mantey talis texorem
 potuit regere, sed tui per biennium
 et postea si audirebas ex regula: ad
 prius concessa, quod tempore consentur
 gata —

Unde sequitur: quod talis Mulier postea
 posset profiteri: ut laica si veni ibidem
 Monialis: citra voluntatem mariti
 Et mantey debet sibi impulare, quod

Illam in tempore si reuerit —

28^a

Hic dicitur: quod in casu, ubi talis Mulier
profiteretur: tertia pars bonorum ejus per-
tineat Monasterio, et duo liberi, si quos
reliquit — si autem nullos liberos reliquit,
~~tunc~~ ^{De} solos parentes, tunc duo partes
cedunt Monasterio, et tertia parentibus —
si autem nec liberos, nec parentes reliquit,
tunc totum cedebat Monasterio, et ma-
ritus nihil habebat, et hoc ideo, quia
egit criminaliter, aliter si tunc egisset
civiliter, tunc saltem haberet dotem
juxta Casus gaudemus: 14. Num. 7.
de Convers. Conjugat. ubi id ipsum di-
citur. Rao, quia si debet ad duplicem
penam agere —

Hic dicitur: cum tunc in solis foeminis

29^a

Hæc pœna fuerit immutata, ut Verbe-
ratis debruantur in Monasterium, quod
adhuc quoad viros manserit in usu: et
Regula: Casus exceptus firmat regulam
in casibus non exceptis — Et hanc pœnam
dicit Author non posse diu esse iniquam
ex ratione, quia in lege Mosæ Levitic.
Cap. 20 adulteri dilapidabantur — Al-
terius dicit Author: quod juxta consue-
tudinem locorum adulteria diversis
modis puniantur — Sic quod Hispanos
Martyr ad alterum potest de bonis ejus
et adulteri disponere, pro ut vulgo
trahitur requiritur ad hanc sententiam Judi-
cis — Imò et occidere potest, si amicum
unum solum, sed utrumque, ut forte
amore unius parcat alteri — Et in

Apud alias gentes penis corporaliter
de consuetudine moderna dicitur Author
ferè esse poenam pecuniariam, cessante
charitate et zelo fustilis —

Hic dicitur: Quod Adulterium possit vin- ²⁷
dicari in uxore, siue capti vixerit ante
matrimonium, siue luxuriose, ex ra-
tione, quia satis est, quod semel facta fue-
rit vera uxor —

Hic dicitur: Quod si tñ iusta, se in in- ²⁸
iusta uxor has poenas incurrat de
13 § 1 ex ratione, quia et hanc iungit rex:
ibique continetur — se Obijicit: contra hoc
de 13 § si quis uxorem b. h. l. libidi-
ditur: quod si filiafamilie contra consen-
sum patris nubet, et si committat a-
dulterium, quod hoc adulterium non
possit vindicari jure mariti /: quamvis

Postea patet ad hoc consentiens: atque
haec est uxor iniusta, quod in uxore iniusta
non potest vindicari adulterium & diffamatio
in casu legis, si filia contra volentem
patris nubat. Et in regula N. —

Clarius: Talis uxor iniusta. Et alia uxor
iniusta N. — Quia uxor iniusta variis
modis potest dici iniusta — Primo quod ante
Concilium Tridentinum clam ducebatur
uxor, quae quod Romanos in manu man-
niti non convenerat; nec erat quasi liber
filiis, sed tamen per usum acquirere
posset, et emebatur per as et libram, et de
tali uxore loquitur et lex in ea admittit
hanc vindicationem, sed lex istam
loquitur de nupta contra volentem
patris, quae non potest accusari jure
moniti

Quia si habes pro uxore —

Diximus: quod prima pena adulterij 29
sit mors — 2da pena adulterij e' amissio
dotis & donationis propter nupti-
as, quae cedit uxori innocenti, sed
tamen quoad usufructum, et liberis hu-
jus & prioris matrimonij, manet pro-
priae, alias s: si nulli essent liberi,
totum cederet innocenti: / juxta Novel.

iiij § quia verò 8. libi id ipsum dici-
tur — Excipit tñ casus adulterij

De hodie: hoc e': si talis uxor inno-
cens curaret uxorem delicti in Mo-
nasterium, tunc nihil retineret,
ex dicta ratione, quia jam est crimi-

nata, & si non debet agere a penam
alberam. Ab huius loco causa pro casu
diximus: quod in casu uxoris adulterae 30

Maritus innocens lucreti dotem —
hic describitur: An hoc in extendatur
ad paraphernalia, an denique in his
bona lucretur? / Idem quoniam pos-
test de Receptitius: / Et quod in, scilicet
de Jure communi, ex ratione, quia leg
8 et. § 5 Cod. de reuelis tui loquens
de dotibus, et i. p. nalis, go in exten-
: denda — Aliubi tui omnia bona a-
: mittens, et hoc modo facilius ad al-
: na evitens —

31

diximus: quod talis Mulier tui amittat
dotem — Contra hoc obijciunt Legibus
xi de donationibus in virum et uxorem
ubi dicitur: Quod talis Mulier et dotem
et dotulitium amittat, go in solam
dotem, go in amittit paraphernalia

Et Receptitia & N. conjugia tam
partem, quia dotalitiem e distincta
a bonis paraphernalibus et Receptitijs —
paraphernalia enim dicuntur, ubi
Maritus tñ habet solam administratio-
nem, et nullam dominicem — In Recep-
titijs aut planè nihil Juris habet do-
talitiem aut dicitur hoc, quod muli-
er liberatur post mortem mariti
v. ratione patris v. conjugii v. m.
in casu, ubi mansura e Vidua, qd hoc
n e extendendum —

Alii repetit: quod maritus tali casu 32
p. propter bona dotalia / nihil habet,
sive administratio sit penes uxorem,
ut si sunt bona Receptitia, sive penes
maritum, ubi sunt bona paraphernalia

Ex ratione, quia talia bona non possunt
esse dotalia —

Quod non probatur per Novellam iij legum
§ 2 — Ubi dicitur: quod si talis mulier non
habeat liberos, quod maritus debeat ha-
bere etiam partem reliquorum bono-
rum mulieris — Inferitur, quod propter
dotem nihil lucratur, quia aliter
non esset quod etiam partem attribueret
si aliunde totum esset illius —

93

Hic dicitur: Quod haec poena: scilicet
committentes dotis ob aulicium
non sit ad Viduam post mortem mariti
luxuriose viventem extendenda
Hinc heredes mariti defuncti ob hoc
non possunt agere ad commissionem dotis
ex ratione, quia jam cessavit esse uxore

Nihilominus tri esset reprehenda ma-
gis et hoc ob contemptum mariti-
Hic Quisq: An heredes mariti inno- 34
centis possint accusare uxorem quae
stitem de adulterio, quod illa vivente
ad huc marito commiserat? Et quod n.
Sypposito quod Mantus querelam in pro-
paraverit: / - Quod probat argum-
ento legis generalis fin: Conl. de revoc:
donation: ubi dicitur: Quod hares do-
natoris si possit revocare donationem
a donatario factam: propter eius
ingratitude: / si illam defunc-
tus si instituit, qd idem dicendum
in nostro casu - Et hoc procedit si
mantus sciverit, si n. - si scivit,
tunc censetur remississe noxam,

Si autem requiritur, tunc haec est ratio,
quia in dubio mitior pars est eligenda.
Quod probatur Argumento legis 32 §4
de donat. inter vir. et ux. Ubi dicitur
quod heres mariti / qui uxori quid inu-
tiliter donasset / non possit revocare.
nationem quod nec in nostro casu heres
mariti innocentis non potest agere ad
commisionem dotis uxoris adulte-
re, eo mortuo, quamvis de eare non
vivente — probatur hoc in per legem
§1. Solut. matrim. ubi dicitur
quod heres mariti innocentis non pos-
sit corrumpere mores ejus uxoris, et
adultenium non pertinet ad graviores
uxoris mores quod — Et ratio adultenior
quia adultenium pertinet ad in-
juniam

Et Vindictam, quæ si transmittitur
ad heredes — Nec obstat, quod Man-
tius negaverit; quia hoc si mutat juris
communis dispositionem, quod
generatim negat id possideri per he-
redem — Et hæc opinio mihi est commu-
nis —

Hic dicitur: Quod si adultera citius mori. 35
atur, quod si extincta sit actio respectu
manti — Ex ratione, quia poenari de-
bet iniquitas ab herede — Nisi jam
pro prioribus in vita ejus nempe uxoris
accusatio mota fuisset, tunc adhuc
posset in ea pergere, ex ratione, quia
per litis contestationem induitur
quasi contractus, et persolvantur
litæ seu actiones per illam. Nisi

Civiliter agatur —

Quæstio Iuris. An factum filius nocet
patri ejus quoad dotem profectitiam
hoc est an pater perdat dotem profec-
titiam propter adulterium filii
et c. Et olim id patri nocebat —
probat per l. 24 Cod. de jure dotis
ubi dicitur: quod infra filius nocet pa-
tri, qui si est stipulatus dotem sibi
redditi go — *Postea aut per Novell.*
22. Sic id est mutatum et statutum
ne liberi possint prejudicare paren-
tibus in distrahendis rebus, atque
patri prejudicarentur, si ei id quod
ad dotem profectitiam noceret, go
id ei non nocet — *Sed Obiter ejusdem*
Novellæ. Et hoc quia verum: liber alius

Ubi dicitur quod pater tali casu non possit F. 150
repetere dotem, quod id ei nocet. Et dicitur ad
ventitiam & profectitiam. N. si interve-
nit pactum, ut talis dos in casu soluti
matrimonii remaneret filia. Secus si. et
Imo nec extraneus adventitiam tali
casu repetere potest, quia eam censet
donasse — Nisi forte illam sibi rediti sti-
pulatus fuisset, tunc posset, quia pacta
dant legem contractibus —

Eximus de adulterio, quod committitur in
vero matrimonio, sequitur de adulterio 39
quod committitur in matrimonio puta-
tivo, et quaeritur an in tunc committatur
dos? Et huc variae sunt sententiae: Ali-
qui negant, uti Num. 38vo sequitur,
et ratione, quia non est verum matrimonium —
Aliqui indistincte dicunt, quod ita. Quod

Probare volunt per lap. 4um de
bigamis: Ubi dicitur: quod ad incurren-
dam bigamiam sufficiat intentio cum
opere subsecuto, atqui hic adest et inten-
tio, et in opus subsequitur s: scilicet ip-
sum adulterium: / go in hic idem e' statu-
endum - probant hoc in per l. 22 ff. de
solut. matrim.: Ubi dicitur: quod ma-
trimonio prelativo eadem privilegia con-
cedantur circa dotem, quae vero, go in
illo idem e' statuendum - probatur in
ratione, quia cum credatur esse verum
matrimonium, sic in censetur viro gra-
vis injuria iniri go - Aliqui distin-
guunt et formant pro conciliatione
plices casus - unus e', ubi des adju-
dicatur marito, postquam jam con-
stat de nullitate matrimonij -

2 otus e: ubi prius dos ei adjudicatur,
antequam constet de nullitate matri-
monij — primo capu dicunt n' posse com-
mitti dotem — Rationem dant, quia ubi
scitur n' esse matrimonium, n' potest
dici commissum esse adulterium, at-
qui go — Sed potest hui' obijci: ma-
rimonium saltem credebatur esse ve-
rum tempore actus commissi, go cen-
setur esse adulterium, go m' dos debet
committi. Et putabatur esse, et tamen
n' erat. C. lewis N. hinc cum n' fue-
rit verum, n' potest m' dici Violatus
esse thorus — probant hoc m' per leg.
i3tiam §4 h. tit: ubi dicit: quod talis
mulier n' possit accusari Jure mariti,
que tm' putabatur esse uxor, si uxor

n' fuit, aut esse n' poterat, gò e' Textus
expressus — Sed Obijci. potest accusari
n' Jure extranei, gò et Jure mariti
Et disparitas e': quia primo casu agitur
ad vindictam publicam — et tunc casus
am' tm' agitur civiliter s: scilicet
ad commissionem dotis: / Eius dignifi-
catio n' probatur per l. 24 §. finit.
Ubi dicitur: quod uxorem adultera
n' liceat occidere, nisi ei, qui illam
Jure patris y mariti accusare po-
test, atqui tali casu, talis uxor n'
potest ita accusari s: quia n' fuit
ra uxor: / gò illam n' potest occi-
dere, gò nec dolum committere,
quia n' habet Actionem civilem
Ad hoc Num: ad Cy Adultera debet ad
uxorem

Hic jam Invenitur: Quid Juris sit in
 secundo casu: ubi denique dos prius
 adjudicatur marito, et postea primo pro-
 batur nullitas matrimonij — Et dicunt
 aliqui: quod hoc casu dos semel mari-
 to adjudicata ab illo amplius repeti aut
 vindicari non possit, quamvis postea con-
 stet de nullitate matrimonij — Quod pro-
 bare volunt per d. Cas. Niger Bg: ubi
 dicit: quod ad incurrendam bigami-
 am sufficit intentio cum opere sub-
 secuto, go et hic — Id Grogius dicit: hoc
 capitulum esse parum ad rem disposi-
 tatem dat qui in bigamia hoc Ecce-
 sia specialiter statuit ideo, ut ordinan-
 dus sit pius mente et representat
 unionem Christi quam habet cum
 Ecclesia, que ratio non militat in tali

Matrimonio gō - rito nō potest dari
paritas: quia commissio dotij in matri-
monio fit in poenam adulterij - bigami-
am nō contrahitur ob poenam, sed ob de-
fectum unionis - sed pro hoc magis vi-
detur facere Lex 36 Supr. famis Eriusc. Ut
Causa: Verus heres credebatur, alium de-
cum esse cohæredem, qui nō erat, itaque
divisit cum illo hereditatem p. conventu
per actionem familiae Eriscunda: p. co-
ram Pratore; et dicitur nō posse retrac-
tari sententia, quomvis postea constet
de nullitate constitutionis - ob quod sen-
tentia nō possit rescindi juxta Sif Codicem
Sent. rescin nō posse, gō idem dicendum
in casu nostro - Author tñ a Senon
Memori

Vult verius esse, quod nec hoc casu dos pos-
sit committi; et ratione, quia ubi n̄ e verum
matrimonium, ibi n̄ potest committi adul-
terium, et sic n̄ potest committi dos d. l. 13
§ sed et si: et ideo mi debet cessare poena, quia
ubi n̄ e culpa, mi n̄ debet esse poena, atqui
go - Hinc talis uxor potest repetere dotem
quod probatur per l. 2. Cod. de condit. ob.
caus. ubi dicitur: quod nulla detur Actio
de dote, si matrimonium n̄ sit validum -
Sed Obijcitur: credebatur saltem esse matri-
monium, ⁱⁿ go debet committi dos § dist.
et n̄ fuit C. et fuit N. Et sic succedit
regula: presumptio adveniente veritate
cessat -

Sed Obijcitur d. l. 36. super. Famil. Enig. ubi

Videtur, quod cum herede falso facta divisio
si retractetur, et tota vis ibi ponitur in sen-
tentia qd in nostro casu dos deberet ma-
nere marito. Saltem in casu, ubi ei dos
prius fuit adjudicata, si postea sequatur
sententia. Et responsio est disparitas op-
duplex: Primo quia hic jam sententia in
rem judicalem transierat, matrimo-
nium autem nunquam potest transire in
rem judicalem: quandoque de
impedimentum dirimens detegatur. qd
Quod probatur per Caput lator y x de re
judic: ubi id ipsum dicitur. Et rito dicitur
n' potest retractari per viam actionis
si potest retractari per implorationem
nobilis officij Judicis N. —

Potest mi dici, quod talis adhuc possit in-
tentare petitionem hereditatis, n' vero de-
tationem familiae Eriscunda, quia hereditio
n' fuit in iudicabum deducta, tñ enim
mota fuit actio familiae Eriscunda, et sic
n' potest dici illi esse renunciatum —

Diximus: quod propter adulterium in matri-
monio putativo commissum dos n' possit
committi — Contra hoc Obijci tales argu-
mentum: Idem privilegium conceditur
matrimonio putativo quod vero, q' utroque
casu dos debet committi & disto. in fa-
vorabilibus s: ut liberi inde nati ha-
beantur pro justis — v' ut dos promissa
ad interim possit peti, et fructus inde
percipi: c. s. quoad odiosa ut dos com-
mittatur. J. N.

Et ratio est quia favores ampliandi et odia
restringenda — Sed Obijci: isti ^{ritu} matrimo-
nio putativo censetur fieri injuria, go de
bet dos committi & dist. quousque n. con-
stat de nullitate matrimonij. Et de ea
constet N. et sic in ista injuria postea
habetur pro nulla —

Et haec Sententia procedit de jure commo-
ni: juxta Statuta locorum in aliubi potest
tali casu dos committi, uti v. g. fit in His-
pania — Sed haec Statuta se n. extendunt
extra territorium legislatoris ex ratione
quia extra territorium Jus dicenti inje-
re n. paretur —

41. Hic dicitur: quod dicta decisio indubie proce-
dat in casu, ubi ad albenum verè p-
: habet

Quod tunc denique possit dos committi
N si verum fuit matrimonium — Sed
Evenitur hoc Num. An in possit committi, si
adulterium tñ presumptivè probetur?
vg si quis inveniatür Solus cum Sola, nudus
cum nuda in eodem cubili, in eodem lecto?
Es dicat Auctor, quod adhuc possit com-
mitti, ad penam corporalem am' agi n
posset — Disparitas dan potest, quia
 commissio dotis n infert tale Damnum,
quale infert ademptio Vite, vel alia
pena corporalis, de quo in Tit de proba-
tionibus latius agitur. Et ratio e': quia ta-
lis presumptio e' loco probationis — Quod
in probas per Pres libens. iz x de pro-
sumptionibus ubi dicitur: quod violenta p' d' e' fortis

hæc sumptio probet adulterium, qd in
^{debet}
~~ut~~ poni poena illi conveniens, saltem
in civilibus, si vero in criminalibus, saltem
de æquitate —

42

viximus, quod propter adulterium possit
committi dos, et huius Iuris, an in propter
oscula, amplexus, aliosq; tactus impudicos
possit committi dos? & Videretur quod
quod probari videtur per Cap. i. Si Titius
quibz modis serv. amit. Siq. lib. i. Ubi dicitur
quod Vasallus temporiter cum uxore domini
directi collugetur ^{deus} amittat servitium, qd
dote idem dicendum — Verius tunc quod
ex ratione Animi quia nondum est completa
injuria, quia injuria si completur, nisi
consummationem, et hinc per talia

Conitur principium rei male - sed bñ:
d. cap. i ubi Vassallus tali causa privatur
seculo, go idem hic & Disparitas e' simi
quia gravior per hoc censetur fieri directo
domino go - nto quia pro hoc e' Textus, n'
m' pro illo go - Potest in dñi hac dispa-
ritas quod Dominus directis prae habu-
erit servum, et sic facilius dominium
utile cum directo consolidatur - Maritus
am n' fuit pro priori Dominus dotis go e'
disparitas - Et in potest dici: quod ma-
ritus agit de lucro captando, alteram
agit de damno vitando -

Hic ponit 3tia pena adulterij scilicet
infamia l. 2. § 3 de hijs qui not. infam.
ubi id ipsum dicit et talem uxorem ma-
ritus retinere n' potest l. ii § fin h. tit
ubi id ipsum dicit -

Hic dicitur: quod de Jure Canonico §. propter
 peccatum mortale, quod adulter & adul-
 tera committit, ob quod privatur Regno
 coelorum: / quod talis inquam adhuc pri-
 vetur debiti conjugalis exactione, et quod
 licet n. possit inire alias nuptias: N. mor-
 tus conjuge: / eo vivo enim esset impe-
 tum Regiminis dirimens — n. aut simpliciter
 venum e', quod n. possit inire alias nup-
 tias simpliciter, Sed tñ in casu, ubi simul
 intervenit incepsus — ulterius dicitur
 quod matrimonium propter adulterium
 n. possit dissolvi: juxta Tit. de re h. de div.
 quia hoc esset contra Concil. Trident. — Quod
 vñ aliud sentiant Lutherani, quos Loeppius
 vocat S. tos Evangelij fratres, in quos inire
 hitur, quod libidinis potius sua sabian-

Causa id asserant quam veritatis amore —
Inveniens has penas si incurrit, quia ille si
deliquit — Ad finem Numen dicit: quod
ad alter si resurgens, sed in bribus suis per-
durans non possit excommunicari juxta
Capitulum Intelleximus ex h. b. ubi id ipsum
dicitur
Hic dicitur: quod dicta poena obtine-
ant, nisi sint iusta causa, quae ab adulte-
rio excusent quarum sunt variae. ¶
Quando uterque conjugum committit
adulterium, tunc alter alteri potest opo-
nere executionem, quod si ipse adulterium
commiserit, ex ratione: quia paria delicta
mutua compensatione tolluntur. ¶
§ 2. de compens. et l. 9 solut. matrimon.
ubi id ipsum dicitur — Item quia non
debet reprobare in alio quod in se

Probat L. 13 § 5 h. 1: ubi id ipsum dicitur
sed hoc tunc procedit, quando agitur civiliter,
ut est ad commissionem dotis. Atque
in publicis hoc decipio non obtinet, quia
ibi non versatur causa partium, sed
publ. — Item hoc obtinet, si dos marito
pro tunc insonti non dum se adjuvante
cata est tradita. — Atque si jam ei esset
adjudicata, tunc hoc non procederet L. 98
de solut ubi id ipsum dicitur. Et ratio
est, quia Antea jam semel fuit extincta
et sic ex casu superveniente non debet
viviscere. — Ulltenius dicit: quod in
tali casu Iudex Ecclesiasticus debet
dare, ut partes conciliet. — Et hoc ob spec-
culum vitandas fornicationis. Ad hoc
dicitur, et si unus conjugum jam

Condemnatus, et si forte prius post con-
demnationem resiat adulterium antea ab
altero commissum, quod tri in post sententi-
am possit opponere compensationem, quia
compensatio e loco solutionis et potest in
post sententiam opponi l. 2. Cod. de compensat.
2da Exceptio e: ubi dos si potest committi, 46
quamvis adulterium interveniat, si ux-
or adulteretur cum consensu mariti; ex
ratione: 1mo: quia tunc ipse maritus cen-
setur illam prostituere v.g. si agat le-
nonem - 2do: quia si debet reprobare in-
alio, quod in se probat l. 49 solut. matrim.
ubi id ipsum dicitur. Terte Seneca -
3to quia Maritus ex dolo suo si debet
reportare commodum -
Hic Iuris An uxor excusetur ab adul- 47
terio

Ex eo, quod sit expulsa a marito, & v. in
quod et maritus denegat debitum conju-
gale. & quod it, quia ista expulsio v. de
ti denegatio tui habetur pro causa rem-
ta nec in ad hoc consetur esse ordinata,
Quod in probat per Casus significasti &
ii de divor. Ubi dicitur, quod mulier pro-
ter injustam expulsionem n. exuebat
Id quod potius quilibet pati debeat,
go c. Fledus expressus — probatur in
argumento Casus sacris ii de hierog.
Ubi dicitur: quod nemo audeat in con-
tempum clavium communicare, &
quod potius debeat mortem subire,
go et in nostro caso —

48

Et hoc in regula: si am maritus ea mente
uxorem expellat — & si ideo ei debitum

venegat, ut adulteretur, tunc n̄ potest ad
commissionem dolis agere, et ratio quia
tunc adulterium censetur consensisse
Quod in probat per l. 48 de Statib. lib. di-
citur, quod iniquum sit, ut quis capi-
at lucrum occasione criminis, quod ipse
fecit.

Casus legis erat: ubi haeres impedivit ser-
vum implere conditionem, sub qua illi
libertas fuit relicta, quod tñ servus fiat
liber. Et ratio ē, quia ē causa impedib. li-
bertatis, et quia illi potest impulsari, al-
qui in tali marito potest impulsari, qđ
in tali marito tali casu exinde n̄ potest
habere commodum —

Hic ponit Itrā exceptio: ubi Mulier ex-
cusatur a poena adulterij, si illi nihil

Posit impulari, v.g. si probabiliter creditur
derit, maritum esse defunctum v.g. in
bello - v. si accepit falsas litteras mortis
ejus - Quod probat per l. ii § pen h. t.
Ubi id ipsum dicitur: quod denique sit de
num vindicta id, quod mulier decipere
egit Ita Can. 5 c. 34 l. 1 - Item si
quis simulavit esse ejus maritum Can.
c. 34 l. 1 et 2. ubi id ipsum dicitur
Item si si adulterium sit illatum. v.
precisa, ubi illa nullo modo concurrunt
ex ratione, quia ubi n. e. uera n. debet
esse poena l. 39. h. t. ubi id ipsum
dicitur - Secus e. si v. t. n. sit impulsus
quia debuit potius quidlibet pati,
nilominus t. n. t. n. effect. p. n. t. n.

Hic Quis? An extrema necessitas excuset 50
a poena adulterij? — Quid videretur dicen-
dum, quod ita Amo quia acceptis rei ali-
ena tali casu excuset a poena furti, go hic
idem dicendum — rto quia necessitas
n habet legem, exq. illicito quodlibet
facit licitum v.g. in occisione — Veni-
us tñ e quod n, ex ratione, quia hæc tur-
pitudinis e talis, que nullo unquam mo-
do potest cohonestari, nequidem merito
consentiente, nequidem cum periculo
vite —

Hinc Num. 5. imo dicitur, quod talis mu- 51
lier possit, se in eum occisione defen-
dere — alia si Mulier huic violentis
cedat, tunc n excusatur a peccato, quia
congetur voluntarie consensisse: ex ratione

Quia casta Voluntas in e' Voluntas -
Hinc Lucretia /: de qua historia e' notu-
m habetur extra noxam peccati, et nec
morte hanc turpitudinem purgare.
Sed tunc dicitur /: juxta Augustinum,
dicitur animi dolori satis fecisse, non
vero turpitudinem abiecit. Et tunc
voluit videri casta, dum casta non fuit.
Sed Obijciat: non committitur tali casu
furtum, go nec adulterium. - Ad diffi-
cultatem e', quia hoc e' inhonestabile per
domini consensum, et expressum, et
tam tacitum, quod tali casu talis
minus facere debet. Et hoc ex diffi-
tione legis, quae dicit tali casu omnia
esse communia, et saltem communia
= canda go

Uto' m' excusatur talis uxor a poena com-
missionis, si Maritus ream adulterij
retinuit, quia cengetur ei hanc injur-
iam condonasse - Nec illud factum regu-
tasse pro injuria -

Hic Quaestio An spontanea remissio et 52
^{re}regressio in domum post expulsi-
onem faciat cessare commissionem uel si ma-
ritus eam expulit et iterum recipit
a thorum et cohabitationem? Ideo
si hoc faciat ante sententiam, tunc ita,
et tunc si e' dubium, ex ratione, quia
ei nondum fuit ablata, et sic habet lo-
cum Regula, quae dicit: facilius ali-
quid imputatur fieri, quam factum tolli-
tur - Sed dubium e', an hoc in procedat
si illam recipiat post sententiam?

Actio dubitandi est, quia Sententia
non est rescindenda - ratio: quia hoc res-
ciliis potest operari thorum et coha-
sationem, quod non est extendenda ad dotem
jam semel abjudicatam. Sed hoc
procedit de rigore Juris. Hinc de equi-
tate tri, et tunc censetur cessare. Com-
missio dotis ex ratione: Amo quia
censetur condonatum esse adulterio
tandem radix Commissionis, quod est
ipsa commissio - ratio quia haec sen-
tentia censetur esse favorabilior et ben-
nior - 3tio hoc in probis per sapientem
plenumque x de donat inq Vir et
ux tibi dicatur: quod dotem Mulier
repetere non possit, si reconvicta
intervenerit quod si intervenit, bene
potest

Hic ponitur

Hic ponitur ista causa, ubi Mulier a:
adultera excusatur à poena adulterij,
si tempus accusationi propositum sit
laxum, hoc est quinquennium durante
matrimonio, & si mentes eo soluto, quo-
rum duo competunt, jure mariti, et
quatuor jure patris, ab istis sex menses
sunt utiles, saltem cursu, et sunt compu-
tandi à die soluti matrimonij l. 29

§ 5 h. 1. ubi id ipsum dicitur. Istud
quinquennium ante computatur à die
commissi criminis, et est continuum
l. 31 h. 1. ubi id ipsum dicitur —

6to excusatur talis uxor à poena adul-
terij, si abolitio intervenit l. ibi cod.

h. 1. — Imò in sine abolitione si Ma-
ritus ultro et accusatione desistat

Ex ratione: Amo quia censetur talis
maritus per hoc remississe injuriam
rito: quia censetur ipse Maritus per
se in legem, quam producit L. 2. § 1.
Hinc in Joiosius illum dicit fieri in
mem — De Verius e' quod si, qui non
terebatur perbere abolitionem —

55 Amo excusatur talis Mulier a per
adulterij, si Maritus ante mortem
terij questionem moriatur — Et ratio
quia haec Actio e' de moribus et sequit
vindictam, go si transit ad heredes
De Obijis L. ii § 8 h. t. f. : ubi dicitur, quod
Mulier mortuo marito possit ad
: rj reo postulari, go haec Actio tran
: sit ad heredes, go male diximus,
quod non — Et distt Jure extranei

Jure Mariti N.

56

pro talis Mulier exurgatur à poena adulterij quoad commissionem, si ipsam maritus occidit, et tunc maritus recuperatur dotem, ex ratione quia ejus loco seuit se indignum. Ratio rationis, quia egit judicem in propria causa.

l. 10 Si solut matrim; ubi id ipsum dicitur.

De Stupro

57

Legimus de adulterio stricte et proprie sumpto. Si autem adulterium laxè sumatur, tunc in sub illo continetur Stuprum v. viceversa. Atque de illo geritur. Notzinger — Uterque dicitur hoc. Nam. quod Stuprum in per leg. Julianam vindicetur d. l. c. h. 1. Stuprum definitur / quod sit

Corruptio Virginis & viduae honeste
ventis / et si stuprum stricte summa
tunc differt ab Adulterio, scilicet in
hoc, quia adulterium tri committitur
cum nupta - Stuprum autem commi-
titur cum Virgine & vidua honeste
vivente l. 101 de V. S. Dixi honeste
vivente, hinc cum illa, quae inhoneste vi-
vit, non dicitur committi ~~fornicatio~~ stu-
prium, sed tamen simplex fornicatio l. 102
cod. h. l. Ubi dicitur claustrum

58

Hic dividitur Stuprum, quod alius
sit Violentum, et aliud non Violentum
non violentum est, quia illa consentit, et
poena eius in honestioribus est publi-
catio dimidiae partis bonorum, in
humilioribus autem est everutio

Corporis cum relegatione § 5 Jussib.
de publ. juv. — Violentum est, quod fit
illā dissentiente, et poena ejus est ea,
quae vis publicae, id est poena arbitraria,
ita ut nō ad mortem possit perveni-
ri l. 3 § 4 Tit. leg. ubi id ipsum di-
citur — Et hoc ideo, quia talis gra-
vius peccat, quam simplex fornicator —
Faber plane dicit, esse poenam mor-
tis, se hoc tñ intelligitur, si crimen
sibi consummatum — si aut nō sibi con-
summatum, tunc tñ est dehortatio
l. i de extraord. crim: ubi id ipsum dicit,
Et hoc est jure communi — Juxta
Constitutionem Josephinam an. 1781.
19 § 22 indistincte statuta est poena

59

gladij quae poena in manet eos, qui
 gravibus minis Styrum extorquerent
 Hic dicitur, quod ille, qui nondum in
 potentem corrumpit, quod Metastaser in
 Insulam, hoc est, quod relegatur, si est
 nequior si autem est humilior, tunc datur
 natur in metallum l. 38 de poen
 de consuetudine est poena mortis, nisi
 forte circumstantiae eam mitigent
 iuxta Constitutionem. Josephinam est
 poena gladij Art 19 § 22. Et ratio est
 qui destruit nondum materiam
 hoc procedit de Styro ordinario si
 autem Styrum sit quaesitum ut
 si Styrius sit ligatus - et si hoc fiat
 cum gravi novero - Aut si fiat
 et aliter

Stuprel personam de Statu - v. Judaeus
Christianam - Aut laicus monachum
v. vicissim, tunc propter decapitationem =
nem insequer cadaver rota impellit,
et hoc proens sunt juris civilis -
Atque dicitur quod Jure Canonico Sta - 60
propter debeat damnum puella vo-
lentis reparare, id est: quod illam in fo-
ro fore teneatur dotare v. ducere
Cap. i et 2. x. h. tis - Exij. N. si
puer stupratus ad ducendum dis-
sentiat, tunc sufficit dotare, alias
eam ducere tenetur, quod si nolit,
tunc potest cogi per censuras Eccle-
siasticas: hoc est potest verberari
et excommunicari - et potest de-
trudi ad Monasterium ad agendam

Poenitentiam — Ullenus dicit Al-
thor, quod hæc poena juris Canonici
hodie nō sit in usu — sed Sufficit illud
dolare pro qualitate Virginis, sal-
tem in casu, ubi pater dispensat,
ubi illa e' inferioris conditionis, ita
ut facile potuerit advertere do-
: sas esse Allectationes — Et imo si
illa ultro ad coquelam consergit,
tunc in foro poli Styraco plane
ei ad nihil tenetur, ex ratione quia
Volenti nō fit injuria — alia in
foro fori eam tñ tenetur dolare
propter damnum irreparabile illi
: bono — Ullenus dicit quod de
usu Styrator prolem Styrat
alere tenetur —

Habetur am' pro patre ille, quem il-
la in partibus doloribus patrem esse ju-
rato dicit, quia n' praesumitur tunc
mentiri, et immemor esse salutis —

Nisi forte probaretur illa plures admi-
sisse rimō: quia esset ipsa sibi fides,
2do quia ipsa certo scire n' potest —

Hic dicitur: quod ille, qui usum corpo-
ris ab aliqua cum promissione ma-
trimonii impetrauit, quod illam pro-
cipi teneatur ducere et dotali in ante
sententiam, in in foro poli / de consue-
tudine tñ l'ij Et placitatur in vel / ex
ratione, quia tunc innitens e' contractus
innominatus, qd cum illa cum impleve-
rit, debet in illa eum implere — Et
hoc procedit, nisi ei illud fidei promississet,

Nē dolus ei prosit, et si liberatur pro
tanto damni aestimationem — Simō quia
puella fuit ius ad matrimonium quod
tum, quod ei invito nē auferendum,
ex rāone, quia aliud pro alio invito credi
tori nō obtruditur — Ratio quia nō potest
tale damnum reparari — Exigitur Nisi
sūvent illam conditionis imposita-
tem et — v si fraudem poterit cognoscere
tunc sufficit eam dolare, quia ipso op
in causa, et sic volenti nō fit iniuria.

62 Pessimum stupri v delicti carnalis ge-
nus ē Venus praeposteras, id ē Sodomitica
que a natura abhorret et — dicitur
am Sodomitica tunc, quando mas cum
mare, foemina cum foemina Vene-
rea agit — Et hoc Vitij genus dicitur

Esse tale, quod n̄ proficit Sire, ex ratione,
quia Sexus perdit locum, et Venus in
aliam formam mutatur L. 3i Tod h̄tis —
Ulterius dicitur: quod hoc crimen sit
gravissimum, ideo n̄ in Veteri testa-
mento gravissime fuit punitum. Ex:
emulo sunt illae 5 Civitates, quae ob hoc
crimen sunt igne absumptae, qua-
rum principalis vocabatur Sodoma,
et ideo n̄ hoc crimen vocatur Sodomitia —
religuae vocabantur Gomorraha, Pento-
polis, Corraſain, Betholida — Iure ci-
vili Romano ~~huius~~ am̄ e' poena gladij d:
L 3i h̄ b: — De Confessione in e'rogis, n̄
tmi in agente, De m̄ in p̄sente —
Nisi forte alios faciat poenam mibi —
= gari

Juxta Constitutionem Josephinam
in tales capitale pleuntur et commu-
nuntur Art. 19 — Hoc hic adhuc potest
notari, quod ob Sodomitiam in possit fi-
ri divorcium — Item quod Sodomitia in
inter conjuges possit committi — Hoc
in re dicitur bestialitas, quando homo
cum bestia venerea agit — et talis
combuntur una cum bestia, et cin-
eres sparguntur in profluentem juxta
constitutionem Josephinam Art. 29
ubi id ipsum dicitur

De Incestu

64

Inter delicta carnis in referitur incestus
de quo hic agitur vocatur Blasphemia
Incestus definitur: quod sit copula, quae
committitur inter personas sanguine

Junctas in gradibus prohibitis v. m.
inter affines - Et quo proximiores sunt
personae s: inter quas incestus committi-
tur: eo gravius e' hoc delictum, v.g. si
hoc fiat inter patrem et filiam, inter
matrem et filium - v. si hoc gener
faciat cum socra, v. socer cum nuru
s: v. frater cum sorore et - Denique si
hoc fiat inter Ascendentes et Descen-
dentes, v. inter istos, qui sibi paren-
tum et liberorum loco sunt - Et ta-
lem conjunctionem Apostolus vocat gen-
itibus inauditam. Hinc hoc in iure
gentium seu natura prohibetur -
Huc in refertur, si filius concubinam
patris cognoscit l. 1. §. pen. de concub.
quia censetur esse quodammodo loco

Noveris, et dicitur ista conjunctio
esse propé nefaria —

Ad finem Numeri dicitur: quod si copu-
latus habeatur cum persona linea colla-
teralis, quod iste incestus tñ sit contra
Jus positivum vñ cum amittit, ma-
tertera vñ cum affine — Exigitur tñ
fratribus et Sororibus, inter quas potius
dicitur incestus committi contra Jus
naturæ —

63e Hic Invenit Qualis sit poena incestus:
Et si incestus fiat extra figuram malit-
monij: hoc est, si tales nñ sint seu om-
i-juges — Et si sit contra Jus & naturam
gentium, tunc planè poena ejus est mortis
argumento L. 38 hñb ubi dicitur: quod
pro adulterio sit poena mortis, qd est

Pro ineptu, quia is adhuc e' gravior —
Si am' tui sit contra Jus positum, tunc
p'ena e' arbitraria juxta circumstan-
tiarum gravitatem —

Si am' fiat in figura matrimonij: hoc 66
e' / si tales inviserunt Thufias, et negave-
runt inter se latere impedimentum /
tunc possunt mitius puniri, v' si sub-
sint aliqua suspiciones — v' plane ex-
cusari possent, si illis nihil possit ex-
cusari, quia sunt in bona fide, quod
presumitur, si promiserunt Danni-
menta si am' ea omiserunt, v' alias
in dolo esse probarentur, tunc possunt
gravius puniri, ex ratione, quia color
matrimonij n' debet patrocinari in-
cestuosos —

Hic dicitur, quod Jure communi 67

Sunt variae poenae latae contra hos, qui
incestuosas nuptias contrahunt - nam
quod dos et donatio propter nuptias
et alia luera occasione nuptiarum
acquisita confiscantur l. 4 Cod. de Jur.
Nupt. - alia bona am' n' confiscabantur
postea am' sm'o inducta e' confiscatio
omnium bonorum. Ne in casu, ubi
ex previo matrimonio n' erant iusti
liberi, alia's illigerant bona addicen-
da, De tunc cum onere alendi patrem
ex raone: quia tunc e' pater, quamvis
sit incestuosus Authent. incest. Com.
d. l. et Nov. de incest. et nef. nuptiis
Ubi id ipsum dicitur - Item quando
n' possit testari, ex raone, quia n' ha-
bet, super quo testentur - Item

Spoliatio cinguli seu dignitatum, et
exilium - Et Viles insuper verberantur.

Item hæc e poena talis incognita, quod 68
liberi inde nati n habebantur pro legiti-
timis, nec subsunt patriæ potestati.

Nb in casu, si uterque suavis subesse
tale impedimentum - si am neuter
suavis s: aut saltem unus: tunc adhuc
habentur pro legitimis - Et hoc fa-

vore liberorum, quia illis n potest
imputari juxta Tef Decretal. qui filij
sunt legitimi: ubi id resum dicitur

Imo nec sunt alendi jure civili: s: i-

licet alimentis honestatis: ita vero
necessitatis, uti sequet: quæ poena
n in odium prolium, sed in odium pa-
tris fuit introducta - Hinc hoc m

Intelligitur, quod si pater alii si debent
debent tñ alii ab alio, remediis patris
juxta authenticam ex complexu (can. cl. tit. lib.
ul ipsum dicitur - Et hoc ideo, ut pater
= tes inde abstineant, scientes id sibi for-
dum -

Ubi dicitur: quod tales liberi
Canonici debeant alii juxta quod 5° x de
qui duxit in matrimonium, quem
= quod per adulterium ubi id ipsum dicitur

Et ratio est: quia liberi si deliquerint
Hoc autem intelligitur de alimentis
: cessitatis, et sic conciliantur Jura
se apparenter discrepantia -

69
= Hic dicitur, ut dicta de poenis in
: tarum neptiarum locum habeant,
quod ad hoc sint quodam requisita:

Primo vel sit initium matrimonium —

Hinc ob sola sponsalia nō incurruntur,
ex ratione, quia delictum nō ē consumma-
tum — 2to Requiritur: ut contrahat
a scientibus latere aliquod impedi-
mentum — Hinc error iustus excusat a

poenis, ex ratione, quia tibi nō ē uelut vide-
:bet esse poena, Et quia talis error ē ve-
:niā dignus d. l. 4 de Negot. Et idem quis
:que suum potest regere l. 1 Cod. de
condict. ob caus. —

Hinc error affectatus nō excusat, id ē ta-
:lis, ubi potuit scire, si voluisset, quia
talis error nō ē veniā dignus — Nec fu-
:giunt: hoc ē talis, ubi ideo nō scivit, quia
noluit indagare, ne regiat, ex eadem
ratione — ulterius dicitur, quod si u-
:nus solus sciverit, quod ille solus

dictas poenas non incurrat, quia ille solus
est in culpa - Exijus Nisi forte illud
lubricum et atrox excuset, ut si forte
est minor, quia potest repositui - Hic
intelligitur, si composito errore
tunc post compositam etatem: desig
et petat matrimonium declarari nullum
aliis talis non vacaret culpa. De Error
An ad dictas poenas incurrendas requi
ratur Consummatio matrimonij
Et quod non, quia Matrimonium non con
bitu, sed consensus facit - Item requi
ritur, ut Matrimonium ineatur
in gradibus Jure civili prohibitis -
Hinc si hoc fieret in gradibus Jure ci
vili permissis, tunc id non procederet: quia
non tale Matrimonium esse Jure ci
vili non

Prohibitum, ex ratione: quia quod lege per-
mittente fit poenam non meretur ut si
duorum fratrum liberi sibi iungantur.

Et hanc sententiam esse veniorem
et benigniorem mihi dicit esse Sane.

Hic dicit: quod ad incestum mihi referas 70

Stuprum monialis, pro quo mihi sto-
tuta poena mortis iuxta Nos. 123

& si quis pen. tibi id ipsum dicitur.

Et ratio est, quia hoc crimen involvit et
stuprum, et adulterium matrimo-

nij spiritualis, et in saecilegium.

Ratio rationis, quia violatur res sacra
ratione voti, quo se tales Virgines des-
manebant - Hinc mihi quod Romanos

gravis habebatur Vestalium Virginum
Corruptis, id est earum, quae dea Vestae

Ignem perpetuum custodiebant —
talio corruptor usque ad mortem Virgo
cadebatur — Ipsa Vegetalis vero in cavea
: nam subterraneam detrudebatur,
et terra ei sibi iiciebatur, ut sic
: focaretur, qua de re scribit Livius et

Petr. Greg. —

Ad finem dicis: quod dicta poena Cor-
: ruptoris Monialium in iuxta Statu-
torum alicubi confirmetur — Immo
alicubi adhuc exasperatur — Ultimo
dicis: quod de raptore Monialium
Sequitur Titulo sequenti — Ultimo
dicis, quod in singulare genus An-
: tiqui est, quando Mulier libera se suo
seruo commiscet — Et talis Mulier
punitur capite, servus autem conere-
: mator

Et ratio est, quia per hoc inficitur inge-
nuitas —

Hoc Numero agitur de lenonibus, leno = 70
nes dicuntur ab alluciendo, quia ad
stupra alliciunt, et sunt isti, qui pro-
stitutas habent personas — Et hoc ge-
nus dicitur esse pestiferum et delecta-
bile — Et ideo in a. Justiniano fuit pro-
hibitum Nov. 24 — Ulpianus dicitur,
quod maxime intolerabile sit, si Ma-
ritus agat lenonem sua uxoris, et ille
in poenis adulterij puniatur l. 2. § 2
h. tit. ubi id ipsum dicitur

Tibulus 6tus

Ad legem Juliam de vi publica

Connexio: Eginus de uno alterove de-
licto publico, huius iterum sequitur
de uno delicto publico scilicet de vi publ.

¶ Egitur de uno delicto, quod punitur
Julia, sequitur de altero delicto, quod
in punitur lex Julia — ¶ Inter delicta
publica in e' vis, hinc de illa —

si

Hic dicitur: quod crimen de vi publica
incurratur per aliquod factum violentum,
sive hoc fiat per vim publicam
sive per privam — Vis in genere
majoris rei impetus, cui resisti non potest.
Et alia e' publica, de qua hic — Alia
privata, de quo Titulo sequenti — Quod
licet aliqui dicunt esse illam, quae
fit cum armis, seu cum tali instrumen-
to, per quod alicui noceri potest.
Privatam dicunt, quae fit sine armis.
De hac definitio Vis publica non e' bona
quia Vis publica in sine armis potest
committi, uti fit in stygo violento.

Violenta, & si quis nova vestigia
imponat — Locius illam melius de-
finis, quod sit illa, quae principaliter
tendit in dissipationem Status pub-
lici — Privatam esse dicit, quae principaliter
est contraria ut privatos seu seu pri-
vato, seu quae principaliter tendit in
dissipationem Status privati —

Hic dicit: Quod vis publica possit com-
mitti varijs casibus, cuius hic in va-
ria sequuntur Exempla v.g. 1° si
quis superflua arma domi clam pro-
ter usum venationis, aut itineris — 2°
si quis seditionis causa consilium te-
neat — 3° si quis seruos, Publicos, &
in liberos homines in armis & ad ar-
ma paratos congreget — 4° si quis se-
ditione villas expugnet — 5° si quis alo-
lo malo faciat, quominus tuto Iudicia

à Juriſdicibus exercentur v.g. minando
Judiuibus, ſi in iuria compaſcunt
Item faciundo: ut aliter iudicetur quam
oporteat v.g. per minas, et alia talia fa-
cendo, ubi publico nocetur.

3

Pœna vis publicæ olim ſ. ex lege Julia. J. ſi
aqua et ignis interdictio. Ut ubi noſſet
des conſigit - ſi am cedes interveniret,
tunc erat pœna ultimi ſupplicij, quam
is occidens qui vim publicam cauſat
vit, ſ. datus quis libe, ex ratione, quid ſi
e, quid illa cauſam mortis proſuevit
et quia Jura authorem rigorem po-
= ſequentur - ſeltenuſ dicitur quod
ſi ſeruus vim committat, quod in ſi
pœna mortis, ſi hoc ſponte faciat
am id juffu domini faciat, tunc mitius
punitur - Potest tñ in ſi juffu
: vitetenuſ

Circumstantiarum. Idem ad Metallum —
hic dicitur quod inter graviores species ⁷
vis publica in ponitur Raptus virginis —
Raptus definitur quod sit abductio Virgi-
nis v viduae honeste viventis, explendis
libidinis causa, et sic differt a ragna,
aut viduae honeste viventis aut sancti-
monialis seu Nonnae vetustae loquendo;
quae aliter vocatur Virgo devota, et quia
hoc crimen e' gravius, hinc in gravio-
rem poenam meretur. Hinc talis s. praeter poe-
nam legis Juliae quae talibus statuta fuit
poena interdictionis aquae et ignis / ad-
huc et constitutione Justiniani pu-
nietur ultimo supplicio s. raptorem unice:
de Rapt. Virg. ubi d. ipsum dicitur
Id tunc s. Nequantis hoc libidinis
explendis causa facit — Et hanc poenam

mi luunt. Raptores Adjutores N. si sint viri
; vi si am raptor /: & mi adjutor. / esset per
ous, tunc jubetur concremari - Et prater
parentes raptor. Tuttores aut consanguine
possunt Raptozem occidere, si ipsum in
: gravi crimine deprehendant - Et hoc
potest facere maritus -

5. Hic Quamvis An raptor excusetur ob id, quod
raptam ad raptum consenserit? Et quod non
quia censetur affectibus dolosis sponte
consensisse - Talia blandimenta am
bentur provi, et sic tri censetur esse raptum

6. Hic ponit reus poena Raptus, quae e' fura
civilis fuit introducta, quod inter illos
si tenet matrimonium, si illud inveni
per possit iniri deinceps, nisi forte paren
tes ad illum consentirent, quia hoc e' con
tra leges, et si parentes illum ad tales neq

Persuadeant, tunc elogiabantur —

7

3ta poena e' amissio bonorum tam raptoris,
quam adjuvantium actu seu ope, quæ rapta
adjudicantur, si e' ingenua et laica — si
am' rapta fuit monialis, tunc bona adju-
cuntur Ecclesie v Monasterio — si am' rap-
ta fuit serva v libertina, tunc quidem rap-
tor punitur morte, bona am' rapta n' adli-
cuntur, sed manent raptori, v s. tibi alij
dicunt fisco, sed verior e' prior opinio, quia
pro fisco n' e' Textus —

Ad finem dicatur: quod illi qui tui consilio
concurrant, v qui tui simpliciter sciunt,
quod tui luant poenam capitalem, bonis
am' n' privantur, quia illorum delictum
e' minus grave —

Diximus: Quod bona raptoris adli-
cuntur — Hic ponimus Casus exegit, ubi ei

8

si applicantur, si se hoc praemis reddat indig-
nam, hoc est: si suo Raptoris nuptis - Imo
nec potest quidquam tali casu rapta ex se
:mento raptoris capere, & quo unquam morte
vindicare, sed talia bona addicuntur
parentibus raptae, si supersunt - si autem non
supersunt /: aut quamvis supersint, si ad
nuptias consenserunt: /: tunc bona applicantur
fisco -

9
Hic ponitur etiam poena raptus, scilicet infir-
mitas et incapacitas dignitatum, quod
juxta Concilium Tridentinum est confirmatum
:tunc sess. 24. c. 6. de reform. matrim. et
hanc poenam si tunc fuit Raptor, De mior-
:tibus, cooperantes recipientes, De huius-
:modi tunc est ferenda sententia - Item qui
tales excommunicantur, et eundem excom-
:municatio legitur sententia de sess. 24.

Ubi id ipsum dicitur —
Hic quaeritur, an dictas poenas raptus ¹⁰
tñ incurrat is, qui matrimonij cau-
sā raptuit, & an illas tñ incurrat ille
qui libidinis causā raptuit? & quod
utroque illas incurrat, ex ratione, quia
Textus poenas inferentes indistincte
loquuntur, qđ indistincte sunt intelli-
gendi — Aliqui quidem dicunt, quod
hae poene, quae per Concilium Triden-
tinum sunt statuta, quod, inquam,
tñ sint intelligentes in casu, ubi
Virgo Matrimonij causā rapti est,
rationem volens ponere in eo, quod talis
raptus videatur esse gravior ex eo,
Amo, quod imminuat matrimonij
libertatem — probare hoc nō volent
ex eo, quia Concilium Tridentinum

Admitti, posse inter illos iniri ma-
monium, si raptus in tuto collocata
nisi consentiat, qd videtur tñ loqu
de raptu intuitu futuri matrimonij
inito - Sed Auctor hanc opinionem
reijcit, quia gravius libidinis causam
quam matrimonij causam raptus, et
raone, quia Virginitas n potest resti-
tui - Sed Obicitur Tridentinum
admitti inter illos posse iniri matri-
monium, qd hoc tñ videtur intelli-
gendum de raptu matrimonij causam
facto & N. coim, hoc em videtur
quibus, quod probatur ex eo, quia
exinde sequeretur, quod n de jure
civili hoc tñ esset intelligendum
de raptu matrimonij causam facto.

Cum in d. lex unica faciat mentio-
:nem matrimonij, dicens inter illos nō
posse contrahere matrimonium: / atqui
hoc ē falsum: / uti ex definitione rapt-
tus apparet: / qđ et illud, qđ uterque in-
:currit illas - Hinc Auctor concludit,
quod posterior sententia sit verior, v ex
eo solo, quia per sacram congregatio-
:nem ē approbata, quod denique uterque
dictam poenam incurrit id ē, et in-
:famis et excommunicationis - Infa-
:mia autē nō infligitur ipso facto, sed
primō per sententiam subsequentem,
quod probatur ex eo, quia in decreto
hoc nō exprimitur, quod ipso facto debe-
:at incurri et ē hoc odiosum qđ mi-
:nistris interpretandum -

Contra excommunicatio incurritur
jure, ex ratione, quia hoc in decreto
de excommunicatione exprimitur
hoc ipso, quia hoc tñ exprimitur de
communicatione, sequitur quod infamia
n' incurritur ipso jure, quia inclusio
unius e' exclusio alterius. —

11

Hic Quærit, si Sponsus Sponsam suam rapuit
an in dictas penas incurrat? & dist.
si e' Sponsa de presenti, uno n' alio qu
taliter e' vera uxor — 2do quia talis mar
itus utitur p'ceptis qd n' potest dici con
:missa vim — 3to quia illa illam
aliunde sequitur — 4to quia maritus
habet Jus manus in illam injiciendi
quod in probatur per L. i. § fin. de
lib. exhib.: ubi dicitur: quod maritus

Detur Interdictum de ducenda uxore, si e'
alibi, qd' illi n' potest dici inferre vim,
et quia denique habet jus in re - si am
sit sponsa de futuro, tunc ita, imo quia
hoc jus e' adhuc imperfectum et debile, et
sic n' excusat violentiam - ratio quia tm'
dat jus ad rem, et n' in re, quia jus in re
primo acquiritur per nuptias, hinc m' ei
adhuc n' potest injicere manus, et illa
saltem valide: adhuc potest nubere al-
teri, et efficitur ejus vera uxor - probat
hoc m' per d. l. unie Versu quibus con-
numeramus: ubi expresse dicitur: quod
sponsus rapiens sponsam easdem poenas
incurrat, qd' e' Textus expressus - Et hac
sententia indubie procedit de jure civili -
Jure Canonico am' Aliqui dicunt,

Impune est, sponso raperi suam sponsam
quod probare volunt per d. Cap. 6. §. 1.
24 de 1. Matrim: ubi id ipsum dicitur
quod liceat raperi sponsam — Verius
tamen, quod eadem distinctio observetur
quia dictum capitulum aequè de pre-
senti loquitur, quò non extenditur
ad —

Quod autem loquatur de sponsa de presenti
hoc probatur ex eo, quia loquitur de con-
cubitu licito, atque concubitus licitus
non potest fieri, nisi in casu matrimonij
quò loquitur de matrimonio seu de sponsa
de presenti —

12
Hic Quoriam an is sit extra poenas rap-
torum qui quidem requirit aliquam matrimonij
causam v. in explendis libidinibus causam

si in libidinem non explevit. Et videretur
quod non iuxta d. l. unicam quae loquitur
de raptu explendo libidinis causa facto
et non videretur requirere ut inter-
veniat expletio. Quod clare probari
videretur per verba dictae legis unicam quae
sonant: Cum Virginitas, vel castitas
corrupta restitui nequeat. Et ulti-
mo dicitur quod multo magis contra
eos obtinere sancimus, qui nuptas ma-
lieres ausi sunt rapere, quia delictum
tenentur crimine tam adulterii, quam
raptus, atque adulterium non potest
fieri sine copula, quod lex videretur loqui
de habita copula, quod non explens, non pu-
niendus. Probari non videretur ex eo,
quia crimen non dicitur commissum

Nisi sit impletum, si impletur autem sine
copula, quod requiritur copula — Verum tunc
quod ita iuxta d. leg. unicam, quod se
fundat in raptu, quod si requiritur copula
probatum hoc in per l. 5 § 2. h. l. ubi
est, quod ultimo supplicio puniatur
qui vacantem mulierem v. nuptam
per, quod si requiritur copula — probatur
in per l. 54 Cod. de Episc. et Cler. ubi
indistincte dicitur, quod raptorem Virg-
nam v. viduam v. sanctimoniam
sine ultimo supplicio puniendi est
sibi ibi mentio expletionis, sed tota diffi-
nitur in solo raptu quod — Et hoc de
: quod Juris de requirere potest de
si ideo si expleat quia si potuit, tunc
ita, si ideo, quia noluit, tunc non

Nihil inueniunt —

Thi. Quæritur: An rapiens meretricem in die — ¹³

itaq. penas incurrat. Id quod n. Amic. quia
hoc eff. contra definitionem quia mere-
trix n. e. Virgo, nec mulier honeste vi-
uens, qd. hoc in illa n. procedit — rto quia
meretrix absque hoc e. libidine notata —
probat hoc m. per l. 20. Cod. de adult.

ubi dicitur: quod lex earum mulierum
nequitiam n. ulciscatur, quæ pudorem
suum alienis libidinibus proster-
nunt, et quæ venalem formam exhi-

bent, qd. e. Textus expressus — probat
m. per leg. 22. Cod. d. de f. i. ubi dicitur,

quod lex ab illis mulieribus iudicatis
rationem requirat, quæ iuris nexibus
delinunt, et quæ matrisfam. no-
men obtinent, atqui meretrix n. e.

Talis Mulier, q̄ hoc in illa n̄ procedit
Et ulterioris additur: quod lex ab his ju-
diciam n̄ exigat, quas vitio vilitas ab
observatione legum indignas credidit
q̄ ob illas h̄c poens n̄ incurrantur
Hic dicitur: quod tñ tale faciem:
quando' quis meretricem rapit: lex in-
punibilem n̄ relinquat, et hoc propter
vim meretrici illatam, quæ invito vi-
tiosè cogi, ut se exponat alienius
dini, sed talis è arbitrio iudicij pu-
niendus — Quod probat per l. 15. de
§ 15 de injurijs: Ubi dicitur, quod
ille, qui Virgines ancillari habitibus
inductas de impudicitia appellat,
quod ij minis sibi puniendus, q̄ et
ille mitius puniendus, qui meretri-
cem

Rapto - Excusatio tamen, Nisi cessasset offere-
re - Ratio dari potest, quia tunc inci-
piat esse infortis viri, honeste viven-
tis aliquis -

15

Hic quaeritur, an si mulier virum,
rapiens has poenas incurrat. Et quod
si incurrat poenam ordinariam -

Ans. quia Textus de viris raptoribus
loquitur, ergo non extendendus - et quia
hoc vitium frequentius est in viris
quam in foeminis, ergo non extendendum -

Nihilominus tamen potest arbitrari pa-
niri et hoc propter commissam
violentiam. Et hoc si procedit in foe-
mina foeminam rapiente, et virum
virum rapiente ex eadem ratione -

Hic dicitur quod dicta procedant de
Jure civili, quod denique raptor

Puniatur, quamvis sponsam suam
:isset — aliter se habet res Jure Canon
:ico, ubi talis n̄ habetur pro raptorē, et
ideo n̄ inter illos potest iniri matri
:monium, si illa in Tutē collocata de
consentias, sed tñ potest arbitrari
:niri —

Statut hūc am decisioni Juris Canonici
ex rāone, quia matrimonium ē casus
spiritualis, cupis cognitio et decisio
pertinet ad Canones —

14

Hūc Quærit: An per sequentes nuptias
rationis cum raptā s̄. puta Jure Canonico
cassent poena Juris civilis? & Videtur
dicendum quod ita, ex rāone: quia
talis raptor facit actum, Jure Canonico
nec licitum, et censetur illam per

Cononestare, et sic n̄ debet puniri, et
sicut scribit Castrensis — Verius tñ ē,
quod n̄, ex raone, quia hæ poene n̄
concernunt causam Canonicam nec
n̄ quidquam mali involvunt, et ideo
illas pro Canonico n̄ potius tollere,
alias involaret in alienam Juris-
dictionem — sed Officij: tñ in Impe-
rio servatur descriptio equituli An̄i et
c. x̄ de adul. §. ubi disponitur, quod
stuproba debeat decui et doctari: q̄ et
hæ ē servanda & An̄o distt. servatur
quod stuprum ē, quod raptum N.,
quia raptus ē gravior & ideo breviter
v̄ consuetudinis ē v̄ v̄ precepto terre ē
v̄ necessitatis N. v̄ v̄ Juris Canon. N. —
Aliqui n̄ distinguunt, quod alijs
servare, et alij poenas tollere —

Aliqui negant eam, quia in casibus
quod debeat mitius cum tali procedi
gi durans poena - Ratio dari potest, quia
talis si tui laeset partem Domini publicum
et per nuptias satisfacit quidem parti
si mi publico -

Hinc Giesius hic narrat historiam de
Rege Hispaniae Carolo 5to, qui raptorem
cum raptura curavit desponsari, et post
curavit illum decapitari, ut et partem
et Reipubl. satisfiat -

Ad finem Numeri adhuc pro hac senten-
tia ponitur unum Argumentum, quod
Jure Canonico si cessat per matrimonium
poena Juris Canonici sicut est infamia
excommunicatio. Sed nec debeat cessare
poena Juris civilis -

Hic Iunij An poene raptus in locum 18
habeant in stupratore foeminam n ab-
ducente. Et quod n, quia dicta lex uni-
ca loquitur de abducente de loco ad locum,
seu de raptore. /: Nō sed abductio huius
intelligitur de cubili ad cubile, de extra
domum parentum, qd n habet locum
in n abducente seu stupratore. /: Sed
tali potest aliter praeiudicari scilicet ex lege fu-
tū de vi publica: / —

Aliqui quidem dicunt, quod ita rationem
dant, quia n confertur vis poni in abduc-
tione, sed in stupro, de venior ē prior opi-
nio, quia aliud ē raptus, et aliud ē stu-
prum, qd poene illorum ^{non} sunt conuen-
iendae.

Titulus quintus
Ad legem Juliam de vi privata

Connexio: Eximus de vi publica, sequitur
de vi privata —

1 Vis privata dicitur, quae fit sine armis
et est impetus, quo res alicuius privati
minis, et fuis privati hominis principali
leditur — Committitur vis privata
; ne sim ex naufragio dolo malo rapien-
; do — et si quis evocatis hominibus et de-
liberis et servis, ne forte defendant, / al-
vin faciat, ut aliqui illi rapiendo —
agro suo aliquem expellendo — et propri-
au? honestate bona debitorum occupando
et si plures alicui libem inprobe move-
; ant ideo ut facilius evincant et locum
capiant —

2 Hic dicitur: quod poena vis privata sit
publicatio seu ^{con-}scriptio 3ta partij

Et præterea talis habetur pro infami,
et nec potest fieri Senator, nec ulla alio ho-
nore defungi

Fidulus etrus

Ad Legem Corneliam de Siccarijs
et Veneficijs

Connexio: Inter graviora delicta publi-
ca in referatur homicidium, hinc de
illo —

Homicidium sicut Auctor dicit: est subla-
tio hominis et medio, dolo malo facta
Melius definitur, quod sit peremptio
corporis humani animati dolo malo
facta: hic est explicanda definitio: et
tales homicidæ puniuntur lege Corne-
lia de Siccarijs, quæ lata est à Lucio Cor-
nelio Sylla dictatore Romano: AB

Vicelatores erant, qui expulsi Regibus
potestatem Regiam arrogarunt, et duri-
tate eorum officium & mensibus, et ferebat
leges. —

2

+ recurvus
securus
aut inflexus

Et tales homicide vocabantur Sicarii:
ex inscriptione Tituli apparere: a Sica dicti
Sica fuit culter ferreus^t ad secundum genitum
unde in Sica vocatur: a inftar falcis
Ulsenius dicit Author, quod si fuerit longus
persius acinatus, et quod si fuerit cordatus
in turba perpetrandis atque inuicem adin-
star pugionum, quia potuit facile in
veste celari, et in sinu facile occultari
et sic facile et inopinate poterant homi-
nes illi confodi — Ulsenius dicit Au-
thor, quod Siccanorum nomine: laqueum
quendo veniant omnes qui quouenirent
telo,

Telo v instrumento hominem occidunt,
cujuscunque demum generis v condi-
tionis occisus fuerit, nisi esset servus,
quia servus aequè e' homo —

Hic dicitur, quid nomine hominis hic ²
n' veniat foetus animatus, id e' portus
in ventre existens; hinc abortum seu
embryonem animatum procurans, de
hoc crimine tenetur, seu si tui ab-
ortum causet, quia tunc embrio non-
dum e' animatus, et sic n' potest dici
occidisse hominem — Nilominus
tamen talis potest aliter puniri, quia nec
speciem hominis impedire licet —

Hic Iusq. Quandoque talis animus ³
tunc censetur esse animatus, seu quan-
doque ei anima dicatur infunditur

Et quidam Medici dicunt, quod in
datur in mare die homo à tempo
conceptionis computando - In foemina
vero die homo, et sic in sentis Cor
rusias et Nasarrus - Hippocrates
dicit, quod mari infundatur die
foemina vero homo, et alij aliter
timè id relinquatur iudicis arbitrio
de varias complexionibus mulierum
Aliqui planè dicebant, cum primo
in mari tunc, quando prodit de utero
juxta illud: Quare de vulva duxit
me, qui, utinam consumptus essem
In hac sententia e' damna, et rati
ne, quia non posset verificari de Sancto
Joanne Baptista, qui in utero fuit

Sanctificatus, nec de Beatissima Vir-
gine —

Hic dicitur: quod in omnes Siccarios 46
per leg. Porceliam eadem poena sit
statuta, sive eadem faciant armis v.g.
ferro, sive sine armis v.g. veneno, in-
cantationibus seu magia, aut quibus-
cunque Sufurnis magicis, v. artibus
odiosis, de quo inferius sequetur. Et
ratio e' quia n' curatur modus occisio-
nis, sed ipsa occisio de se causata, qua
tanto turpior e', quanto occultior est
modus — Ulpianus dicitur, quod poenam
hanc merentur incendiarii —
Item illi, qui venena ad hoc vendunt.
v. parant — Item illi, qui cum telo
ambulant hominis occidendi causa —

Item illi, qui falsum testimonium
runt hominis occidendi causā — Item
et multo magis illi qui quidem sin-
vulnerant, si tñ reverā volebant
cidere, ex ratione, quia n̄ tam exitus,
voluntas curabatur, modo tñ talis
luntas exirent in actum exteriorem,
ut si explosit, se erravit, quia alijs no
constaret de voluntate, et si de in-
tis n̄ potest judicare Prætor — Sed
utur contra hoc lex i8 de poenis:
dicitur, quod cogitationis poenam
nemo patiatur, q̄ sola voluntas
est puniri & disto si n̄ exeat in a-
tum exteriorem C. Secus Nego —

Ad finem dicitur, quod de consuetudine
Sola Voluntas si ita puniatur, Poena
mitigatur, et ratione, quia Delictum
nec consummatum seu perfectum,
et cogito in crimine laesa Majestatis, et
quibusdam alijs atrocioribus, ubi in
Solutus conatus puniatur, de quo alibi
Poena homicidij olim per legem Cor-
neliam primo fuit interdictio aquae
et igni, in cuius locum tandem suc-
cessit deportatio et bonorum ademp-
tio - postea autem lata fuit poena ca-
pitis naturalis in regula - Hono-
tiores tamen tamen deportabantur, humili-
ores autem bestiis obiciebantur - Dixi-
mus, quod ab initio per legem Corneliam

Pro homicidio tunc fuerit Statuta po-
na Interdictionis aquae et ignis - postea
aut Imperatores tulerunt poenam
gladii - Contra hoc objicit Sphus Insti-
tae publicis judiciis: ubi dicitur, quod
Lex Cornelia ultro ferro homicidium
persequatur, quod Statim ab initio
istam legem fuisse lata poena gladii
quod hoc non potest alijs Imperatoribus
attribui. Et explicio: dicitur hoc ita
ideo, nisi revera poena gladii per legem
Corneliam fuisse lata. N. dicitur
hoc attributive. C. hoc est, quod quidem
sequentes Imperatores poenam gladii
pro homicidiis statuerint. Non
hilominus tamen haec poena attribuitur

Legi Cornelia, et hoc ideo, quia primò
per hanc legem fuit homicidium
punitum, quamvis aliter, un' ideo,
nè Imperatores dicantur fuisse valde
asperi —

Hic dicitur: quod dicta poena tui tunc 6
obtinetur, quando cedes facta est per
dolum — Hinc sola culpa n' sufficit,
quamvis sit lata, quia n' censetur delin-
quere, ut corporaliter puniatur, nisi;
qui dolo delictum commisit est. Hinc
n' differo homicidium dolo sum seu
voluntarium à culposo seu volonta-
rio, de quo alibi —

Hic dicitur si quis alterum occidit, 7
an presumatur eum dolo occidisse

Ad hoc Fidelis Author, quod si de dolo
constet, quod id de sumendum sit ex
conjecturis, et ex circumstantiis, et
proceperunt ut ex rumore, ex armis,
ex insidiis, ex provocatione, ex ictu
ex vulnere et - tunc calices / Casus
tegi formari de sultore: / si loco cadens
non presumitur dolo occidisse, quia
hoc per se non sunt acta ad occidendum
Exijit tui, Nisi contrarium probetur
deberet aut ipse cadens probare
fuisse dolum ex ratione. Annon quia
ganti incumbit probatio, et tunc quia
occidere hominem est de genere probatur
bitorum, et sic presumptio est contra
tra cadentem —

Hiic Quaerit An dolus presumatur in 8
eo, qui tui intendit vulnerare, si tui
reveri occidat? v.g. si dicat, quod tui
voluerit vulnerare, sed n. occidere?
Et disto: si ex conjecturis possit colligi
causa proxima et efficax ad occiden-
dum, tunc ita, v.g. si percutiat ad ca-
pitulum, et Instrumento apto est. Et ratio
est, quia intendens causam censetur
intendisse omnia inde secuta. Rito
qui vult causam, vult in effectum
g. et quia vulnera^{n.} dantur a men-
suram v.g. ense feriens quovunque
tangeret est. Si autem Instrumentum
n. sit ad necem aptum? Aut quam-
vis sit, si percutiat ad locum cor-
poris n. periculosum v.g. ad pedem?

Tunc n', quia nec in se, nec in causam
mortem directe intendisse censetur
q^o sed Obij^o Cap. is qui fin. de homici
cidij in 6. ubi dicitur, quod talis
ab irregulari q^o et reus homicidij
A disp: e', quia ad irregularitatem
sufficit culpa, si m' ad poenam mor
tis, q^o —

Diximus: quod talis fiat irregularis
hoc autem intelligitur, si tali casu mor
dicaretur directe ex ipso vulnere sequ
tur — si autem mors tui sequatur per
incuriam /: v. g. per incuriam sui
: rursus /: v. g. per canceram, tunc n' fit
irregularis, ex ratione, quia ista cau
: sa tui habetur pro remota, quod mor

Sufficit ad irregularitatem, potest tñ
talij arbitrarie puniri —

Hic dicitur: quod in dubio presumen- 9
dum sit, quod sit mortuus ex vulnere,
si n̄ satis presumatur de incuria legi
v̄ chirurgi, v̄ quacunque alia causa,
maximè si mors brevi sequat, ex ratione,
quia hoc e' de genere prohibitorum,
et si presumptio e' contra ipsam,
quod tñ plurimum relinquitur ju-
dicis arbitrario, qui tñ ad hoc debet
consultare medicos —

Casus: unus alterum vulnerat lethali 10
litter et alter eum planè occidit, et
Q. An vulnerans teneatur hac lege
v̄ quis v̄ an uterque? R. si vulnerans

Fuit lethale, tunc uterque teneatur
vulnerans ideo, quia cum sufficien-
tem causam vulneris posueris, sic
ras, quare excusetur - Eius probatur
argumento l. Si ad l. Aquil. ubi dicitur
quod ille, qui servum ita vulnera-
vit ut certum sit eum exinde moriturum
quod teneatur lege Aquilia, quamvis
eum alter postea occideret, non teneatur
lege Cornelia - Si autem vulnus
fuit tale, ex quo mors non necessarium
consequetur, quamvis esset lethale, aut
si saltem esset dubium, an mors
de fuisset securura necne, tunc non
teneatur lege Cornelia ex ratione
ob incertitudinem non debet quia

Vita privari, occidens a n. semper tenet,
quia verum e, quod occiderit hominem,
et quidem tali casu solus occidens
teneatur, argumento legis Melā ii
§ 3 ad l. aquil: ubi dicitur, quod so-
lus occidens teneatur, quamvis vul-
nus fuerit lethale, si sit tale, ex quo
mors n. necessario sequi debet, remite
apparet, quod vulnus lethale sit du-
plex, aliud curabile, v.g. si cor man-
cum illa sum v. viscera et albe-
rum incurabile, si horum quid la-
ditur —

Hic §. An mandano occidi, haec lege 11
teneatur? Et quod ita, nisi quia
e causa moralis, cum intendit
homicidium, rto: quia conjetur

Ipse occidisse ex regula: Quod quis
alium facit et l. ii h. t. et l. i. 3 h. t.
ubi dicitur quod si interficit, an quis
dat et causam mortis præbeat, atque
go — probas in ex Paulo, qui dicitur
quod perinde mandatores ac occisores
puniri debeant go — Inin autem ma-
ndatarius in teneatur de hoc in e-
bium ex ratione, quia ille est causa
physica cædis go — Nec obstat
ei fuerit eadem mandata, quia in
inebatur parere —

Ad finem dicitur Numeri, quod ma-
dans teneatur, nisi mandatarius
mot acceptatis mandatum si
fecit, quia satis est, quod sit seu
effectus —

Excipit: Nisi forte mandatum revo- 12
casset, prohibendo illud ^{exequi} sequi
Et ratio est, quia recepit a volente,
unde dependebat mandatum, quod
gratiam mandantis respexit — po-
tesset istud mandatum in revocari ta-
cite, v.g. si interveniat inter partes
reconciliatio, et si sciat mandatori-
us, quia tunc mandatorius id expe-
scit —

Casus: Ego mando primo, ut occidat 13
Dum, interea cum occidit 3tius, et
2. An ego teneor lege Aquiliana? Ideo
quod n, quia n est mors secuta ex meo
mandato, sed tui occasione mei man-
dato / si hoc forte iste 3tius au-
divit / 2o — Nihilominus tui possum

Puniri arbitrarie, quia istud mandatum est turpe, et exit occasione mei actum externum —

14

Hic 2. si Mandatarius ab occidente occidatur, an mandans teneatur lege Cornelii? Et quod non. Amicus quia non est in dolo — et ideo quia hoc illi non mandavit, nec intendit, ergo — Et hoc per se videtur, quamvis illum non monuerit, vel sibi attendat quia monitio non movet periculum — Nihilominus tamen potest puniri arbitrarie, quia saltem est in culpa, et in causa remota.

15

Hic 3. An mandanti vulnerare imputetur coedes? Et quod ita, Amicus quia si tali casu tardius inle sequatur coedes, tunc ei imputatur, ergo.

Multò magis ei debet imputari, si ac-
tu occidatur - ratio quia vulnera
nō dantur ad mensuram, et sic facile
potuit cogitare, quod inde mors
sequi poterit, et quia intrinsicè in-
voluntarius voluntarium - Per Obj.
tū mandatum fuit limitatum
scilicet id ē ut tū vulneret et non occidas.
ergo hoc ei nō debet imputari & disto
et per hoc avertit periculum mor-
tis N. et nō avertit C. Hoc autē in-
telligit, si nō limitavit locum cor-
poris, aut instrumentum - si em
illud limitasset, tunc id ei nō im-
putaretur. Sed capui, quia aversum
fuit periculum - Nihilominus, tū

Mandans potest arbitrarie puniri
mandatarius aut potest puniri lege
Cornelia, quia ille ex sua voluntate
occidit eum.

16

Hic §. An Consilens homicidium
hac lege teneatur? Et quod ita, quod
concurrat ad eandem moraliter, et
Consilium conspellendi dicitur esse
mum - Hinc consulator mali et
dem est poena dignus, quia faciens
suscipit in, quod sequatur effectus
Et hoc certum est in casu, ubi alius
non fuisset faciens, nisi is conspelli-
isset, quia tunc consulens inflectit
ad homicidium - Quod probatur
p. l. 11 § 6. de injur. ubi dicitur

Quod mandans volenti, ut alterum
percutias teneatur actione injuri-
arum, qđ in iste tenet lege Cornelia —
si am cadens per se plenē fuit reso- 17
lutus ad cadendum, tunc id consu-
lenti n̄ imputatur, ex ratione quia
n̄ concurrat ad eadem — Nihilomi-
nū tñ potest arbitrariē puniri,
precipue si animum ejus exacer-
uat quod probat p Cap. 6. § 30 x de ho-
micid: ubi dicit, quod animum
Regis inflammans sit puniendus
p̄ quancūq; n̄ tam acriter: qđ est
in nostro casu —

Hūc dicit, quod ad hoc, ut consilium
operetur suum effectum quoad 18

Poenas, quod, inquam, si requiratur
ut sit directum seu expressum, Tu
sufficit tacitum, si mors sequatur: ut
amicus aliquis alicui ab altero in
vix affecto diceret, si intres meam
mum, nisi novi quid de te et de tuo
viximico audivero: quia in talis con
= currit ad mortem —

19

Hic 2. An consulens exaudiat dictas
poenas, si consilium retractet. 2. No
: res dicendum, quod ita, quia man
dans revocans mandatum, illas ex
tat, go et ille — Veni tu e quod non
diss: e: quia mandans ^{tum} respicit gra
: tiam mandantis, et si revocato man
: dato mandatarium non potest dici
id ex mandato fuisse, quia in vix

nō dāſ beneficium - Conſilium am̄ reſ-
piciſ grām ejus, cui conſuliſ, quod
nō facile ceſſat ꝑ contrarium conſi-
lium ꝫ revocationem ꝫ -
Hic dicitur quod aliqui putant, quod 20
ſi conſulens ꝑter revocationem
conſilij, morietur ipſum occidendū,
ut ſibi attendat, quod per hoc die-
tas poenas exadat - ſed verius ē
contrarium - Et ratio ē, quia m̄ ab-
tentus et prudentiſſimus poteſt ꝑ
inſidias circumveniri ꝫ - Exiſtis
Niſi alter contrario conſilio ac-
quieſcat, tunc dāſ conſilium nō
punit, niſi forte alter ex alia cauſa
occidat - Et ratio ē, quia bene

Consulens nullo modo punitur conuen-
ad eadem, sed soli alteri illud im-
: tatur go —

21

Capus: Aliquis e' paratus certi occi-
dendi, et alter ei potius vadit mul-
: tationem, et I. an incurrat poenam
Et quod n, quia si concurrat ad eadem
sed illam voluit auertere, go — Exig-
Nisi censetur simul cooperari v' con-
centi minis, quia scit, quod alter
pariturus, se potius confortat alteri
suam intentionem, quia esset in
dolo —

22

Hic dicitur quin probens ^{aut} ~~et~~ sit licet
eadem poenam habeat, quod de hoc
sit dubium, v' si unus alterum
tengat, et si eum 3tius occidat, quod

Concurrit ad eadem sed. I. an in con-
sentiens ad homicidium dictas poe-
nas incurras et Idem Author, quod
non, quod certum in casu, ubi nul-
lo modo cooperas, ne verbo, ne facto
vg si videras duos a longe rixantes,
et optes mortem unius, tunc sine
dubio hoc casu penas fori externi
incurris, extraone, quia de inter-
nis si iudicat Praetor. In foro tñ in-
teriori tñ talis potest pecuare ex regu-
la: Quod tibi si vis fieri et Idem Iuris
Quid Iuris, si quis talem eadem ver-
bis confirmet v. forte applaudat,
an sattem talis tales penas incur-
ras? et Idem Author eodem

Modo, quod n^o, ex ratione, quia talis
potest propterea diu influere in
dem go - Hoc autem intelligitur, si casus
n^o fiat nomine suo, si autem fieret nomine
suo, tunc ita, ex ratione, quia tunc
censetur moraliter cooperari n^o prohibendo
et n^o impediendo, atque go - ratio
quia censetur tacite mandare
Q. si talis externi quidem contradi-
cas, interne tamen eadem approbet
is dictas penas ^{evitabit} ~~incurret~~ & poen-
fori externi evitabit, quia de interno
n^o iudicat Propter - n^o vero fori inter-
ni, quia deus intuetur corda -

23

Hic Q. An ratihabens eadem factam
sit obnoxius huic legi, et an dictas
penas incurret? & videretur
ita

Ita ex ratione, nam quia ratihabitio
 comparatur mandato, atqui 2° Cap.
 1° de R. J. in 6 - 2do probat argumento
 Capituli 23 de sent. in 6: Ubi dicitur,
 quod ratihabens percessionem peni
 suo nomine factam fiat irregularis,
 2° in tali debet subiacere huic legi -
 Verius t^{ri} e, quod n, ex ratione: quod
 et de irregularitate aliqui proce-
 dere dicunt: quia si jam casus
 sit facta, ist supponit: talis n po-
 test dici ad eam concurrere, quam-
 vis suo nomine facta sit, 2°. Ratio
 rationis, quia hic ratihabitio e' poste-
 rior ipsa casus, ubi t^{ri} debere esse
 prior 2° - Sed Obijci^t d. Cap 23 de
 sent. excom. in 6. Ubi dicitur, quod

Quod ratihabens eadem Clerici
mine suo factam fiat irregulari
quamvis percussio præcesserit, q
in nostro casu — & disp. e' quia
hoc e' Textus n' verò pro altero g
cto quia poenalia n' sunt extend
sed Objic: d. Cap. 10 de A. F. in 6.
dicitur quod ratihabitio comparat
mandato, atque go & dicto quod
: panem seu quod poenam fori inter
quod poenas fori externi N. Th.
e', quia tunc eades se tui habet p
modum objecti, n' am' per modum
effectus go — v quod effectus ratih
bitionis consecutivos e' quod antea
dentes N., quia tunc jam eades
potest impediri —

Hic I. An omittens obviare homici- 24
:dis dictas poenae incurrat? Et vide-
retur quod ita. Quod probari videtur
per Can. 9 C. 33 L. 3 ubi dicitur, quod si
quis non repellat injuriam a socio, dum
potest, quod tunc sit in vitio, sicut ipse
injurians, quod et in nostro casu. Ve-
rius tamen est, quod non ex ratione, quia talis
non concurrat ad eandem quod. Et ad die-
:tum Canonem additur, quod tamen lo-
:quatur de poenis fori interni, non autem
externi quod. potest tamen minus puniri
Hoc autem intelligitur de isto, qui tamen
ex charitate necesse impedire debuisse.
Si autem ex iustitia id facere tenebas,
tunc quidem potest puniri, quia in-
terprelativum habetur pro faciente

juxta l. 121 de R. J. ubi dicitur quod is
n. facit quod debet, quod habeatur pro
committeente, sed tñ n. poenā ordinariā
sed arbitraria, quia n. concurrunt ver
sed tñ interpretative qd - si am tal
ib sine vita sua periculo avertere n. p
: sit aut potuit, tunc planē excusatur
ratione quia quisque sibi & proximis
25 Hic d. si quis occidat filium per em
: rem credens eum esse Noxium, cui
: sidiabatur, an dictas poenas incurrit
Et videtur quod n., quod probari videtur
Amo per l. 4 ubi dicitur, si dominus
velit percutere servum, et si tangit
adstantem, quod ei n. teneatur diti
: ne injuriarum qd idem hic - 20
probari videtur per l. 25 eod. l. 10

Ubi dicitur, quod si quis appelles Virgi-
nem ancillam vestitu indutam, quod
nec peccet sed id est, quod ei nō teneatur ac-
tione injuriarum, go idem in nostro ca-
su — 3tio quia talis nō censetur esse in
dolo, sed tñ in culpa l. 9 h. ob quam
nō potest vita privari, go — Verius tñ ē
quod ita, quod probatur variē imo
per l. 58 § 3 de injur. ubi dicitur,
quod si quis injuriat Tibium, dum vo-
lebat injuriare Merium, quod de te-
neat actione injuriarum ex ratione,
quia principalis Voluntas: scilicet
actus injuriandi: prevaleat casui go
et in nostro casu — probat ratio per
l. 45 § 4 ad leg. Aquil. ubi dicitur,
quod si quis adversarium velit laedere

Impetere, et si forte feriat transeuntem
quod ei teneatur lege aquilia, go id
in nostro casu — probatur 3tio per l. 6.
ad l. Jul. de vi publ. Ubi dicitur, quod
si quis possessionem alienam invadat
adunatis hominibus, et si quis ibi occi-
datur s. nisi forte ejus adjutor quis
cideretur. quod in in hanc legem
incidat, quamvis illius mortem non in-
tenderit. go et in nostro casu — Et haec
sententia mihi e venior, saltem in casu
cum quis dedit operam rei licite
expectando forem Tibium in adul-
terium, et si eo casu et bono animo
nisi alius innocens — secus esse alii
qui dicunt si rei illicitae operam

Navaret, sed hac distinctio n̄ obser-
vatur — sed Obijit d. l. 4 de injur. ubi
dicitur, quod si dominus voluit percu-
tere servum, et si tangat alterum, quod
ei n̄ teneatur actione injuriarum 1°
nec hic & disparitas ē, quia dominus
suo servo n̄ potest facere injuriam, licet
illum vult castigare, et sic n̄ po-
tens dici, id alteri animo injuriandi se-
cisse — In nostro casu aut talis inter-
dit homicidium saltem in genere
2° — sed Obijit d. l. 10 & 10 eodem,
ubi dicitur: quod si quis Virginem habitu
ancillari indubam appellat, quod n̄
teneat actione injuriarum 3° nec hic
& disparitas ē, quia ille casus n̄ appellatur
ut Virgines, sed ut personas transvestitas

Et sic si potest dici illis fecisse injuriam
quia talis quis presumitur, qualis ex
habitu quem gestat, apparet — sed Ob
d. l. q. h. tif: ubi dicitur, quod nemo
hac poena debeat puniri, nisi si in dolo
talij am n' e' in dolo go & disto. n' e' in dolo
specifico (n' e' in dolo generico N. sed
objiciat ille erravit in persona, go n' debet
huius legi subiacere & Francet. aut
N. com, ex ratione animo quia iste error
excludit actum specificum illicitum
2do nec excludit voluntarium, neque
minuit effectum delicti go Dixi Tra
: sed potest em' distingui erravit in per
sona nominis (erravit in persona homi
nis N. —

n̄ scitur, à quo, et 2. an omnes hæc lege
teneantur. Q. distat, si de dolo n̄ appareat. s. v.
si n̄ conspirarunt, sed si casu in popina
orianter rixæ: / tunc quidem omnes possunt
puniri lege Aquilia, n̄ am̄ Cornelia, ne
forte innocentem contingat puniri, et quia
poenalia in dubio mitius sunt interpre-
tanda. — Hoc am̄ intelligitur, si n̄ con-
stat de Auctore, prius enim investigandum
de Auctore v. per adaptationem glaci,
et tunc talis potest torqueri, et si probaretur,
tunc solus puniretur, alij omnes puni-
rentur arbitrarie. — si am̄ probetur dolus
s. v. si conspirarunt: / tunc omnes tenentur,
s. v. quamvis tm̄ unum esset vulnus: / extra-
tione quia omnes concurrerunt q. — Et hoc
intelligit, si unum sit vulnus, si am̄ sint
plura vulnera, tunc m̄ sic inquirentur

si omnia sint lethalia - si aut nullum
esset per se lethale, sed si tria omnia simul
iuncta mortem causarent, tunc omnes
iuribus arbitrarie - Et sic resolvit Nemo
Caroline -

27

Hic repetis, quid dolo occidens teneatur
lege Cornelia, et prosteri adhuc talis
sor tenetur civiliter scilicet ad damnum
et interesse restituendum seu reparan-
dum ijs, quorum interest, ut uxori occi-
ditur, hereditatibus - Et ratio est, quia istae
actiones tendunt ad diversos fines, una ad
iustitiam publicam, altera ad interesse pri-
vatum, et sic una alteram non consumit
Sed obijcis tria actiones ex delicto degen-
dentes non transeunt ad heredes, quia si
ten non deberet dari heredi. Respondetur
sunt ad heredes delinquentis C.

Heredes damnificati N. - sed Obijciunt ali-
qui Actio civilis ad interesse tendens cen-
setur esse accessoria criminali, qd subla-
ta criminali, debet et illa cessare, qd eā
n̄ potest agi & N. Ant: quod sit accessoria,
provenit em̄ ex delicto principaliter, qd
n̄ ē accessoria, sed principalis est sic m̄
sentit. Clarus: qui dicit id male in praxi
observari, quod tali casu bona vindictae
suis, n̄ facta reparatione damno rem,
aut interesse occisi hereditus, aut ipsi,
quorum interest -

Hic dicitur: quod occisor propter alias 28
poenas, se m̄ indignum reculat hereditate
ipsius occisi, ad quam ex testamento v
ab intestato erat perventura, ob talis
hereditas defertur sibi - Quod probat

per l. i Cod. de his quib. ut indign. : testis
: citur : quod is indignum se recusat heredi-
tate occisi, qui necem ejus non vindicavit
go magis e' indignus ille, qui illum ipse
: occidit -

29

Hic dicitur: quod si Mantus occidat uxorem
careat donatione sibi per uxorem facta
que alias erat morte confirmanda - Item
non caret lucro dotis, quod ei post mortem
erat obventurum - Et ratio e' quia non e' aequum
ob suam facinus lucrum querere. Et hoc
procedit, nisi in adulterio deprehensam
occidant, quia ipse sibi agit iudicem,
si non potest implorare auxilium alterius
iudicis ratione lucrum consequendi est - Et
tenetur dicitur: quod lex Cornelia tam habet
: ab locum tunc, quando quis dolo occidit
Hinc si tam culpa occideret, tunc non sedet

Huius legi, quia nō ē in dolo, potest tū pu-
niri arbitrarie - Debet tū iudex disting-
uere culpas qualitatem et gravitatem,
et iuxta illam poenas moderare ve exas-
perare, major enim poena inferenda pro
culpa lata, quam pro levi, et sic ulten-
dis. Et ratio ē, quia poena debet esse com-
mensurata culpa - si autem talis nec in cul-
pa esset, tunc planē nō potest puniri quia
illi nō potest imputari -

Hic ponuntur quidam casus excepti, ubi 30
homicidium ē extra poenam et culpam
nisi si fiat in necessariam sui defensio-
nem, et ratio ē, quia defensio ē benigna-
turalis, et utilis permessa in eum
eade aggressoris, Ratio ratio, quia sibi
quisque ē proximus et charitas incipit

a se ipso - Hoc autem intelligitur cum modum
ramine inculcata tutela, id est ut defensio
sit moderata, et ut invasus non potuerit
aliter vitæ periculum evadere, quod re-
linquit prudentis arbitrio - Et in foro con-
scientiæ quisque potest sequi dictamen con-
scientiæ suæ, consideratis tamen omnibus cir-
cumstantiis, quas in iudex in foro con-
troverso examinare debet.

32

Huiusmodi: ut licite fiat in defensionem sui
occisio, quod sunt quædam observanda
Anno an periculosa fuerit aggressio, aliis
cedens non excusaretur a poena - breviter
non debet cedens invadere, sed invadit
est tamen opus primum idem expectare, ali-
tera posset esse defensio - debet hoc in-
fici in continenti - Hinc ex intervallo

Occidere n̄ licet, quia n̄ esset defensio, sed
aggressio — pro venire am̄, ut dictum,
licet v̄ inimicum suum stricto gladio
contra se venientem sagittā pedere, v̄ lato-
:nem venientem telo occidere — Hoc am̄
intelligis si aggressio fuerit injusta, scilicet
e, si aggressio fuerit justa — Itine minis-
tris justitiae resistere n̄ licet, nec eos oc-
:dere c̄tra p̄enam legis; fugere am̄ licet
:rel —

Hic ponis 2um Requisitum ^{de} defensionis, 32
quod denique debeat fieri cum minore
lesione, si possit — Itine si se quis possit
defendere per mutilationem alterius,
tunc cum n̄ audeat occidere, quia esset
regulatio valde infusa, et plane dolosa
Hic ponis 3um requisitum, quod de 33
:nig

Defensio n̄ debeat transire in aggressione
hoc ē, quod debeat fieri in continente — Hinc
fugientem s: in post vulnus ab eo illatum
insequi n̄ licet, nec occidere, aut mutilare
ex raone, quia tunc esset aggressio et n̄ de-
fensio — et quia per fugam cessat alterius
periculum — Nec obstat quod insequent
acceperit vulnus, quia vulnus jam fuit
illatum, et sic res tñ sapit aggressione
juxta Cap 18 x̄i eod. ubi est isem dicitur

34 Nihilominus tñ talis n̄ ē ordinaria
pœnā afflictondes, sed tñ arbitraria, quia
difficile ē iustum refranare dolorem —

35 Casus: Unus alteri inferit aliquam inju-
riam s: v.g. dat ei alapam: / injunctus
iste stringit gladium, alter in eum strin-
git, et occidit istum collaphisatorem?

Et I. An censeatur servasse moderamen in-
culpata tutela v n. & disto si iste collo-
phizatus alterum ex intervallo inva-
dat, tunc alter potest se defendere, in unum
occisione ex ratione, quia prior injuria
n. fuit sufficiens circumstantia codis, go
et tñ habetur pro causa remota, tñ
nec gravat invasum, nec excusat invaden-
tem —

Hic I. Quid juris, si injuriatus in conti- 36
nenti alterum invadat s. non manibus
adulteris ipsum adulterum. sed si inju-
riam eum occidat, supposito, quod ali-
ter vitam suam salvare n. potuerit,
an denique censeatur servasse modera-
men inculpata tutela & aliqui dicunt
quod n. liti Navarr. quia del. operam rei illicitas

Et periculosa, ut possit sequi mors, quia
mariti non censentur talibus parcere, et
sic censetur talis primus quasi maritum
invasisse —

Veniens tri e, quod ita ex raone, amo, quia
causa tri fuit remota, nec ad eadem ordi-
ta, go — rto quia adulter non tenebatur
sponte pati mortem, et si se tenebatur de-
dere, saltem in casu, si caute accessit, on-
ne periculum praeventendo si am in-
te accessit, tunc quidem non audeb eum
occidere, si possit aliter se defendere.
Si tri nullo modo aliter se possit defende-
re, quam occidendo, tunc tri non est ordi-
naria, sed arbitraria pena perueniendus.
Ad finem dicitur: quod talis adulter
primus debeat tentare fugam, si possit.

Cum ipse causam rei turpis dederit, aliam
homicidium ei erit imputandum —

Casus potentior mihi minatur mortem, 37
quod ille me velit occidere, nisi ego albe-
rum occidam, et I. an illum possim
injuriam occidere, ut meam vitam salvem.

Et quod n, quia tui contra invasorem se
occideret defendere licet et eum occidere,
n am innocentem go — Id obij: Talis tui

per hoc censetur suam vitam velle ser-
vare, go hoc potest facere Et dist. vult
illam salvare modo illicito C. modo licito

to N — quia s: ut dictum: tui con-
tra invasorem se defendere licet, n am
contra alium — Quod in probat per C.

40 ad. l. Aquil tibi in ipsum dicitur
Hinc Joëjus debatur in hos qui

Contrariam tenent Sententiam: dicit
n' esse dignos Christiano nomine - Prati-
dari potest, quia occidere innocentem
e' intrinsicè malum, uti Seques, atque
hoc tali casu fieret, q' -

38

Ex dictis Author hoc Numero concludit
quod si quis ad evitandam plagam seu
nec aut ictum alteri hominem /
infantem arripit: / pro d' p' ob-
deret, quod sit habendus pro homicida
quia censetur ille ipsum occidere
d. Cas. Significasti 24 v. 3 x h. 1. ubi
id ipsum dicitur -

39

Hic 2. si quis iubeatur innocentem
vitulum occidere / eg. furem, qui e' sus-
pendendus. / an hoc possit facere inju-
d' quod n' quia hoc perbicitur a p' -
: Licet

Ne Respublica perturbetur, ex regula: n' e' in-
=bulgandum singulis, quod Magistratus
auctoritate fieri oportet, ne datur occasio
majoris tumultus -

40

Hinc nec necessarios suos seu amicos in
carcere debentos et supplicio afficiendos ne-
=care licet, v' eis in carcere dando vene-
num, nisi hoc ad evitandam infamiam
fieri, ex eadem ratione et quia vindictio
delictorum pertinet ad publicum et n' ad
privatum, hinc talis e' Actus homicidij
th' 2. si quis se n' possit tueri, nisi cum
periculo innocentis, quo mediante venes
alteri vult nocere, an se tui possit ita
tueri citra reatum homicidij v' si quis
a me velit explodere, et ego recedo v' p-
teream, ut me salvem, et ille inberea
istum 3. tum trahit

41

M hic debet adli-rem, scilicet
celi possit tueri in ligno

Et posset videri id nō licere ex ratione, quia
occidere innocentem intrinsece malum
ē, atque go — Et Verius tūc ē, quod ita, ex
ratione, imō quia propter omissionem in-
terpositionis, nō debet alicui crispui de-
sio, quod ei jure naturali competat go.
Idō quia hoc talis nō intendit, sed cedere se
bet per accidens go — Hinc m̄ talis
fit irregularis, quia talis nō vult ledere
tertium, sed tūc vult evitare injustam
aggressionem go —

42

Hic dicatur quod nec in proelio sibi
opus facere singulum ratione innocentem
— um, si aliter victoria haberi nō possit.
Si reges Turcorum Christiani Semini
occidantur — Idem ē, si urbes & civitates
hostium oppugnentur, uti sunt Chri-
stiani, qui forte sunt perituri, quia
hac mors se m̄ censetur habere per

accidens et indirecta — Horam si uel
dixi: intelligitur, si aliter Victoria haberi
non possit, hinc si aliter haberi posset u. si
forte jam est parata Victoria, tunc id fa-
cere non licet, quia tunc reuera esset officio
directo voluta et intenta go — Hinc hoc
esset contra jus nature et contra divinum
juxta illud exorti 2do: Ubi dicitur: insonem
et proximum non occides —

Quinde Author in fine Nicomeni concludit,
quod milites graviter peccant, qui in spo-
litione Civitatis: licet ex permisso,
si sit vi expugnata: nec pueris u mulieri-
bus parcant, precipue si spolum non impe-
diant — Ratio dari potest imo quia
tunc jam est finis pugnae — 2to quia in
eis nihil indultum — 3tio quia inter
Cives bellum non geritur —

Hic 2. si Republ. possit salvam mori
 innocentis, an liceat Magistratui talem
 innocentem extradere occidendum hosti
 tyranno, qui alios si si non extradere hunc
 esset totam civitatem destrueremus & foret
 omnes occisurus & aliqui negant id, uti solent
 ex ratione immo quia Republ. n^{ra} est dominus
 vite civium q^o ratio quia non licet facere ma-
 lum, ut eveniat bonum - 3° quia
 d^{ere} innocentem & coquerere ad mortem
 ipse est intrinsicè malum q^o - 4° quia
 t^u cum alijs tenes, quod ita, ex ratione
 quia talis non t^u expièbatur aut charit^{er}
 sed m^o ex iustitia legali teneretur ipse
 exire, et se hosti offerre, q^o m^o Magistratus
 illum potest extradere aut saltem
 i^{re}gere ad executum, ut ita toti Re-
 publ. parceretur - ratio quia Mag-
 -tratus

Lex Magistratus potest exponere civem
 ad Stationem periculosam ob salvandam
 Rempubl: go et extradere - Haec rationis,
 quia quod in toto corpore licet, debet in
 licere in partibus, atque tota Respublica
 se potest exponere periculo v.g. resistendo, go
 et hoc - Sed Obijciat Respublica nō do-
 mina Civium vito, go hoc nō potest facere
 & distat in regula (. tali casu N. v. citra
 necessitatem (. in tali necessitate N. -
 Paritas ē in expositione periculosa Et
 hinc tali casu nō potest dici id esse iūstū -
 Sive malum - Ob rationem foregoing ad-
 dit, quia tunc Respublica nō concedit
 ad mortem ejus directē, Sed tū per indi-
 rectum et quia praestat illi pericula
 unius, quā unitas - Tertius triē, eum
 expellere quā tradere, imō quia ex-
 pulsio nō habet necessariam cooperationem

Cum morte, extraditis am haberet Ius
am injusta sit ista apprehensio, hoc pro
batur ex eo, quia omnis actio: quamvis
sit indifferens: si adhibeatur ad finem
peccaminosum e' peccaminosa, atqui hoc
e' talis qd — probatur hoc e' pari: sic qd
ferramenta scienter commodat ad effren
:gendos crates ob furtum tenetur f
:ti, quamvis haec actio alias sit indiff
:rens, qd est in isto casu —

44 Hui' dicitur, quod si tñ ob defensionem
vita, sed m' in defensionem corporis mu
tilandi occidere licet, quia hoc censetur
equivalere morti saltem in casu, ut
gravior e' mutilatio v'g manus, pedis,
quia nemo e' membrorum suorum dom
:nus —

45 Hui' 2. An in defensionem honoris

occidere scilicet ledendi. 2. in loco em
id si pvideret, uti sequet. Et primò
refer. Joes sententiam negativam,
quod denique n liceat, ex ratione, quia hoc
censetur spectare potius ad vindictam,
quam ad defensionem. Ita rationis quia
honor laesus potest aliter reparari go —
Item quia si videtur esse comparatio in-
ter vitam et honorem go — Iste si Joes
resolvit, quod ita, saltem in caso, ubi
honor si potest aliter reparari — Ra-
tionem dat quia metu honoris amitten-
di si censetur esse minor metu vite
juxta L. isti § penult. quod metus
causa: ubi dicitur, quod molius sit bo-
num nomen quam divitiis multas —
Probat hoc ulterius Joes ex eo, quia inro- 46
sus si tenetur fugere, sed potest invasorem

Ocidere, saltem in casu, ubi illi fugere
: sed nociva, et periculosa, go et hoc — Ratio
rationis, quia quod sine gravi nota nō po-
test evitari, hoc habetur pro inevitabili
atque go — probat hoc in ultimum §
a pari argumēto legis i Spem. h. §. 1.
: citur, quod in defensionem iudicis
ocidere liceat, go et hic — Item quia
ma ē estimabilior quam pecunia
atque go — Et ultimo adhuc §
repetitū textum dictae legis §. 2., ubi
: citur: Curam habe de bono nomine
quia melius ē bonum nomen quam
divites multos hominē intelligit
de honore ledendo —

49

Hinc hoc Num. Quorsum an hoc in pmo
: dat in honore jam lesio? et hic dicitur
Auctor, quod nō ex ratione, quia hoc

Lotius pertinet ad vindictam et talio-
nem jure prohibitam, quam ad honoris
conservationem qd — limitat h^{ic} J^{ur}is
hoc ad casum, ubi jam laesio cessat, et si
possit aliter reparari — tunc si laesio dura-
ret, et si non possit aliter evitari, tunc id
adhuc fieri posse admittit quod probat
sic: quia licet defendere honorem co-
stet, m^o cum occasione, m^o laesum
ita defendere licet, si aliter non possit
recuperrari —

N^o h^{ic} statim sequit^r Num. 488us — Et
haec sententia s^{ic} dictis Numeris: est J^{ur}is,
qua pro tunc potuit defendi, quando
hoc J^{ur}is scripsit, quia ille scripsit
ante damnatas quasdam propositiones
ab Innocentio n° 1° — Nov^o am^o non potest
facile defendi, quia inter ceteras propositiones

in damnata e' hac qua sonuit: Vir equi-
tris ad duellum provocatus, post illud
cepit, ne civitatis notam quam alios
curat - Erant praeterea in hac mate-
ria plures sententiae damnatae, et quidem
per Alexandrum optimum, quarum
una e' in ordine sig: licitum e' Viri
suo v. Clerico calumniatorem de se v. alio
sua Religione gravia crimina spargen-
tem occidere, quando alius
modus defendendi non suppetit, uti sup-
petere non videtur, si Calumniator
paratus v. ipsi Religioso v. ejus Religio-
publice et coram viris gravissimis
prodicta impingere, nisi occidatur
altera sonuit: licet interficere falsos
accusatores, falsos Testes, in Judicio

a quo iniqua sententia certo imminet,
si alia via innocens damnum evitare non
potest — Item damnata e' h'ec in ordinem 30
quod sonuit: licitum e' viro honesto occi-
dere invasorem, qui calumniam inferre
noluit, si calumnia aliter evitari ne-
quit — Hinc modo: ut dixi regulariter
in tenori non potest — ex rationibus istis, quia
hoc e' damnatum — 1to quia conser-
vit alium remedium v' actio injuria-
rum, actio ad palinodiam — Itio
quia talis magis adhuc redoluit sus-
pectus — 4to quia hoc sapit vinclic-
tatem — 5to quia sequeretur ab-
surdum, quia se facile quisque sub
hoc pretextu posset excusare — Per
obit' vitae fama pari passu ambu-
lant, atque go' h'ic dist' quoad

astimabilitatem transeat quoad reueren-
tiam N. De obijcijs fama n' e' neg-
da, go & explico, hoc e', quod possit debili-
remedijs reparari. s. quod liceat occidere
Nego — Et talis habetur pro virtute
qui potius simulat quam occidat
ta illud:

prudens simulat, & quiens facit, assu-
bet obijcijs licet occidere in defensione
rerum, go et fama & disparitatem, qui
fama n' aufert vitam, ream ablatam
eam consentur auferre go — ito per
bona possidentur fama am' n' possit
in fama am' boni sui habetur scilicet
quod alios —

Hic I. An in leuius idem obijciat
hoc e' an n' leuius in defensione
honoris possit occidere? et dicitur

primò videretur quòd ita, imò quia pos-
sunt occidere in defensionem vite et rerum,
gò et hii - 2do: quia hoc possunt laici: in
sententia Joëlij: / gò et Clerici - 3tio: quia
honor comparatur vite, atque, gò - Ve-
rius tñ e, quòd n' ex ratione imò quia Cle-
ricus e' turpe pugnare, fugere verò e' ho-
norificum, et quidem citra omnem in-
famiam juxta Tit decretas de Cler. pene-
ubi id ipsum dicitur - 2do quia exi-
git lenitas et mansuetudo Christiana
gò - Quod n' probas per Cap. i de ho-
micid: ubi dicitur, quòd in defensione
corporis aut rerum occidere liceat,
gò in defensionem honoris n' licet -
Thid 2. An in defensionem rerum occi- 49
dere liceat? Et Aliqui dicunt, quòd
n' nisi de omnibus bonis amittendis

Agerebatur, nisi simul subitis personis
periculum - Quod probare voluit per
interfecisti 2. x. de homicid. ubi dicitur
quod ultra irregularitatem se suam
defendere liceat, quod unum horum in
facit - probare hoc in voluit per
io x. d. l. ubi dicitur: Expediebat
potius poss. tunicam relinquere ob
lucrum et rerum sustinere jacturam,
quam pro conservandis rebus et tran-
sitorijs in alios ita acriter exarte-
cere, quod non licet - Casus Capituli e' notus
de fure et duobus Monachis - 3to quod
vita proximi e' anteferenda rebus
probari hoc in videtur et to per
x. d. l. ubi dicitur, quod furem non
turnum / et quidem utroque fere

Occidere liceat n' verò diurnum, nisi se telo
defendas, et hoc ideo, quia nocturne peri-
culum vite n' verò de die, nisi se telo de-
fendas inferitur qd' quando n' e' periculum
vite, tunc n' licet occidere - Verius tñ
videbatur esse contrarium - Quod probat
imò per l. 12. x. de rebus spolias: ubi
dicitur, quod invasor alienae possessio-
nis, absente domino possit repelli in eam
occisione, si res aliter defendi n' possit
qd' probat n' per cap. 6. de sent. excom.
in 6. ubi n' e' ipsum dicitur - probat
n' per l. 14. cod. de h'v. div. judic.
ubi dicitur: quod bona a vitam con-
servandam sint necessaria qd' pro-
bat n' ex eo, quia facilis esset occasio
aliena insedendi, si invasor esset de-

De sua Vita Severus 90 —

50 Quod in probat p illud ipsum Quis inter
= fecisti 2. x h l: quod contra nos fuit alie
tum: ubi dicitur: quod si quis fur fuerit
furis aliter res suas potuit salvare
illi possit imponi poena, qd si illas alie
n potuit salvare, tunc id facit imponi
Te Obijci tñ in dicto Quis dicit: quod
liceat occidere se tuam defendendo occi
dere n liceat. Idem: quod hñ que fle
tatur in disjunctivam Vel — Quod
probat ab absurdo, quia sequeretur,
quod solam vitam cum occisione de
fendere n liceat, nisi simul defendere
res — Ideo ratio: quod hic sit Synecdo
chen hoc e quod ista dictio sic resp
vatur liceat occidere se defendendo,
et

licet occidere tua defendendo - sed obijciunt
d. Casus in x. d. l. ubi Casus: de duobus fra-
tribus, qui furem occiderunt et qui cul-
pam occisionis go propter solas res n-
licet occidere. Et disto in casu capituli, ubi
res erant leves et ubi forte fuerit relinque-
re plane voluit fugere. C. tenus N. sed
obijciunt tamen ex lege charitatis vita proximi
et anteponenda rebus go. Et disto in casu
necessitatis. C. locus N. - sed obijciunt
d. Cas. 3. et d. l. 4. ubi dicunt, quod fa-
ctum nocturnum occidere liceat si vero di-
urnum, nisi se telo defendat go. - Solco
disto. si res sint leves et si velit fugere. C. tenus N.
Et sic mi tenet Covarruvias, dicens: Dem
obtinere et in Clericis et in laicis, ex
ratione, quia mi Clerici sunt bona ad

Ad vitam sustentandam necessaria
Hoc aut intelligitur, si sint res graviores
momenti, alias id esset contra rationem
naturalem s. v. g. propter pecuniam abrogatam
alterum occidere &c. —

52 Casus: Alquis aliquem occidit, et selet
se occidisse, sed dicit se in fecisse in defen
sionem Vitae suae & in defensionem rerum
et Q. an ei credatur? & Alqui dicunt
quod ita ex ratione, quia ista confessio
qualificata & debet sic accipi, uti profer
tur, aut saltem dicant, illum mitius
esse puniendum ex ratione, quia potest
capitalis n. e. inferenda, nisi habitis pro
bationibus huc meridianam clarioribus
s. l. 25 Cod. de probat. s. atqui ista n. e.
talis &c. — Melius aut. si ista & q. d. dicitur

Confessio cordis ei creditur, ex ratione, quia
nemo censetur temere contra se quidquam
confiteri go — §. Hinc mi inde potest
procedi ad sententiam §. Sicut in Titulo
de confessis dictum est, et adhuc in Titulo
de questionibus dicitur: Ista qualifi-
catio an oī nō creditur, ex ratione, quia
est pro ipso confitente, pro se an loquenti
nemini creditur go — Hinc hoc deberet
probari, aut saltem ex circumstantiis
deberet cognosci ut quod talis alius sem-
per fuerit pacificus, et alter rixosus —
Quod probat per l. frater i. cod. h. tit.
ubi dicitur: quod denique dicens, se
animum occidendi nō habuisse, quod
id debeat probare, go et hīc — probat
in per l. 5. cod. de injur. ubi dicitur:

Quod si quis alterum injuriat, et dicat
se non habuisse animum injuriandi, quod
ut debeat probare, quod et in nostro casu
probatur mirratione, quia omne malefictum
presumitur, malo animo factum, quod etiam
probatur in per leg. i. de presumptionibus
ubi dicitur: quod si quis alteri nocet,
et si se dicat ut ludendo fuisse, quod
non credatur, quamvis id amico fecerit,
debet ut probare, quod et in nostro casu
Inde Auctor concludit, quod si non debet
defensio, quod possit procedi ad sententiam
et poenam ordinariam — Ex cap. Nisi
saltem circumstantiis eam mitigent,
ut dictum est si occidens fuit vir pro-
bus, mansuetus, bonae famae, occisus
rixosus, querulosus, injurius, maleficus
minor

diximus Nem. homo: quod aliqui casus ho 53
miciidij exigiant a poena legis Cornelius
Et Ami exigis homicidium defensivum
Hic ponit rita executio scilicet homicidi-
um publicâ auctoritate commissum
seu punitivum, quod e' sine omni dubio
licitum, et extra omnem culpam aut
poenam. Et ratio e' quia interest Reipubl:
provincias malis hominibus purgari —
Hoc am' intelligitur de talibus crimi-
nibus, quibus poena mortis e' proposita
per legem v saltem per consuetudinem,
aliâq' iudex sua auctoritate poenam
mortis n' potest irrogare v statuere —
Hinc iudex debet videre, ne forte per vin-
gentiam male iudices præcipue per for-
des et præcipue in causa criminali; quod
n' debet iudici esse impune —

Uterius dicitur, quod in illa, qui falsum
iurasset, si sit iniquus. Item ille, qui dedit
falsum testimonium, et si hoc dolo facien-
tiam incurrit poenam legis Corneliae
ex ratione, quia si tam attenditur modus
cedis, sed tamen, an cedas sit commissum
hic ponitur 3^{ia} exceptio, quod denique
in excusatione a poena v. infra homicidium
quod contingit in bello iusto scilicet ex
parte illorum, quorum causa est iusta
ex ratione, quia tale bellum intenditur
ad reparacionem damni et iniuriarum alijs
illatarum, quae potest iure coerceri, illi autem
quorum causa est iniusta, si sunt tati,
si sciunt, saltem in conscientia, nisi illi
ignorant excuset, quod facilius sub Sa-
luti procedit, quia ex eo parandum

4to Exiguis homicidium merè casuale, ubi 55
denique nec directe, nec indirectè volun-
tas concurrat, sed quod fit præter omnem
intentionem. Et ratio est, immò quia ubi nō
est culpa, nō debet esse poena, atque igitur — ratio
quia casus nemini imputatur, qui nec à
prudentissimis potest prævideri v.g. si Vena-
tor explodens ad feram hominem sine dolo
et culpa tangat — Sensus est, si esset in dolo
in culpa, v.g. si nō satij circumspexerit et
si jaculetur ibi, quā vulgo iter fit &c.
Si h. s. ubi id ipsum dicitur Et ratio est,
quia tale homicidium confectum est
voluntarium saltem indirectè quoniam de-
bet esse immune ab omni poena — 56

Casus: Aliquis adulteratur, maritus super-
venit, sed adulter evadit v.g. præveniendo

In fuga, Manibus am' infuria occidit
orem, et I. An cedet impulsus isti a
Q. Aliqui dicunt, quod ita ex raone, qui
talit' adulter censetur esse in culpa. Imo
quia scire debet, quod id mariti solent
cere - rto quia dedit operam rei illicitae

Et hanc sententiam m' tenet Navarrus,
quam etiam esse confirmatam a Pio 5to
Melius am' sic distinguis, an denique ta
lis adulter accesserit caute v' n' si caute
tunc ei id n' imputatur. Imo quia id n'
intendit - rto quia id casu impulsus
si incaute tunc ita, quia interpretative
habetur, ac si id intendisset -

57 Casus: Titius occidit aliquem, interea de ipso
maleficio accusatur Morsus s. v. g. illa
Siens v' quia ei e' similis, et equiset
demna

Et Supplius afficitur et 2. An hoc Supplicium imputetur Titio? Et quod n' ex ratione
Simò quia tñ consuetudine esse causa remota
etò quia nec facto nec consilio a illud con-
currit go - Hinc hoc potius errori v. ca-
sui e' imputandum - Et hoc procedit
si quod hoc denique ei n' imputetur quam-
vis hoc intenderit, quia intentio inte-
rior sine actu exteriori n' sufficit, nisi
forte ejus vocem imitetur scriberet, quia
imitatio Vocis e' actus exterior -
Cecus: furiosus v. mente captus aliquem
occidit et 2. an sit Reus hujus maleficii
Et quod n' Simò quia caret sensu - etò quia
ista infelicitas eum excusat, hinc casui
hoc imputatur - Hoc autem intelligitur,
si durante amentia eum occidat, semper e'

si hoc faceret tempore dilucidi interual-
quia tunc esset in dolo - Et hoc m' dicen-
dum e' de infante quia m' caret sensu
animi - Et hoc m' procedit de impuberibus
qui m' tm' arbitrarie potest puniri, si
sit doli capax, quia ubi e' causa, debet
poni effectus - Quod am' possit effectus
capax, hoc probat per Tit. decret. de de-
lict. puer: tibi dicitur: quod pueri
etas plena sit perjuryis et mendacijs
Hic 2. An Ebrius excusetur ab homici-
cidio, quod tempore ebrietatis commisit.
¶ Videretur dicendum quod ita, ex
ratione. Imo: quia ebrietas comparatur
furori et consilium auferre volentibus
atque go - probari hoc m' videt per
Cap. sane 7. C. de 2. i. ubi dicitur quod
commissa ab ebrijs censeantur

Quasi ab ignorantibus commissæ, atqui g^o —
probari n^o videtur per (an. inebriaverunt
Cg l. i ubi dicitur, quod loth in ebrietate
incestum committens puniendus quidem
sit, n^o a^utem pœnâ incestus, sed pœna ebrie-
tatis, g^o ebrietas videtur excusare — Et
hoc procedit sive quis vim vini proser-
uit, sive n^o, ex ratione, quia utroque casu
censetur homicidium esse factum, quo
fuit extra iudicium. Sed obijciat: ipse actus
est procuratus modo illicito, g^o talis est pu-
niendus. Ad dist^o pœnâ ebrietatis &
pœnâ homicidij. N. Et ratio, quia
ebrietas per se n^o ordinatur ad homici-
dium, hinc nec in se, nec in causa con-
sistit esse Volitum. Sed hoc t^o habetur
pro causa remota — Quod n^o probatur

Ex l. si quis unica l. si quis Imper. multum
ubi Theodosius Imperator tolerat, ut non
peniunt isti, qui in temulentia de se
le locuti sunt, go. Et hoc de jure commu-
ni — Carolus 5tus in §. gloriosos me-
moris: constituit, quod tales non debent
excusari, et hoc propter frequentiam
ebrietatum, quae tunc temporis contine-
gebant, unde multae codices seque-
bantur; hinc oportuit huiusmodi
obscari juxta l. ibi in fine de poenis
ubi dicitur: quod grassantibus mul-
tis personis exemplo eius sit go. Hinc
in graviores poenas contra tales possent
statui — De jure communiam tales
§. ut dictum. ordinaria poena non
sunt afflicti, sed sunt arbitrariae, et
ratione

156
Et ratione: quia ebrietas aufert sensum,
et culpam minuit qd est. Hoc autem intelli-
gitur, si sit ebrietas plena, levis autem non excu-
saret, ex ratione: quia non aufert sensum —
Imo nec plena excusaret, si quis sciret quod
tempore ebrietatis sit ad arma pronus, et
quod soleat rixari, et lapides projicere, in
innotos, et si se tamen inebriet. Et ratio est
quia tale homicidium censetur esse voli-
tum in causa. Et hoc tanto magis pro-
cedit in eo, qui se studio inebriet, ut fiat
rixosior, quia hoc non esset volitum in cau-
sa —

60
Hic 2. Quod sentiendum sit de dormien-
te: hoc est si dormiens seu noctambulo
aut lunaticus aliquem occidat, an illi
cades imputetur? Ad quod non in regula
ex ratione, quia pro tunc non habet suum

suorum sensum exercitium, et si eorum
culpam, atque, go — tunc in tali nō fec-
ret irregularis juxta (lem.) de homicidio
ubi in ipsum dicitur — Excipit tamen
causa si praevisum homicidium, ut si
de se sciverit quod in somno soleat
agere et vagari, aut arma praevisum
perire, ^{ut} percutere, et si arma praevisum
removeat, ^{ut} se nō includat ad seram, ^{ut}
ponat custodem. Et ratio est, quia tale ho-
micidium confetur esse volitum in ca-
sa, go — nō tamen ordinaria, sed tamen arbit-
ria persona esset puniendus ex ratione
quia nō confetur esse in dolo, sed tamen
culpa, nisi forte surgens faciem
laedere, quia confetur sponte et
scintille fecisse.

61
Huiusmodi si commotus per subitam iram
aliquem occidat, an ei cedes imputatur?
Videretur, quod talis plane debeas esse
impunitus, ex ratione, quia ira compara-
tur furori atque igitur deditur tibi, quod
non sit totaliter impunis, ex ratione, quia
ira non aufert omnem mentem igitur non
hilominus tibi non esset ordinaria poena
afficiendus, quia difficile est iustum
refrenare dolorem scilicet prociue si ab
occiso ad iram fuit commotus. Re-
tinetur arbitraria. Constitutus Joseph. art. 1.
Excijs: Nisi ira esset levis, et forte per-
iculum occidentem causata, quia tunc
cessaret dicta ratio —

62
Huiusmodi Quod dicendum sit de homicidio
commisso esse amoris? an talis excu-
setur ab homicidio? v.g. si duorum

Procurum unus alterum occidet ut
ipse prevaleat quem amasiam & aliqui
dicunt: quod talis n' sit ordinaria poenā
afficiendus, ex ratione, quia amor com-
paratur quasi furori, et amantes
vivunt quasi sine sensu vivere, atque

90 —
Locius tñ dicit: Quod n' hic possit perve-
niri ad ultimum supplicium ex ratio-
ne, quia tales quandoque ut destinate
faciunt, 90 — Debet tñ iudex conside-
rare circumstantias — Nec oportet
talē censeatur quasi furere, quia
tñ sit respectu amate, n' vero respectu
aliorem —

63 Connexio: Egitur de Simpliciter
cidio, sequitur de Assassinio, quod

Est species homicidij - et dicitur assassi-
nium speciale foeditatis notam habere
scilicet jure canonico juxta sapientem
pro humanis i de homicid in b. ubi d
igitur dicitur - leges civiles ante hanc
speciem ab homicidio ordinario n separa-
bant - Jam Lucius Lucius dicitur assa-
sinus & assassinus struere sempiternum;
omnis ille infidelis, qui pro pecunia
conductus hominem Christianum oc-
cidit - Aut saltem mandatum de
occidendo suscepit - Qui enim fidelem
ad occidendum conducit, ipse tm voca-
tetur quasi assassinus, uti sequetur.
Hinc si Christianus aliquem ad man-
datum alterius occidat, tunc n dicitur
assassinus sed tm simplex homicida

Et talis assassinus e' Deus homicidij
alius, quia n' e' Christianus, et sic ipse
idem. Et hoc jure civili n' olim procedebat
in mandante, quia leges civiles
distinguebant assassinium a' frigidum
homicidio - jure Canonico am' in man-
dante in graviores poenas statuta
Amo quod talis ipse jure excommu-
nicetur - 2do quod deponatur a' di-
gnitate, honore ordine et beneficiis
quidem ipse jure, hinc tale benefi-
cium statim potest alteri conferri

64 Unde apparet, quod poena assassinij
sit gravior poenis simplicis homicidij
quia simplex homicida n' privatur
beneficio ipso facto, sed primo per sen-
tentiam q' - Quod n' probari potest
per d. t' leg. in fine: ubi dicitur

Quod si Mulier pro pecunia sibi abigat
partem, quod sit gravius puniendum,
si vero odio mariti; tunc si ita, go' et
hic — 3tio m' hoc potest referri pro gra-
viori, quod hic m' solus conatus punitur —
Et ratio huius rigide poenae ponitur in
dignitate, hoc e', quod valde indignum
esse censetur, quando fidelis infidelem
conducit ad occidendum fidem suam
absque hoc infideles Christiano nomini
per se sint infensissimi: tunc haec
poena si habeat locum in Christiano, qui
Christianum ad aliquem occidendum
conducit, ex ratione, imo: quia hic non
censetur esse tanta indignitas — 2to
quia poenalia si sunt extendenda — 3tio
quia talis proprie si vocatur assassinus
sed tamen quasi assassinus — Et hoc

Procedit de jure communi — De proci-
tu talis iisdem poenis puniatur quibus
verus assassinus —

Ad finem Numeri Sicil Autho: quod
dicta poena juris canonici de Assassinis
proprie sumpta non possit intelligi, ex
ratione quia ille non est subiectus Ecclesi-
ae et non est capax munerum Ecclesiasticorum
— Quia autem facta est mentio as-
sassinorum — Hinc huius queri potest
extra Authorem: Quenam sit origo
assassinorum? Ad hoc: fuit quaedam
Colluctatio navis hominum de Religi-
one Mahometarum in Asia circa
Persiam qui habebant in pagos et pro-
vincias unum elegerunt pro Rege, qui vocabatur
Assacida, et sic ab illo dicti sunt assassini
— vide

Tandem Assassini et Habebant am̃ isti
luriones pro bono opere hoc, si Christi-
anum occiderent, et ideo hoc nomen ab
illis tractum e' ad Stianum, qui infide-
lem ad occidendum fidelem conducebat,
quia forte tunc temporis nonnulli
per tales assauidas faciebant, quia am̃
isti assassides maxime grassabantur
tempore Innocentij 4. Pontif. ides in
d. Innocentius in d. Cap. 10 has poe-
nas in Assassinos statuit. Inter coe-
tera am̃ hic notari potest, quod ijs
Rex Persarum / cūm hic populus ad-
iaceret Persie, et ijs Principes moti-
retur occidere / quasi per saluam guar-
diam ijs ab illis petierit de non occi-
dendo Persa et —

65 Hic dicitur: Quod inter homicidiorum ge-
nera in reſeratur occiſio per Magiam
facta, quam Loeſ: vocat artem inju-
riam, qua habet Societatem cum doe-
mine per pacta expreſſa v. in per tacitum
v. per ſuſurros, ſeu murmurati-
onem, per incantationes, ſeu quendam
recitationes per divas ſeu crudeles
devotiones, ut eſt proſtigationes, perſe-
ras, per fixas imagines, per ſparſos
cineres, per attactum habitus eſt
tales homines, qui tali arte utuntur,
varia in alios molientur v. per eos
candendo v. doloribus affligendo, mor-
tem animalium cauſando eſt tem-
peſtatem, ventum, imbrem, ſicci-
tatem, tonitrua prouocando &c.

Megsem destruendo, ad libidinem sti-
mulando, et alia id genus mala faci-
endo — Et inde Author concludit,
quod hoc genus hominum sit dignum
durissimā et infamissimā morte, et
quod hoc nemo negabit, nisi forte sit
complexus v. insani cerebri, ille stultus.
Hinc tales sicut ultimo supplicio affi-
ciendi tanquam hostes publica salu-
tis, et non tamen docentes, sed in dicentes
pen. Cod. h. t. tibi id ipsum dicere —
Et hanc constitutionem laudat Au-
thor, et laudat in istos, qui secum
ita sentiunt, dicens: illos esse optimos
mentis et iudicii: Rationem dat,
quia hoc tales merentur propter pec-
tandum daemone habitum, cui deo

degero adherent — pro quo in adducto
Textum Exodi Cap: 20: ubi dicitur: *Mis-*
ericordiosus nō patiens vivere et —

66

Et hoc procedit, quamvis tales magi
noceant hominibus, sed potius profici-
unt mala ab illis per characteres im-
mortalis avertendo et — Quod quandoque
mi faciunt per cruce per reliquias
Sanctorum, per imagines cereas, per
schedulas, quibus ignota Verba conti-
nentur, et quandoque mi Sacra Ver-
ba immiscuntur, et hæc Solent acci-
beri pro Signis, ex quibus tandem
quantum effectus, nō autem naturales,
quia talia signa nullam habent con-
nexionem cum tali effectu, nec sunt
naturales, quia talia signa nō proce-

Ex pietate, sed ex Vanitate; hinc hoc po-
tius procedit a diabolo — sed Obicitur
d. l. 4 fol. d. 1 ubi dicitur: quod tñ
isti magi sint puniendi, qui homini-
bus nocent, n̄ vero i, qui n̄ nocent sed
potius profunt, qđ male diximus, quod
omnes indistincte sint puniendi
¶ Amo quod ista lex sagias paganis-
mum, itaque n̄ e attendenda — Et
ideo in Leo Imperator in Novella 68a
graviter reprehendit tanquam perni-
ciosam — Et ideo quod hæc lex tñ sit
permittens, n̄ am̄ disponens, ex ratione,
quia per illam n̄ turbatur Republ.,
nec in ulli homini per illam fas au-
fertur, sed potius restituitur —

Hic dicitur: quod isti & mi in has par-
 nas incidant, qui ex parte cum doctri-
 nito quodam unguento uncti per aëre
 volant, et diversa loca brevi temporis
 spatio transcurrunt et ad trijudicium
 corporaliter deferuntur et - Quod con-
 to fieri quandoque testantur gra-
 ves Authores, uti Grilaudus, Delrio
 et alij, Quos probant a Confessione spi-
 rituum Majorum quandoque interregna-
 rum et mi ab experientia multorum
 seculorum, hinc dicunt, hoc non posse
 dari citra insaniam et -

Aliqui tamen sentiunt contrarium, et
 cum obijciunt contra hoc Can. Episto-
 la 25 c. 5 ubi dicitur, quod
 hoc non sit verum, sed quod tamen mere

Sint illusiones demonum et mera phan-
tasmata, qđ n̄ ē verum, quod corpora-
liber circumferantur, qđ male dixi-
mus quā ita - At hoc Auctor Ides,
quod iste Canon sit dubia fidei exra-
tione, quia n̄ invenitur in isto Conci-
lio, ex quo dicitur esse deceptus - Et
quomodo dicatur: uti passim per
traditionem receptum ē: quod sit ex
Concilio Auiyano deceptus, ubi re-
verā: v̄ n̄ in isto Canone sit mentio
hominum Superstitionum. Hoc
tū n̄ ē intelligendum de veris Sagis
aut magis, sed tū de quibusdam
mulierculis, quae dicebant, aliquam
esse deam dianam, in quam credebant

attribuentes illi hanc potestatem, quod
Virtute ejus possint isti: qui in illam
credunt: possint per aëra volare bes-
tijis insistentes, et quod intempeste no-
tis silentio multa terrarum spatia per-
trahant: sicut permeant ad ejus obsequium
ita - Et hoc errore in dicentibus imbutum
esse ipsam Herodiadem, quae cum ad-
ventibus aliis in hunc errorem protra-
hebat, quod: quia e contra fidem:
hinc hoc damnatur tanquam erroneum
et superstitiosum - Hinc iste canon
nihil probat pro iis, qui negant ma-
gis per aëra volare - Et qui Magis
a poena mortis eximunt, qui videntur
intelligendi de talibus Mulierculis
v. si de veris loquamur, tunc id esse

Contra Sacram Scripturam juxta illud
Exodi 20 ubi dicitur: Maleficos n̄
patieris vivere - Quod autem verum Magi
per aëra possint Volare de hoc n̄ du-
bitandum imò quia id constat ab
experientia in ipso Simone Mago et ex
alijs - ratio quia diabolus illos facile
potest portare, cum et ipsum Christum
ad pinaculum templi portaverit,
quamvis hoc in verum sit, quod quan-
doque Daemon illis illudat, qui putant
se Volare, interim quiete in lecto dor-
miant -

Ad finem Numeri concludit Auctor, quod
dignissimus sit morte ille, qui deo suo
relicto hac arte imbutus ē, nisi nullam

Hominem occidens & nocueris — Quod
probat ex Levitico Cap. 20: ubi dicitur: Vir
sive mulier, in quibus discerna fornicus
fueris spiritus morte moriatur, qd hoc
indistincte procedis —

69

Hic dicitur: Quod hac poenā indigni sunt
Mathematici — per Mathematicos autem
intelliguntur isti, qui Geometricam
Arithmetica, musicam, astronomiam
& alias artes liberales exercent,
sed illi qui sub pretextu Mathematicae
profiterentur, se facta cujusque pro
: cognoscere vix per naturalium Syderum
observationes, uti olim plurimi fu
: runt chaldaei, et tales Mathematici
varia habent nomina — Alij enim dicuntur
Genethliaci, qui ex nativitate

Futura cognoscunt - Alij Haruoli seu
arioli, qui ex aris futura cognoscunt -
Alij Haruspices, qui ex horis futura cog-
noscunt, et plures alij, qui in frusticu-
tis referuntur, et qui ex Volatu avium
futura cognoscunt et - et de illis Ta-
citus dicit, quod sint infidum homi-
num potentibus genus, sperantibus
fallax, et subiungit, quod quamvis hoc
genus semper prohibeatur, quod tamen
semper retineatur, et ideo hoc in leg
2. Cod. de Malef. et math. fuit pro-
hibitum tanquam damnable, et in-
dignum vite humanae, praecipue
dicum vite v. mortis praedicentium,
quia nec ipse deus id revelare voluit,

In Verbis: Nescitis diem neque horam
et si ipsam artem exercere fuit prohibi-
tum, sed nec consulere eam licebat, et
quidem sub poena ultimi supplicij, et
circumstantis poenam mitigent, et
tales vocantur Malefici ob malefici-
rum multitudinem — Ad finem di-
citur, quod in libros tales habere est
prohibitum sub poena arbitraria, et
tales libri sunt concremandi tanquam
Res pub: perniciosi

Tibullus gnus
ad legem Pompejam
de parricidijs

Connegio: Cyrius de homicidio, se-
quitur de parricidio, quod in e' homici-
dij

Qualificatum — Num. Amo dicit Auctor.
quod parricidium sit gravius homicidio
propter consanguinitatem occisi — Et Amo
Lucius Unde derogetur parricidium? Et
Festus illud derivat a Parr homine, qui
fuit a consanguineo s. v. forte plane a des-
cendente: occisus occasione huius postea
poena in tales homicidas statuta. Et pro-
bat Festus hanc derivationem ex lege Mu-
nis Comitiij, quae sonuit: si quis libe-
rum hominem morti dedit Parricida
esto, quae lex fuit lata occasione huius
Parris hominis liberi a suo consanguineo
occisi, id potest dari ista derivatio — Au-
thor tamen potius dicit parricidium derivari
a patre occiso, hinc illi illud scribit
per simplex R. Hinc parricidium proprie

Sumptum dicitur, quando quis patrem
 occidit - per patrem autem intelligitur
 solus genitor, sed mater avus avia et alii
 ascendentes, improprie sumptum tamen tra-
 hitur ad alios consanguineos ^{et} ad ^{des-}ceden-
 tes ^{et} non ad affines, uti Numerus 560 sequetur.
 Ulpianus auctor dicit, quod veteres, uti
 Solon et Draco primi Atheniensium legi-
 -latoris /: viri prudentissimi, et revere-
 nature peritissimi: /: pro parricidio nul-
 -lam poenam statuerunt, non ideo quia
 non esset punibile, sed ideo, quia hoc ante
 illos non practicabatur, et quia id eis crimi-
 nibile videbatur, ut id contingat, ideo
 illud proleiverunt ex ratione, ne doceretur
 potius infirmum posse, quam prohibere videtur
 /: iuxta illud Nil in avaritia vetitum /: quia avaritia

Nihil tam e. Sanctum, quod n. aliquando
per audaciam violatur, et quia forte experi-
entia constabat quosdam ad id flagitium
pervenisse. Ideo postea in paricidas fuit ex-
cogitatum singulare supplicium, ut hi, qui
ex natura honestate in officio retineri non
possunt saltem per magnitudinem poenae
a Male faciendo, et tali flagitio submoveren-
tur.

Hic dicitur: quod primitiv. eadem tñ poe-
na pro parricidio, quae pro simplici homi-
cidio fuerit statuta, ita tñ, ut n. solus con-
atus puniatur, quamvis n. sequatur ef-
fectus et intentio, v. si venenum bibe-
ndum datum fuit delentum quid e. ha-
ciat. Imo et consilij si simul coöpera-
bantur. hanc poenam incurrerant.

simpliciter consciam tui arbitrarie punie-
bantur, et si quis frater conscium tui, tunc
relegabatur l. 4 § 2. h. 1.

3

Postea autem fuit statutum, ut Caricidae
quam essent convicti: prius sanguine
gis cedantur et ut illis caput et os
et postea, ut cules seu sacro corraceo insu-
et ut cum ysequentibus animalibus
lucet cum Gallo Gallinaceo, cum cane et
Vipera et Simia: in proximum flumen
et in mare projiciatur - et si in effluvio
aut mare, ut bestijs obiciatur juxta l.
si quis i Cod. de his, qui parant. occid. lib.
id ipsum dicitur - Et horideo, ut talis
sit instar Monstrum et portenti insensum
positum et ut virus elementis carere in-
piat et ut careat virus coeli aspectu
mortuum

Mortuus terrā ex raōne, quia talis nē dignus
vocatū homo, qui sub figura hominis im-
manitate suā vincit bestias, immemor
eius, quod per parentes accepit suam
vitā, qui tū nos vitā suā pūnavit, quam
penam mī ante hāc in violatores Religi-
onis statutum fuisse dicit Valerius. Et
hāc ē rāo huius delicti generatis. Speciales
aut horum et animalium possunt dari, ut
quod denique Gallus gallinaceus ei idē ad-
iungebatur, ut cum prodal cantu. Ca-
nis ideo, quia ē peior cane, canis em
pro affectu penum exponit, et ille pro vita
mortem inferit. Vipera ideo, quia foe-
tus viperarum se expedit ex utero, quod
mī illa censetur facere. Simia ideo, quia
simia imitatur actus humanos, et si nō
sit homo, sic mī illa hoc facere censetur

4

Hic dicitur a dicta poena excusetur, quia aufert consensum, sine quo crimen formaliter committi non potest. Exigitur in gravi et publica causa ut si quis patrem perverum occidat. Nam si monitus fletus aut desistere noluit, quia salus patriae salutis patriae est preferenda. Hinc etiam non puniuntur, sed imo praemiatur ex publico parentis nomine cum hic non inveniatur pater et mater, sed in deos et dea et reliqui qui ascendentes, multo magis alij.

5

Hic dicitur quod nomine patris et matris sumpti in venias peremptio descendens, ubi in eadem poena est statuta. Exigitur nisi et hic subest causa perverum sicut de liberis dictum est. Aliter dicitur: Quod si pater filium cum vera adulterante ut in Venetia

Occidat, quod si excusetur, quia latronis
instar egit, et hoc de rigore. De equitate
tamen mitius punitur, ob justum dolorem —
Ulerius dicitur: quod liberorum nomine
si tamen intelligatur filius, filia, sed non ne-
pos, neptis — ultimo dicitur quod par-
ricidij nomine laxè sumpti non intelli-
gatur cedes fratris: quod proprie voca-
tur fratricidium. Item patris cognato-
rum, tales autem si puniuntur lege
Cornelia de parricidijs, sed lege Cornelia
de sicarijs — Et hoc de jure com-
muni; de parricidio juxta constitutionem
Josephinam parricidae puniuntur
crucifragio vivi — Quandoque in in
partes discerpuntur, mater autem capi-
te plebitur et viscus ejus palo transfo-
ditur. Et si mors fuit immanior

Tunc in foris iudiciis candidantibus ad-
venerit - Nisi forte circumstantiis faci-
ant proas mitigari, consulto in Prin-
cipe

Titulus iomus
Ad Legem Corneliam de falsis
et de Senatus consulto
liboniano

Connexio: Egimus de aliquot criminibus
publicis inter crimina publica m'e cri-
men falsi hinc de illo -

i Hic dicetur: Quod duas sunt huius
duo partes: prior e de falsis et ideo
venerit Quid sit crimen falsi? Et falsum
in genere alias definitur: Quod sit immu-
tatio Veritatis, seu quando falsum
pro vero obtruditur - Hic in specie
melius definitur: Quod sit Actus dolus
Veritatis immutande causa adhibitus

Quem lex pro falso habet, et poenis seu
legis Corneliae falsi coercet. — Ulterius
dicetur, quod ad hoc crimen vindicandum
lata sit lex Cornelia de falsis, quae lata est
a Lucio Cornelio Sylla, qui fuit dicta-
tor Romanus. Et haec lex non aliter vo-
catur lex testamentaria, quia imperiis
lata fuit ratione Testamenti falso conscrip-
ti, suppressi, resignati, recitati, subje-
ti, male explicati, immutati etc. Et
tunc locus est his poenis, uti sequetur
ad quod tria requiruntur tria. Primo
ut sit falsum dolo malo, ex ratione, quia
sine dolo non committitur falsum.
Hinc impubes hac lege regulariter
non tenetur quia censetur carere. Ex-
cipitur Nisi probetur contrarium, ratio
requirit, ut per totalem actum proximus

Ladatur - 3tio requiritur, ut illum
actum lex pro falso habeat, uti per
meros seques -

2. Amō qđ hęc lex lata fuit circa testam
:enta - postea tñ per interpretationes
Consultorum, aut Senatūs Consultū
v. Recriptis Principum. in ad alia fa
:litas genera fuit extensa v. si fal
:sum committeretur circa testimonium
circa advocatiam v. ut iniqui la
:tur, et iusti cadant, circa falsas senten
:tias, circa rationes negotia
:tionis redditendas, circa falsas tabulas
seu litteras, circa falsa pondera, et
:mensuras - Item si quis se falsis
:gal militem, ut forte obtineat an
:rias v. parangarias fingere -

Item si quis falsis Insignibus utatur &
falso diplomate vias permeet - & si quis
eandem rem duobus in solidum di-
versis contractibus vendat - & si fal-
sis sigillis utatur & ea suscipiat, ob
aliud simile quid faciat etc.

Art. 2. Qualis sit poena criminis falsi 3
& quasi falsi & in servis e' ultimum
supplicium - In liberis e' deportatio et
bonorum spoliatio - si quis autem fal-
sam legem s: v. g. forte ad se perurgendam,
& ad aliam suppressendam: allega-
ret, tunc erat Interdictio aquae et
igni - potest tñ propter gravitate-
tem criminis poena aggravari, in-
usque ad mortem, v. g. si quis falso
testimonio efficiat, ut quis ad mortem
condemnetur -

4

hic dicitur: quod si quis plenius falsi-
fice apostolicas litteras, quod ipse
excommunicetur, et privatur omni-
bus beneficijs, et traditur brachio
seculari, et postea juxta Jus civile pu-
niatur his poenis, quibus punitur
is, qui falsificat litteras Principis
NB hic debet adhiberi litteras scilicet apostolicas
litteras —

ulterius dicitur: quod si ex falso testi-
monio unius sequatur mors alterius,
quod in ipse falsarius possit condemnari
ad mortem — si autem non sequatur, tunc
mitius punitur — Quod probatur a
pari: si si ex vulnere lethali sequatur
mors, tunc in vulnerans potest conde-
nari ad mortem, si autem non sequatur
tunc mitius punitur qd et hic

De fure communiam indistincti
fuit mors —

Diximus: quod si liber homo falgum com-
:mijit, quod bona ejus confiscabantur — 5
postea hac poena fuit usu abrogata —
et ipse Justinianus eam in Nov 134
& fin. sustulit et statuit generaliter,
ut in casibus /: libi alias confiscatio obti-
nebat: /: amplius in lucra et fidei, nec
Judei, sed ut proferantur descenden-
:tes et Ascendentes usque ad 3^{ium} gra-
dum inclusivè —

Ad finem Numeri dicitur: quod perse-
cutio hujus criminis duret usque ad
20 annos, et postea ei proferatur, sicut
et alijs criminibus publicis —

Hic dicitur: Quod sint quaedam Specialia 6

Criminis falsi, de quibus jam Author
singulariter incipit agere: primum
e' suppositio partus Wolffballi
ubi singulare e' hoc, quod hic n' admi-
tatur quilibet ad accusandum de po-
pulo, sed tui parentes, et isti, quorum
interest ratione sperande possessionis,
quia aliorum n' interest, sed tui hono-
rò alij n' debent admitti - Ulleri-
di citur: quoniam mater s. quae passae e' soli
partum subtrudi: quoniam possit statim
postulari seu accusari, quamvis por-
tus nondum sit puer, ex ratione quia
tunc faciliores presumuntur posse
haberi probationes iustas contra ipsam
matrem, si e' suspecta - si autem mater

Est innocens: v.g. si observet partum
sibi esse subtruncum per obstetricem
v.g. & quocunque modo: tunc iterum
ipsa mater presumitur majori fide cau-
sam defensura - Sed Obijit Quando
puillo movetur questio status, tunc
hæc questio e' differenda usque ad tem-
pus pubertatis / Ne forte puillo mi-
nus defenso fiat præjudicium: N. loco
defensio ponatur defensor: qd et hic
est differenda - Et disparitas e' imò
quia ibi principaliter vertitur præ-
judicium puilli, qui forte postea un-
cum alijs se ipsum melius poterit de-
fendere, hic autem principaliter agitur
de crimine matris: partum supponi

Latentis: Ubi forte postea res diffinita
us probaretur, & plane posset dari ob
viciū qd —

Ulenius dicitur: quod si postea apparet
partum fuisse suppositum, quod talis
puer suppositus nihil possit petere ab
cui innocentis fuit allatus, et a rea loci
allemius substitutus, quia nullum jus
habet ad illam successionem. — Sed

tri ē regula: quae dicit: quod res inter
alios acta alijs n̄ praedictet, qd hoc n̄
n̄ debet praedictare partem suppositam,
qd tri deberet succedere ei ad quam alle
tus ē. Et tunc dicit si jus ejus n̄ dependet
ab a iure agentis C. Secus N. Non p̄
am̄ dependet a iure agentis qd — M. Sal
tem per exceptionem illa dicit agere

Ratio rationis, quia tunc fas liberorum de-
pendet a jure matris, illa autem probatur
non esse mater, ergo nec illa est filius, ergo non po-
test succedere —

Hic dicitur: quid poena mulieris convic- ^{ti}

ta sit partus suppositi sit poena capita-

lis, quod tamen potius de poena capitis civi-

lis est intelligendum, ex ratione, quia poe-

nae in dubio in mitiorem partem sunt

interpretabanda — Quod mi probatur ex ver-

bis Legis i Cod. h. l. §: hanc poenam irro-

gantis. ubi dicitur, quod talis mulier

habeat periculum capitis. Et hoc est in-

telligendum est de morte — Objectionibus

autem puniatur capite naturali iuxta con-

dem legem: ubi in ipsum dicitur. Ratio

addi potest, quia illa est sana et jurata ergo —

8

Art. I. Quanto tempore huic accusationi
prescribatur? Aliqui dicunt, quod
nisi 30 annis iuxta l. i. § h. l. ubi id
dicitur —

Veniens tñ e, quod accusationi. Scilicet
:one delicti puniendi prescribatur 20
annis, ex ratione: quia delictis publicis
prescribitur 20 annis atque 30 — Et ibi
hereditatis am n prescribitur nisi 30 an
:nis, ex ratione, quia delictis publicis pre
scribitur 20 annis quia e personalis,
atque 30, et sic intelligenda e lex iuxta
h. tit ubi id ipsum dicitur —

9

Inter crimina falsi mi reportur si quis
suum nomen & cognomen scribat in
in alterius detrimentum v. g. ut ille
succedat & ut ille ex contractu alieno

lucrum capiat et talis ~~habet~~ eandem po-
nam huius quam alius falsarius - Hoc
autem intelligitur, si hoc dolo faciat -
Secus est, si hoc quis ex necessitate faciat,
ut ut evitet periculum vitæ - Et ratio est
quia non censetur talis deliquisse d. l. si
de mat. nom. ubi id ipsum dicitur -
Huc spectat fictio alicuius personæ: hoc ¹⁰
est: si se quis fingat alium et alienam
personam imitetur quod in habeatur
pro falsario - Cuius rei Valerius Max.
lib. 9 cap. 15 multa ponit exempla
et talis, si inde sequatur grave detri-
mentum, potest in supplicio affici -
aliis puniendus esset arbitrariè - Et
tale exemplum mihi hic narrat Zoëus ex Co-
=lio Consulto, quod denique aliquis. fr.
notus sit

se finxit esse Martinum Guar: cui forte fuit valde
similis: qui se marito nundinante: per
= quam prius ab illo pleraque secreta re
tione uxoris exspiratus fuisset: ejus uxorem
affouavit: dicens se esse ejus maritum, et
uxore eam tanquam maritus utebatur,
donec tandem marito revertente corru
tus fuisset, qui tandem per Conciliium
Tolosanum fuit condemnatus ad laque
um, et corpus ejus combustum.
Tale Exemplum mihi diuiter contigisse
tempore Rudolphi Ami, ubi se quis finxit
et Fridericum regem Romanorum de
regem, qui Regnum disputabat Rudol
pho, et jam mihi habuit aliquas civitates
adhaerentes, donec tandem composita fu
sit ut viris combureretur —

Hic dicitur: Quod si inter crimina falsi 10
ni referatur, si quis sibi fingat falsos pa-
rentes, id in alienam successionem se in-
trudat in detrimentum alterius. Et tale,
si sunt liberi deportantur, servi autem ulti-
mo supplicio afficiuntur.

Hic dicitur: quod inter alia crimen falsi 12
ni contineat mutationem nummorum,
qui formam publicam suam perussit, hoc est:
quod si isti crimen falsi committant, qui
vident et fabricant falsos nummos, qui
formam publicam suam perussit, contra quos
late lex Cornelia nummaria. scilicet Numa
Pompilius 2do Romanorum Rege dicta.
Et hoc si tui procedis in evidentibus,
sed si in istis, qui probos nummos viliant
vgradando tingendo fingendo. Et hoc

Crimen s. ob delinquentum publicum ha-
betur pro gravissimo Et ideo in gravi co-
tra illos e poena proposita Jure Digestorum
per l. Iunianae & ff. h. l. - Et quidem ha-
bitus talis e liber homo, tunc obicitur besti-
is cum illis de pugnet - si aut e servus, tunc
ultimo supplicio afficitur - Jure Civilis
aut s. juxta l. 2. Cod. de falsa moneta. - Et
puniuntur rogo id e igne - Et proinde
rei domus ista, ubi pecunia adulterata
e, fisco addicitur - Nisi Dominus intus
habitet v saltem in proximo, quia proinde
sumitur scire - Secus si in remoto,
quia presumitur negare - Exigitur
Nisi domus pertineret vicinis, quia proinde
sumitur negare - Inde iterum exigitur
Nisi probetur scire, quia presumptio

Adveniente Veritate cessat - Excipiuntur in-
puilli s. minores, quia in presumentur
nescire - Imo' quamvis scirent, tunc illi non
puniuntur, modo in cooperentur. De illorum
Tutores & Curatores, qui censentur scivisse -
Et in consocij et cooperatores puniuntur -
Si in consocius alios deferat, tunc ei datur
venia d. l. i. c. de falsa mon. De consuetu-
line, uti in Belgio tales in lebetes aqua
cum oleo bulliente perimuntur et bona
sua applicantur - Ad finem dicetur
Quod si quis nondum vidit, De primo in-
tendebat, et si poeniteat, quod sit absolven-
dus est -

Hic L. An has penas incurrat ille, qui cu-
dit pecuniam iusti ponderis, et in iustis
metris. Ad quod ita, quia usurpat Regalia

Principum et incurrit crimen Legis Majoris
et generis —

14

Hic 2. An hanc poenam incurrant exponen-
tes talem monetam. Ad quam tri illi
cuderunt, Ad alius 2. Videretur quod non
saltem in ordinariam, ex ratione, quia non
cooperati 2. Venius tri e quod ita ex ratione
rimo: quia per expositionem e in custodia
2do: quia in per hoc prejudicatur publico

15

Hic dicitur: quod habere pecuniam ad
terram servatam in arca: v.g. pro
sione: / si videatur esse crimen. Ad in ho-
negligentia. Sed tri hoc e periculosum, hinc ha-
miles per hoc ponenter in suspitione
et possit inquiri ad inquisitionem —
Speciale in hoc crimine e hoc, quod de
Jure si liceat abinde appellare. De prae-
tamen

appellatur, quia appellatio est defensio, atque;
gō - Et quia nō in alio crimine lesa Ma-
jestas potest appellari, gō et hīc -
hīc sequitur de ista Rubrica parte scilicet ib
de Consulto liboniano quod vocabatur ab
Annio libone, Consule Romano - Erant autē
duo libones successivē Consules Romani;
unus sub Adriano Imperatore - alter sub
Claudio Tiberio - Et ideo Iuris, ē quo libo-
ne hoc Consultum suum nomen ^{trahet} ~~turbat~~
Et Aliqui putant, quod ab illo qui sub A-
driano Imperatore vixit - Venit ē, quod
ab illo, qui vixit sub Claudio - Quod
probat ex eo, quia hoc Consultum nō
quandoquē in corpore Juris aliter vo-
catur Claudianum gō - Quod nō pro-
batur per l. i. h. l. et per l. 3. d. de his

Qui sibi ad senjss. in testis: ubi dicitur: quod
hoc Consulatum ex Edicto Claudio memorat
go — sed Queri potest cum sub Claudio Im-
peratore latum sit, quare go vocetur Tibi-
:rianum & ideo, quia olim Imperatores
suas Orationes Edicta: quibus aliquis
novi indicare volebant: Solebant mittere
ad senatum: ut tanto videantur esse
graviores: et sic talis constitutio trahe-
bat nomen ab illo Consule, qui tunc
profuit —

107

Hic dicitur: quod hoc Consulatum pri-
:mitis fuerit latum ratione testamenti
:riorum qui sibi in tali testamento: quod
pro alia vocati conscribunt: in sibi aliqui
: ut legatum, & plane totam hereditatem
ascribunt, et contra illos lata est poena
legis Corneliae de falsis, et praeterea tale

Nihil capient ex tali testamento, quia
hoc habetur pro non scripto - Et hoc pro-
cedit, nisi maritus, & quicumque alius
in testamento uxoris, & cui agit testamen-
tarius: sibi aliquid ex eadem ratione -
Et si hoc talis testamentarius faciat, non
mandante testatore, tunc vocatur verè
falsarius - si id autem faciat ex mandante,
tunc vocatur quasi falsarius, quia nec
tunc tenebatur parere, ex ratione, quia
hoc est prohibita tanquam obnoxia frau-
doli, hinc talia manu aliena sunt scri-
benda d. l. 10. § fin. h. tit. ubi id ipsum
dicitur, et tunc omnis suspitio evitatur -
Hic dicitur: Quod si tui ille sibi dicat
scripsisse qui sua manu sibi aliquid
scripsit, sed non ille, qui suo servo, & filio
suo

Quid adferat, quia censeatur ipse sibi
siffe, cum hoc in ejus compendium redeat
deb, et quia habetur pro eadem persona,
sed ponit casus inversus, si v.g. servus ali
nus & filiusfamil alienus agat testam
tarium, et si suo domino & patri aliquid
adferat, an in hunc sit locus huius consilii
Et de rigore, et inspectis verbis non quia
hoc consilium de hoc casu nihil loquitur
ita triex mente et ex equitate, quia hi
aque est suspicio — Ad finem dicitur
quod hanc decisio procedat, quod denique
sit locus dictis poenis, nisi postea testam
entum nuncietur, & quomodo ab initio
fuerit nullum ratione Solemnitatis quia
satis est quod delictum fuerit consensu
matum — Modo tamen Voluntas fuerit
perfecta, hoc est: modo revera taliter
scriptum

Adscriptum sibi, alias sola intentio non sufficit, Tit. 18
quia delictum non est consummatum —
Hic dicitur: quod hoc Consultum fundetur¹⁹
in suspitione fraudis, quod consistit
in hoc, quod ipse sibi aliquid scribat,
et ideo est locus huic Consulto — sunt
tri casus excepti, ubi cessat hoc Consultum —
Imo si quis extraneo aliquid ascribat
ut Titio filio Emancipato vel dato in
adoptionem vel in militem: quamvis sibi
potestate est — Et ratio est, quia tales sibi
nihil acquirunt — Et hoc procedit: nisi
talis extraneus post tale testamentum
in potestatem Testamentarii redigeretur
vel per arrogationem — Et ratio est: quia
principium est sine fraude — ulterius
dicitur: quod si ille incidat in hoc sen-
tenti Consultum, qui servo suo libertatem

Fidei ammonitionem adferibilis: et talis
nec incidit in verba, nec in mentem, quia
nullum ejus versatur commodum —
Casus autem pro hoc est talis: Testator testame-
ntario dicit; ut scribas libertatem
servo suo certo pretio redimendam.
Talis ergo non incidit in hoc consilium
in regula: Excipitur tamen: Nisi forte ex-
cessum taxasset, quia tunc revera ejus
commodum versaretur — Nec ille in
illud incidit: qui semper suo aliquando
scribit in tempus, quo talis servus
liberabitur, quia hic non versatur ejus
commodum — Nec ille in illud inci-
dit, qui aliquando adferibilis ei, cuius
mentem est possessor bonae fidei, quia
vis talis censeatur delinquere, am-
mo

n̄ delinquit in effectu /: N̄ hūc loco affectu
debet legi effectio / quia talia cessantia sunt
ipsi legatario: postquam patuerit eum
esse liberum & servum alienum — velte-
rius dicitur: Quod si filius iussu patris se-
scribat exheredem & sibi ad imas perverium
legatum quod n̄ incidat in hoc consul-
tum quia talis inde nullum habet
commodum, sed imo incommodum — ul-
terius dicitur: quod nec maritus in il-
lus incidat, qui uxori suae aliquid ad-
scribit v.g. hereditatem & legatum: ex
eadem ratione: quia talis sibi per hoc no-
hil acquirit: sed Obicit Maritus cum
uxore habetur pro eadem persona, q̄
censetur sibi adscripsisse q̄ incidit, q̄
male diximus quod n̄ & disto. quoad
usum corporis & quoad alia N. —

Quia talis uxor sibi acquirit et potest
testari — ultimo dicitur: quod si sit
iussu testatoris seu patris aliquid sub ma-
tri adscribat quod in fil. extra hoc non
solum et ejus penam et mater recte
capit adscriptum ex eadem ratione: quia
talis filius sibi nihil adscribit qd
hic ponit casualiter exceptus: ubi testa-
mentarius excusatur a crimine falsi-
si Testator tale testamentum confirmat
v. addendo clausulam, quod id factum
habeat factum sit. Sed dicitur: Quia
debeat esse haec clausula? An debeat
esse specialis v. an sufficiat generalis
q. dist. respectu filijfamil. v. semi proprii
scribentis sufficiat generalis v. dist. an
et recognovi, respectu extranei veri debet

Esse Specialis: v.g. quod illi testamento Ti-
tio & Mario dubari, recognori & verasunt
omnia ob diffinitas e, quia filius sem
& servus tenetur suo patri & domino
parere extraneus aut illis non tenebatur
parere e.

Hic ponit 3 tunc casus exceptus: ubi in 21
Testamentariis excusatur, si ad hoc habeat
licentiam principalis, pro cuius tunc,
quando iuxta testatoris, quod scriptum
e: ex ratione: quia durum esset, ut ta-
libus pro falsario habeatur, uti e. Testa-
tor in vult e. in ipse Princeps indul-
get, sed tunc talis non nisi alias penas cri-
tal legatum tunc non capiat saltem, quan-
do licentia Princeps sequitur ex ratione,
ut eo sincerius ultimus voluntas pro
cedant. Quod in probat per leg. penul.

Et leg. final. Cod. h. l. ubi dicitur: quod
Patronus agens liberti testamentarium
et sibi aliquid adscribens, exiles quidem
alias poenas, si postea ad hoc impetret
licentiam Principis, legata tamen in per-
sonis, nec bonorum possessionem contra
tabulas quod est in nostro casu et quod
non habet bonorum possessionem contra
tabulas. Ratio est: quia huius bonorum
possessio non datur, nisi Patronus probet
se: rite, ille autem non est preteritus, qui sibi
aliquid adscripsit quod —
diximus: quod patronus sibi aliquid
adscribens privatur relictis. Contra
hoc obicit l. i. Cod. h. l. ubi Casus: filius
emancipatus iussu patris se scribit
heredem et dicitur tamen capere hereditatem

go et Patronus & disparitas, quia
iste filius erat absque hoc hære ab in-
testato et nullum sibi habuit ad-
iunctum heredem, cui fieret injuria In
casu legis bts am fuit isti Patrono ad-
iunctus heredes; hinc si in Patronus n
fuisse adjunctus heredes tunc id in pro-
cessu est — ultimo Auctor dicit: et
hæc in testamentis scriptis hæc: quod
d. Congell. libonius habet bcam in
Testamentis scriptis —

Uides Iuris: an in locum habet Man- 22
scriptio & in regula: quid n ex ratione:
quia ibi sibi nemo quidquam scribit,
sed voluntas e coram testibus declarata
go — Exijit tñ: ubi et hic locum habe
ret si forte illud Notarius conscribat

vy jussu Testatoris, et sibi aliquis adfer-
bas, tunc mi bonum haberet saltem ut
liber, quia tunc tale testamentum
fidem traheret ab instrumento — Hoc
am' intelligitur: si Testes n' superflui
qui testimonium ducunt, v' si n' ea
antea auditi — si am' superessent, vel
ante fuissent auditi tunc n', quia tunc
vis consisteret in fide Testium —

23

Casus: heres jussu Testatoris conscribit
totum Testamentum, Testator am' illud
dat Notario ad hoc rogato publice pro-
legendum, et Juris An incidat in hoc
Consultum? et R' quod n', ex ratione
quia tunc fides testamenti ducenda
a scriptura, sed a prolatione, et quod
se tui habet concepitivè —

Casus: Testator rogat aliquem Ad voca 24
tum v. gentium, ut sibi concipiat Testa-
mentum, et se scribat heredem v. aliud
legatum, ille quidem illud concipit,
n. scribit aut illud, sed dat illud scriben-
dum suo amanuensi: v. g. dicit illi
illud: et uocat se scribi heredem v. sibi
scribi legatum. et Quisq. An incidat
in hoc Consultum? Quod n. n. n.
quia hoc Consultum tri. loquitur de a-
scribente n. vero de dicente v. concipi-
ente g. - rto probat per l. 22 fol.
de testam. ubi dicitur: Quod dicenti
possit aliquid relinqui - Itio quia hic
n. e. tante suspicio quia purgatur
per amanuensem -
NB hoc Num. lineat ma loco scribendi

debet legi scribenti — Item in fine
in cessante causa, debet legi ut cessante
causa —

25 Hic dicitur: Quod Princeps Belgij Annus
ibid Artic. 14 per Edictum quoddam
constituerint, ut Notarij vili, qui
eorum vice funguntur, sibi nihil
sint ad scribere nequidem parentibus
suis usque ad quod gradum iuxta
iure computandum, hoc est excluditur

Tribulus iimus
Ad legem Juliam Regetur

De reum
Connexio: Inter crimina publica
refertur crimen contra legem Juliam
Regetur. Hinc de illa. N. Regetur
hoc crimen in aliter vocat crimen Regetur
: variis

Id est commutatio iustitiae pro pretio — 1.
Hic dicitur: Quod lex Julia Rebetundarum
veter a Rebetundis seu Rebetendis
pecunijs male more accipitis, et habet lo-
cum tunc, quando Magistratus per
sordes aliquis cepit v. argit. Et hoc in
tunc procedit in Magistratu urbano,
sed in in potestate, id est in Magistratu
provinciali — Et hoc in extenditur ad
istos, qui sunt in aliquauratione
constituti, uti v. g. sunt Tubores v. Cu-
ratores — Et in hoc extenditur ad lega-
tos, id est delegatos et denique ad om-
nes, qui aliquo officio publico v. mune-
re v. ministerio funguntur, et habet
locum sive iudex pro judicando tale
quid accipiat, sive arbiter pro laudo

Ferendo, siue ideo accipias, ut falsos
Testes admittas, siue ideo, ut qui ulte-
rum falsi accuset - siue ideo, ut vera
Testes rejicias - siue ideo, ut a vera ac-
cusatione desistas - siue ideo, ut co-
demnes, & absolvas - & in vincula ac-
quiescere conijcias - Aut a vinculis ab-
solvas - Denique tunc, quando judex
accipias pecuniam, ut agas id, quod
alias ex iustitia facere teneretur,
ut omittas id, quod alias ex iustitia
omittere teneretur - Quod in primis
Argumento l. b. y. h. l. - Item per l. h.
eod. tibi dicitur: quod illi Magistrate
qui committunt crimen concussio-
nis, de quo sequens l. hoc est: qui per op-
pressionem spoliant Provincias.

Puniendi, qđ et isti - 7

2

Itē dicitur: Quod poena hujus criminis
si agatur civiliter: si sit pñsulum;
hinc talis iudex sive per se sive per
suos comites ul' ministros, quid ex-
torqueat, modo ille primus ad hoc pro-
vocat - Et si talis iudex esset v. Bro-
ley v. Praetor v. Proconsul, qui talia
accipit, tunc talia si possunt assequi,
quavis ei donentur, quia comparant
rebus furtivis - Et in locatione v.
venditione minoris factus habentur
pro nullis ex eadem ratione. Dixi si Ma-
gistratus prius provocet - si am' iudex
Reus prius provocet, tunc iudex debet
reddere accepti triplum, promissi vero
duplum est - et in iudicio potest

arbitrariè puniri, quia in illa turpi-
ter fuit —

3

Hic dicitur: Quod hoc crimen in possit
moveri post mortem Rei seu Judicis
contra ejus heredem, sed tunc intra
annum. Et ratio est: quia turpia sunt
in heredibus extorquenda sunt —

4

Hic dicitur: ut ad Magistratus s. Scel-
Romae seu in Provinciis: s. in ambitione
v. pretio, sed probata vita titulo can-
dati admittantur, quod statulum fuit
ut per legem finalem Cod. h. l. ut talis
jurent, quod nihil pro tali administra-
tione obtinenda, dederint v. promiserint
et hoc ideo ut eo dignioribus officii con-
: ferantur — Ulterius dicitur: quod hoc
crimen moveat post depositam ad-
: ministracionem

Hoc ē, quod talis citius debeat deponi
iuxta l. 32. de iur. ubi dicitur id ipsum
Exigis tri casus in Præfide, si is iudicia
habuit venalia, hoc ē si pro pecunia of-
ficia vendebat & iustitiam administra-
bat, tunc talis nō deponeretur, sed tunc offi-
cium eius suspendebatur, donec causa
cognosceretur, ne Provincia destitueretur
regente d. l. fin. Cod. h. b. ubi id ipsum di-
citur

Tribulus Terminus

Ad legem Juliam

de annona

Connexio: Inter delicta publica nō ē cri-
men flagellatæ annonæ hinc de illa
hic dicitur: Quod in hoc crimen incidunt ij,
qui frumenti & alicuius alterius rei ad an-
nonam pertinentis exactionem & ven-
dicionem cavorem faciunt et talia dicuntur

l.

flagellare v. vexare annonam /: per annona
nam intelliguntur omnia victualia ad
vitam humanam sustentandam necessaria
via — Et solent vocari Dardanij, Propole
Pantopole, cephalassarij et — Et huc mi re
feruntur isti, qui corruptam annonam
vendunt v. putridam — Item ij, qui re
ve v. ipsos Rautas /: annonam ad vehentes
detinent, ut ipsi ipsam coëmant, et ea
non vendant et quod prohibetur sub
poena 20 aureorum, qui cedunt fisco
Huc mi referuntur isti, qui Societatem
inveunt ad coemendam annonam, ut il
lam possint canore vendere alijs —
Huc mi referuntur monopolia, quae in
Sunt prohibita et — Monopolistae di
cuntur illi, qui venditionem rerum

Quarundam /: maxime ad usum quotidi-
anum pertinentium. / Sibi Solis Sine Au-
thoritate Principis attribuunt, quamvis
tunc unus esset - Cum licentia Principis
tunc ex justa causa solet concedi tale mo-
nopolium, uti v.g. sunt impressores Libro-
rum et ut sumptus facti illis com-
pensentur, uti nunc Monopolium taba-
ca, ut lucrum inde cedat Principi -
Huc mihi reducuntur tales mercatores. Item
et de alijs quibusdā v. cautionibus: / qui
ex pacto convenient, ut si aliter quam
intro certum pretium res dicendas,
quod prohibetur sub poena confiscati-
onis et exilij. L. gubernus. unica. co.
de Monopol. ubi id ipsum dicitur -

Tibulus 3tes
Ab legem Juliam Peculatus
et de Sacrilegis, et
de residuis.

Connexio: Inter crimina publica mi re
fertur crimen peculatus de Sacrilegijs
et de Residuis, hinc de illis —

ii Hic dicitur: Quod in hac materia tria
crimina contineant — primum e' crimen
peculatus s: quod iuxta Festum: s: denique
a peculio — definitur crimen pecula
tus: quod sit furtum pecuniae publicae
n' ab eo s: sed ab alio, si iste rapiat, ut
peculio e' pecunia, tunc vocatur crimen
de residuis, uti sequetur: s: factum,
ius ea peculio e' iuxta leg. Sacrilegi
§ labeo 2. h' l ubi id ipsum dicitur

In hoc crimen incidunt isti, qui fraudem
crano publico facientes v. g. pecuniam pub-
licam inde auferendo, intercipiendo
et in rem suam convertendo - Aut qui
faciunt, id pecunia auferatur interci-
piatur, et in rem suam vertatur et -
Imo: Quamvis quis n. in suos, sed in alie-
nos usus talem pecuniam impendat,
tunc n. in hoc crimen incidit, quia non
curatur usus, sed Ablatio - Item ille
n. in illud incidit, qui minus in ta-
bulis publicis seu libris inscribit, quam
pro rebus publicis dicenditis v. cloca-
tis accipit et et alijs similibus mo-
dis, v. g. si mentiat se impendisse
in usus publicos et - Item si quis fingat

Le fisci creditorem, ut ab ejus debitoribus
pecuniam consequatur — Dixi si p. singul.
fisci creditorem — si enim esset verus ejus
creditor, tunc in hoc crimen non incidere,
quia habet causam ex acta pecunia —

2 Poena hujus criminis est deortatio ^{Magi}
si Magistratus illam rapuit, si am. Ma
gistratus illam raperet, v. ejus ministri,
tunc puniuntur capite naturali, quia con
suetur magis deliquisse — Idem de illis
qui illam scienter ab illis accipiunt —
Alij autem tunc puniuntur morte civili,
quia non consentiant ita deliquisse —

50 Alij dicunt. Quod huic crimini praesentibus
quinquennio, de morte Rei hoc crimen
non extinguatur; hinc non potest agi cor.
Hic

¶ eadem, ex ratione: quia in hoc crimine
principalis questio movetur ratione pe-
cunie, quae nō debet cedere heredi-
tate dicij: Quod sub hoc crimine in conti-
neatur furtum pecuniae sacrae et Religio-
sae, quod aliter vocatur Sacrilegium,
de quo in 2da Rubrica parte agitur
tunc in hoc crimen incidunt isti, qui
rem sacram auferunt, sive eam aufer-
rant ex loco sacro publico vj ex Ecclesia,
sive ex loco sacro privato vj ex aliqua
Ecclesia ^{non dunt} ~~non~~ consecrata — Item qui dona-
ria dei auferunt — vj qui edes sacras in-
custoditas tentant vj plane effringunt —
Poena hujus criminis e' morte naturalis — 5
potest tñ hae poena moderari juxta quae
libet personae — quij conditionij

et rei ablata et temporis et statim, sexus-
E contra in potest exasperari in iusticia
cum stantia et ut tales officiantur bestis
et ut vivi comburantur, et suppenda-
tur et deportentur etc.

6 Huius diei: quod ad sacrilegium in referentur
Violatio legis divinae et Statuti Principum
et si quis fugientem ad Ecclesiam prop-
ter asylum: unde si abstrahat
in dubium vocare qualitatem ejus quem
Principes ad aliquam dignitatem ele-
gis juxta l. disputare l. de crim. ^{penale}
ubi id ipsum dicitur, Sed tunc est sacrilegium
contra fides civile - Hinc Facinus dicitur
non est nostrum assermare, quem Coesari de
honoris promovit - Imo juxta l. de
cod. et Statutum fuit quod ille in
videtur

In hoc enim, qui aliquod officium
cum administratione affertur ibi, ubi e na-
tus aut vivit, et hoc ideo, ut tales iustitias
judicent si congrui favore cognationem &
affinitatem. Sed hoc hodie non observatur —
Imo contrarium quia quandoque extra-
anei & talibus officiis arceantur.

Hic indicatur, quod aliter combatitur
Sanilegium jure civili et aliter jure
Canonico — jure Canonico autem illicitius
potest committi — si quis auferat
rem sacram ex loco sacro — et si auferat
rem non sacram ex loco sacro ut de
positam in Ecclesia, et hoc ob injuriam
loci illi sacro — Et si auferat rem
sacram ex loco non sacro ut ex parochia

Et hoc ob injuriam rei illatam - ^{jure}
civilis am n dicitur sacrilegium, ^{Nisi}
dum res sacro aufferetur, alias tñ d
citur furtum, si res profane aufferetur
l. dir o h l ubi id ipsum dicitur
Hic dicit: Quod jure canonico in commissa
sacrilegium per fornicationem in Eccl
sia commissam, et hoc ob inconsecratam
am Ecclesie factam - tñ tunc Ecclesie
dicitur pollui juxta can. si Ecclesie fin
x de consecr. Eccl. ubi id ipsum dicitur
Et hoc procedit, nisi hoc conjuges extra
sum necessitatis facerent, quia tñ si
contemptus loco sacro - Excipit Nisi ex
sol necessitas est vñ tempore obsidionis
Ad finem dicitur: quod in contingat
sacrilegium si quis sacram personam violat
vñ percutiat

Perentibus, uti sunt Religiosi, Ecclesiastici &
 tri 2. si talis, qui e initiatus sacro or-
 dine /: v. g. Subdiaconus u Religiosus /: vio-
 let castitatem, an per hoc dicatur com-
 mittere sacrilegium? & Aliqui dicunt,
 quod ita tñ committat perfidiam, et hoc
 propter votum violatum — Venies tñ e,
 quod committat sacrilegium, ex ratione:
 quia talis violat Religionem, atque igitur et-
 Quod n̄ probat per Can. 5. d. 28 /: qui de-
 sumptus e ex Concilio Tolitano c. 10. ubi
 dicitur, quod isti, qui ad terrenas ne-
 cessitates u furtivos concubitus recurrunt,
 quod sint /: tanquam Dei sacrilegi /:
 ab Ecclesia habendi pro extraneis —
 Hinc fornicatio a sacerdote u Religi-
 oso facta ponit circumstantiam specialem

seu specie distinctam à Simplicis fornicati-
one, ex ratione, quia talis est propter essen-
tiam violentam et Religionem et Votum - de-
tenus inde inferat Auctor: quod si Virgo
professa se petiit cognosci, quod n. satis
: faciat amittendo se Virginilem Voto-
: se, Sed n. debet dicere se esse professam
Idem è de Religioso dicendum - Imo
aliqui docent: quod talis Religiosus du-
: plex committat sacrilegium, unum con-
: tra Sanctitatem ordinis, cui annexa
è obligatio continentis - Alterum con-
tra Sanctitatem Voti Religiosi - Bre-
viter quia è et Presbyter et Religiosus
Venit tunc, quod tunc fit unum sacrilegi-
um; Ratio, quia hæc utraque obligatio
: dem è ordinis et utraque tendit
eundem finem

+ cui annexa
est obligatio conti-
nentis

Ulenius refertur sententia eorum, qui
dicunt; quod in sacris constituti aut
ordine initiati arceantur quidem ab us-
ibus, si vero a concubinis, quam Au-
thor rejicit tanquam erroneam. Et
probat contrarium variè. Primo: quia
praeceptum Ecclesiae est de servanda cas-
titate, atqui talis si servaret castita-
tem ergo — probat in per d. Can. 185.
dist. 28 ubi dicitur: quod nec ad nego-
tium terrenum, nec ad sordidos concubi-
tus recurrere liceat, alias quod tale ha-
beat pro extraneis ab Ecclesia ergo — pro-
batur hoc in per l. 45. fol. de Episcopis
Cler. ubi in Justinianus ordinatus pro-
hibet omnem concubinum tanquam
illicitum, alias quod tales sint digni,
divino Ministerio et dignitate nudari

4to probat ratione: quia hoc n. licet laici
q. multo minus clericis —

10

Hic agit de 3tia Rubrica parte scilicet
et de residuis — In hoc crimen diuini
incidere ille Magistratus, qui pecuniam
publicam sibi delegatam seu custodiam
sua commissam in usum proprium con-
vertit, et qui denique illam n. debite
impendit — Item ille, qui pecuniam
publicam in ararium n. reponit, v. n. con-
notat, v. n. satisfecit — Imo quamvis satis-
ficam ultra annum in ararium infer-
re differat — poena huius criminis est
quod tunc debeat 3tia parte plus red-
dere quam retineat — Et per hoc agi-
fertur n. crimine peculatus, quia ibi agit
ad dolum est — Et hoc crimen in post. m. ten.

Contra hoc idem potest moveri, si uideatur
crimen peculatus, quia agitur ad rem, saltem
ad simplicem —

71
Hic ponitur differentia inter crimen pecu-
latus, et inter crimen de Receptis, quia
crimen peculatus committitur ille, ad quem
cura pecuniarum publicarum spectat — Hoc
crimen autem committitur ille, ad quem
cura talis pecuniarum spectat — Et ratio est,
quod secundum meritum pecuniarum quam pri-
mus quia minus vitium est commissum pe-
cunia uti quam rapere si commissam

Titulus igitur

Ad legem Juliam Ambitus

Connexio: Inter delicta publica non est crimen
Ambitus, hinc de illa — Ad initium
numeri dicitur Author, quod crimen am-
bitus

§: Quod per legem Juliam vindicatur, quod
Romanos fuerit frequens in democratiā
quando adhuc suffragiis populi Ma-
gistratus et sacerdotia §: Nō adhuc
quod gentile: deferantur —

i

Hic §: Unde dicitur ^{nomen} ambitus

Et ab ambiendo seu circummeando

Debeant autem tales candidati togā albam

seu candidam induiti incedere, ut sciatur, quod i
m dicti candidati

tendant et auferant dignitatem

2

Hic dicit: Quod si quis aliquod officium

palam a populo petere, quod hoc in ha-

beat pro vitio criminis: ex ratione: quia

quod palam fit, uret suspitione delicti

si id autem clam fieret §: sive per se sive

per alium, tunc hoc habebatur pro

crimine ambitus — Et hoc ideo quia

Hoc est Reipubl. noxium, quia per hoc
posset contingere inmeritos a Reipubl.
gubernandam promoveri et probi vir-
tuoſi, innocentes et commendati pre-
ſententur et ideo hoc fuit ſevere prohi-
bitum —

Et Helvetius dicit: Quod hoc inimen ex utraque
parte ſc. id est ex parte ementium ſuf-
fragio et ex parte vendentium eadem
Reipubl. ſit pernicioſum — Quod probat:
quia qui ſuffragia conſonant pro pecu-
nia, illi non verant merita perſonae ſed
prebium — Et ideo non verant et non pro-
vident, quo bono tales Reipub. bono
ſint ſuburi — Ducto Argumento à pari
à venditione — ſicut enim venditor non
inquirit in quem uſum emittit rem

Velis impendere, sed tū an solvas, sic
m̄ hūc — Quā am̄ illa emunt, illi minū
curant; sed quōd ipsi emerunt, inben-
dicant m̄ alijs vendere, ducto Argumento
a' venditione aliarum rerum, quā
quod emi, possum vendere, atqui qd
Et tandem subjungit Auctor, quōd si
hōc liceret, quōd tali modo contingeret
dignitates et officiū conferri ignavis
et impenitis legum, Imō fortē omnium
artium incultis et omnis honestatis
vacuis — Et huc potest applicari illud
Juvenalis — Quod laeo in parte
mamillam

Nil Salit Arcadio Juveni —
vult dicere. Quōd Salibus sit idem
ferre sententiam pro iusto et pro injusto

Dummodò unus et alter solvat et sic
per ista Verba Goguis ostendit exaggera-
tionem in taliter promotos quòd n̄ sint
curaturi Justitiam - Et ultenūq; deba-
chatur contra illos dicens: quòd tales n̄ ad-
jiciant honorem loco, sed quòd petant
honorem à loco et quòd n̄ sint digni aliā
laude, quam hae ironica: Facit de-
nique munera publica bene mentis
insurgiant, et quòd pro innocentia
questum, pro virtute divitias et pro
sapientia aurum ostendunt totam Rem-
publ. pessumdaturi - Et ultenūq;
pergit Author, quòd frustra hoc casu
Speretur Reipubl. Utilitas et felicitas,
ubi regnat tale Vitium; quia tale Vi-
tium eoque homines adigit, ut n̄ sint
salutis

Obliviscantur et nihil timeant, et omnia
: nia obtineant, quos petunt, et quod nullo
aliud optent, quam posse fallere et de
: perire juxta illud ejusdem —

da justum Sancimus videri

Notemus peccatis et fraudibus ^{licere} ^{beni}
Haec si sit justum, in quod judicant, falsum
é: quod sub larva ministerij publici ju
dicant, et quod hoc pars debeat agere
pro justo —

Hinc Auctor illos dicit esse miseros, et
quod non sint digni, nisi noxi seu peccatores
audire, quod hoc solus deus noverit —

Porro mihi dicit: quod honorum am
tio sit miserrima dicenda, qui iustitiam
natus nutrix et uulnix sui ipsius moribus
et quod talis per indignam dignitatem

ducantur et quod sibi ipsis sint permi-
ciosi et - Et quod tales semper sint dubij,
et quod semper sint in metu, ne dicant,
quod alijs displiceat et quod tales simulent
humilitatem et mentiantur honesta-
tatem - Et quod tui comitatem, ami-
citias et amores fingant, quos velint
alijs parere, alijs honorare, omnibus
subesse, eosdem amplexari assurgere,
applaudere et adulari, verbo denique
aliud cogitare et aliud loqui - Et me-
lius officium, quam ingenium ha-
bere - Et hinc talem quilibet tan-
quam pestem merito fugere debet - 3
Hic dicitur Quod Modestinus dicat;
quod in urbe hodie Julia Ambitius
cesset - Hoc autem sic ita intelligendum,

aut si haec lex esset abrogata, sed hoc est in-
telligendum pro Statu Reipublicae Mon-
archiae. Idem potest dici de Aristocrati-
a. Quod denique sub Monarchia
lex cesset ex ratione, quia tunc creatio
magistratum non pertinet ad populum,
sed ad Principem, cui cordi esse debet
unica lex: salus Civium, et communis
studium viros integre vitae ad alimen-
tationem promovere, et Reipublicam
consulere. In Municipiis autem
adhuc ad honores et sacerdotia
plebeiorum pervenitur, ibi
inquam, adhuc haec lex durat, ex ratio-
ne, quia hoc ibi soque fit per com-
munitatem, prosequitur ibi, ubi tales prom-
oveantur sunt avaritia et luxu corruptio.

Et ideo leges istum modum tanquam pesti-
ferum improbant, et sine largitionibus mu-
nera et honores dignis conferri volent,
et in plus offerentibus et - Et ideo in lege
fini Cod. ad l. Jul. Rescribendi Impera-
tores statuerunt: ut promoti jurent,
se nihil dedisse, nec duros pro collata
sibi dignitate - Et uno in ipsi Conseren-
tes idem debent jurare, quod denique
nihil acceperint, nec sint petiti, aut
suggeri - Sed obicit contra hoc
l. 3 et 6. §. 9. de pollicitat. ubi dicitur
quod pollicitatio ob honorem delatum
decernendum facta valeat, quod licet
pro collatione accipere munera et
dign. Aut hoc casu et in alijs n.
distantur, quia pollicitatio fit publico

Et si cessat omnis suspitio, talia mu-
nera amittuntur privato s. de quo in Tit.
de potestate Sequens —

4

Sed Obj: lex: si quis unica Cod. de Suffrag.
ubi dicitur: quod possit exigere, aut pro-
tunc retinere id, quod sibi pro Suffrag.

Sed Auxilio promissum e' qd licet pro Suffrag.
q'is exigere u' retinere munera —

hoc debet imo: quod iste lex sit Trib.
Triboniana: s. quae in aliter vocatur

lex Aulica: hoc e' quod Tribonianus
occasione Rufini sui comproceris: i

quo sibi pro promotione sui magnam
munus fuit oblatum: Postea sic

authoritate ex post facto inseruerit
Hinc qui melius sciunt putant

Hinc hanc legem esse eliminandam
A rto dicit. pro munere impetrato Neque,
pro gratia impetrata, ut ut talis p[er]ficiat
delinquens: / mitius puniatur & plane
absolvatur. Et quod ita lex n[on] sit in-
telligenda de Suffragio pro munere fac-
to, hoc probat per Novell. 8 cap. i ubi di-
citur: quod administratio sit conferen-
da sine Suffragio, q[uod] e[st] Textus expres-
sus.

Hic dicit: Quod ex Historijs patet quod
hoc crimen sit improbatum & Damna-
tum est. — Poena ejus olim fuit
deportatio, quam aliqui putant, non
fuisse perpetuam, sed t[ame]n ad 20 annos,
sed mali, ex ratione, quia deportatio

nisi a hoc habeant Rescriptum Principis
ex ratione quia tale Rescriptum con-
setur esse sub obprobrio impetra-
tum —

6
Huic dicitur: Quod huic crimini vicina sit
Simonia, quod crimen a eo dicitur ex-
cerabile, ut nullum malum eo deteg-
tabilius esse dicas: Teste Alexandro Ponti-
fice Can. 9. C. i. l. i. ubi id ipsum dicitur
probat hoc in per Cap. 32. x. de sensen-
tibus Paschalis Pontifex dicit: quod alia
omnia crimina a comparationem
Simoniae pravitate calata quasi pro
nihil reputantur — Et ratio est quia per
istud crimen donec Spiritus Sancti vitio
et profano pretio estimantur —

Prebium hū in hac materia ē triplex
Sūlicet muneris à manu, muneris à lū
: vā, muneris ab obsequio et simonis
definijs. Quod sit studiosa voluntas emen
di vendendive quid spirituale pro pro
tio temporali —

Materia Simonis sunt res omnes sacra
vz Sacramenta, Sepulchra, Beneficia, et
alia res sacra, sicut in Titulo de Simonis
et alijs locis traditur; ubi in verba pe
: ne pro ijs ^{dem} staberentur, sive iam reperi
quid temporale pro spirituali dederint
sive tū promiserint, quamvis nesciat de
teriori iuste Nos. in et Cap. si quis perul
xi de Simon. ubi id ipsum dicitur. Et
Ratio addit quia qui mediū promissionis

rei temporalis consequentur rem spi-
ritualem, hi non possunt dici eam habere
gratis, sed ratione temporalis pretij pro-
missi —

Hic dicitur: Quod ingressus in Religionem — 7
pro pecunia impetratus & collatus, nisi
habens simonia, tum respectu impe-
trantis, tum respectu conferentis — Et
ulterius dicit Auctor quod hic de ista
re velit agere aliqui propter occasio-
nem super oblatam: vult dicere: quod
suo tempore aliqui contigerit — Et ul-
terius dicit: quod hoc vitium esse simoni-
acum facile probari possit per plura
loca decretalium de simonia v. g. per
Capitulum si satis 8. d. tibi, ubi distincte,
non bene distincte debet legi distincte

Prohibetur, ne ab ingrediente require
pecunia go - Item per Cap. 19 et Cap. 22
et Cap. 3. eodem ubi dicitur: quod isti, qui
pro pretio ingressi sunt, quod sint tam
quam Simoniaci amovendi go - Item
per Can. 31 l. 2. et Cap. 1 Extraver de
Simon. ubi prohibet quid recipi ab ingre
: Sis, sive sint mares, sive foeminae, sive
potatur ante, sive post ingressum go
fmo in Cap. cum fin. d. tis dicit, quod
hoc iudicet esse Simoniacum, quod bono
animo offertur, ob bono animo suscipit,
modo datus id animo Simoniaco dedit
go - Unde Authon concludit, quod pro
positio affirmativa seu in Thesi lata,
quod denique pro ingressu liceat accipere
pecuniam citra Simoniam: si sit vera

Sed falsa - altera veri: quod pro in-
gressu n̄ liceat accipere penam ~~sub~~
iura Simoniam / Sit vera, et quod et furi
et rationi sit conformis -

Hic ulterius ^o ~~ratione~~ ^{occasione} huius: dicit Author, 8
quod hæc Thesis nec per subintellectam
clausulam: Subintelligendo si id letter
liberaliter: possit salvari - Nemo quia ista
restrictio n̄ facit, datum fuisse pro ingressu,
q̄ n̄ tangit veritatem et affirmationem
Thesim - ratio, quia transfert Thesim
in hypotheseim: tibi queritur, an liberali-
ter dare liceat, de quo n̄ ē dubium d̄ extray. i
ubi d̄ ipsum dicit - Hinc Author inde
concludit, quod ista restrictio expressa
faciat quidem veram hypotheseim, non
expressa verò n̄ faciat veram Thesim -

Ex ratione, quia tali modo exceptio por-
retur loco generis, et hoc principalis quæ-
:onis, quod est contra omnium Philosopho-
rum et Theologorum doctrinam - ^{Consultationem}
nisi hoc Author adhuc probat ex eo, quia
Sequeres: quod in ista propositio sit vera,
quod denique adulterium sit licitum
Subintelligendo in casu, ubi conjux se-
dit cognosci a conjuge, quod tunc est falsum
1: juxta Can. C. 34 L. 1: 30 - Item se-
:queres Quod hæc propositio sit vera
et licet occidere, Subintelligendo, in
necessariam sui defensionem et Item
quod furtum in Thesi sit licitum, sub-
intelligendo in casu extrema necessi-
:tis, atqui hæc omnia sunt falsa, 30
et illud - Hinc igitur restrictio facit

Eiusdem veram hypothesein, si veris Thesis,
quia hoc Thesis est directe contraria precep-
tis decalogi, scilicet his, si invecaberis, si occi-
des, si furtum facies, &c.

Hic refertur commemoratio Antonij Fa-
bri viri clarissimi, qui dicit, quod nonnul-
libi locorum moribus sit regendum, ut
pro ingressu certa quantitas debetur, quae
quinis probari videtur per l. 13 in fine
de publicis: ubi dicitur: quod ea sint tolle-
rabilia, quae vetus consuetudo approbavit,
et hoc. Ipsi tamen Faber de Jure con-
trarium obtinere tacite fatebatur. Et ratio
est quia hoc est contra Jus Divinum. Hinc
in Author dicit hanc consuetudinem
non posse induci, et non esse veram consuetudi-
nem, sed potius corruptelam, quia quavis

alijs consuetudo contra Jus possit induci
hoc e' tñ in his, quæ sunt contra legem
ativam humanam, hoc aut e' contra Jus
divinum seu legem divinam, quia dicitur
temporale pro Spirituali: scilicet pro
gressu: qui maxime e' Spirituales, ob
dem, et respectu proprii ingressus e' Spiritu-
talis, quia ad hoc inducitur Spiritus
tus - Et in ex fine proximo e' Spiritus
quia per hoc perfectior cultus Spiritu-
lis deo exhibetur: qd hoc n' potest induci
Item quia talis consuetudo e' inductio
peccati qd n' potest induci -

10

Hic dicit Auctor: quod talis datus
possit purgari per circumstantias
: sed et malitia et in suspicio malitiae
: getur, ut si id, quod exigitur, ex igitur
alimento ingressi in casu, ubi Mon
tenum

Monasterium e pauper, ita ut n possit
 plures prter certum numerum alere,
 si tu quis eo admitti petat - Et sic mi
 sentit Divus Thomas 2da 2to 2. 80 Art. 3.
 ad 4. cupis Verba: pro ingressu Monaste-
 rii n licet aliquid exigere aut accipere qua-
 si pretium; licet tn, si tenue sit Monas-
 terium, gratij quidem bene Monasterij
 ingressum exhiberi, sed accipere aliquid
 pro victu personarum recipiendis, si Monas-
 terium n sufficit - Et sic mi tenet Ma-
 varrus, Bonius et alij et. Ulterius
 dicit Auctor; quod hoc n possit Salvari
 propter aliam similem et justam
 causam et circumstantiam - Quod
 probat ex ipso Concilio Tridentino sess. 24ta
 Cap. 14 de reformat ubi dicit: quod
 laudabiles consuetudines claudi quid
 pro ingressu sint admittendae v.

ut aliquid agglomeretur, unde tandem
fundatio fiat pro plenibus recipiendis
Ultimo adhuc Auctor dicit, quod in
sit moveri questio, an in casu si quod
nosterium e sufficiens: possit aliquem
exigi dotis nomine, saltem per consue-
tudinem, et dicit hanc questionem
esse disputabilem, De eam hic n. respo-
dit ex ratione, quod haec questio sit ab-
soluta, de quo potest inspicere Binn-
feld.

Titulus istus
Ad legem Fabianam
de plagiaris

Connexio: Inter crimina publicae
crimen plagii hinc de illo —

i. Hic dicitur: quod hoc crimen per leg. Fabi-
am vindicetur — Plagium e liber-
hominis: v. inferri alieni solo

Suppressio - Hinc plagiarij dicuntur,
qui dolose liberum hominem invitum
rapiunt, emunt, vendunt, colant, in
vinculis detinent - v. m. sorum alie-
num dolose abducunt, colant, retinent,
vercent etc. - Dicitur dolo malo: hinc
ignorantia et bona fides excusant, v.g.
Siquis bona fide detineat servum alie-
num credens esse suum, qui n. e. in vel-
pa l. 3. h. t. lib. id ipsum dicitur.
Hic dicitur: Quod primitus pro hoc crimi-
ne per leg. sabiam fuerit inducta poe-
na pecuniaria, quae postea in usu esse
degit - postea inducta fuit poena
arbitraria pro modo et qualitate de-
lictij, ita ut in ad metaltum talis pos-
sit condemnari l. fin. h. t. lib. id ipsum

dicitur - ultimus dicitur quod quando
in inde possit perveniri ad ultimum
supplicium, ut si quis libertum alienum
suffocavit l. i. h. t. ubi id ipsum dicitur
Et hoc in procedit in casu, quando quis
liberos homines et servos alienos ab uno
distrahatur, ita ut in alienam provinciam
aut exportentur l. q. Col. h. t. ubi id
ipsum dicitur - Et multo magis si quis
orbitalatem parentibus inducat, et
tale quis faciat servus, tunc bestis obij-
citur, liber vero homo gladio conjungitur
l. fin. h. t. ubi id ipsum dicitur
Ab linea 87a loco alienas leges alienas
ultimus Auctor dicit: quod hoc crimen
in totum continget ibi, ubi venulatio
hominum non in usu

Tribulus ibtus
Ad S. Consulum Turpillianum
de Abolitionibus criminum

Connexio: Egrinus de Judicijs publi-
cis; Jam agendum esset de Executione,
et de poenis; antequam enim de illis aga-
tur; praemittitur adhuc prius Tribulus
de abolitionibus criminum; Et hoc ideo,
quia aliquando in accusando peccatur
ratione temere et calumniose accusati-
onis, aut ratione pervercationis et
tergiversationis, ubi talis incidit in
Consulum Turpillianum, et ideo
jam de his hoc Tribulo agetur —

i.
Calumniator /: Bin criminalibus /
dicijis, qui falsa crimine alicui sci-
enter dato malo intendit, et si calum-
nialiter conatus irritus abeat /:

Hoc ē: si talis crimen delatum n̄ probet
et si accusatus absolvatur: tunc talis
n̄ potuit se ulla modo excusare, nec se
prætextu alicuius coloris, v.g. quod erret
dedit eum esse Reum. Nec per abso-
lutionem, nec per indulgentiam, juxta
leg. fallaciter genuit Cod. de calumniis
ubi id ipsum dicitur: si aui accusatus
condemnetur, tunc n̄ amplius queritur
de calumnia, quia tunc n̄ censetur
temera fuisse accusatio l. i. Cod. h. de falsis
id ipsum dicitur — ulterius dicitur,
quod n̄ mori quis dicendus sed calum-
niator, hoc solo, quod crimen delatum
n̄ probet, sed videndum ē, an solo ac-
cusandum proficiente vel n̄ quod
relinquitur iudicis arbitrio, qui pro

Dare veniam errori l. i § 3 h. til. c. l. 3

Col. de calumn. ubi id ipsum dicitur.

Ad finem Numeri dicitur: quod in ille pro
calumniatore habetur, qui in frau-

dem alicujus librum aliquem falsum;

⁊ falsum testimonium ⁊ alium quod si-

mile conquirat et in iudicio proferat, ut

ei noceat l. 6. in fine h. til. ubi id ipsum

dicitur —

Hic dicitur: Quod calumniator convictus 2
olim subibat poenam legis Remmiae:

huc: quod frontieque inurebatur lit-

tera h. quia calumnia olim per h.

scribebatur: Quod probat Cujacius per leg.

l. 3 de Testibus: ubi dicitur: quod testi in-

tegra frontis sit habenda fides, quod de-

banter tales, qui non erant integri

frontis scilicet calumniatores —

Postea am Constantini in l. iij, sub
pwen: hanc poenam sustulit, ne front
maculetur; et hoc ideo, quia homo est
ad similitudinem pulchritudinis
testificatus et præcipue in fronte ha
rent 3 potentis animæ, qd postea
pro hoc inducta est poena pecuniaria
juxta § 2. Versu hoc am Justit de poe
temere libigantium: ubi ejus rei feli
mentis — ubi talis simul fiebat infir
mis propter mulctam — De hoc tri po
cedebat in civilibus — In causis am
minalibus seu publicis pro calumniis
toribus erat poena talionis, seu simili
tudo poena, in quam accusator se de
buit inferere, si in probatione delati
crimini deficeret — postea am et ip
inscriptio et talis fuit sublata per

Consuetudinem, sicut hoc libro, Titulo
2to dictum fuit - Mansit tñ adhuc poena
infamiae juxta l. 2. Cod. d. de iur. ubi in ip-
sum dicitur: et haec in judiciis publicis locum
criminalibus est - In civilibus autem salva
tali manet fama, sed tñ arbitraria po-
teat puniri l. 5. Cod. d. de iur. ubi tamen
iudex debet observare omnes circumstan-
tias - Ulterius dicitur: Quod quandoque
in publicis accusator accusatur à
calumniis, si subsit aliqua iusta causa -
Et talis casus est in l. 2. Cod. d. de iur. v.g.
Si mater liberorum suorum mortem
vindict et aliquem creditibiliter accu-
sat, tunc si incidit in hoc consilium,
et ratio, quia hoc si consideretur temere
facere De iusto furore commota -

Talis casus in e in l. fin de publi juu
vz si filius vindicet necem patris, tunc
in in illud in invidet, ex ratione, quia
hoc tenebatur facere ex necessitate
fug - Item excusatur in qui quocumque
alius heres, qui jussu defuncti occidit
mortem ulciscitur d. l. 2. cod. de calum
: nias - Dicuntur calumniatores in cri
minibus ille, qui scientem aliquem
falsi criminis accusat - In civilibus
autem dicitur ille, qui sciens prudens
alium negotium in civilibus falsi
: ficat - In genere autem per calumniato
: rem intelligitur ille omnis delin
: quens -

3 Egrinus de calumniatoribus - Sequitur
de praestatoribus, qui illis servit

sunt - Prævaricator dicitur ille, qui facta accusatione vera crimina abscondit, hoc est, qui cum accusato colludit, et translatitæ accusationem promouet, hoc est veras probationes omittendo, et falsas exceptiones admittendo de quo latius actum est in ^{Tit. 2. ubi} ~~in~~ ^{de} ~~judicio~~ ^{de} prævaricatoribus -

Ergo et de calumniatoribus et de prævaricatoribus jam sequitur de Tergiversatoribus, quia hi mi illis sunt similes Tergiversator dicitur ille qui prorsus ab accusatione recepta desistit et talis tergiversator differt à defensore, quia defensor dicitur ille qui tamen ad tempus accusationem desistit. De postea in illam intra tempus

Accusationi profinitum peragis
em si faceret, tunc in dicere
:vergetor l. b. §. 2. h. tit. - Tergiversator
am dicitur, qui illam in amplexus prop
:guitur - Vocatur am tergiversator
quod quasi versa fugam facit tergivers
vortas -

Ad finem Numen dicitur, quod in
ille §. et quidem proprie : vocatur
:sertor, qui facta accusatione, et facta
inscriptione, et delictis : de accusatione
prosequenda : si dissessoribus ab accusa
tione in universum desistit, juxta
is demum C. l. h. l. ubi id ipsum
:citur -

Se Hic dicitur : Quod Tergiversator incidit
in Consilium Tergiversarium, quod
fuit latum tempore Neronis, Cassione

Peto, et Petronio Turpilio Consulibus
Poena ejus est infamia, et poena s. li-
brarum auri. Et ratio hujus poenae est,
quia publicè interest, accusationes non
intermitti. Ratio ratio, quia si sunt
vera delicta, et si sunt vera, tunc non
debent manere impunita. Si non sunt
vera, tunc calumniator debet puniri.
Ulpianus dicitur: quod præterea hujus
delicti non sit hæc poena, quod talis ad
hoc crimen ulterius probandum ampli-
us non audiat. — Ulpianus dicitur,
quod hoc crimen non pertineat ad ju-
dicia publica, ex ratione, quia inter illa
non collocatur. — Ulpianus dicitur, quod
ista poena tamen habeat locum in his, qui
in publica causa mota desistunt.

Item qui tñ a privata causa desistere
illa tñ puniſ arbitrarie L. 3 h. tit.
ulterioris diſſ. Quod in hoc crimen mi-
:cidat ille, qui ſubſtituit accuſationem
hoc eſt, ſi accuſator loco ſui alium ſub-
:ſtituat, et in iſte ſubſtitutus illud in-
:rit, quia n̄ tenebatur parere; modo
probando deficiat - Item ille, qui pro-
miſit ſcripto, ſe aliquem de aliquo tali
crimine accuſaturum, v̄ in pacto tñ
juſta l. 15 h. 1. ubi ad iſſum diſſ.

6. Casus: Alquis aliquem de tali crimine
accuſat, et in prima inſtantiā pro-
:bat, ſed Deus appellat, et accuſator
ibi deſiſtit, et quaſi an incidat in
hoc conſultum? Et quod ita ex ratio-
:ne, quia per appellationem exſting-
vibet

Pror condempnatio, et sic perinde est,
nisi in prima instantia n̄ probasset, at qui
go - si aui aliquis tui libellum ali-
cui de accusando offerat, quod eum de-
nique quod Inimicum sit accusabimus,
tunc in illud n̄ incidit ex ratione, quia n̄
censetur accusasse, sed tui minari accu-
sationem -

Hic dicitur: Quod Mulier in hoc Consul.⁷
tum n̄ incidat, siue prosequatur injuriam
alienam, siue suam suamque, quam-
vis id temere faceret - si suam, tunc
ideo excusatur, quia censetur iusto fer-
ro fuisse commota - si alienam, tunc
ideo excusatur, quia Iudex n̄ tenebatur
eam admittere, ob id ipse Iudex magis
censetur esse in culpa, et ideo in se illa

si tenebatur inscribere in poenam talio-
nis, et potuit defilire sine venia ultra po-
nam infamia sed Obijit t. ibi Cod. ad leg.
Juliam de adult. ubi dicitur: quod quis
vis manibus in se si teneatur inscribere
ad poenam talionis s. uxorem de adult.
terio accusans: quod tunc fiat infamis s. p.
probat, qd et illa & disp. e, quia viri
majori possunt iudicio quam foeminae
diximus: quod si Mulier suam suorum
injuriam defendat, quod si incidat in
Schem Turpilianum, nisi sine aboli-
tione desistat - Contra hoc Obijit lex
penult Cod. h. t. ubi dicitur contrarium
quod denique talis Mulier s. quae falsi
crimen injuriis propriis defendit: inci-
dat in Turpilianum, si desistat, qd

Male diximus, quod n̄ — Aut hoc aliqui
vident, quod Textus sit mendosus, quod
denique debeat adhiberi. Non — hoc ē, quod
debeat legi injunctis n̄ propriis — Sed Ob-
stat Axiō communis in contrarium ven-
tio, hinc hoc n̄ ē facile admittendum —
2do quia et hī potest facilius haberi com-
binatio et quidem haec: quod denique
ista Lex penult. loquatur de tali muliere,
quae ab accusando desistit propter de-
stitutionem, hoc ē, quae desistit propter pe-
cuniam acceptam ex pacto nuptio, q̄o
isto casus ē specialis — Quod autem iste Casus
loquatur de desectione, hoc probatur
ex ipsis verbis hujus legis, quae sonant:
pacto contra Vetussem desitisse: hoc ē
quod talis Mulier pacto destituit, q̄o

Hor. n. extendendum, quia deiectionis, n.
in n. capitalibus: nulli e. licita l. 2. sed
de abolis ubi ut ipsam dicitur - Hor.
hic adhuc notari potest, quod in quibus
editionibus Verbum deiectionis legatur
deiectionis, sed male e. hac lectio, quia ipse
error contigit per anagrammaticam
litterarum transpositionem -

9
Hic dicitur: Quod in excusis minor, qui in
n. incidit in hoc Consulhem, quamvis
venia desistat, et hoc propter imbecilli-
tatem aetatis - ratio quia absque hoc minor
n. potest de adulterio accusare, nisi ra-
tione sui matrimonij l. 1. §. l. 6. ad §. 1.
adul. §. ibi ipse jure e. tutus - ratio quia
minor censetur ignorare jura -

10
Hic intelligendo hoc Num. supponendum

Quid Maritus uxorem adulteram pos-
sit accusare, stante matrimonio intra
quingennium, a die commissi delicti
computandum, eo soluto aut n, nisi in-
tra 6 menses /: postea enim huic accusati-
oni praescribitur: / et jam ponitur Nu-
meri Casus: Maritus quidem incipit
uxorem accusare, vel intra hoc quingen-
nium, stante matrimonio, v intra sexmen-
ses, eo soluto, sed n complet accusationem
intra hoc quingennium v intra hos 6
menses, v quia e iuste impeditur, et L
cum huic accusationi sit praescriptum,
an qd talis Maritus /: uenit alterius ac-
cusationem n possit persequi: / incidat
in hoc Consilium L Papinianus in
L ii h. l. dicit, quod n ex ratione, quia

70
n̄ potest dici tergiversari, qui n̄ ultro de-
tit, atqui hoc hūc fit gō — Contra Marti-
anus in d. l. i § io h. l. dicit, quod ita si
venia desistat, ex ratione, quia hāc accu-
satio ē facta coram Iudice, et sic in debet
peti venia coram Iudice — Neque in-
binat, quod de rigore incidat, non vero de
equitate — Melior ē combinatio, quod
dicta lex iima sit intelligenda in casu, cum
Mulier excipit, et opponit prescriptionem
Iudice approbante, et tunc sine dubio
in illud n̄ incidit. Contra dictus § ult.
iomas ē intelligendus in casu, ubi Mulier
or illam n̄ opposuit, aut s. quavis illam
opposuisset. / s. illam Iudex n̄ attendit,
et dispensat ē, quia tunc casu Jure de-
sistit, alio casu autem accusationem spon-
te omisit, gō —

Facit denique cessare Turpillianum abo- 11
litis, hoc est: quod ille in hoc Consultum
n' incidat, qui cum abolitione seu venia
desistit. Et ratio est, quia talis n' potest ar-
qui temeritatis, qui auctoritate publica
desistit iuxta l. 13 h. l. ubi id ipsum di-
citur. Et ideo jam hic agitur de Aboli-
tione tanquam de re Rubrica parte

Et jam Num. 12mo Quisquis sit aboli- 12
tio. Abolitio est venia omittendes accu-
sationis et est 3plex: Una specialis seu
privata - altera generalis seu publica
et 3tia legitima -

Privata seu specialis est venia omittenda 13
accusationis coram iudice petita, coram
quo facta fuit accusatio, hinc prope-
tenda hac abolitione n' est opus adire
iudicem, sed sufficit adire eum iudicem

Coram quo facta fuit accusatio, et debet
poni causa omittendis accusationis v^{er}o
ris, caloris seu in deliberationis. Item
= consulta Adolescentia v^{er}o quod sit minor
Item quod amore suorum consanguine
rum ut voluerit facere - Item quod
satus sit consanguineus -

13

Hic §. An abolitio possit accusanti iⁿ iⁿfer
concedi, Reo invito? Et quod ita iⁿ iⁿfer
legem fallaciter 3 eod. tit. ubi iⁿ iⁿfer
dicit, sed debet t^u p^{ri}us arbitrarⁱ et
causam cognoscere, et quidem debet
fieri intra 30 dies - Et insuper debet
hoc adhuc fieri re integrâ, hoc est, antequam
Reus incarceretur / sola custodia an
n^{on} officeret / v^{er}o antequam verberetur,
catenas torqueat. Et ratio est, quia tunc

Nondum censetur esse causa Rei lesa, cum
res adhuc sit integra - si autem res amplius
nisi sit integra, tunc n, Nisi forte Deus con-
sentiatur, ut si jam aliquam injuriam esse
passus, et hoc ideo, ut ista injuria possit
reparari - Et imo, quamvis res sit inte-
gra: / tñ hoc fieri n potest, si lē jam diu
cum Deo sit protracta, quia jam per hoc
ei censetur facta injuria l. fin. h. ubi ul.
ipsum diu - Ulsenius dicit: quod Ju-
dex hanc abolitionem concedere n possit
si: quamvis Deus consentiat: / si jam Deus
sit verberatus v tortus, ut petulantia
accusatoris coercet - Ulsenius dicitur:
quod nec re integrā eam Judex possit ad-
mittere in casu, si de lesa Majestate
agatur v. de oppugnata seu de pro-
pugnata patria - v. si de crimine peculatus

Agatur & super commissis perjurio, et
quia tunc iudex debet et accusantem
cogere, ut objecta doceat — et Reum,
se abinde purget: Quod e. speciale in
horum criminum — 2to quia in crimine
leso Majestatis talis accusator habetur
pro complice —

14

Hic dicitur: Quod abolitio in illis sit de
:da, qui ad accusandum pecunia sunt
:ducti. Et ratio e. quia talis e. in solo
:septo — Item ille, qui e. manifestus calum
:nator, hoc e. qui scit accusatum esse
:centum, ne malitia ejus sit impunita

Ad finem Numeri dicitur: quod si quis de
duplici crimine aliquem accusavit,
si super uno tui impetret abolitionem,
quod adhuc alienum debeat prosequi
quia quot sunt delicta delata, tot pe
tenda sunt abolitiones — Hic dicitur

Hic 2. Quis sit effectus abolitionis priva-
ta? Hic, quod talis accusator accusa-
tum super eodem crimine amplius ac-
cusare non possit. Et ratio dari potest, quia
censetur temeraria esse accusatio —
Exijus: Nisi id fieret cum consensu Prin-
cipis, quia Princeps est supra jus positi-
vum — Exijus tñ, ubi tñ potest deus ac-
cusare: quavis non habeat consensum
Principis: si talis accusator putabat
hoc crimen non esse capitalis, et si postea
quod illud esse capitalis, tunc solus Ju-
dex potest accusationem restaurare,
et ratione, quia prior abolitio censetur
et falsa causa fuisse imputata — uti
favore publici — sed si accusator nomen
delatum non probat, tunc erit gravius
punendus —
Hic agitur de Abolitione publicā seu

Tibi
15

ib

Generali, et hæc e defistentia i tibi
ex causa publica facta vꝫ propter senia
et hæc competit iſo Jure vꝫ propter
rias divinas vꝫ tempore paſchatis vꝫ hæm
inas ordinarias - vꝫ competit ex decreto
Magiſtratus ſeu ſenatus, hoc e propter ſen
as extraordinarias ſeu repentinas vꝫ pro
ter publicam aggritationem, id e pro
ter natalem Principis vꝫ propter laſtitia
am aut honorem divina ſomni, hoc e
propter prolem Principi ſupernatam
aut propter rem proſperè geſſam, hoc
propter reſortitam victoriam, quia
publica Judicia conquieſcunt et care
rati quandoque ſolent dimitti - aut
ſaltem Accuſatio ad 30 dies differ
Hic 2. In cujus gratiam hæc abolitio
principaliter ſit conceſſa? Reſponſum

Principaliter e concessa in favorem Reo
et utario in favorem Accusatoris, et
hoc ideo, quia si non prodesset Accusatori,
tunc nihil prodesset Reo, quia accusator
eam deberet persequi, at qui prodest Reo,
ergo in debet prodesse Accusatori. Et per
hoc abolitio publica differt a privata, quia
specialis debet peti, haec autem competit ipso
Jure, id est ex Decreto Senatibus, hoc est quon-
dam fiat declaratio - Item differt, quia
qui privatam abolitionem impetra-
vit, is accusationem de novo repetere
non potest, qui autem habet abolitionem
publicam, tunc non plane tollitur ac-
cusatio, sed tamen suspenditur. Nisi
ante litem desistat, et hinc finitius
senatus potest accusationem repetere
L. 2. Cod. de general. accusat. libi in

Id ipsum dicetur, sed si nisi intra 30
dies utilis dixi potest, sed si tenetur
illam repetere - Hinc quamvis illam
mittat, tunc tamen non incidit in Turpillianam
invenit. Et ratio est, quia non potest videri de
tere, qui exemptum reum non deseruit.
Ob lex penult. C. de. Si ubi dicitur. Hinc
talis incidat in Turpillianam, si accusa
tionem non repetat, quod eam tenetur repe
tere. Et dist. si jam accusato lis fuerit
testata. C. si nondum fuerit, sed tamen fuerit
accusatio. N. - Et hinc primo casu
sit impuni. Et disparitas est, quia
accusatus ante libem contemplatum non
censetur inter Reos fuisse receptus,
cum nondum fuerit libem contemplatus.
Sed tamen postulatus -

18 Hic sequitur de 3tia specie abolitionis

Liberal de Abolitione legitima - Abolito
legitima dicitur illa, quae fit per legem, et qui-
dem ad nullius petitionem et sine ullo
decreto, quod fit tunc, quando accusator
est mortuus, quia nō est qui eam persequatur,
Et heres ejus nō cogitur continuare accu-
sationem - Item si impediatur accusator
eam peragere, v.g. si infirmetur, quia nō
est in culpa - Item, si Reus sit mortuus,
quia nō est contra quem persequatur - Ex-
cipiunt Nisi sit tale crimen, cujus accusatio
nō datur contra heredes, uti v.g. est cri-
men laesae Majestatis, Revertendum est
Et ratio est, quia hoc crimen nō est solutum,
et post mortem potest moveri, quod
est speciale - Ulterius dicitur: quod si ac-
cusans desistat ante mortem Rei, tunc
accusans nō excusatur, nisi postea accusatus

Moriatur, quia hoc Accusator providere
non potuit, et sic non potest dici propter mor-
tem defuisse - Et quantum in se fecit
fecit, et sic hoc non debet manere inque-
ritum -

Ultarius dicit: Quod si Tutor nomine per-
pissi aliquem accusavit, et si perperam
sit mortuus, tunc Tutor potest ab illo
desistere, et non incidit in hoc Consilium
ex ratione, quia hoc non fecit nomine suo,
sed nomine perperam, et tenebatur hoc
vere vi officii, quod hoc ei non debet nocere.
Hic dicit: Quod prædictum effectum ha-
beat ista abolitio, quam ipse Rex in-
trat, qua solet vocari abolitio criminum.
Tunc hæc non potest concedi, nisi a Prince
et tunc Rex non potest amplius suum
crimine conveniri, et accusanti inque-

Perpetuum Silentium, et hoc Princeps
facere potest ex Jure aggravandi - Et ta-
lis Reus n̄ sit infamis - Hoc autem intelli-
gitur de Abolitione Speciali - Si enim tñ
sit generalis, tunc quidem talis Reus poenam
evitat, n̄ verò infamiam saltem facit -
Et per hoc Abolitio generalis differt à spe-
ciali, de quo Titulo fin. hujus libri se-
queretur -

Hic dicitur. Quod in l. 6 § penult h. l. m̄
sit mentio Nunciatorum - Nuncia-
tores dicebantur isti, qui ex officio per
Notaria, seu per brevem et compendiosam
Scripturam Relationes et indicia
criminum Judici deferrebant citra in-
scriptionem in crimen - Et hi habebant
etiam partem bonorum Rei, de j. Notar.
debeant hoc facere sine omni solemnitate

Terio am competentem fuit quandoque
in calumniis ut eos fecisse - Nunc in
si Titio ad l. Corn. de falsis Statutum
fuit, ut ut suis Notariis faciant hoc, ut
delata indicia probent - Quod si non
barent, sed dolo id fecisse probarentur,
in habebantur pro calumniatoribus,
et possent saltem arbitrarie puniri. ^{Flu}
nōis i Cod. de Curiosis et Station. ^{libr}
12 ubi ut ipsum dicit -

Ad finem Numeri dicit: quod istis Nemo
atoribus hodie similes sint isti, qui
saepe fiscales & Ecclesiasticas promoveant,
qui in Curijs secularibus vocantur pro
motores fisci - In Ecclesiasticis vero vo
cantur promotores causarum, qui de
bent invigilare delictis, maxime ^{de} ^{San}
dolus

Tribulus igitur
De Requirendis & absentibus
damnandis

Connexio: Egitur de criminibus publi-
cis, et de eorum delatione, Sequitur de in-
quisitione Reorum absentium —

Hic dicitur: ne forte per Instantiam accu-
santium accusati absentes in auditu con-
demnentur: quod esset contra equitatem. /

Quod tales Res absentes sint recipiendi
per proclama publicum et per valvas,
ut id ad eorum notitiam pervenire pos-
set, et hoc ideo, ut se defendant, si possint,

idque enim non possunt condemnari, quia
nemo inauditus et indefensus: Aut Sal-
tem non citatus: potest condemnari sed

in ^{nomine} bona ejus et ~~magister~~ ^{magister} ~~canon~~ ^{canon} ~~notan-~~
tur in libro Reorum — Et tales si in ~~libro~~

Annum compareant, et se purgent,
tunc bona recipiunt, si adhuc sunt integri
si vero ea, quae jam sunt alienata, quae
denique servando servari non possunt, ^{tenentur} ~~non possunt~~ ^{in quibus}
exposita erant evictioni — Quod si talis
seu redeat quidem intra annum, scilicet
monetur ante sui purgationem intra
annum, tunc res ejus tunc transmittitur
ad heredem, ex ratione, quia enim
morte exstinguentur —

2 Si vero intra annum non compareant, bona
ejus confiscantur, et ipse severius
punitur, si postea deprehendatur
cens —

3 Si autem se clare probet esse innocentem,
tunc quidem poenam evitat, bona vero
non recipit, sed tunc ei manet salva san-

Sub finem Numeri dicitur: Ut si cuius in Reos
poena statueretur: quod talis Reus: si
forte sub alio Iudice legat: possit ab eo
peti per litteras subficionales, quod Iudex
facere debet, si uterque subsit eadem Prin-
cipi - si autem sint distincti Principes, tunc
quidem id facere non tenentur, sed tamen ex ur-
banitate id facere solet, datis reversalibus,
quod id alter non similis capesset factu-
rus, et quod id nolit deducere in necessa-
riam consequentiam, de quo jam in
Tit. 3. hujus libri actum est

Tibulus iustus

De Quaestionibus

Connexio Eius de requirendis Rej,
Sequitur de quaestionibus, quae fiunt, tunc
cum unus alteri confitetur Reus non

Nulli fateri crimen —

1 Hinc Num. amo dicit: Quod si Reus requisitus copiam suam faciat, et si nolit sponte crimen fateri, et si non satis convincatur per Testes, et per alias probationes luce meridiana clariores; hoc est quod debeant esse tam clara sicut lux meridiana, quae solet torqueri, ut hac via possit constare de veritate, qui si convincatur, tunc procedit ad sententiam — Et hunc modum Author dicit esse antiquissimum, et apud omnes gentes bene institutum pro-
ticationem —

2 Quaestio germanice vocatur *Jeckenschwager* — Definis: Quod sit inquisitio veritatis per tormenta facta — ut
an quaestio possit à future decerni, et
hoc

sunt vana requirite - Imo. let crimen
sit atrox et capitale, excedens poenam rele-
gationis, ex ratione, ne modus inquisitionis
sit durior poenâ. - Hinc licet solet ha-
bere lund, quando de vita alimenta agis,
sive de naturali, sive de civili -

3
rto Requirit, ut de crimine commissio
constet, hoc est, ut constet de corpore delicti,
ne forte penire volentes, falsum crimen
de se dicant - Et quia nec confessio ex non
crimine facere potest crimen - Hinc non mox
credendum, si se quis dicat aliquem occi-
disse, et forte cadaver in mare projecisse
et incendium causasse, sed inquiren-
dum est de corpore delicti, quia quandoque
aliqui pro tadio vite falsa crimina
de se palenter, volentes penire, et nolentes
se occidere -

4

3tio Requiritur ad torturam, ut de
 aliis probationes, et ut alio modo non possit
 constare de veritate - Hinc si alio modo
 de illo constat, tunc non est opus quaestione
 ex ratione, quia habito fine, gratis
 queris de medijs - ideo quia rei certa
 frustra queritur certificatio

4to Q. An non sit tutius, ut Reus nocens
 probatur: v. g. per Testes: / tñ torquatur
 & Jure Veteri convictus nunquam est
 torquendus iuxta P. ibi Cod. de poen.
 ubi dicitur: Quod alterutrum sufficit
 ut v. Reus confiteatur v. convincatur,
 q. unum horum sufficit ad Sententiam
 probat in exco, quia questio est inventi
 in subsidium deficientis plena proba-
 tionis, hinc habita plena probatione

hic opus quaestione, ne quaestio videatur
esse loco poena, quod esset contra legem
2 i h. l. ubi id fieri debatur - hinc in
in l. 8 et 9. h. l. dicitur: quod ad quaestio-
nem nisi deveniendum, quam si aliter
veritas inveniri nequeat - Et ratio est,
quia si Iudex Rex convicto decerneret
quaestionem, tunc censeretur diffidere
probationibus, et sequeretur, quod illum
debere dimittere, si constanter subiret
torturam, quamvis probatus fuerit Rex -
Aliubi tunc conprehendo, quod adhuc
talis possit torqueri, et si confiteatur,
tunc non potest appellare - Et hanc con-
suetudinem dicit Auctor posse sustineri
saltem in casu, ubi malitiosa esset appellatio

Secus si n̄ sit malitiosa — Venit tñ ē quod
ista consuetudo sit reprobanda ex ratione,
quā appellatio pertinet ad defensionem
defensio ē juris natura, qđ n̄ tñ ipse
Reus potest appellare, sed n̄ alius pro
ipso, n̄ pro invito ex dictis rationibus.
Hinc Aliqui dicunt, quod tali casu tor-
quere Reum sit plane peccaminosum.

Potest tñ ista consuetudo sic explicari,
n̄ licet appellare quasi esset sententia
injusta, licet aut appellare pro gratia.

6 Hic Quæritur: An Reus sustinens tertiam
et constanter negans sit dimittendus?
¶ Videretur quod ita, ex ratione, quia
Reus per hoc censetur purgare suam
innocentiam, atqui qđ — De propositis

Alicubi servatur contrarium, quod
enim possit condemnari, ac si tortus non fuit.
Sed - Ex ratione. Anno quia non debet esse in
potestate Judicis, ut Reum semel no-
centem prolatum per indirectum li-
beret a condigna poena go - ut quia
hoc tenderet in detrimentum Reipublice -
Sed potest Obijci: tali modo ista tortura
nihil operatur, atqui debet operari;
go debet dimitti. Q Nego maj. operatur
enim hoc, quod talis s. si torturam constan-
ter negando suberat: quod adhuc possit
appellare, ubi alias, si confiteretur,
non posset go - Et sic in servatur in Par-
lamento Parisiensi - Et sic in apud
Romanos fuisse servatum refert

Valerius Maximus, 9° — Et in fine
=meri adhuc additur. ratio, quod denique
talis Deus facilius patebitur Sciens, Sibi
in profuturam negationem quam
dam vitam —

7
Hic ponitur etiam requisitum, ut
Sibi quis committi tortura, quod denique
Deus debeat sufficientibus argumentis
premi, ut denique moraliter habeatur
pro quasi convicto — l. i. §. i. h. — Et ratio
Amo, ne quis temere subiciatur tortura,
ne ultra infamiam, aut damnationem
corporis — cito ne contingat damnari
innocentes, quia aliqui malent mori,
quam torqueri — Hinc ad torturam
requiruntur argumenta sufficientia
quia infert damnum irreparabile

Hic dicitur: Quod indicium variè variè 8
describatur. I. uti videri potest quod Fari-
nacum: I. sed haec definitiones, quae ille
refert, imò verbis discrepare videntur
in vero sensu - optimè sic describitur:
quod sit Signum v. ad miniculum de-
monstrationum commissi delicti, v.
alterius rei, de qua queritur -
dividitur autem indicium variè - Imò
quid aliud sit necessarium, ex quo
necessariò sequitur, quod intenditur.
V. si tibi sint venenati, et si coquus
emittit venenum, et si n. doceat, quo
illud dederit. - v. m. unde necessa-
ria sequitur absolutio, v. si quis hac
die aliquem dicatur occidisse. Romo

Quā se probat fuisse Danijis et
ē credibile seu verosimile, quod
crimen probabile, v. g. si duo se pro
cārent ad duellum, et si unus
invenietur occisus et alter si dispa
riat et — Aliud ē si repugnans
sola suspitione v. leri praesumptione
nibitur, v. g. si quis doctate fuisse in
illa domo, ubi furtum ē commissum
v. si ebrius cum foemina blandē
soter — Aliud iterum ē proximum
quod tangit negotium seu delictu
tum — clarius: quod habet proximam
connexionem cum delicto, v. g. si quis
cum altero habuerit rixas, quod
traxerit gladium, quod reportaverit

gladium crucentum - Aliud è remo-
tum: Quod tñi circumstantiis inde-
cens et negotium si concernit - (pariè)
quod si habet necessariam cum delicto
connezionem, v.g. iste è mulieris rixas
ad eses, et sic probabiliter ille hoc
fecit -

Aliud iterum è leve, v.g. è pauper, qd è
melius - Aliud grave, v.g. intrat luxura-
rium scienter, qd è schrophator -
Aliud gravissimum, v.g. aliquis fatetur
se cum aliqua actum habuisse, qd pro-
prie è ejus, nisi forte sit dubium,
an si plures admiserit et - Hic aut
quando de tertio agitur, debet
esse iudicium verosimile, grave et profun-
dum.

vy provocarent. Se, ibant. Secum, unum
e occisus, alter aufugit. Et — Aliqua
do tñ in sufficit remotem, vy iste p
clivis e ad furta, et jam soce fuit
carceratus ob furtum, ob visus e hanc
domum intrare et ex ea fregere, ubi
aliquid e deperditum est. Et hoc
indiciū p: scilicet ad grave p: m
feruntur semiplene probationes et
presumptiones, quæ in hinc loco sem
plene probationis, sive sint plures,
sive una tñ — Exemplum talis p:
dñij ponit in Casu offerto 2. xii
de presumpt: Ubi Casus e de sebo
ne Rege, et de illis duobus mulierib
lis, quarum altera oppressit infantem
Tali iudicio in usus fuit servatus. Magis

5162
Magnus, in casu ubi negiebat, an
pater v. filius aliquem occiderit: ha-
bitis de se sufficientibus indicijs: et
cum uterque negaret, dederat dictus Ca-
rolus mandatum, ut uterque torqueret,
sed quia uterque fuit paratus ad tortu-
ram, sic tulit sententiam, ut uterque
deberet capite plecti, et postea primo
pater fuit confessus se id scisse, et tunc
in referitur illud, si quis intret domum,
ubi alter fuit solus, et si i. exeat cum
gladio cruento, et si alter invenietur,
ibi occisus — Hinc in contra Ulyssem
primo fronte videbatur esse tale Indici-
um ex eo, quod gladium cruentum
de Ajace fratre suo extraxerit a castra
detulerit, de quo pro Ulysses erant
circumstantis, contra in contra Ajacem

Erant circumstantiae ex eo, quod praesens
funibundus fuerit ex eo, quod si illi, sed pro
seu Ulyssi arma defuncti Achillis ge-
nerata oblata fuerint, et quia iste gladius
cruentus fuit ipsius Graecis — Hinc
Lissey fuit propter istas circumstantias
purgatur. Unde apparet, quod hoc plu-
rimum committendum sit iudicis arbitrio
qui debet considerare omnes circum-
stantias, quia ea res off. facti —

Hinc Quoniam: An iudex iudicio sibi na-
turali possit, & debeat habere plenam fi-
dem? Et quod si, sed debet istud iudi-
cium probari, et quidem si per unum
testem, sed saltem per duos, ex ratione,
quia in ore duorum, & trium stet omne
verbum, per unum testem aut si per
probationem, quia unus testis nullus testis

nisi Presidiali Auctoritate resulgeret
p. g. de Testib: Ubi id iurum dicitur —
Hic dicitur quod insuper isti Testes 10
debeant esse habiles. Scilicet 20 annorum,
et omni exceptione maiores — Hinc mi-
nores 20 annis rejiciuntur, ne forte
immature quid de altero dicant,
Item infames quia fama eorum si est in-
tegra — Et hoc procat, nisi essent plu-
res eorum ex ratione quia ex pluribus
imperfectis non potest nasci unum per-
fectum — Debet ergo Testes esse habi-
les ex ratione, quia ubi major est pericu-
lum, ibi cautius est advertendum,
atque ergo —

Hic dicitur: quod nec sufficiat sola 11
habilitas, sed quod insuper isti Testes
non debeant esse contrarii hoc est
quod inter illos debeat esse convenientia

Qui super eodem actu testimonium
deponant, v.g. ego vidi eum ferire, ego
non ego non - Hinc Testes Singulares
sunt audiendi, qui denique super
versis actibus sibi non convenientibus
deponunt: v.g. si unus Testis dicat
scio, quod sub rigoribus, alter dicat
scio, quod habuit gladium, tertius
dicat, ego scio, quod illi fuerit iniu-
rius est - si tamen talia indicia
quamvis sint super diversis ac-
tibus: quia se invicem adiuvant, et
ad eundem finem tendunt, tunc
inde videtur sufficiens presump-
tio generari, et posse iudicem in-
cere torturam, v.g. ego vidi illum
irari, ego vidi ferire, ego extrahere
gladium est.

12
Hic Quaerit: an testimonium unius Tes-
tis de visu delicti perpetrati sufficiat
ad torturam? Ratio dubitandi: quia
dignus, quod unus testis nihil probet
sit, sed quod saltem debeant esse duo,
q^o: Adhuc tri, quod ita est huius
casum dicunt esse exceptionem; quod de-
nique talis testis faciat sufficiens in-
dicium torture, quod quidem in Au-
thor admittit, quod denique talis tes-
tis sufficiat ad infligendam hoc tor-
turam, negat autem esse exceptionem, quia
iste testis si testatur super indicio,
sed super isto delicto - Aliud enim o in-
dicium est aliud ipsum delictum, quia
delictum est opus ipsum perpetratum,
iudicium autem tri est quoddam signum

Quod circa delictum versatur v.g. quod
alter habuerit gladium sanguinolentum
v. fuerit rixatus est. Hinc ad ponendum
indiciū n̄ sufficit unus Testis, sed
duo requiruntur. sicut ad probationem
ut possit indicii tortura est. Et ad
conem dubitandi. Adde, si agatur de
ipse condemnatione (si de medicis
demnandi. N. ubi sequet —

13 Et jam hūc Quæritur examinatur, an
unus Testis de visu criminis perpetrati
sufficiat ad infligendam torturam,
ita, ut n̄ sit opus procedere ad alia
indicia? Et dicit Cujacius, quod n̄ suffi-
ciat hoc argumento, quod probatio
n̄ debeat fieri, hoc, quod n̄ debeat
attendit tale Testimonium, et ratione

Quia n'c plena Veritas, sed t'm malitia,
Veritas am, quæ n'c plena Veritas, censet
esse plena falsitas q'o - Quod probat per
L. Manthuy 20 h.l. Ubi dicitur: quod ques-
tio super ancilla /: v'g adulterante /: ex
unius testimonio habita, si illicite ha-
bita /: ex raone, quia unus testimonio
n'c credendum: /: q'o unus Testis n' suffi-
ciat - probat hoc in per L. q. Si. Cod. de
Testib: Ubi ait Imperator: Unius tes-
timonium nemo Judicem in qua-
cunque causa facile patiatur ad-
mittere, Inferitur iberum q'o unus Tes-
tis n' sufficit - aut hoc t'n dicit,
unum Testem de visu sufficere ad in-
dicendam torturam, saltem si sit om-
ni exceptione major - Et ratio est,

Simò: quia facit semiplenam probatio-
nem - reto: quia tortura est inventa
in subsidium si plena probationis
hinc sufficit semiplena probatio, quae
postea suppletur per torturam pro-
batur in a pari: si iuramentum ne-
cessarium sufficit ad complendam ne-
cessariam semiplenam probationem,
et potest deferri ob semiplenam proba-
tionem, qd et in nostro casu - sed obijci-
tur l. 20 h. l.: ubi dicitur: quod questio de
ancilla ex dicto unius Testis habita
sit illicita, qd et hic d. dist. in casu leg.
si non sint sufficientia indicia, et quidem
per Testem domesticum probata / ubi
hic fuit filius liberti istius Subani

Cujus ancilla de aliquo crimine / v.g.
de adulterio: / accusabatur s. secus N.
Sed Obijit d. l. q. Si cod. de Testibus:
ubi dicitur: quod nemo iudicium in qua=
cunque causa facile unum Testem
pati aut admittere debeat. go. Et mo
disto: si agatur de sententia infli=
genda s. si de tortura N. Et rdo: quod
ibi n. absolute prohibeat: quia dicit,
quod id facile fieri n. debeat. Et sum e
intelligenda d. l. i. Si lit in Num. ymo
State; ubi m. dicitur: quod n. sufficiat
unus Testis scilicet ad ferendam senti=
am; ita vero ad infligendam torturam.
Hic dicit: Quod m. unus Testis de vire seu
de ipso crimine immediate arguens

sufficiat ad indicendam Res torturam
ex ratione: quia talis Testis n. testatur de in-
:dictio, sed de ipso crimine perpetrato. Quia
:cum autem differat a tali testimonio: s. uti
jam ante diximus: s. 30. si tri talis de-
:tio laeso sumatur, tunc mi. Solet venire
nomine indiciorum, sicut et ipsa proba-
:tiones. Et sic debet intelligi hoc dictum
:um, quod dicit, quod unus Testis boni
:dei sufficiat. Et in alijs am. indicijs
s. proprie sumptis: s. n. sufficient, nisi sal-
:tem duo. Et hoc mi. procedit de probis
remotis, quod denique mi. s. et tanto ma-
:gis: s. ibi duo Testes requirantur, uti
vz sunt fama fuga, v. minus procedit
vz ira proclivitas. Et ideo dicit
author, quod jam hic de talibus iudicijs

Velis aliquid subficere —

Et Amō Lucrō de fama: An fama sit suffi-
ciens iudicium ad torturam? v. g. si fama
spargatur, quod Tibiū occiderit Naviū.

Et Amō Author notat, quod fama quan-
doque sit vana et quod ex levi origine
proveniat juxta Senecam, qui dicit in
Versu —

Vix verō favel

Prius merenti melior, et pejor bono

— — — — — Tuae veris addere falsa

Gaudet, et a minimo sua per vestigia crescit —

Inde Author concludit, quod fama per
se nō sufficiat ad torturam, ex ratione?

quā iudicia ex quibus decernenda ē
questio, debent esse clara et evidentiā,

fama autē ē fallax originem suam ex levi
causa, et ex anilibus loquelis plerumque

Ducens q^o - Et hoc in regula. Exigij
tū, ubi sufficeret ad torturam si sit ve
hemens, et si originem suam trahet a
sonis honestis et fidedignis, quia tunc
nō esset vilis. Sed ducens Quot personae
ad hoc esse debeant? & Aliqui dicunt
sufficere duas, quae dicunt se a deo
Sic audivisse - Atque si ambo dicerent
se ab eodem id audivisse, tunc id nō sufficit
res iuxta caput in x de accusat. Ubi di
citur: quod nō sufficiat numerus eoru
qui se id dicunt audivisse, et nō dicunt
a quo - v. si dicunt, tunc citant eoru
dem; quia quandoque potest constare
quod unus totam civitatem regit
et - Atque debent ad hoc considerari

Cause graves et verosimiles, et urgentes
et vehementes — Sed Auctor nec hanc opi-
nio placet, sed ille dicit, quod fama sola
non sufficit ex ratione, quia fama est indi-
cium valde remotum a delicto et fal-

Cap. 9. — Exigit tñ, nisi delictum diffi-
cile sit probationis, et si iste divulga-
tus sit persona vilis et alijs criminibus
conspersa, quod relinquendum est ju-
dicii arbitrio —

Hic I. An fuga citra carcerem ponat¹⁶
sufficiens indicium torture? & Vide-
retur quod ita, quia Novel. 53 Cap. 3.
§ 1 dicit quod exinde si lex oriatur
indicium go — Hoc autem intelligitur,
quando ipsa fuga crimen est; hoc est

Quando contra fugientem: propter
fugam: alia indicia habentur juxta
l. 3. de re milif. et juxta totum Tit.
Codici de deceptor lib. in lib. i. §. si
dicitur si am delictum tui ex
fuga venit probandum, tunc diversa
sunt sententiae — Aliqui enim affirmant
quia reorum est fugere: Et scriptura
dicit: iniquus fugit, nemine persequen-
te — Alii negant: quia fuga potest
ex varijs causis fieri — Alii distin-
guunt, an fuga fiat ante inquisitionem
seu accusationem, an post illam si post
illam, tunc dicunt illam non sufficere
ex ratione, quia censetur metu carceris

et severitate iudicis aufugisse si ante
illam tunc illam dicunt sufficere, Aut
saltem gravius indicium ponere ex
ratione: quia talis censetur fugere, ex
conscientia criminis, praecipue si fu-
gens sit persona vilis, et alia super-
ta iuxta l. 25 ad Rheim Syllan; ubi id
ipsum dicitur - Author tamen dicit, quod
et tunc possit alia causa probabilis
fuge esse, ut favore libertatis - et si audi-
vis, quod iudex velit in se inquirere -
et si ipse fuit minatus, quod illum velit
capere - Et ratio est, quia tales minae essent
bonae accusationis porrectae, atque in go -
Quod probatur argumento legis Miles ii
§ 3 ad l. Julianam de adulterio: ubi

videtur: quod perinde sit: an quis natus
de adulterio accuset v. de illo accusandus
libellum Praefidi porrigat, quod in
casu — Idem est: an jam sit accusatus
an iudex de inquirendo sit minatus

17
— Hinc Author concludit: quod ille
:gis oneretur, qui de manu Satellitum
fugit quam alias, quia censetur prop-
ter molestiam carceris fugisse, proci-
:pue si sit persona honesta — Et huius
in quadrat illud dictum Aleibiadis
Principis Althemiensium, qui dixit:
Stultum est sibi fugaⁿ consulere, si quis
possit — Hinc in solet dici: Melius est
in compitis quam in compedibus
18 Huius dicitur: quod in fuga peritari

Possit, si de cetero alia causa fuerit
absentia, et si postea talis compareat,
et se sistat coram Iudice, quia spon-
tanea comparitio censetur fregisse ple-
nè ^{ex} purgare, et quia cessante causa
cessat effectus, atqui cessat fuga, quod est
inspicio. Et hoc multo magis proce-
dit in illo, qui sibi se queri, et si fu-
git, ~~non~~ latitavit, sed sponte se car-
ceri obtulit ex ratione, quia nemo cre-
datur esse tam fatuus, qui si reussit,
sponte se ipsum fidei sisteret, sed in-
carceretur.

Hic L. cum quis si quis e' carcere fun-
giat, an habeatur pro Reo? L. Aliqui

Videntur: quod ita: n. tui ad infligen-
dam torturam, sed planè ad ordinan-
dam poenam ferendam — Veniunt
quod n. nequidem ad torturam, si-
geris n. effracto, sive effracto carcere
Et ratio est, quia potest alia haberi ratio
fuge, que sit pro reo, et si n. debet
: p. presumptio contra Reum — Causa
am esse potest v. squalor carceris
lestia, vexatio, ignominia et quæ
quisque horret — Quod probat per
l. penult. ubi dicitur: quod in inno-
: centes quandoque contingat inieci
rari, go. et innocentem fugere. Per
obj. tui eadem d. lex penult. dicit
tali, sint puniendi go. & dispo-

peni effractionis criminis. —

Ad finem dicis: Quod aliqui exequant
eum, si quis scilicet de heresi accu-
sus est, fugias, quod talis habeatur pro
Reo et quod fuga sufficiat et a tortu-
ram et ad sententiam, quasi hospite
haberes pro convicto — sed haec executio
non est fundata, hinc veniens est contraria,
et ratione, quia hic a quo potest haberi
alia ratio fugae, scilicet metus carceris,
salgorum testium, servitii tormento-
rum et quoniam periculo se nemo ex-
ponere tenetur — Et ratio addi potest,
quia quo major est poena, eo majores
debent adesse probationes, atque go —

Hic 2. An dictum Socij criminis
 sufficiens indicium torture. Et quamvis
 ratio hujus hic notet Author, quod de
 Jure communi si liceat Reum interrogare
 : re in specie de Correo criminis / de qua
 ulterius latius agatur / quia hoc videtur
 esse suggestivum / ita tri in genere
 uti hic supponitur. Et Quisquam
 : nique tale dictum Rei in genere
 Socio criminis interrogati sufficiens
 ad torturam. 2. Quod verius esse, quod
 nisi illorum duo essent, ex ratione
 quia possent tales Rei nominare alium
 : quem egregium innocentem, spec
 : rantem ut & cum illo evadant & in
 ut habeant socium delictis punitum
 illud:

Solamen miseris socios habuisse delictorum
 Sol objicit: sunt plures, qui de eodem

Testantur, qd' ut debet sufficere. Et
tñ e' eadem qualitas indicij. Secus N.
Et ratio e', quia Reorum numerus n' sup-
plet Testium defectum. Ita' ratio-
nis; quia ex pluribus imperfectis non
nascentur unum perfectum. Hinc
nec adminicula levia hic sufficient,
quia talis Testis in totum repellitur,
et sic n' potest qualificari per admi-
nicula, quia n' entis n' e' qualitas:
et hoc procedit in regula—
Sunt tñ aliqui Cases executi: ubi po-²²
test Reus de Socijs criminis interro-
gari in specie v' in crimine Cases
Majestatis, falsæ Monete, sacrilegij,
assassinatij, et similia; ubi aliqui
dicunt, unum sufficere ad torturam.

Reo ^{dis} infligendam; plures vero testes
sufficere ad sententiam ferendam.
Sed Author hanc sententiam pro utroque
casu rejicit, et bene ex ratione: quia tu
lis testis n. e. omni exceptione major
quia ipse e. infamis go id n. sufficit
Sed Obijciat: tu in talibus criminibus
admittuntur in inhabiles go hoc
sufficit & distat. ob sent. omni excep
tione majores N. secus C. Et hoc in
regula: — Exijciat tu, Nisi propter
talem nominationem adhuc alia
indicia concurrerent, tunc id suffi
ceret, quia tunc jam major origi
sufficio, et tunc saltem posset pro
cedi ad inquisitionem —

22.

Hic refertur aliquorum sententia
qui dicunt, quod si talis Reus talen

Nominationem jurato faciat, quod
ipsi credatur, saltem in consensu alio-
rum indiciorum — At si hoc faciat
in ipsa tortura v. brevi post, quia ven-
iretur tunc verum dicere, alias quod
ipsi non credatur, quis est infamis, et
equum hoc periculosum est dicere, quia
posset talis fieri perjurus, et aliter per
hoc posset prejudicari —
tunc dicitur: quod quamvis talis no. 23
minatio /? sine alijs adminiculis /
de jure non sufficiens ad torturam
indicendam, quod tamen sufficiens ad
inquisitionem, quod cum prius in talem
inquiras ante sententiam, ratio est
quia abscondendum esset, ut quisque
ex solo dicto criminis foret et infamum

Possit condemnari, prociue in materia
capitali, ubi requiruntur testimonia
huc meridiana clariora, quam huius
sibi go - ad torturam tui possunt plures
res testes sufficere, si perdurent usque
ad mortem —

24

Casus: Aliquis vulneratur lethaliter
et moriens dicit, id sibi esse factum esse
a Petro, et L. an ei credatur, et an illi
saltem sufficiat ad torturam? Respondeo
qui dicunt: quod tali assertio sufficit
ad indicendam Res torturam, et
ratione, quia constitutum in articulo
mortis, si censetur mentiri, ex regula
la: nemo presumitur tunc esse innocens
: mor sui solutis eternae s. s. s. s.
ad h. Jul. regit. ubi id ipsum dicitur
Alij hoc saltem limitant ad casum

ad eorum: si insuper talis iuravit, sal. 163
item in casu, ubi in indicia deficient —
Item quod in iste iurans alioj debuerit
esse bonus fames — Verius tñ e' indistincta,
quod n' sufficiat; ex ratione, quia talis
testatur in propria causa; nullus am
potest testari in propria causa qd. Id
Obijciat: Ille e' proximus morti qd. illi e'
credendum. Et in causa aliena. ^{Transseat} In
causa propria N. — Dixi Transseat;
quia nec morienti e' plene credendum
iuxta l. 3. ad Confess. Sijllan: ubi
id ipsum dicit: v.g. quod Petrus Pau-
lum occidit — Et ratio addi potest,
quia quamvis nemo presumatur im-
memor sue salutis, n' omnes tñ sunt
Joannes Baptista —
Ita dicit: quod Confessio defuncti 25e

Naquidem in causa civili probet
vg: si Testator in testamento dicat
Titium sibi debere 100, ex iisdem re
tionibus - huius: Nisi forte simul
alia iudicia concurrerent, per qu
assertio dicentis roboretur vg unu
tus, tum saltem posset procedi ad in
quisitionem, quod in in criminalibus
procedit —

26. Casus: Aliquis hereditur testator
et moriens dicit, id sibi esse factum
a Titio / quem forte alij in suspici
one habent: / et dicitur an id possit
pro, et scilicet quod ita, ex ratione
quia leges sunt promissiores ad liberan
dum quam ad obligandum - huius
Nisi forte iste Titius aliunde probetur
esse reus, quia privata remissio non
est

Tendere in prejudicium publici, et
quia per privatam remissionem de-
licta non delentur —

Hic I. An dictum mandatarij gra-
ves mandantes, et v.g. si quis aliquem
occidet, et si dicat, id sibi mandatum
esse a tertio, et quod quidem ad in-
quisitionem sufficit, si vero ad indi-
cendam torturam ex ratione, quia
tunc occisor jam est infamis, proinde
credendum — sed Obijciunt: tunc tale man-
datum habetur pro delicto occulto,
et est difficilius probationis, proinde deberet
credi mandatario, et Negant eam,
quia mandatarij tunc est infamis, cui
non habetur plena fides — Exigitur
v.g. forte alia circumstantia concur-
rans, ex quibus iudex semiplene

Saltem posset instrui, quia tunc
absque hoc, Recluso hoc dicto talia in-
dicia per se sufficerent. In regula
autem hoc non procedit: ex ratione, quia
facile posset quicunque vilius personae
honestissimum quemque, aut inno-
centem in ruinam pertrahere,
quod esset absurdum — et sic in lege
Clarum et alij —

248

Hic §. Quid dicendum sit de confes-
sione Reus: ut si quis dicat alteri
occidisse, an sit sufficiens causa ter-
minandi, aut ferendi sententiam?
Sufficit, quod accessit corpus delicti.
Sed si licet de Reo §. disto: si est con-
fessio judicialis, tunc sufficit ad fe-
rendam sententiam juxta l. i. et
de confessis. ubi dicitur, quod

Sufficiat in consilientem nulla sint a-
lie partes Judicis, quam ut Reum con-
demnet, &c. - Et hanc aliqui attribu-
unt confessioni ^{extrajudiciali}, sed tali, quæ
fit in presentia testium, id est coram
accusatore, modo accusetur et adsint
saltem duo Testes, quia talis confessio
censetur plenam fidem facere. Ar-
gumento legis certum § 3 de confes-
sib. dicitur: quod nemo presumat
coram perito alicujus rei v. loci
v. de alia regione, ita audacter lo-
qui, sicut coram imperito, &c. in
tali non censetur ita inconsiderate
coram testibus loqui, sicut absque
illis -

Hic dicitur quod confessio extrajudici-
alis

Parte presente facta et acceptata
1: n. per Procuratorem acceptatur.
Sufficiat quidem ad condemnationem
sed tñ in causa civili, n. verò in cau-
sa criminali. Et ratio e. Amò quia
agitur de causa gravissima, qd con-
tingit e. providendum (quod etio de
elect. in b. ubi d. ipsum dicitur
ratio quia n. procedit argumentum
a civilibus ad criminalia, atq. uig.
tñ veniunt quod n. sufficiat ad con-
demnationem, sed tñ ad torturam
sive fiat parte presente sive
sive n. acceptetur, sive n. ex ratione
quia sola acceptatio & presentia
partis n. facit plenam probationem
qd n. potest ferri sententia. — Quod

am ad torturam sufficiens. Hoc dari
potest, quia nemo presumitur temere
contra se consilieri, modo tri saltem
duo Testes astringant, alias posset neg-
are se id confessum fuisse

30

Hic refertur sententia istorum, qui
dicunt, quod si talis sententia con-
fessio iterum revocatur, quod sufficit
ad impediendam torturam, sed hoc
est falsum, ex ratione: imo quia alias
nunquam confitenti obesset propria
confessio - rati quia ideo desortetur
tortura, quod Reus confessionem ne-
get: si enim in illa perduraret, tunc
esset quæ tortura, sed posset recte
procedi ad sententiam, hinc non obstante
revocatione Reus posset torqueri,
Nisi forte doceret errorem

31

Hic dicitur, quod ut Confessio extra
judicialis sufficiat ad torturam: ^{quia}
inquam debeat esse verosimilis. Hinc
si non esset verosimilis, tunc non produ-
ceret hunc effectum, ut si pignus
diceret se occidisse infantem, pignus
debet in esse seria, et non soluta, hinc
ego si curatur, ut ego volui, ut scilicet
moratur ob. Debet in esse specialis
hinc generalis non sufficit, ut occidi, quia
non scitur, an legem, et quid. Debet in
esse fori externi et non interni.

32

Hinc confessio sacramentalis non suffi-
cit ad torturam, quamvis forte de-
gret ipsa confessarius ex ratione, ^{pro}
quia talis ^{Sacerdos} sacramentalis non sufficit
ad torturam, quamvis forte hoc non
censetur audivisse vel homo, sed al-

Deus, et ideo in nihil censetur siue, ut
homo, et ideo ei non creditur ratio quia
per hoc violaretur sigillum sacramenti,
et redderetur sacramentum suspectum,
et homines a confitendo avertentur.
tunc detectis talis confessionis non curas
Notanter, quod ^{scilicet} crimina preterita, cri-
men futurum an talis sacerdos debet
impedire eo modo, quo potest, salvo tunc
sigillo confessionis —
ulteriori. Et huius sentiendum sit de in-
imicitia? ut aliquis occidit et nescit
a quo, habuit amicum inimicum ob id an
illic presumat inimicus fuisse? et an
ideo possit torqueri? Et distinguunt
aliqui sic: si inimicitia oritur
ex gravi causa, tunc ita si ex levi, tunc
non, nisi forte preter hoc alia indicia

Concurrerent — Verius tñ² quod nulla
inimicitia ^{sufficiant} ~~concurrerent~~, si alia admi-
-nicula deficiant, qui possent minari
sine executione — Hinc solus dies: Vult
plurimum mugiens minimum latere
edit —

33
✓

Hic ponitur alia distinctio circa minas
precedentes, an denique minans sit
potens et talis, qui minas solites e' ex-
et mala fama & n. — sic talis tenet
:ficiat ad indicendam torturam, modo
tn ei specialiter minatus fuerit mor-
:tem, sive expresse, v' occidam te sive
tarite, v' faciam, ne tali doleant de-
:tor & Bringt mir & nicht lang brodt
furfern — Generales am' mind n. sive
:ficiant, v' sciam te invenire — solus
minis go sufficiunt ad torturam, et

Hor procedit, nisi alia indicia deficiant,
modò sequatur mors — si aut n̄ sit talis,
tunc n̄ sufficient ex ratione, quia verba
quandoque per iracundiam effusient,
et per lubricum linguas et sine intenti-
one ea expediendi. Hinc in l. 7 § 3

ad l. Jul. Maj. dicit: quod lubricum ling-
ue n̄ facile sit trahendum ad iudici-
o —

Hic dicit: Quod iudex propter dicta requi- 34
site in̄ debeat considerare minantis
qualitatem — Item an in̄ forte alios
inimicos offensos habuerit, qui forte et
ideo fecerunt, ut aliter solus in suspici-
one habeas, quia experientia constare
dicit Boëtius; quod quandoque propter
vanas minas puniti fuerint inno-
centes — Item in̄ debet iudex videre, an

Mine s. M pro anima Legas mine. Item
prolate ab iracundo v. a. Sedato. Item
an mine fuerint absolute v. conditio-
nate - Item an delictum fuerit seu-
tum in continenti, an paulo post, an
tardè et alias circumstantias etc.

35^a Quod si appareat accusati mendacium
Caput e: aliquis occiditur in aliqua do-
mo, Morius interrogatur an illa do-
mo fuerit, ille dicit, quod n. se mentis
et I. An id sufficit ad torturam?
I. aliqui dicunt, quod n. ita ex ratione
quia censetur celandi criminis causa
mentitus fuisse et negasse - Verius
am e, quod id n. sufficit, sed potius
id e. relinquendum iudicij arbitrio,
qui debet considerare omnes circum-
stantias - Quod am mendacium

Per se non sufficiens, ratio dari potest, quia
potest ex alia causa negasse, ut ne mole-
stetur, ne habeatur in suspitione, ne te-
neatur agere Teglem —

Hic L. An trepidatio corporis utitur. 36

etiam animi sufficiens ad torturam? Et
quod non ex ratione: quia multi innoxij pre-
terea honestius nolunt trepidare,
et quidem ex varijs causis, ut propter
confusionem, propter ignominiam,
propter periculi magnitudinem
et cordis pusillanimitatem, ut quan-
doque in loquendo variant, pallescant,
vultum mutant et quod hoc non sufficit —
Exijus Nisi forte prater hoc alia admi-
nacula concurrerent, quod relinquatur
quisvis arbitrio —

Hic Quamvis: si sanguis ex corpore occisi ad

Ad citius ad Stantiam promptius
fluere incipiat, an hoc ponat Sufficient
indiciu Torturae? s. Quia Sanguis
quandoque tardius de occisi cadaver
soleat fluere de hoc Auctor dicit, non
dubitandum, quia id experientia con
stat scribit Boëtius - Item Livinus
Semnius et praecipue ad instantiam oc
cisoris; quos quandoque contigisse na
rat post aliquot horas sanguine nat
dum concreto, quandoque post aliquot
dies - Hinc et Boëtius scribit, quod
quidam infans a matre occisus, post
8 dies, dum tunc mater conspiceret
sanguinem e naribus ediderit - Et
ulterius idem Boëtius dicit, quod
aliquis occisus post duos menses
exhumatus ad transitum homicidii

Sui sanguinem ediderit —

38°

Hinc de possibilitate u eventus rei n^o esse
dubitandum, dicit Auctor, sed tunc in-
quiritur de causa huius perfluxus?
¶ Aliqui dicunt: s. scilicet Brinsford: quod
il proveniat ex antipathia et vestigijs
hostilibus remanentibus ubi, occisi in oc-
cisorum, quod causat qualitas latens,
et arcana impressa Corpori occisi tempore
cadis, qua cum cadavere permanet,
qua postea facit resolveri sanguinem ad
stantiam occisoris — sed Auctor is-
tam rationem rejicit, et bene, quia in
quandoque alij Monstruosi antipathie
effectus producentur, uti fit in tym-
panu ex pelle ovino, quod raucam
vocem edat, si pellis huius sit praesens —
— quia hoc in aliquando fit per

Sympatricam, uti mi Submersis evenisse
narratur — Alij id ascribunt miracu-
lo divino et vindictae divinae, rationem
dant, quia si consetur esse naturale
post multas horas v dies sanguinem re-
solvī et fluere, sed nec haec opinio tutū
ē, quia nō ē facile recurrendum ad mi-
racula, quae deus ad placitum hominū
nō facit — Hinc Auctor dūcī nēcessariū
sufficiens indicium torturae — Amī enim
causa hujus sibi incerta — rōto quia
tortura continet gravissimam nocem
entem — Itio quia in dubio prop-
ter talē dimittere Reum quam innocen-
tem et justum — Excipit Nisi alio-
simul indicia concurrant, quae judi-
cem sufficienter informant, quoniam
indicionem variā refert Menoch.

ut si simul scietur fuisse gravis inimi-
cus —

39
Hic agitur de talibus indicijs, quos des-
sumobantur ex probatione vulgari v
ex attractu aquae frigidae, vel fervidae v ex
duello v ex attractu ferri candentis et simi-
libus, v ex victoria reportata, et lucris
an tales ponant sufficiens indicium
torturae? Et dicit Author: quod quidem
taliam nonnullis usibentur et habeant
pro vero signo — Ipse Author tri hanc pro-
bationem rejicit, et bene — 1mo quia est
superstitione plena juxta quod decretal.
de purgac. Vulg. ubi id ipsum reprobat —
2to quia hoc nihil certitudinis conti-
net — 3to quia per hoc tentatur deus —
4to quia nulla hujus rei potest reddi
ratio naturalis v quod Saga nate!

Innocens am' mergatur, qd' — *Atversarij*
quidem conantur obtrudere rationem,
quod denique demon sagis assistat et lev-
et, sed hoc est fallax, quia posset demon
sagam mergere et innocentem levare.
Alij dicunt, quod hoc fiat propter enti-
spatiam quam deus aquis iniecit, et
hoc ideo, quia aqua est instrumentum sa-
lutis, et sic quod ipsa aqua censetur
disse sagas, quos salutem suam non cu-
rant, sed deserunt et de illa desperant
et quod illas ideo non recipiat. Sed hoc
dici non potest — imo quia pro hoc non est
tutus — ratio quia per hoc tentatur deus
3tio quia hoc est periculosum, et 4to
quia omnis peccator deberet levare. *Non*
hoc non est verum, sed superstitiosum, et

videtur tui esse popolare inventum, et per
insidiam fabricatum, de quo plura ha-
bet Binsfeldt, et Martinus delrio. In
adhuc alia plura talia inutilia et super-
stitiona indicia referunt v. g. ferream an-
tiduam —

Hic dicitur, quod totum indicium propin-
quum et verosimile sufficiat ad torturam,
modo satis probetur — Unum autem remotum
non sufficit, nisi forte plura eorum con-
currant sicut jam supra diximus. Et
serius dicit Auctor, quod circa indi-
cia remota certa regula dari non possit,
et ideo hoc relinquere iudicis arbitrio —
non debet autem iudex talis suam privatam
opinionem sequi, nec huius nec in alijs,
sed quibati consonam publicam et le-
galem, quia quamvis quandoque

Judiciis permittatur arbitrio possit
judicare, hoc tñ debet fieri juxta mentem
legis, et juxta sanum intellectum po-

41

Hic ponit dñm requisitum torturae,
ut inde ferat sententiam interduci
:am tortura, et hoc ideo, ut deus possit
:pellare, si se putat esse gravatum juxta

l. 2. cod. quor. appell. n. reips. ubi dñs
dicitur - Quod am talis possit appellare,
ratio est, quia tortura infert damnum in
:reparabile vñ in vita in fama, in ser-
:tute et hinc illi copia sententiae est de-
:da, ut illam possit refutare, et se
purgare - Et ratio est, quia hoc pertinet

ad defensionem quia nomini est de neque
Hic dicitur: Quod ultimo a Valerem
:tore indicenda requiritur ut person

42

Torquenda n̄ s̄t munita aliquo privi-
legio v̄ aliqua qualitate, ita ut torqueri
n̄ possit, quia quomvis in regula possint
torqueri et liber et servus, et mas et fo-
mina, et laicus et clericus. Suggesto tra-
ditus brachio seculari - sunt tñ aliqui
abinde excepti. Simo frugubores lioh
ubi dicitur: quod minor iñ annis n̄ sit
torquendus, quia etas exuefactionem
meret. Hoc aut̄ intelligitur de causa
aliena, quod denique in causa aliena
n̄ possint torqueri. In causa propria
potest moderatē torqueri, si uberi-
minis gravitas postulet. Et rās ē quia
potest supplicio affici, si id criminis
gravitas postulet, qđ et torqueri, sicut
in Tit de poenis sequetur. Hoc aut̄

Intelligitur, si in quibus talis e' doti equa
Secus e' si n' sit doti equa, ex ratione quia
tunc n' potest dici esse in uisio, ubi
am' n' e' uisio, ibi nec debet esse poena
juxta l. i. § 33 ad Consult. Sijthan. ubi
id ipsum dicitur —

43

Hic dicitur: Quod m' excipiantur milites
qui m' n' possunt tormentis subiaci et
hoc vi privilegij l. 8. Cod. h. l. ubi dicitur
dicitur — Item Nobiles et eorum liberi
l. ii Cod. h. l. ex eadem ratione — Et ha
m' tribuitur decessionibus. Item docto
ribus, de quibus si simul sint advo
cati, n' e' dubium et hoc propter illorum
dignitatem — Imo hoc m' a neperet
doctores extenditur hoc e' ad tales qui
nondum patrocinantur, quia et ha
sua e' dignitas, et ha de fure — attenditur

De Confessione §. ut Auctor subiungit.
in talis torquentur, ita ut nec Baronibus
pareatur saltem in atrocissimis, quia
reatus talis omnem dignitatem excludit
l. i. Cod. ubi senat. Conven. ubi ut ipsum
dicitur: uti v. g. e crimen Lese Majest. quod
facit nullam dignitatem attendi p. ex =
ita l. 4. Cod. ad l. Jul. Majest. ubi id ip-
sum dicitur, quod e speciale —
huius dicitur: Quod si mulier pregnant n. 44
possit torqueri ab tempore praenationis,
nisi forte partui noceatur l. 3. de ven.
ubi id ipsum dicitur — Imo nec de conse-
tutione nec post partum intra 40 dies
potest torqueri, quia propter debilita-
tionem n. censetur esse. Sufficiens Lese-
rendis tormentis —

45 Hic dicitur: Quod miseres / Jure communi
nisi sint torquendi, quamvis essent servi, et
ratione, quia propter decrevitam elationem
nisi censentur esse sufficientes torture
serenda — Hoc autem intelligitur si agatur
de causa aliena — In propria causa enim
possent torqueri, saltem de consuetudine
ne, de Jure enim quidam volunt contrarium,
quia possunt puniri, et ex tor-
queri — Nihilominus tamen mitius cum
talibus esset procedendum, ne forte in
manu carnificis ^{mo} periantur —

46 Hic dicitur: quod in aliena causa de Jure
nemo liber possit torqueri favore liber-
tatis — Excepta tamen causa Regis Majestatis
ubi omnis potest torqueri et Rex, et Al-
tator et testis et hoc propter gravitatem
tam hujus criminis

47 Hic dicitur: quod servus non creditur

Non credatur, nisi tortis, sed producantur l. 64
in Testem l. i § sed. et passim h. l. - sed
tū in causa aliena, n̄ verò in causa suo do-
mini; N̄ si contra illum testentur, nec
contra ejus liberos, v. parentes & Tutores,
quavis forte Dominus eos torture of-
ferret - Et ratio erat, Amò quia fuit olim
regula: Quos servi, tot hostes, et sic illis
n̄ credebatur contra dominum, quia hoc
domino fuisset periculosum - et tō quia
ipsa morte tristius esse cerneretur, salu-
tem dominorum, arbitrio servorum
committi - Et hoc in procedit in ser-
vo communi, hoc est, quod in servus com-
munis in caput unius ex condominis
possit torqueri ex eadem ratione l. i §
Cod. h. l. - sed obiciat servus municipem
potest torqueri contra singulos municipi-
um

gō in servus communis potest torqueri
in caput unius ^{eorum} domini & dissipare
quia condominorum quisque & domini
hujus servi, n. verō quisque municipi
Servus gō n. potest torqueri in eorum
domini — Hoc autē intelligitur, si e
verus servus, & saltem boni fide pro ser
vo possessus, quia n. talis habetur
pro servo, modo tñ verō et valido tit
ulo possideatur, alijs posses torqueri
ex raone, quia sine Titulo n. potest ha
beri pro servo, quia deficit bona fides
Hic finem dicit: quod servus heredita
rius, jacente hereditate possit torqueri
in caput heredis ex raone, quia ante
aditionem nondum habet dominum
et sic n. potest dici, torqueri in caput

domini — Ad huc in Authore ly Non e
transpositum, quia apponitur dominis, debet
an apponi municipibus — 48
hic dicitur: quod nec venditus servus in
Caput domini vendentis possit torqueri.
l. ii. et l. i. § fir. et l. i. § b. h. l. et hoc
ob memoriam prioris domini. Sed
contra hoc obijciunt d. l. i. § i. h. l. tibi
dicitur, quod servus possit torqueri in
caput dammati domini, qui eius esse
desijt, go si servus venditus potest
torqueri in caput domini vendentis,
quia si eius esse desijt. — Ad hoc aliqui
respondent, quod ista lex tollat decisionem
Legis prioris, et quod videatur esse
mendus, quod denique videatur esse ad
idendum ly Non — si eam quas cor-
rectione ista, quia utraque decisio

Est iusta, quia iste casus e' excusatus, et
ratio e', quia talis dominus damnatus
et aggraviatus, si e' dignus, ut memo-
ria domini habeatur, et hoc ob suum
facinus —

49 Diximus: quid servus in equo domini
si possit torqueri et hoc in regula
sunt tri casus abinde excusati, ubi po-
test torqueri in equo domini — ^{simi}
Si dominus recusetur ratione fraudati
Reipub. debiti, et ratione tributi ^{si} ~~si~~
in quo Reipub. non esse dicuntur:
hoc e': quod per talia Reipubl. enervatur
et inquit talis servus talem dominum
teneatur deferre, si vides, quod male
versetur, alias de salute sua penicula-
tur, hoc e', quod possit una cum domini

arbitrariè puniri - Excipit rdo crimen
leso Majestati ubi n̄ tñ potest, se n̄ debet
servus dominum accusare, alij habetur
pro complice et n̄ de salute sua peri-
cilitatur p̄sta l. i. cod. h. tñ ubi d̄ffertur
dici - Excipit 3tio adulterium,
ubi n̄ servus dominus adulter potest
torqueri in eam dominus adulter
quod statutum ē per l. jul. l. 3. et
l. 32. cod. a l. jul. de adult. ubi d̄ffertur
dici et hoc ob turpitudinem rei;
et ne tales servi timeant verum di-
cere, ex eo quod in potestatem domina
revident, sic publicanter id ē redi-
guntur in fidei, ut liberi possint
testimonium dicere - Et si forte tali-
bus servis data ē libertas si forte in
casu

Facti divorij: tunc suspendij liberij
usque ad 60 dies, et hoc ideo, ne servi sub
ducantur tormentis - Et hoc procedit,
nisi mulier jam esset mortua, quia sal-
tem adhuc de dolo agitur - Ubi
dicitur: Quod si Mulier marito
erit insidias, v. ille illi, quod abinire
servi possint torqueri juxta l. fin. §. ad
l. Cornel. de Siccariis: ubi id ipsum
dicitur - Ad finem dicitur: quod in ser-
vus contra dominum audiat, si au-
deserat propter actionem seu flagellum
tam annonam - Item in casu adulte-
rata moneta et hoc favore publici

56 Diximus: quod servus in regula non possit
torqueri in (quod domini v. tutor
domini, hoc autem intelligitur si agatur

Criminaliter, servus ipso agatur civiliter
et in causa pecuniaria, v. g. si agatur
contra Tutorem sui domini, actione
tutela, ibi enim servus audietur, saltem
in quibusdam, uti sequitur, quod est spe-
ciale favore pupilli - audietur in
contra matrem sui domini v. g. pu-
pilli ex eadem ratione l. 2. Cod. de h. t. i. s.
ulterior dicitur: quod in servi hereditarij
audiuntur quando agitur questio ge-
neris: id est, an iste in cuius hereditate
est servus, sit legitimè natus nec ne.
Item si agatur questio status, v. g.
an sit liber & servus - Item si agatur
questio ingenuitatis, v. g. an sit in-
genuus & libertus - Item si agatur
questio patris suppositi etc.

Item si agatur quaestio saluti testam-
enti et quidem talis servus debet
torqueri, quia servo non creditur, nisi
torso, sed hunc actor debet jurare,
quod id bona fide postulet et quod
credat, quod optimè per servos pro-
sit de veritate constare l. fin. Cod.

h. tit.

5^a Hic Q. An in contra dominum in
causis civilibus servus possit tor-
queri? R. Videbatur, quod non iuxta
l. 1. Cod. h. tit. ubi dicitur quod nec
in inopia probationum tales servi
sunt in civilibus: contra deos sicut
interrogandi — Venit tamen quod
ita iuxta l. deus g. h. 1. ubi ex-
presse dicitur: quod si a liberis non possit
haberi veritas, quod in in causa

Peuniarie contra dominos servi
possint torqueri — probat hoc m' per
l. 7 de Testibz, et per l. 12 Cod. h. l.
ubi m' id ipsum dicitur —

hic debet addi l. in scilicet in
causa pecuniaria

Item ad To inopia: debet addi l. in
scilicet in inopia.

52

Sed Obiecit l. i Cod. h. l. ubi dicitur
contrarium, quod denique ex inopia
probationis in civilibus servi con-
tra dominos n' sint torquendi, qd
male diximus quod ita — scilicet
ad hoc Qd et, quod Textus sit men-
dosus, quod denique debeat omitti
l. non, quod denique debeat legi,
quod in causis civilibus ex inopia

Probationum servi contra Dominos
possunt torqueri s: Nisi forte alie pro-
bationes supplerent et quod leges
beate legi affirmative, hoc probat ea
particula vero, que e' adversaria ca-
tui prior s: in verbis: in pecuniis
vero causis: atque in criminibus
regulariter si potest torqueri, go in ci-
vilibus possunt et - Et rationem ratio-
dat, quia tali casu servus quidem
interrogatur contra Dominum, non
vero in caput Domini, quia si agitur
de capite, sed tñ de bonis, et sic ha-
si videbatur in tali causa servum con-
tra Dominum audiri, que sententia
in e' probabilior - Sed Obijit L. 6. C.
h. ubi generaliter dicitur, quod
nec in causa civili servus contra Do-
minum

Possit torqueri, qd male diximus, quod
ita d. disto si suspectant alie excep-
tiones C. Tenuis N. —

53

Hic repetitur, quod solo Servi: in causa
aliena possint torqueri, non vero liberi;
et hoc in regula - Excipiuntur tri casus, ubi
in liberi possunt torqueri, si concurrat
aliqua specialis ratio v. g. crimen lese Ma-
jestatis - Hic in ad huc ponitur casus
exceptus, ubi in liberi possunt torqueri,
~~si concurrat aliqua specialis ratio quando~~
de facto inveniuntur et vacillant:
hoc e, quando vacillant de dando testim-
onio, quia redduntur suspecti l. 8
§ 3 h. l. — ulterius dicitur, quod sta-
tu liber in casu adulterij possit tor-
queri in casu heredis l. 8 in fine h. l.
quia spes libertatis n. fuit desinere

Eum esse servum, libertus aut in ca
: put Patroni torqueri non potest d. l. i
§ 9. h. lib — ultenius dicitur, quod nec
is s. M. loco necis legatur nec is: si in ca
: put alienus possit torqueri, qui in al
um testimonium dicere ^{nequit} non potest, hoc
est quod si forte unus trium fratrum
occideretur, et si forte spargeretur
per 3tium fratrem esse occisus, et si
forte alter frater vellet contra occiden
tem adducere suum servum pro teste
contra fratrem, tunc non audietur iste
servus, ex ratione, quia frater contra
fratrem non audietur nisi in casu 3tij fra
: tris go nec servus eius debet audiri
ultimo concluditur, quod nec in ca
: sa propria frater contra fratrem audietur

Si instituat aliquod crimen capitale
v.g. quod illi voluerit dare venenum
l. 13 Cod. qui accus. n. poss. ubi d. ipsum
dicitur, et ratio additur, quia hoc patet
sanguinis conjunctio —

Hic 2. An Super socio criminis quis pos- 54
sit torqueri? hoc est, ut falcater socios
criminis? Et primo hoc Numero refert
Sententia Cujacii, qui distinguit inter
socium convictum et confessum, si est
convictus de suo crimine, tunc dicit
illum posse torqueri, seu si n. e. con-
victus, et si illud sponte confiteretur
Et jam hic examinatur ista opinio 55
Cujacii, et Amos 2. de confesso, an ille sit
torquendus, et Idem quod n. et quidem
nec Jure civili, nec Jure canonico —
Quod Jure canonico n. sit torquendus
aut interrogandus, hoc probat per Cuius n.

de confesso: ubi dicitur: quod de se
confessus super aliorum conscientia
nisi sit interrogandus, ergo est Textus ex-
pressus — probas in ex casu an nemi-
s de c. 10. l. 3: ubi in dicitur: quod nemi-
de se confesso super aliorum crimine
credi oporteat, ex subiecta ratione, quia
res sit periculosa, ergo quod in iure
si sit torquendus, hoc probas per
l. accusationis finis, sed de accusa-
ubi dicitur: quod ex verberis fieris
aut horitate de se confessi, nequidem
de aliorum conscientia nisi inter-
rogandi, ergo in est Textus expressus.
rationem in adit Menochius, quia
talis: quid de se confitetur sit infamis
infamia autem si facit plenam satisfactionem

Et preterea ad huc pro hoc in d. l. seq
ponit alia ratio quod denique hoc fit
ideo, quia posset nominare inaccen-
tem inimicum, ut sciret huius, & in-
nacentem amicum, et magnam virum,
ut per illum evadat, ab eo quo jam
timemus - Alij mihi dant hanc rationem,
quod alterius secreta pandere, dete-
gere sit contra preceptum Decalogi,
hoc est: quod servanda sit alterius
fama, et quod crimini ejus. Saltem
occulta, si sint detegenda, go nec
fieri: Et hoc dicunt procedere in
tali crimine, quod si potest sine
socijs committi, et quod si potest
aliter probari, quam per socium,
quia semper fama alterius est ser-
vanda

Et tunc excipiunt casum si Socium
notet infamia: hoc est si jam alter
sed divulgatus, et crimen notorium, et
rationem dant, quia tunc iudicis su-
per eo iusta est inquisitio, et sic iusta
est responsio et propositio et dicenda
veritas, et sic dicunt cessare prolegi-
tum decalogi —

56. Hic jam Q. An convictus, super socio
criminis possit interrogari aut tor-
queri et fugacius dicit: quod ita per-
obstante, quod confessus si possit inter-
rogari — Disparitatem dant, quia confes-
sus habetur pro damnato, et si fugax
possit alios falso deferre et aliorum
salutem in dubium deducere de his
desperans, seuis dicit esse in convicto
et ratione, quia cum seipsum non

Prodidit, n' presumitur n' prodit-
tus alios et ideo debet torqueri —
Hinc n' s' idem suavius: subrengit,
quod nequidem sponte alios prodenti,
s' facile danda fides ei, qui de se
sponte est confessus — Aulhor am
hanc distinctionem rejicit et utroque
casu dicit Socium n' posse interrogari,
ex ratione: Amo: quia hoc e' contra leg.
l. l. h. l. in qua generaliter dicitur:
quod Socius super Socijs n' s' inter-
rogandus — 2do quia eadem ratio-
nes pro utroque casu militant, qd
n' utrobique eadem debet obtinere
decisio —

Socius qd super Socio in regula n' e' in-
terrogandus sunt tñ aliqui casus
inde excepti, ubi potest interrogari

57

1mo in crimine laesa Majest^{te} et hoc
1mo propter ejus enormitatem, et qui
hic mⁱ conscius sⁱ si crimen n^{on} prodit
habetur pro complice, et potest puniri
Item in crimine haereseos ex ratione,
quia hoc crimen mⁱ est valde grave et
dicitur esse pestiferum et cadens de
publ. Hinc interest Reipubl^{ic} eam a
talibus hominibus purgari. Exijit
2do crimen latrocinij. Item crimen
falsae monetae ex iisdem rationibus et
Item crimen maleficij seu magiae quod
omnibus alijs censetur esse atrocius
et his qui huic crimini sunt addicti
dicuntur hostes publicae salutis et
quo plura videri possunt quod delictis
lib. 6. Sect. 3. Num 3. ubi insuper ad
: dicitur

Quod Iudex si tunc possit, sed imo teneatur
de socijs hujus criminis interrogare
alijs quod peccet contra justitiam,
quia si impletis damna, quae et ipsi
Reipub. et privati inde sequi possunt
et ulterius subjungit, quod hic Reus
in conscientia teneatur alios deferre,
quos novit: nisi forte se correxerint,
aut destitissent: et - Cauti tunc pro-
cedendum, et si facile de alijs danda
est confidenti fides ex ratione, quia demon-
strando quae in eorum personas effigu-
ral, ut magis induerant, putantes
se tam egregios compares habere
hic dicit: quod si exigantur crimina 58
futura: si sive tendant ad damnum pri-
vatum, sive ad temporale: quae in

Interrogatus tenetur delere, ex ratione,
Imò quia quisque tenetur damnum
proximi precavere et avertere go - pro
batur in ex Apostolo ad Rom. Imò dicitur
: tunc: digni sunt /: Non ^{si quis} ~~legi~~ ^{legi}
morte, n' tui qui faciunt verum et qui
consentiant facientibus ^{de obitu}
praeceptum primum Decalogi: ubi dicitur
n' loqueris contra proximum tuum
falsum testimonium, go id n' licet
N. suppositum, quod hoc sit falsum
testimonium, et sic hoc praeceptum
cedit huius dispositioni imò nec per
tinet ad illam - ^{ut dicitur} ~~ut dicitur~~
An in furtum excipias? quod n' quia
pro hoc n' e' Textus /: quoniam ^{Bartholomaeus}
: licet velit contrarium. / ^{excipias} ~~excipias~~
furtum, quia omnia enim in a se
excipiuntur

Hic dicitur: quod in illis casibus, ubi Ju- 59
dex habet potestatem de sociis interro-
gandi, quod si debeat reum interrogare
nominalim s. quia ista interrogatio est
suggestiva: sed generaliter quod crimen
commiserit? praecipue si v. g. furtum
hab. cum effractione - Quantum ad
fidei ei Judex adhibere debeat, hoc
iam superius dictum est -

thi 2. An ille qui de se jam convenit 60
crimen confessus est, adhuc possit in-
terrogari de pleribus alijs? & dictum
pro alio crimine nulla sint indicia?
et si alia Reus non erat honesta per-
sona? tunc non ex ratione: quia si est
de alio non infamatus non debet Reus
interrogari, sed in de se s. super alijs
criminibus, super quibus non est infamatus.

si e' interrogandus - Sed Obi. Qui semel
malus, semper presumis malus, & po-
test interrogari de alijs & disto in co-
dem genere malitias (. in alijs N.)
De consuetudine in servatur contrarium,
Sed Navarrus hanc consuetudinem re-
bat, et dicit Judicem graviter peccare
qui de talibus tali modo inquirat -
Anno quia pro hoc si e' Textus - De qui
si e' causa de alijs eum interrogandi
et in ijs Reus se manifestare nite-
retur - Hinc dicit hoc potius esse
tyranni quam iudicis et hanc con-
suetudinem dicit potius esse vocan-
dam corruptionem, quia tenet iudicem
directi mortem alterius quesitum
sine omni causa et necessitate

Quid tri: Nisi de preparatorijs ejusdem
crimini interrogatio fieret v. g. an fu-
ratus sit effrauto carcere v. n. v. de
consequentibus: v. g. quomodo rem per-
tulit etc. — v. de annexis v. g. quomo-
do aut quibus instrumentis rem per-
tulit etc. — Et ratio dari potest quia
haec pertinent ad unam demum cri-
men

Hic Q. Quis sit finis torturae seu inter-
rogationis? R. e' illa, ut judicii con-
stat de veritate de qua s. ut melius
constet: ideo debet fieri torqueri —
De Q. a quo debet oriri tortura? R.
a suspectissimo v. a timidiore v. a te-
nuiore v. a juniore etc. quia hi pro-
sumunt citius falsum — Atque in potest
ius

a' foemina quam a' vir, et quidem potius
a' juniore foemina, quia hae confessi
m' velulo presumunt facilius confesse
ra, quae alias durissime quandoque
solent esse cutis —

62

Hic dicitur: Quod iudex debeat esse vir
: cum spectus in adhibenda tortura, et
quod debeat uti temperamento mode
: rata rationis, id e', quod si mox debeat
eam deferre pro libidine accusato
: ris, sed juxta qualitatem causae et in
diciorum momenta, ut denique
: us v' salvi vitæ cogitetur, et si e'
innocens: ut dimittatur, alius iudex
: si modum excedat: teneatur et iusti
Reo, si forte ei in sanitate e' nociturus
et si forte morti causam dederit,
et quidem dolo, tunc in tenet ex lege

Ex lege Cornelia, quia n' de modo caedis liber
quaritur, sed de dolo, quo mors e' procurata —
Thi' 2. An Iudex mors torto omnia debe- 63
at credere? R. quod non, sed id ex circum-
stantiis e' deducendum, et nec omnia de-
bet credere, nec in omnia debere credere,
sed debet videre, an confessio sit proba-
bilis, an sit verosimilis, an possibilis est —
Item, dum quis sponte confitetur, in vi-
dere debet, an constet de corpore de-
lictis, an n' forte ob tormentorum im-
pressionem id fiat — Et huiusmodi
Exempla antiquis narrat Menochius,
quos denique quandoque contigerit
innocentes de se falsa crimina confes-
suisse, quibus mors fuit vel latuam
vita supplicium — Et contra no-ven-
tes constantem torturam s: negando

deest inuisse — Denique debet constare
corpore delicti —

64

Hic 2. An Judex Reum confesum po-
:sit condemnare? Et quod ita ex ratione
:si presumis contra se confesus fuisse
Mortu' tu hanc confessionem intra
horas post torturam s: v intra tempus
juxta arbitrium Judicis tibi prescri-
:tund: si revoces ex ratione: quia tunc ta-
:lis Confessio silentii tanti temporis cer-
:setur confirmari, et vis extorsionis pu-
:gari —

65

Hic dicitur: Quod si Reus intra dictum
tempus confessionem revoces, quod
tunc talis Confessio nullius sit momenti
quia censetur vi tormentorum extor-
:ta — potest tu iterum questio iterari
si tu ultra dies oves — Et quod talis

Revocata Confessio nullius sit momen-
ti. Ratio e' quia confetur potius vi tor-
mentorum quam conscientia criminis
esse emissa, et propter impatientiam
dolorum — Quod am ultra duas vi-
ces n̄ debeat iterari. Ratio e' quia in
actu odioso et prejudiciali vitanda
e' infirmitas atque go, uti m̄ tra-
dit Gornet —

66

Hic dicitur: Quod si Reus torturam sus-
tineat et nihil confiteatur, quod
sit absolvendus, et nec debet tortura
repeti: modo prima vice debite fac-
ta fuerit: ex ratione: quia prior in-
dictum per sustentationem torturae fuit
purgata — Excipit Nisi gravissima
contra eum sint argumenta, tunc
posset tortura reiterari, quia tunc

Dolose illam sustinuisse censetur
diximus quod Reus: constanter tortu-
ram sustinens et negans: sit absol-
utus — De iuribus, quomodo sit ab-
solutus, an definitive et tui interlo-
cutorie et Gomez dicit, quod tui in-
terlocutorie — Carpovius autem dicit,
quod definitive — combinatio potest
dari, quod per minorem instanti-
am tui debeat absolvi interlocu-
torie — per appellationem vero defini-
tive et si in iuxta gravitatem in-
stanciarum, id est dirimendum — ultio-
rius: quod si Reus fuit sufficiente-
r convictus, quod tui possit condem-
nari, nisi torturam constanter
sufferat, ex ratione, quia propter

Pertinacem negotiationem n̄ debet
prejudicari publicis — Ad finem
hūc adhuc præter Auctorem præter
notari, quod sint 5 Tortura gradus —
1mus gradus vocatur fideicula germ.
2us fchmiring — 2tus vocantur
manic ferrea. germ. 2us daum —
3us fchraiffen — 3tus vocantur o —
crea hispanica germ. 2us fchraiffen —
4tus vocantur extensio
in equulos germ. 2us anzingen —
5tus vocat adustio secularium
per faeces germ. 2us anbrunnien

Titulus ignis

De poenis

Connexio: Eximus de tortura seu questione

Sequitur jam de poenis —

Hic dicitur: Quod facinorosorum conditio eo spectat ut inquisitio absolvatur, si inveniantur innocentia, prout condignam poenam merentur, si inveniuntur nocentes et ideo jam sequitur de poenis — Poena definitur: quod sit

Sanctio legis, per quam supplicium

Reo inferitur: dicitur Sanctio legis,

quia poena sine lege nemini potest imponi — solet in definiendo, quod sit

Supplicium peccati — Cujusvis illam

definit, quod sit enim in secundum

liberum coërcitio ad disciplinam

publicae emendationem inducta

Amo poena divinitus: quod alia

Sit capitalis et alia n̄ capitalis —

Capitalis ē, per quam mors naturalis
ē, v̄ n̄ mors civilis inferitur, quod
fiebatur per capitalis diminutionem max-
imam v̄ mediam, v̄ n̄ per aquā et
igni interdictionem, cuius origo coe-
perat sub Valerio et in cuius locum
postea successit deportatio —

Hic dicitur: Quod harum poenarum — 2

1. quibus mors naturalis infligitur? /
varij sint modi; hoc ē, quod mors na-
turalis variē possit infligi, quae poe-
nae à varijs Imperatoribus erant in-
ventae — Præcipue autem quæ tyrannos
fuit gladius, securis, v̄ ignis v̄
equuleus seu patibulum et — Item
furca seu palus aliquis carus, cui

Nudi hominis cervix imponebatur,
et sic virgis usque ad mortem coadebatur
et postea cum iste modus esset suble-
tus per l. 8 § 2. h. l. quia durum et
scandalum videbatur, ad mortem usque
virgis quem coacti. Inter alios modos
mi erat damnatio ad bestias et cum ani-
mis et cum illis depugnare: qui si vic-
tor exisset, tunc dimittebatur et sine
armis, ne possit depugnare. Quam-
doque in polo affigebatur, ut ab illis
depugnaretur.

3 Inter alios modos mortis naturalis
mi erat crux seu crucifixio, de quo li-
sius et Caelius scribunt, quid varia
cruis forme fuerit et hoc fuit usque
ad Constantinum.

Constantinus Magnus a'm p. contra
Maxentium pugnavit, ostenso sibi in
aere signo Sanctae crucis, cui inscriptum
erat: In hoc signo vinces: ubi m' re-
vera vici: illa, inquam, prohibuit,
ne amplius facinorosi in huius formae
crucis pueniant, in quali Saluator
noster pendebat, et nos per eam re-
demus, et hoc ideo, ne talis crux,
que aliis erat colenda, poenitentiam
natorum vilescat — Et a tunc coep-
it et crux in honore haberi, et laba-
ris inferi et anteaeribum preferri.
tunc in armis militum solebat ex-
primi — Imo ipsi Imperatores globo
suo p. per quem terra designaretur
illum solent erectam inferere — Imo

Ob ipsa coronis et diadematis in-
:sculpi solet propter eorum ornamentum
Hinc Loci: invehitur in vilipensores
crucis, qui illam reformidant, abhor-
:rent, detestantur, et aspectum ejus fu-
:giant, quos Author dicit quasi pro-
:cios esse jam sua damnationis, qua
per eum pronuntiabitur, qui in crucis
omnium salutem e' operatus —

4 Hic dicit: Quod olim in perpetuum car-
:cer usitatus fuerit, postea a' in liber-
ris hominibus poena talis carceris
fuerit improbata, mansit tñ respectus
servorum l. io Cod. h. tit, Sed tñ per
modum custodiae — Ullenus dicit Au-
thor: quod praeterea ad huc dies ex-
sitissimas poene fuerint exegit ab-
i persequentibus Christiani nominis

Contra hos, qui Itum confitentur —
Ulderius dicit Auctor: quod priore saeculo
sui temporis in exquisitis poenis in-
venta fuerint ab Henrico 8° Angliae
Rege et ab eius filia Elisabetha — Item
Dⁿⁱ ^{Regi} ~~atari~~ Hispani in Calvinismum
deflectentes, in similes poenas excogit-
arunt contra Christianos — Et hoc sicut Au-
thor dicit, Docti sunt per mansuetu-
dinem Christi Evangelij, uti v^o e^o bos
durus, perforatio crucis ad medullam
candente ferro est — Hodie adhuc ali-
cubi e^o usitata poena ignis in ma-
ioribus, et tortio in oleo, et aqua fer-
venti —

Iti dicit: Quod gladij et patibuli poe-
na in inter Christianos sit commu-
nis, et haec poena si potest dici crudelis

Quia iste nō potest dici crudelis, qui
contra crueles fert poenam mortis
contra sacrilegos & homicidas - Et quia
tales punire nō tam censetur esse crudelis
mortis et sanguinis effundendi, quam
potius legis Ministerium - Hinc per
hoc jus divinum nō violatur nec per
naturalia ex ratione quia ultor divinus
ira dicitur: qui ultiscent in hos qui
mala operantur (an. nō solum Cap.
2. 5° ubi id ipsum dicit - Quod nō pro-
:bad per (an. nō e' iniquitatis (1^a 2^a 3^a
ubi nō dicitur: quod humanitatis. Scie-
:tate sit devinctus qui crimina perpe-
:traverit -

6
Hic agit de poena nō capitali - poena
nō capitalis e' per quam neutra vita
adimitur, sed tñ continet correctionem

Corporis, uti v.g. i. flagellatio, flagella-
tio i. cuius olim erant varij modi, quos
refert Lysius et. — Item inscriptio cer-
ti signi in fronte i. Sed hoc Suetulius
Constantinus. — Item Stigma, seu
inustio alicujus signi in dorso per
ferrum candens et. et haec poenae di-
cuntur corporis afflictive. — Item
infamia, poena pecuniaria, seu multa:
ita fisco applicanda, carcer, relegatio,
publicatio bonorum et. Et haec di-
cuntur Corporis non afflictive. —
Hic dicitur quod abscissio membri 7
i. v.g. pedis, manus. i. potius referen-
da sit ad poenas non capitales quam
ad capitales, quia per hoc vita non
dimittitur, nequidem vita civilis

Ad finem dñi. Quod ad poenas n̄ cogit
: tale referatur ⁱⁿ reformatio v̄ ademptio
omnium bonorum, v̄ in partibus eorū,
ut jam antē dictum fuit —

8

Hic iterum dividitur poena quod
alia sit ordinaria, quam lex, Princeps
v̄ consuetudo imponit, quae in aliter
vocatur poena legalis — alia est
extraordinaria seu arbitraria, quae
a iudicis arbitrio juxta qualitates
circumstantiarum est imponenda,

de qua Numero isto sequetur —

9

Hic 2. An iudex teneatur infligere
poenam legibus praescriptam? v̄
an eam possit immutare? & vide
rebetur dicendum, quod eam possit
immutare, imo quilibet inter eos
debet

Pro Reo, ut dimitteretur, quod alias
si liceret, si eum deberet legaliter
condemnare: quia peteretur malum: /
quod eum si teneretur condemnare —
Quid autem liceat pro illo intercedere, hoc
probat ex causa 23 d. 5^a (an. i. et libi
Dig. de iur. diuis. — Verius tamen est, quod
Iudex teneatur Reo inferre poenam
lege prescriptam, ex ratione 1^a quia
Iudex si debet iudicare de legibus,
De ratione leges go — ratio quia lex
imponens poenam est iuxta legem et di-
ponens, et obligans iudicem: si non tamen
instruens: / go eam si potest generali —
3° quia alias talis lex esset ineffi-
cat, si Iudex ab illa posset recedere,
go si potest — Item quia Verba huius

Legis sunt imperativa et diriguntur
ad Judicem, ut poenam ipse Judex exe-
quat, et non ipse Reus: satis enim est
pati: sed quod illam Judex immutare non
possit. Item quia Judex tenetur ser-
vare aequitatem legalem, non in poe-
nalibus, quia tunc est executor legis.

10

Ex dictis concluditur, quod Judex
non possit imminuere poenam, sive
sit poena pecuniaria, parti applica-
da: ut in ratione furti, damni, rapinae.
Sive sit poena, quae sapit meram
vindictam, quia primo casu laedere
privatum, altero casu autem laedere
Reipublicam, cui est jus, ut delinquen-
tes puniantur in aliorum terrorem.
Quod probatur per l. 8 Cod. ad l. Jul. de
vi

ubi dicitur, quod Judex fiat infans,
qui probatum crimen, aut plane n' pu-
nit, aut forte lenius punit, quia hoc
est contra Rempubl, quae vult, ut Rei
legaliter puniantur, n' am' dimitt-
antur & lenius puniantur, nisi for-
te sint circumstantiae minuentes ex
diximus: quod Judex n' possit poenam ii
condonare, nec allevare alleviare —
hic dicitur, quod illam m' n' debet
excedere, alias faceret injustitiam,
& ratione, quia exigeret a Deo plus,
quam debet — Excipit Nisi sint cir-
cumstantiae aggravantes, tunc m' po-
test poenam exasperare — Et viceversa
m' si sint circumstantiae poenam al-
levantes, tunc m' poenam potest

Mitigare v^o ratione statim, v^o ratione
senij v^o pueritiae / in foeminis minor
15° annis et in viro minor 18° annis
Item ratione modi: v^o si quis ex passione
v^o ex metu deliquerit — Item ratione par-
tis: perbatif saltem si de poena pecuniaria
agatur — Exijit Nisi sibi inimen gratia
quia qui n^o habet in ore, debet luere
in pelle — Multum in situm seu
positum est in modo probationis, hoc
si Reus tui praesumptive est convictus,
tunc poena debet alleviari, saltem
de praei: v^o si monitus taceat, de quo
inferius sequetur — Item poenitentia
voluntaria, hoc est si quis sepe suum
offendat, uti in solent fieri in sagis, quos
si convertantur: / tunc solent citius

Strangulari et postea cremari et —
Hic dicitur: quod hoc tibi obtineat in — ¹²
Iudice inferiore et quidem ante senten-
tiam hoc est quod ex dictis causis possis
poenam alleviare, sed ante sententiam,
si vero post sententiam, ex ratione quia
Iudex dicta sententia functus est suo
officio — Et hoc procedis, nisi iniquam
sententiam tulisset, quia tunc est functus
suo officio, sed tunc consulendus esset
Princeps, qui poenam potest tollere et
immutare, si tamen nisi ex gravi et justa
causa ne ordo iudiciorum vilescat —
Et Princeps si iuste condemnatum
potest alleviare et aggravare, precipue
si subest justa causa et publica, uti

Circa Abbonem contigit et —
 Hiis dicitur: quod olim si fuerit necessitas
 ut iudex in sententia poenam nominat
 : non expresse, quia poena absque hoc per
 legem est imposita et nominata, et si quis
 fuit constare de delicto, ut declarare
 esse furem et — quod probatur in per
 t. 10 ad municip. ubi dicitur quod
 quidem questio facti sit in arbitrio
 iudicantis si vero iuris auctoritas;
 hoc est, quod iudex in ferendo sententiam
 si constituat poenam, sed tamen declarat
 Hodie debet in exprimi nominatio
 Ad finem dicitur: quod Principes Bel-
 : gii h. 16 ii. art. 42 constituerunt per
 Edictum, ut iudices imponant poe-
 : nas per Edicta Principum statutas

in cas, quae per consuetudinem sunt
inductae, alias quod debeant sequi leges
communes —

Hic agitur de poena extraordinaria, quae
definitur, quod sit haec, quae nulli lege
statuto definita est, sed quae extra ordinem
a iudice imponitur arbitrarie
pro variorum factorum qualitate —

Et ratio est, quia non possunt omnes leges
casibus comprehendere l. in de legib.
ubi id ipsum dicitur — Hinc mihi haec
poena aliter vocatur arbitrarie —

Et talibus casibus iudex non tantum ad poenam
pecuniariam, sed et ad corporalem
potest condemnare vel ad relegationem
vel ad opus publicum, ut de
claretur infamigeb. l. b. de extraon. criminum
et tit. de rege

Hic 2. An Judex propter delictum / cui
 proposito poena arbitraria / in possit
 procedere ad amputationem membri?
 Aliqui dicunt, quod nō, ex ratione. Imo
 quia arbitrium nō debet extendi ad poe-
 :nam mortis, q̄ nec ad amputationem
 membri, quia hoc morti comparatur,
 probari hoc nō videtur per l. 4. de statu
 homin. ubi dicitur: quod pregnantis
 foemina differendum sit supplicium,
 q̄ nō amputatio membri ē differenda,
 Sed aut hoc dicit, inde parum sequi —
Imo quia hoc nō fit bono mulieris, Sed
 bono prolis q̄ — ratio quia dilatio nō
 auferret poenam, q̄ tunc veniens est,
 quod ita ex ratione, quia per mutilatio-
 :nem nec auferret poena naturalis
 nec civilis q̄ —

Hic 2. An poena arbitraria possit exten- 14
di usque ad mortem? & Negant id ali-
qui ex ratione, quia videbatur esse durum,
ut id iudicii liceat sine conuersu legis u
statuti, atque, qd - Quod in Panis dicit
esse tutius et mitius, saltem in praxi di-
cit inde non recedendum esse - Verum tri
e quid ita? Saltem tunc, quando ille de-
licti atrocitas exigit ut in crimine falsi,
ubi valde damnum grave causatur,
et hoc favore publici - Quod in probas
per l. d. Cod. de his qui ab ubi dicitur,
quod pro latronum receptatoribus
sic arbitraria poena statuta, et quod
tri iudex pro qualitate personae pos-
sit pervenire usque ad mortem, qd, de
quo plura Exempla in Titulo de

de extraordinarijs criminibus ponatur.
Et sic in tenet Abbas, Felinus et alij: Et
ratio est quia poena debet esse commensura-
ta delicto, atque igitur. Hinc verior est senten-
tia, quod ita — Ad finem constitutum
quod poena debeat esse commensurata
delicto, sed tamen debet de delicto con-
stare, et quidem per clarissimas proba-
tiones, quia agitur de magno preju-
dicio, hinc in cautius est procedendum.

14 Hic I. An in ex presumptionibus possit
procedi ad poenam ordinariam?
Et videretur quod non, ex ratione, nam
quia in criminalibus requiritur pro-
batio liquidissima, seu luce meridiana
clarius, qualis non ponitur per pro-
sumptionem quod L. si in Cod. de probat.
probatur

Probatur 2do per l. 5^a h. 1 et l. 14 de prof.
 ubi dicitur: quod nemo debeat undem-
 inari ex suspitione, quamvis esset vehe-
 mens go — probari nō videtur per Cap. 2.
 de presumpt. ubi nō id ipsum dicitur,
 go et sic tenent multi ed. — Joefius
 tñ dicit, quod ita saltem in casu ubi
 presumptio aequivalat probationi, uti
 3ª est presumptio juris et de jure —
 Quod nō probat per l. 34 ad l. Jul. de
 adul. ubi dicitur: quod ex violenta
 presumptione inferatur adulterium,
 go et poena illius — Casus Capitali
 fuit, ubi aliquis erat suspectus de a-
 dultério, et postea se purgavit, quod
 sit ejus consanguineus et fuit dimis-
 sus, et postea s. mortuo marito. eam duxit

probat in per legem liberos 12 si de pro
sumus ubi in id ipsum dicit: quod de
nigra ob presumptionem quis possit
condemniari de adulterio - Casus qui
si fuit, ubi aliquis cum aliena uxore
fuit deprehensus, solus cum sola mu-
: dus cum nuda in eodem lecto &c.
Pec hoc tunc procedit in ordinem dicitur
tium —

19 Hic Auctor dicit: quod hoc si tunc pro-
cedat in presumptione juris et de
jure /: quis hanc absque hoc habet
pro jure: / Sed in in presumptione
juris tunc, saltem tunc, quando e' ar-
gens presumptio, et quando habet in
plene probationis, praecipue quan-
dum agitur de delictis occultis, quae sunt

difficilis probationis, et solent committi
sine arbitrio seu sine socijs, uti v.g.
adulterium incestus, stuprum et
Et ratio est, ne delicta maneant impuni-
ta - 2do quia potest quis condemnari
ex dicto duorum testium, atque
hoc tamen est presumptio Juris, quod verum
loquantur, igitur potest quis condemnari
ex presumptione - sed obijciat d. lex
fin. Cod. de probat. ubi dicitur, quod
ad hoc requirantur probationes
luc meridiana clariores, igitur sola pre-
sumptio non sufficit. Ad idem si non equi-
vales probationi C. si quis N. v. si fil.
presumptio pro deo C. si fil. contra
deum N. - sed obijciat d. Cap. Absen-
tem de h. l. et Cap. iij. de presumpt.

ubi dicitur: quod ad hoc nec vehementer
sufficiat, quod nec presumptio
N. eam, quia aliud est sufficere, et aliud
presumptio quod — sufficere enim est
divinatio delicti sine omni sufficienti
indicio, presumptio autem debet niti in
: diuino — Sed obijciunt a Cap. adverte
de presumptis ubi dicitur, quod ex pro
sumptione non possit fieri condemnatio
quod et similes si non requiratur proba
tio ad C. secus N. — Et ratio in civilibus
in criminalibus N. et hoc favore
publici, ne delicta maneant impu
: nita — Et 3° ex eo, quod Salomon
in eorum sagibuli^{is} tulerit sententiam
mortis, non sequitur, quod illam non
potuerit ferre —

20 Huius dicitur. Quod si presumptio non niti
: tur

Cartis indicijs, Sed tñ dubijs et hesita-
tibus, quod exinde n̄ possit ferri con-
-natio, ex ratione? quia qui n̄ probatur
nocens ille habendus ē pro innocente,
ita ut nullo modo habendus sit debet
puniri, ne v̄ innocens puniatur, v̄
nocens mitius et debite puniatur,
quamvis id aliqui sentiant ab-
-te, q̄ ex presumptione inferri poena
mortis, et hoc de jure. De praxi
tñ receptum ē quod presumptivus
tñ probatus debet mitius puni-
iri, ex ratione, quia si patet evi-
denter de crimine —

Hic I. An ille qui jam ē de jure 21
Canonico per Judicem Ecclesiasti-
cum punitus adhuc possit puniri

Per Judicem laicum ob idem de-
:lictum? Et si delictum e' mixti
fori: uti v.g. e' heresis, percussio Peni-
:ti: tunc ita ex raone, ne delicta
maneant in satis punita - Ita' rati-
:nis quia Jura Canonica quondam
militius procedunt - Quod in probat
per Caput 5° de poen. in 6 lib. 2° dicitur
quod vim inferentes laicos, in
tm sent puniendi poenis juris Cano-
:nici, sed in poenis civilibus qd, et
su in tenet Covarruias -

22 Hic dicitur: Quod propter, remus
et summus finis poenam est
bonum publicum, quia hoc leges in-
:tendunt et in id consequenter acci-
:do Reipubl. utilitatem - Quod si

Quando improbis auferitur licentia
peccandi, ut ita domiti se melius ge-
rant - Et hoc ~~factum~~ quandoque
prohibetur sub poenis levioribus,
quandoque sub gravioribus, in sub
pena mortis - Hinc in Seneca di-
cit: Qui corrigi nequeunt, et si in
illis bonus spes nihil capax sit, tot.
sanctius e coetu mortalium - Et hoc
dicitur esse bonum et Reipublicae
utile, et Deo et alijs - Res, quia forte
per continuationem scelerum
majori supplicio tandem foret af-
ficiendus - Et sic illi legislator cen-
setur benefacere alijs, ut exemplo
quo deterreantur, et si in virtutis
amore, saltem, ut metu poenarum

à Malis abstinere — Quod in probatur
per l. i. Cod. ad l. Jul. regium: lib.
dicitur, quod unius poena sit multis
multorum — Hinc in l. Augustin
in can. n. e. innocentia 34 c. 23 q. 5.
dicit: Quod innocentis sit punire
peccatum, ut aut ipse, qui peccatum
corrigatur, experimento ut alij ter-
:neantur exemplo, quia Stulto per-
:unte Sapiens fit agutior, et quia
nocet bonis, qui percutit malis —
Hic dicit: quod ex dictis patet, quod
n. debeat puniri, nisi ille, qui peccat
:vit — Hinc alius pro alio puniri
n. debet, quia alieno crimine, nem
progravidus — Hinc filius, si pater
n. tenetur solvere debitum patris

Si mihi si tenetur pro illo luere poenam,
nec vicissim juxta Tit. Cod. ne filius
pro patre, ubi id ipsum dicitur - ulte-
rius Quamvis, an pater ob delictum
filii possit conveniri ad legitimam?
Et jure civili quidem non, ex ratione,
quia viventis nulla est hereditas, quod est
alicubi tamen locum id usitatum, et
hoc in poenam melius educationis,
de quo Tit. 20mo sequens - 1

Blanda patrum segnes facit indul-
gentia natos

diximus: quod duplex sit poena fi- ²⁴
nis: lenis, ut corrigatur reus - alter
ut id exemplo proficiat alijs - occasione
huius jam Num. 24to Quamvis, an
in impubes possit puniri? Et vide-
retur quod non, quia non censetur esse doli

Casus, ob sic delictum potius casus
imputatur — Alij autem dicunt, quod ita
ex ratione: quia in illo statuendum
est exemplum, ut id alijs proficiat, ut de
perreantur, exemplo Brutonem, uti Ma
mero 3i exempla sequentur — Melius
sic distinguitur: si n. e. doli casus, tunc
n. ex ratione: quia ubi n. e. culpa, n.
debet esse poena, at qui go. si autem
doli casus, tunc n. ita, ex ratione, quia
ubi e. doli casus, debet esse poena, at
: qui go. — An autem sic doli casus, nec
: ne hoc aliqui deserviant ex state,
hoc aliqui deserviant si sic p. deserviant
: tati proximus, quod censetur esse do
li casus, ut si habeat 10 annos et me
: dium foemina vero q. et medium.

Quod probare volent ex Justis extris
de obligat, quos ex delicto nascentes
Spho in Summa pen. ubi haec dis-
tinctio observatur: ubi Exemplum
de panno et aureo suggerit — 20

Alij aut id melius relinquant Juris
arbitrio, quod ex personarum qualita-
te et circumstantijs e' determinandum,
ex ratione: quia contingit quandoque
unum pro altero citius potere in-
genio, et sic haec res si potest una re-
gula concludi — Sed obj. d. Sphas
pen. Justis: ubi dicitur: quod non
possit pueniri, nisi sit puberbat
proximus q' proximus potest indig-
tincte pueniri & disto si simul: id
Textus dicit: sed intelligat quid agat
Sensu N.

Hinc p[ro]p[ter] d[ic]t[um] / Jurex debet obser-
-vare qualitat[em] personae et aetate[m]
: Stantia[rum] - ultimo concluditur, quod
t[ri] m[en]t[is] impubes sit p[re]veniens,
quavis sit doli equa, ex r[ati]o[n]e, t[er]m[in]o
quia in illo n[on] e[st] tantus affectus -
2do quia aet[as] solet minuer[em] sensum,
q[uo]d et culpam, q[uo]d et poenam -

26 Hic 2. An delictum impuberis p[ossit]
: sit p[re]veniri post p[ub]er[em] tatem?
ut ante, si tempore delicti n[on] fuit
doli equa, tunc n[on] imo ex r[ati]o[n]e,
quia in illo n[on] e[st] tantus affectus ratio
quia superveniens aet[as] n[on] facit ad-
fuisse dolum - 3tio quia in delictis
insufficientem e[st] tempus commissi
delicti et non p[re]ventionis, quod

Tunc si fuit, qd nec postea esse debet,
quia defuit causa scilicet dolus. Si
autem tunc fuit doli causa, tunc ita ex
ratione, quia tibi e' dolus, debes mi' esse
poena utique, qd —

Hic E. An furiosus possit puniri ra- 29
tione delicti in furore commissi? R.

quod n', quia hoc ei n' computatur pro
crimine, nisi aliud esset crimen gravis-

simum, sed potius d' casui impetibus
p. fin. de administr. l. ubi d' ubi d' =

Sed dicatur. Et ratio e', quia sensus et
iudicio caret — Hinc mi' consulti

in l. i. q. ad l. Cornel. de sic. diu.

quod talis fatis infelicitate exurgari
debeat, et quod n' tam dicat facere,

quam potius pati injuriam l. 3 § i. de injur.

Et quia afflicto n̄ e' addenda afflictio
Et hoc procedit, siue maneat furio-
sus, siue ad sanam mentem redeat,
quia propterea ei delictum n̄ potest
imputari, et quia cuiusque rei atten-
diter principium, et quia hic eadem
obtinent rationes, q̄ in eadem debet de-
tinere decisio —

28. Ita ponitur casus inversus: aliquis de-
delinquit, dum e' sana mentis, et pro-
pterea labitur in furorē, et d. an possit
puniri? A quod n̄. Ans. quia iuxta
l. ii. de offic. presi: ubi dicitur, qui
talis p̄ se furore sit satis punitus
q̄ — 2do quia finis poenarum e' p̄
unus corrigatur et redolatur cautio-
: or, atqui hic finis in eo cessat q̄ —

Itine in contra eum n̄ potest inchoari
processus, quia habetur pro absente
et indigens l. 2 § 3 eod ubi id iustum
dicitur - Ratio rationis, quia n̄ potest ha-
beri pro contumace, cum sensu care-
at l. furiosus de re jud. ubi id iustum
dicitur - Et hoc procedit, nisi jam fuisset
lata sententia, si unus post illam
in furorem verò incidat, tunc sisten-
da e executio quoad poenam corpora-
lem, si verò quoad bona, cuius ratio se-
quitur - Dixi Vere hinc simulatio n̄
sufficit, sed consulendi essent Medici -
diximus: quod si quis commisso de- 29
licto in furorem incidat, quod n̄ pos-
sit puniri - Contra hoc obijci d.
Lex dicitur in de offic. presb: ubi dicitur,

Quod nec morbo sit danda venia, quod
potest puniri. Et disto in casu legis, si per
nigros tempore dilucidi intervalli de
linguat et iterum redeat ad sanam
mentem. C. Secus N. Et hoc ideo, ne de
licium maneat impunitum, quod per
furorem intervenientem si imminuit,
quod distinctio probatur per verba legis,
quae sonant: ac si putabis, etiam vin-
culo coercendus, quoniam tam ad pro-
bandum quam tubulam ejus et securitatem
tem proximorum pertinebis. hoc est
si ita aequitas velit, si denique redeat
ad sanam mentem, quid sit punien-
dus? quod — Ad finem subiungitur, quod
Iudex bene debeat adhibere, an sit

Revera subseq. nec na, quia multi se fi-
mulare possent, ut evadant poenas, qd
Aliud statuendum e in prodigo, hoc e 30
quod prodigies n excusetur a poena de-
liti, nisi esset declaratus. Et ratio e, quia
n e in doli incapax. Id ob: lex in bz
de tuf et curaf ubi dicit, quod prodigies
comparetur furioso, atque qd d dicit.
Quod dissipatio non bonorum. Quod
poenas et alia n. — Atque in alijs habet
pro homine inegra mentis, et sic
succedit regula: Casus exceptus fir-
mas regulam in casibus n exceptis —
Quid juris sit circa crimen in ebriet-
ate v ira v amore v dormiente v
noctambulone hoc jam dictum fuit
Supra d. l. Carm. de fucar. —

Hic 2. An m' brutum possit poenā ef-
 fici? v.g. bos cornuta? & regulariter
 n' ex ratione, quia ubi n' e' culpa n' debet
 esse poena, at qui q' - probat m' a pan-
 quia impubes? Nisi esset doli capax
 & furiosus n' potest puniri, quia n' ha-
 bet sensum q' nec brutum - Nihil
 ominus tñ in veteri testamento per
 legem divinam bos cornuta, et homi-
 nem occidens puniebatur, et equi-
 bus obreuebatur, et canes n' com-
 mendebar, et propter bestialem con-
 cubitum m' ipsa pecus suspendebat
 Hodie em comburitur una cum ho-
 mine Exodi 22. leuit 24. san 4. C. 15.
 2. i. hinc posset dici quod ita, sed hec
 tñ fuit ingratia poena et tñ ideo
 ut alij magis debeantur et.

Item in Concilio Wormatiensi fuit sta-
tutum, ut interficiantur quæ, quæ ho-
minem occiderunt. Item Plinius lib
8 Cap. 18 narrat, quod in Africa vident
Leones suspensos ex eo, quod offenderint
urbem. Item draco antiquissimus athe-
niensium legislator in tria bruta, scilicet
inanimatas iudicavit puniendas, si
per illas homo fuisset occisus, uti videntur
ligna, lapides, ferrum et similia, quæ
ex urbe et agro exterminari voluit.
Et in Pansanias libro 5 in fine dicit,
quod Alei s: nomen est certi populi: dam-
naverunt bovem æneum s: iugis ca-
piti puer quidam suum caput im-
posuit, et se alligavit, ut moreretur: ut
hinc deportetur et deponatur. Et
demum Pansanias libro 6to refert:

Quod quid Phagios status aene fuerit
mari injecta, quod eadem hominem occi-
derit - Item quidam anonymus au-
thor sentit libro imo in Philaneos alle-
niensium Iudicio, quod Graeci quod an-
nis in Iudicium vocaverint securim,
quā occisus erat filius hos Brasili
atheniensium Regis filius et tunc
inquam posset quis inde inferre, quod
in bruta possint coire puniri, De hoc
ut dixi: si fuit vera poena, De hoc
tm fiebat ideo, ut horror alijs in-
tuitur, ut facilius abstineant - Et
adhuc alia ratio additur in Cap. Multa
4 Cap. xv §. 2 levitici ~~imo~~ 20: ubi di-
citur: quod hoc denique fiat ideo,
quod per hoc refrices, facti memoria

Et quod tale breuem sit primum ad
cedem Can. 9 d. l. 81, uti potissimum
possit fieri in porcis, qui si simul sint
inecati carne in faciem, quod si per
ipsum facerent et sed ob Infantes et
furiosi n' possunt officia supplicio:
quavis id n' possit esse exemplo alijs:
go nec bruta debent affici, sed dispari-
tas e' animo quod hoc sit speciale favore
animas, ne perdatuer - rito quia tales
quandoque possunt prodesse Reipubl,
quod rati deficiunt in brutis et in alijs
rebus inanimatis, go —

32

Hic Q. An n' cadavera possint puniri
De quavis id quandoque fuerit obser-
vatum — Verius tñ e' in regula, quod
n' animo quia id videtur esse inhumentum

probatum per l. i. de cadaver. puniis:
ubi dicitur quod si creditoris debitoribus
defunctis denegent sepulchrum, quod
possint puniri. Item quod nec exco-
mmunicatis sepultura denegetur, si is pe-
nitent, qd est - probatur per l. 8. de
publ. juv. ubi dicitur: quod mors
est: tanquam ultima linea rerum, om-
nia solvat et crimen exstinguat -
probatum ex deuter. 19. ubi dicitur
quod lex divina suspensos de cruce
sub vesperum deponi et terra man-
dari jussit - Hinc dicitur de 11. c.
reprehendendos esse iudices qui jussit
esse: cadavera mortuorum suspendi,
quia in mortuo obtinet pena, et
datio, et sic in cadavera non pendet

Et hoc in regula: Exejciunt hi quidam
crimina, quos sunt enormia, ubi rei
ni sunt digni sepultura, sed debent igno-
minia affici, uti v.g. e' crimen horese-
ios v. laeso Majestatis, quod e' speciale,
qui plane extumulantur. De con-
suetudine in suspensis solent relinqui
in furca v. rotam fracti in roto, ut alij
deserant - probat in axe, quia in ipsa
sacram scripturam quibusdam
minatur mortem ignominiosam, et in-
dignos esse sepulchro, qd in potest facere
lex civilis -
hic requiritur: quod delicta sint peeni-
tenda, ut Reppubl. malis hominibus
purgetur, quod projudicij uero maxime
incumbit. Et hoc verbum e' si jam
delictum sit commissum - sed

Quoniam an in possit puniri Volentem
et intentio delinquendi, quia non deducitur
in effectum? Et dicitur si tale de-
lictum consistit in pura voluntate
interna, tunc non ex ratione immo quia
re internis non iudicatur Propter re quia
opus nondum est perpetratum - 3°
quia lex opera requirit 4° - Quod probatur
per legem in C. i. de i. i. ubi dicitur: quod
lex sola facta censetur et in Iudicium
vocatur et quod Volentem nudus negli-
gat 4° - Excipitur Nisi procedat Volun-
tas in actum externum - Et ulterius
adhuc addis ratio quia cogitationis po-
tens nemo patitur -

34^a Si autem quis velit crimen exequi, tunc
non potest puniri De mitibus, quoniam
casu impediatur - Excipitur Nisi sit enim

Crimen atrox, tunc tñ esset ordinariā poe-
 nā puniendus, vñ si liberos sint hosti
 misse, et si sint interfectos - vñ si quis
 alteri dedit venenum, cuius effectus
 est casu impeditus, vñ si quis venturū ab-
 ducere monialem - Item ē, si latroni
 telum opponatur, quia tale delictum
 habetur pro consummato - Inde con-
 cluditur, quod n̄ semper requiratur
 delicti consummatio, sed quandoque suf-
 ficit solus conatus vñ in crimine lesae
 Majest. Quod ē speciale favore publici.
 Item n̄ consulentes habent pro com-
 plicitibus -
 Item n̄ refertur assassinium, hoc ē quod
 si quis mandat assassinium, quod et man-
 datarius et mandatarius puniatur, quam-
 vis n̄ sequatur effectus, quod n̄ ē speciale

Ob enormitatem criminis - Et iuxta
 Constitutionem Josephinam assassinium consummatum tota puniatur
 Hic dicitur: quod poena debet inferri
 per Iudicem loci, si Reus est praesens
 Quod si quis alibi delin-
 quit et alibi equatur, ubinam dele-
 at puniri? Et ibi, ubi delictum com-
 miserat. Imo quia ubi delicto est pu-
 nilum, poenam ibi reparandum. ratio
 quia ibi censetur facilior esse proba-
 tio: Hinc aliter Iudex Iudicii loci de-
 licti Reum teneatur remittere si in
 tab ubi jam alibi acm sua distincti-
 one dictum est - Nihilominus
 in talis Reus potest accusari in foro
 sui domicilii et potest ibi capi, et

Condemnari, si pars n' petat, ul remittatur,
quia ratioe domicilij sorbitur forum
ibidem - Ped 2. An in parte n' presente
alius iudex talem Reum possit cogere,
& Aliqui dicunt, quod n' ex ratione, quia
n' censetur alienius iudicij n' inter-
esse, cum in ejus territorio n' fuerit
crimen perpetratum - Veniens tñ e'
quod ita: ex ratione, ne delicta maneant
impunita, et id Respubl. malis ho-
minibus purgetur l. i3 de officio
proq. ubi id ipsum dicit, et quia sal-
tem in genere ejus interest -
Hic 2. Qui poenam talis Reus sit puni- 39
endus, qui alibi cogitur, an poena loci
domicilij, an vero poenam loci delicti
perpetrati? & Quod debeat puniri
poenam loci delicti, ex ratione imò quia

Delinquendo censetur se subiecit legi
:bus loci, nisi in loco domicilij & cognitus
esset major & minor poena statuta.
Quod in probas a priori a contractibus
qui in determinandi sunt juxta leges
loci contractus, qd est delictum. Sed
obj: tñ in loco domicilij forte e' levis
& gravior poena qd ea debet puniri
& id inde in sequi. Imò ex dictaratione
rati quia extra territorium juris dicitur
:ti impune n' paratur l. fin. de jurisdic.
:dicijs - Quod in probas per sen. an.
marum de Constibus in bto. ubi dicitur
quod si cesari alibi fuerantes n' p
:ant excommunicati qd est Casus
notus -

38

Hic dicitur: sicut in delictis quod po
:nas inspicitur locus delicti, ita in a
:bus.

Inspici conditio et qualitas rei, quae fuit
tempore commissi delicti et debet hae-
c poena injungi, quae fuit proposita
tempore delicti et non hae, quae obtinet
tempore sententiae et l. 138 § 2 de R. J.
ubi id ipsum dicitur — Hinc si quis quā
senex delinquit, tunc non punitur poena,
quae pro senis fuit lata et non, quae la-
ta est pro liberis, quamvis postea fiat
liber, quia tempus delicti est inspicien-
dum —

Hic ponuntur quidam casus: ob quos poe-
na debet solari mitigari, uti v. g. est aetas,
quia miserae aetatis facit poenam ad
mediocritatem reduci —

Hic dicitur: quid quid ailem operetur —
ingravescent aetas, horre, quod non pro-
pter senem poena possit mitigari, ex
ratione

39

40

Quia debilitas corporis facit graviores
videri poenam ipsi delinquenti - n. de
vel tn totaliter poena remitti: nisi forte
simul sensus auferretur tunc totaliter
deberet remitti quia talis censura esset
sine causa -

41

Hic 2. An pugnans possit affici sup
plicio? & quod n. sed supplicium ejus
fertur donec pariat, et hoc favore po
tius, ne puniat innocentis et ne ei noc
atur - Hinc nec torqueri talis foemina
debet, ne forte partui noceatur. Imo
nec alia poena corporis afflictiva po
test affici, ne forte patiatur abortu
post partum am potest puniri et
torqueri, si tn, nisi post 40 dies, donec
ossa reordinentur, ne forte in qua
tione moriatur innocens -

ulterioris diutius auctor quod hoc jus nō sit
pignus Romanorum hoc ē, quod nō
sit unum ab illis introductum, quia
hoc jam quod abhemienses usitabatur
Item quod Aegyptios, unde origo laudabi-
lis regni potest - Ad finem dicitur,
quod damnanda sit invidiosa Claudia
Imperatoris, qui nequidem pregnantibus
parcebat, uti tradit Dion lib 54 -

Hic Q. Livi Jure, si propter dilatum ⁴²
supplicium periret partus vix quod
mater sit certi moritura, ita ut nec
partus possit baptizari & Auctor
dicit, quod hoc quidem nō sit Jure de-
rigendum. Nihilominus tū ipse resolvit,
quod supplicium sit accelerandum,
et partus debet excindi et bapti-
zari. Et ratio hujus ē, quia si nulli

Fil injuria - Matri n, quia absque hoc
debet affici - proli n, quia saltem bap-
tizatur - Nec publico: quia dignè per-
niter crimen - Id obijci tñ hæc dilatio
e' adhuc a Jure concessa qd n' debet ace-
levari supplicium. R. dicto e' con-
cessa in gratiam matris N. in gra-
tiam prolis. Et hæc n' nocet. C.
Hic aut' hæc gratia cessat, qd et dis-
positio - Id obijci tñ hic r' legis
cessat particulariter, quia propter
alias n' sint moribundæ, qd n' debet
cessare ^{decisio} ~~dispositio~~. R. dicto cessat par-
ticulariter contrariè. C. negativè. N.
Et r' altera e', quia hoc fit per mo-
dum beneficii in gratiam partium,
cui tunc nullum fit beneficium.
Hic dicitur. Quid p'ona in dubio sit in

In meliorem partem interpretanda,
quia e' odiosa, odia autem sunt restringen-
da. Nunc si cui p. ob delictum ampu-
tanda e' manus, tunc hoc potius debet
intelligi de sinistra v. de debiliore, quam
de dextera, quia preterea sunt mi-
tiganda —

Casus: Aliquis committit delictum, 74
cui proposita e' poena amputandae ma-
nus, si hoc statutum locum ferat
si p. gladium in loco salvo guar-
diat, et ille n. habet nisi unam ma-
num et Quoniam an haec ei debeat am-
putari & de rigore juris quod ita
est ratio, quia haec poena huius deli-
cti e' proposita, et quod ille alteram
n. habeat hoc habetur per accidens

Aliqui in dicunt, quod n' ex ratione,
Simò quia talis lex v' tale Statutum
censetur ferri in hypothesis, si talis
tamque manum habeat - ratio quia
hoc esset valde grave - Stio quia
sunt restringenda, sed ha' tñ de equi-
tate e' intelligendum, et quidem con-
sullo Principe potest poena mutari,
se solo a' in id iudex facere n' potest,
quia n' e' supra legem -

45
tñ dicis: quod dicta de poenis intelli-
genda sint in regula, aliquando
poenis potest proferri, si alibi
tempus legale, quod ordinari e' tra-
tus 20 annorum et postea. Reus est
impunis - Simò quia in alijs causis
potest proferri q' et delictis - ratio

Quia si tanto tempore Deus postea vixit
honeste, tunc hoc n' censetur scire ex ma-
litis, sed potius ex impetu et hic n' ob-
stat mala fides, quia hic bona fides lo-
cum habere n' potest, sed sufficit solus
lappus 20 annum. Item quia nemo
tenetur ante sententiam, quamvis
poena sit ipso jure inflicta, et qui ne-
mo tenetur se offerre ad poenam. et
pro hoc regulariter sunt 20 anni.
Quibusdam tñ criminibus in breviori
tempore prescribitur. sic adulterio
prescribitur per 5 annos. Item cri-
mine peculatus in 5 quennio. — 46
Hic §. An in imminuenda sit poena
ex eo quod crimen ante aliquos annos
fuerit commissum? §. Aliqui dicunt

Quod ita juxta l. ioh. tis ubi dicitur,
si quis diutino tempore in reatu fuerit,
quod pena ei sit sublevanda go, et
rationem dant, quia qui multis annis
posse a delicto abstinent, illa n. pro
sumis ex malitia peccasse, et potius
impetu ignorantiae infirmis ele-
verius tñ e. quod n. ex ratione, quia
pro extinguendis criminibus prescrip-
tum e. vicennium, quod hic defuit
go. Sed Obij d. l. ioh. tis ubi di-
citur, quod illi, qui diu sunt in rea-
tu, quod illi pena sit sublevanda
go. Et disto et explico in reatu. hoc e.
reatus quasi rei status, hoc e. qui diu
fuit in carcere v. plane tortus post mo-
tam enim accusationem C. l. ioh. tis.

Et ratio est, quia talis dicitur esse in misero
ad emisso statu, qui taliter debuit por-
tare pullum pannosum et villosum ves-
tibus, et debuit alere barbam, et sic hoc
quasi fuit loco media poena - Ad finem
subjungitur, quod si talis interea valde
honestè vixerit, quod poena ei possit miti-
gari, consilio tamen Principis, sicut in Tit
penult. sequens -

Casus: Maleficus ducit ad mortem, et pu- 49
ella aliqua ei inficit se vel alicubi moris
est ad caput coronam, animo habendi
eum pro marito, et Iuvius An hoc pos-
sibilis operetur poenae remissionem?
Et quod quidem alicubi sit hac consue-
tudo, quod talis dimittatur et copuletur
cum meretrice in potestate, ex ratione

Amo quia tale matrimonium huius Reo
censetur esse gravius quam ipsa mors
2do m. ut illa ad frugem converteretur
De Jure am. id n. obtrinet, si quidem ideo,
quasi Matrimonium n. valeret, valeret
enim, quia sub justis incitamentis incurreret
metus, et ille libere illud praelegit mor-
:ti, Sed ideo, quia per hoc n. Satisfacit pub-
:lico - Interest am. publicae debetate par-
:ti, et quia tunc porrigitur occasio
peccandi - Item quia id nullibi fuit ex-
:pressum, Sed hic reverrendum e. ad Div-
:ersem l. ad Septim. 3; h. l. unde id ipsum
enim, aliam Judex deberet exequi potest
:nam -

48. Hic si Deus nupto testamento vivit
decidat, an sit dimittendus? Q. Aliqui
laqueo

dicunt, quod ita, ex ratione nemo quia
jam censetur satisfactum sententiae —
2do quia bis nemo debet puniri —
Veniens tñ e' quod n' ex ratione nemo quia
inchoata solutio n' liberat debitorem,
go' nec inchoata poena — probat reto
quia in sententia additur, ut deus
laqueo puniatur, et ut mors subsequatur,
quod hñ n' fieret go' — Et quamvis id igi-
tum n' auderetur, tunc tñ id ipsum
subintelligit — Aliqui quidem dicunt,
quod n' et rationem dant, quia hoc con-
stat miraculose fieri, sed haec ratio
n' e' certa, quia hoc m' naturaliter
potest fieri — Exigit Nisi concurrant
alia circumstantiae, ex quibus apparet
miraculum, ut si suspensus in fura,

Maneat virus, uti Auctor suo Saeculo id
dicit contigisse in quadam foemina fel-
: So accusata de infanticidio, quae tamen
nunquam fuit pregnans — Item si gladio
percutus, ille fuit manens, sicut S. Hiero-
: nimus narrat de quadam muliere
septies icta, et quod ab ejus collo ferrem
refiliens, sicut a silice, et ytimis quidem
vires fuit prostrata, sed mansit illa, et
qua postea cum tortura fuit collata,
et postea ejus innocentia est detecta.
In regula autem id non licet, nisi iussu
Principis consulto, quod Princeps facere
potest ex hunc aggratationem —
Hic 2. An inopia damnati ad poenam
peueniantiam inducat remissionem
Et quod non juxta l. i. in fine h. l. ubi dicitur

Qui n̄ habet in ore. licet in pectore —
hoc em̄ intelligitur si agatur de poena
pecuniaria, quae provenit ex delicto pro-
veniente ne delicta maneant impuni-
ta. si am̄ agatur de poena pecunia-
ria proveniente ex contractu, tunc po-
test fieri moderatio v̄ m̄. Reus potest
cedere bonis et n̄ debet talis corporalis
puniri s̄ eos fin̄ s̄ nec fin̄ s̄ od. de modo
molestandi. ubi id ipsum dicitur — 56
Itē dicitur: Quod n̄ omnis iudex n̄ omnem
poenam s̄ statim semper possit irrogare,
quamvis poena esset legitima, si forte
esset dampna, sic Procurator Caesaris
n̄ potuit damnare ad exilium l. 2. Cod.
de poen. — Item Confiscare n̄ potest nisi
ita, cui haec potestas ē concessa, uti ē fiscus

l. i Cod. ne sine jussu Principis: - Item
Profectus Provincia n. potest deportare,
quamvis habuerit Jus gladij - Sed ob:
eius licet, quod & plus, licet mi quidem mi:
nis, atque go. & Ami in ^{non} penalibus
seus N. & rto in regula l. in casu pre
cisi uti hic N. Et ratio dari potest,
quia talis Profectus profectem eas facilius fu
turus ad deportationem pulans, quam
eum possit revocare, quoniam ad vitam
naturalem adinendam, quis hanc
potest restituere et

Tiberius romus

De Bonis Damnatorum

Compro: Eginus de poenis sequitur
de Confiscatione bonorum, qua in re
tur a poenam, quia pauperes et m
divites

Per se e' gravis, et sic mi confectur vicem
poenae subire - Hinc mi Lynceus libr.
3 oda 24 dicit: quod pauperes mag-
num sit opprobrium - et furor sa-
tyra 3 dicit - Nil habet infelix pau-
perum duntaxat in se, quam quod ridi-
culos efficiat homines - ultimus di-
cit: quod confiscatio possit indici v. expro-
batio v. tuitio - expresse si id verbis expri-
matur - Tuitio quando id e' consequens,
v. sententia, v. si quis fuit deportatus,
quia talis privabatur civitate, et sic
mi privandus erat ille, qui sunt li-
berati, et ideo haec cedebant fisco - Debit
enim liberis relinqui legitima, quia de-
bitum patris debet nocere filio, ex
: cito

Crimine Lesae Majestatis, sed tñ ex bonis
paternis, si aut ex alijs per delictum que-
sitis v.g. si talis curavit testatorem suum
occidi & n'c' ultus, quis h'c omnia ag-
feruntur ei tanquam indigno -

2. Alii dicunt: Quod si ea cedebant fisco
talibus personis & damnatis acquirere
posset damnationem; Supposito tñ quod
causa eorum praesentet ipsam damna-
tionem, v.g. si aliquid fuit alicui sub
conditione debitum, et si post damna-
tionem conditio eveniat. Et ratio est
quod in spe debitum in se sit licet in
contractibus se transmissibile ad he-
redes, go et ad fiscum, qui tali casu
loco heredis - Et ideo in des patitur
nato

In casu soluti Matrimonij ex pacto red-
denda, postea cedit fisco juxta l. inter 26
in fine super de pact. dotat. ubi dicitur
dicitur —

Hic Q. An propter delictum filij sit con-
fiscanda legitima filio debita? 3
Solutio: Legitima filio debita? Solutio
jure scripto n. ex ratione simo ne puni-
atur pater, qui n. deliquit. 2to quia
delicta suos debent tenere Authores —
3tio: quia legitima n. debetur, nisi post
mortem, et sic pater puniret, si illam
vitiis dare deberet — sed Obj. Talis pa-
ter censetur esse debitor filij, q. potest
confiscari. Et disto e. debitor sub condi-
tione, si filius patrem suamigenis
seus N. v. e debitor ex ultima volun-
tate. Solutio N. In ultimis voluntatibus

amissis debilius in in transmittit
ad heredes, qd —

4

Quod in probat per l. 3 Cod. h. l. Ubi di-
citur, quod si filius sit deortatus, quod
nec castrense peculium patri adimatur,
quamvis sit in bonis ipsius filii, qd mul-
to minus legitima ei e ad imenda, quia
hac nonum e in bonis illius. Id ob-
tra hoc Auth. defuncto Cod. ad l. tu. ^{ubi dicitur}
ubi dicitur, quod quidam olim peculium
castrense pertinebant ad patrem suum
peculij. Hodie am in illo succedunt
haeres ab intestato, ab qui damnatus
n potest habere heredem, qd si in illo
debet succedere pater, s. si filius, qd
in legitima. Et si disto n potest damnatus

Robore hoc redem in regula transeat
¶ C. si lex successionem alicui deferat
reservat, uti hic lex illam reservat
patri ab intestato N. dixi Transeat
posset em̄ distinguī n̄ debet succedere
jure peculij: C. n̄ debet succedere ab
intestato N. — Et ratio ē: quia dicta
Authentica legem istam tñi correxit
in hoc, quod n̄ debeat ei succedere jure
peculij — n̄ autem in hoc, quod tale pe-
culium debeat confiscari et sic suc-
cedit regula: Jus vetus n̄ correctū
n̄ ē prohibendum stare, atque n̄ con-
fiscabatur qđ nec hodie: hinc debet
ei duci relinqui, quousque filius
vivit, in solatium patris — Et de
legitima dicta Authentica planē

Nihil loquor, qd quoad istam adhuc ob-
tinet dispositio juris veteris ex dicta
regula: Jus vetus si correctum est
mi probat per l. i Cod. h. l. ubi dicitur:
quod peculis servorum damnationem
si adimantur dominis, qd nec debet
adimi patri - Et hoc n' tui procedit
peculis castrensi, sed mi in adventu
et magis, quia saltem aliquis pater
pater in illo habet, atque castrense
: tui si adimatur: quamvis filius de-
: tetur qd nec illud est adimendum
: qui quidem dicunt, quod hoc debet
intelligi in casu, quando bona n' con-
fiscantur, sed male, quia de hoc tui
: citi seueram confisecationem bonorum
qd hoc non est verum - Hic dicitur

Hic dicitur: quod iuxta statuta locorum 5
 quandoque pater teneatur propter
 delictum filij, legitimam eius in ^{ut} ~~se~~
 extradere per modum poenae pecuni-
 arie, et hoc propter malam liberorum
 educationem. Imò alicubi pater de-
 bet luere delictum filij. At si n' tñ
 emancipati, de hoc nimis durum esse
 videt hinc abinde e' recedendum -
 Hic 2. An saltem legitima cedat filio 6
 post mortem patris, si filius decessit?
 Quod n' ex ratione. Imò quia legitima
 filio n' debet, nisi filius tempore mor-
 tis patris sit civis, decessitque an
 n' e' civis go - ut quia talis filius ha-
 bet pro mortuo - probet n' per l. de
 bon. poss. contra tabul. ubi

ubi dicitur: quod talis filius nō faciat
partem aliorum fratribus in legitima por-
tione nec augeat numerum eorum, hoc
est, si sunt 4, tunc tri habent tridentem,
quod habebat pro mortuo — Ubi dicitur
dicitur: quod instaurati nomine de portati
nullo jure petat fideius: hoc est, quod por-
tati nō teneat loco filij de portati instaurati
: esse fideius ex ratione instaurati quia instaurati-
tio est personalis nō transiens in fideius
instaurati quia filius ad hoc nō habuit fideius
quod filium, sed primo querendum est
: motum —

7 Hic dicitur: quod quamvis pater daret
: nobis aut bona quae publicentur quod
tūc de jure liberis maneat legitima
Et ratio additur: ne alieno admissio instaurati

Los luere poenam, quos nulla culpa con-
tingit — probat in per l. 26. Super de
penis: ubi dicitur: quod quisque ex suo
admisso sorti subiacet, et quod nemo
debeat esse alieni ~~crimine~~ criminis success-
sor, exequo in crimine laeso Majestatis:
ubi omnia bona patris vindicantur,
nequidem salva legitimā, quod est speci-
ale —

8
Et hoc tui procedit de jure communi —
de consuetudine in locorum potest
induci contrarium, sicut et reverā
de ubi inductum est uti refert Flan-
es Thesaurus et ulterius dicitur: quod
si talis delinquat, qui habet bona fi-
dei commissio obnoxia, quod bene fides
tui inque dies vite damnati usufructum

In talibus bonis sibi vindictas - sicut
et ipse damnatus habere si viveret per
postea talia bona iterum redeunt ad
fidei commissarios ex ratione quia illis
non potest imputari - Ad finem dicuntur
quod marito delinquente dos salva
neat uxori, quia delictum unius non de-
bet alteri esse poena -

9 Art. 2. An acquista per maritum seu
acquista sint uxori salva in casu, ubi
juxta statuta locorum talia acquista
sunt dividenda? si maritus deliquit
A quod ita quavis non dum sint di-
: visa imo quia pro dimidio sunt ux-
: oris. 2do quia uxor non peccavit propter
debet puniri - Itio non probat per l. 2.
Cod. de donat. in vir. et uxor: l. 6.

dicif: quod nec illa mulieri auferant,
que ante reatum viri ex largitione
eius ad eam pervenerunt, go nec acquies-
ta —

10

dicimus quod jure reberi bona damna-
tum indistincte fuerint vindicata fisco
Hodie autem §. juxta Nov. 134 §. fin. unde
extracta & authentica bona damna-
torum (od. h. l. talia bona relinquens
descendentibus et ascendentibus usque
ad 3tium gradum — tunc finem gri-
nio rejicif — Uterius dicif: quod m^r
uxor indolens tali casu habeat quam
partem bonorum ^{mariti} ~~damni~~ excipito
in crimine lesae Majestatis, tunc enim
omnia confiscantur d. Auth. bona et
Ad finem Numeri dicif: quod si

Damnatus post publicationem aliquam
acquirat, quod hoc non veniat confisus
dum. Quod probatur per l. 22 § 5
mandato ubi dicitur, quod talis, si quis
postea acquirat, possit emere, vendere,
contrahere si tamen per se, sed non per Procur
ratorem, quod est Textus expressus

Titulus v. ius
De bonis eorum, qui
ante Sententiam v. mortem
sibi consueverunt v. accusatores
composuerunt

Conacio: Eginus de confiscatione
Bonorum propter veram ^{damnationem} ~~condemnationem~~
nem, Sequitur de eorum confiscatione
propter quasi damnationem

i. Hic dicitur: quod si tamen eorum, qui sunt
verè Dammati bona confiscantur, sed

in eorum, qui habentur pro damnatis
quales sunt isti, qui propter conscien-
tiam criminis mortem sibi conscire-
runt l. i. Cod. h. l. si sufficit aut sola
occisio, sed insuper requiritur, ut enim
postea probet, hinc heredes ad defen-
sionem ejus admittuntur. Item requi-
ritur, ut id fiat ex conscientia criminis-
tine si quis per ex alia causa occidat,
tunc id non procedet, sed bona maner-
ent heredi, ut si quis ex odio vitæ, et
propter pudorem animi alieni se occideret,
propter adversam voluntatem, ut
propter prodigium, ut propter furorē,
propter quassandam jactantiam,
ut leguntur seisse quidam Philosophi,

Luco in fecisse dixit Empedocles, teste
Horatio, qui aetham insilijs ob nomen
immortale habendum, hinc isti Refus

Dicam Sicubique Loict
Narrabo intentum, deus immortalis habet
Dum exiit, Empedocles, severum figi id
aetham

Insilijs

Et sequitur id dicit Author contigisse,
quod sibi aliqui mortem consciant,
quibus mors e' solatium, vitam terro-
rum, aut supplicij instar —

2

Casus: Aliquis se intendit occidere, et
ideo prius facit Testamentum, et po-
stit se de seipso occidit, aut in post le-
thale vulnus uno si possit. Adhuc facit
Testamentum, et Lucius an tale Tes-
tamentum valeat, hoc Dubitandum

Quia talis n̄ videt̄ n̄ esse sane mentis, q̄
videretur dicendum quod n̄ valeat —
probari hoc n̄ videt̄ argto. l. penult. de
cond. inst. ubi dicit̄: quod si quis quem
scribat heredem sub tali conditione,
si reliquias ejus in mare projecerit,
quod n̄ censeatur fuisse sane mentis q̄
nec talis, ob quod haeres scriptus n̄ admi-
tatur, sed haeres ab intestato, nisi revera
probo alios fuisse sanos mentis q̄ nec
talis — Venio tñ c̄, quod talis hoc solo
n̄ sit habendus pro demente, ob quod
testamentum ejus valeat, ex ratione, quia
ista illatio mortis n̄ necessario debe-
at fieri ex hac causa. Id n̄ potest ex
alijs causis fieri, hinc n̄ potest hoc huic
casui certo attribui — quod n̄ probat̄
per l. hui fin. Et h. l. ubi dicit̄

Quod in talis occisio possit facta fuisse
ex eo, quod se quis ex modestia reputat
indignum humo qd est - tunc hanc
ab intestato /: si vellet succedere / de be
re probare, cum si fuisse sancti men
:tis, hinc tale testamentum adhuc dicitur
cum e' valere juxta d. l. b. s. De regis
de iure iusto et per l. i. Cod. hinc
ubi in ipsum dicitur -

3
hinc dicitur: quod talis /: quod se ipsum
: videt /: si sit extra rationem, hoc e' quod
peccat mortaliter, et si gaudet secul.
tura Ecclesiastica, nec pro eo coram
nec oblatio ulla facienda san. 1263
l. 5. ubi in ipsum dicitur, quis e' homi
nis sui, Nisi forte motus mentis pro
bet hoc e' nisi modestus non fuisse sancti men
tis

Id fit in deportatione, quamvis id n' ex-
primas, n' vero in relegatione, nisi id ex-
primas, ob hoc tñ e' differentia -

Hic dicitur: Quod deportatio proprie sumpta
significat exilium - Aliquando tñ in ipse

Relegatio venit nomine exilij, n' am' pro-
prie, sed tñ improprie l. 28 de exulib.
Tunc ubi id ipsum dicitur - Hinc in depor-

to et Relegatio dicuntur e' species exilij
l. 5 h. t. Scilicet deportatio proprie, rele-
gatio am' tñ improprie - Quod in probat

ex Ovidio dicente

Namque Relegatus, n' exul, dicor, in verba -

Dicitur n' exul, id e' n' deportatus: Inferat

q' exules et deportatus proprie sumpta
sunt idem

C

Hic dicitur: Quod dicta tria genera poenarum
-rum & dicti tres gradus poenarum,
contineantur in exsilibus generis sumptis
tis quatenus denique exul pro deportato
aut Relegato sumitur. Hinc in Martiana
in tit. de poen. dicitur: quod hoc fere ubi
-mur, quid relegatus seu deportatus dicti
locus si debeat excedere, et intenditur
seu relegatus si debeat intra tempus pro
-finitum redire - Alios relegatus si si non
-at exesse & intra tempus redeat: si tunc
in probum relegatur, et si in probum
relegatus redeat, tunc deportatur in suum
-sulam, et si tunc adhuc redeat, tunc in
poena capitalis innotatur, et hoc fere
suam contumaciam, et ne iudicio

Ad finem dñi: quod alicubi in cadavera
talium hominum suspendant inferre,
et hoc in honorem aliorum, ut debet
reari.

Titulus 22us
de Interdictis et Relegatis
et Deportatis

Connexio: Eginus de poenis hic in sequens
de tribus poenarum generibus, ut ex
Rubrica apparet, scilicet et —
Et. Imò quidem agitur de Interdictis, qui
dicuntur esse similes Relegatis. Imò inter-
dicti hic sumuntur pro Relegatis, sed
pro talibus, quibus tunc certus locus et
certa provincia fuit prohibita, qui
dicuntur relegati simpliciter, alii in-
terdicti accipiuntur latius, ut pro interditi-
tione

Honoris, ut sit iuriam nullus honor
exhibeatur. Item pro interdictione
ordinis ut ne ordinatus in certo gradu
ministret. Item pro Interdicto negoti-
ationis ut ne quis audeat negotiari.
Item pro Interdicto Advocatiae, ut
Advocatus pro alio postulet. Hinc
istud nomen accipitur laxius, quatenus
denique sub se continet et relega-
tionem in specie et deportationem.
Relegatio in specie est, quando quis prohibetur
exire Romam, sed ei certus locus assignatur,
aut hinc potest ire, quo vult. Deportatio
est, quando quis non tam prohibetur exire Romam,
sed inquam ei certus locus assignatur,
quem egredi non audeat. Hinc duo relega-
tiones

Laxé sumptuorum: dicuntur aggregata
l. 7 h. l. ubi dicitur dicitur - Quibus ad haec
potest addi tertium. Scilicet Confinatio,
quando quis ex civitate non audeat egredi -
Hic ponitur altera differentia inter idem ²
rationem et dehortationem, quod demum
relegatio possit fieri v. in perpetuum v. in
ad tempus, dehortatio autem semper fit in per-
petuum. Aliqui quidem dicunt, quod
in dehortatio possit fieri ad tempus, id melius
ex ratione quia sicut libertas aut vita
potest dari ad tempus, si non potest
dari ad tempus - per dehortationem
autem dimittitur vita civitatis et civitas
hic dicitur: Quod quamvis dehortatio ³
dimittat civitatem, quod illi tria salvum sit

lib. Jus Gentium, hinc talis adhuc potest
emere, vendere servos comparare, quibus
indiget, et alios contrahere celebrare, quos
que inil - Morienti aut succedit si quis
l. 1. h. l. f. quales dicitur uno ex rephu
tis, quia fuit oblivioni data: - Relegatus
aut in specie manet et liber et civis
retinet familiam et patriam potest
tenere et testamenti factionem et omnia
Jura Civitatis l. 4. h. l. ubi id ipsum
dicitur -

4. Hic in aliqui ponunt hanc differentiationem
quod deponatis bona adimantur si quis
servo tri jure crediderim, si vero relega
tis, sed hanc differentiationem non est
quandoque in relegatis bona adimuntur
si hoc exprimat 90 - Regulariter tri

Reddantur illarum - Ubi dicitur,
quod exuli nemo possit dare Comestum
seu saluum conductum, nisi Solus Prin-
ceps et quidem ex iusta causa - Ubi
dicitur, quod nemo quisque habeat licentiam
deportandi quamvis habeat jus gladij
ut erat Praefectus Provincia, Rai et dispa-
ritas, Affectio jam loque e dicta eliti -

Titulus 23us
De Sententiam passis et
Restitutis

Commissio: Eginus de poenis jam sequis
de restitutione poenarum - I
Hic dicitur: quod restitutio u remissio poe-
narum s. quod damnatus suo aliquo
per sententiam incurere debet: s. p. et
solum Principem: s. l. q. et io Cod. de lib.

ubi id ipsum dicitur: quia solius Principis
est mutare et revocare sententiam suam
iudicium est —

2. Nihilominus tri Princeps adhuc debet ha-
bere justam causam ex ratione, ne forte
per hoc multiplicentur crimina, iuxta
Stratoclem qui dicit: quod ignorando
nocentibus innocentium Salus custodi-
di non possit — Item Siquerges dicit:
quod nocentium remissione improbo-
rum studia ad peccatum exasperantur.
Item Pontifex in Cap. i de celebr. miss.
dicit: quod species iniquitatis si illis
ora peccati, et quod multum confert
maxime pestilentiam subditis et
hinc vult dicit: quod Princeps debeat esse
parens in remittendis criminibus
et quod non debeat dimittere facinor-
sos

Nec hanc potestatem s. poenas remitten-
di s. alijs concedere, nisi forte in justa
causa potuerit et —

hinc §. An Princeps possit facere gratiam ³
in praedictum partis et poenam con-
donando? Et in praedictum si si po-
test et si quis res fiscales abstulerit, corrigat
et servos occiderit et — In praedictum et si
privati si potest, ex ratione, quia illi est ius
quasi publicum et — Ex quo Nisi subest causa
publica et si talis effectus de Republ. bene-
meritus, quia publica privatis — Causae
aggravandi sunt variae, et si ante facti?
bonae vitae et tunc patris et intercessio
remissio legi et —

hinc diu: Quod remissio seu condonatio
poenas sit strictae auerenda. Hinc ~~rem~~

Remissio poenae corporali & pecuniaria
fiscis applicanda, si censet remissum interesse
privatum, quod pars pretendendam habet
: et, quia Princeps si censetur ulli prejudicare
: esse, et jus suum auferre sine causa: Et
cujus iterum, nisi sub sit causa publica,
ex dicta ratione, quia publica privatim
Nihilominus tamen in ipsa Contrapars mi-
nistrum suum interesse debet pretendere
Quod si nolit & forte majus a quo exigit
tunc illud Princeps potest moderari, pro
: quibus talis sit de Republ. bene mori
: tunc ex dicta ratione —

5^a Hic dicitur: Quod si de poena pecuniaria
parti applicanda agatur, quod talis remissio
: poenae si debeat sine causa fieri —
Amo quia hoc si est constitutum in senatu

Hinc S. Ambrosius s. quem refert Grat
ienus in Canone denique id C. 4. l. 5.
dicit, si n. potest alteri subveniri, nisi al-
ter cedat, commodius e' neutrum juvari,
quam gravari alterum - Hinc tunc
casu n. e' agendum cum iudice, hoc e'
n. e' ei concedendum, ut poenam remittat.
Sed potius cum parte, ut illa disponat
de poenam remittendam, quia illius in-
terest est - Et nec hoc Princeps facere
potest, multo minus iudex, Nisi subjes-
sita causa, ex ratione: quia quantum
Princeps sit solutus legibus wactivae,
n. e' tñ solutus directivae - 6
Hic L. Augustus sibi restitutiones ag-
gratiatione per Principem, an, inquam,

Deus mi hoc ipso recipiat priorem honorem
v bona v priorem statum in universum
Et disto si Deus restituat extra ordinem
hoc e' restitutione gratis generali, tunc
tibi recipis redditum, si vero dignidatem
nec bona nec honores imo nec actiones
recipis, quae jam in fiscum transierunt,
Sed tibi ipse fiscus debet Creditores Dei
contentare - Quia tibi tibi si fisci
ipse debitor restitutus adhuc tenetur
alijs creditoribus solvere si fisci talia
bona occupavit propter suam creditam
et ratione quia tunc fisci suum tibi
si vero alienum censatur recipere si
am e' restitutus restitutione speciali
tunc mi recipis existimationem s. Ne alij
legunt existimationem s. ob bona et omnia

Jura realia, si vero personalia, ex ratione
quæ actiones personales censentur esse sub-
latas per derogationem, et si non recipi-
unt per restitutionem ex ratione quia
actio semel extincta non reviviscit, nisi in
legitimis, inter quos non est restitutio po-
tente nisi si debellati cum debellante pa-
ris foedera incant, tunc quidem solent
recipere realia si veri personalia. Quod
probat exemplo Alexandri: Sept. Livi-
us libr. 5. cap. 10: Qui debellatis ex
Thessalonem thebanis ipsam Thessaly
remisit 100 talenta: ^{ducentis} et alij ~~legunt~~
ducenta milia acri: quos in tabulas
inventas dederant, dioti Thessali a The-
banis mutuo acceperant, et restitit
Thebanis

Per Cassandrem Mactonius Regem, re-
stitutio hujus Auri fuit denegata ex dicta
tione - Et hac restitutio in Soles variis
libertatibus plenissima, quae ex tenore Verborum
Soles dignosci, ut restitutio te in integram
Hic 2. An restitutio Specialis in operibus
quorum bona alienata? hoc in talibus
recipias bona, quae jam forte per se
sunt alienata? Et in regula quod non
ratione: immo ne principale beneficium
alijs officiat - rito ne Jus alteri quod sit
ei enjiciat - Quod probat Causa 8. de de
servat in 8to ubi dicitur: Quod si Pontifex
gratiam alicui se ut ad aliquod bene-
ficiū concessam revocat et denunciat
eum restituat, quod hac restitutio
locum habeat, si hoc beneficium non
fuit

Fuit alteri collatum, ne Jus ejus laedatur,
 go et in nostro capite: Ex quo Nisi id in
 ipsum Princeps ^{pm} eximat; supposito, quod
 subsit iusta, et hoc in domini eminentis,
 favore publici - In dubio an id n' prob-
 sumus periculis -

8

Ita 2. An si quis taliter retributo res-
 titutione gratis admittit teneatur inde
 bonis per se alienatis? hoc e' an e' tene-
 retur dare rei venditae pretium? &
 disto. si factus e' inde corruptior, tunc
 ito, et hoc ideo, Amo quia hoc mens
 Principis esse censetur, ut si quis n' cor-
 ruptetur cum damno alterius. ito,
 quia pretium e' locus rei et e' surroga-
 tum l. iij. q. 1. quod motus causa: ubi
 ipsum dicitur - si am n' e' factus corruptior

Tunc in favore fisci, ne ararium ejus
minuatur - Hinc in ea quae Bux
si forte donaret, si venient restituenda
nec compensanda, quia tunc suum co
setur recipere - Exijus Nisi dignum
: eus exprimat et

9

Hic Q. An cogantur restituere alii. Sicut
: cel restituito, ad quos bona in medietate
causa de quationis deveniant? Casus
pro hoc i. talis. v. g. sunt 3 fratres quorum
unus de quationem possidet per totum mori
itur, et si isti duo dividunt inter se
hereditatem, possidet de quationem restitu
itur et Q. An suam ratam recipiat
Et Idem Quod ita in dictum, ex ratione
ne amo quia si tam capotum reli
: quis quod erit, sed tunc cessat causa
: quoniam

2do quia cessat causa, g^o et effectus. Nunc
in filius patris deortato et restituito
reincidit in patriam potestatem quia
cessat causa, per quam ex potestate exie-
rat —

10.
Hic 2. An in veniant restituendi fructus,
qui durante deortatione percipiuntur?
Si postea deortatus restituatur? Et quod
n^o Imo quia censentur percipi ex intere-
ssu propria re, quia isti fructus non
dum fuerant in bonis restituti, g^o
n^o sunt restituendi — Itaque quia quan-
do donatio revocatur, tunc fructus inter-
medij n^o veniunt restituendi, g^o nec hic —
Et ratio ulterior est: quia istud dominium
n^o resolvitur ex tunc, sed ex nunc, et sic
n^o est ratio querere restituatur — probatur in
Authentic. Item et si cor de heredit.

ubi dicitur: Quod si liberi hereditarii rever-
tantur ad fidem, quibus illis portio quidem
sit restituenda, si vero fructus medi-
gi et huius - probas mi a pari: sic quan-
do p. Ronem Paulianam sit revoca-
turus si revocans fructus gi nec huius

ii

Casus: Aliquis p. qui e. proximus a su-
cessione. / deportatur, ob postea resti-
tutus est l. An si sit restituenda heredi-
tas, ad quam interee. subsequens ager-
tus fuit admissus? Et quod ita expro-
quia restituere facit omnia p. quibus po-
condemnationem erant ablatae / revoca-
ti - probas utro per l. fin. C. h. l. l. l.
dicitur: quod tui videat indulgentia p.
cipis, quantum sententia, atque resti-
tus post sententiam recipit omnia gi

Et ille, probat in per l. i § fin. de bon. poss.
contra tabul. ubi dicitur. Quod relictus
sit admitterendus ad bon. possessionem,
sicam petat, go - Hinc in filius de iur.
statu, et relictus presentur negoti in
successione, ad quam interea nepos mor.
tuo avo fuit admissus ex subjuncta
ratione, ne relictio sit sine effectu,
go - Quod probat p. d. l. i § fin. de bon.
poss. contra tab. §. No haec lex falsi iudic,
quia nullibi inseritur. ubi expresse
dicitur: quod relictio in trahatur
ad hereditatem filio debitam, ac si p.
poenam si fuisset factus inuolitus go -
Sch Obj. l. 3 § Cod. de inoff. testam.
et Cap. Quamvis § de reg. in c. ubi di-
citur: quod Princeps si soleat relictum

Cum damno alienius, go nec cum dam-
no negotis & si desit. si lucrum n. fuit quod
situm facto Principis C. scilicet M. Quod
nihil e' mali quia cessante causa cessat
effectus, at qui go. & ito posse negari
: Sed amicum, Sed tui e' n. lucrum ob / M.
hor Num. quo loco cui legatur Lucus /

12. Hic dicitur quod restitutio operis sed inter-
: gratiorem prioris Statutis ob omnium
Iurium, ac si ablati n. fuissent. Hinc
n. Testamentum /: quod per de iur. lacon
e' factum irritum. / e' facti re con-
: levis, ac si n. fuisset factum irritum
quod p. b. p. l. 12. h. l. ubi dicitur quod
castra redeat, quod testamentum eius /: quod
interdici fuit factum irritum. / de pe-

q̄ et hoc, quia reſtitutio comparatur

ſui poſtliminiis —

Hic dicit: Quod reſtitutio in recipiend patre.

13

potestatem. Hinc in cessat tutela, sub

qua erant liberi patris deſortati, et reſti-

tutio. Et ratio eſt: quia sub tutela eſſe n̄ po-

teſt, niſi ille, qui eſt ſui juris, quod hinc de-

ſcribitur — Quod enim tu reſtitutus eſſe

ſuſcepit, hoc eſt, capax eſt liberis regere. ſ. fin.

ſ. 2. h. 1. ubi dicitur dicitur —

Hic dicit: Quod illa, quos interea filius pa-

14

tris deſortati poſſit: / quod ratio mane-

ant, uti videntur contractus, modoſcent

legitimes abatis. Et ratio eſt, quia aliis ob-

ſcurum eſſet, ſi talis filius nec in ſua,

nec in patris potestate diceretur con-

ſtitutus —

D. 2. An in testamentum / quod filius

15

Patre deortato condidit: si voluerit
si postea pater residuas res deest
ita ex ratione quia factum est ab ipso
fuit sui juris go - sal 66: l. i. §. si pater
unde legit: ubi dicit: quod filius patris
Casto si possit testari go nec filius patris de
portati & disp: e quia filius patris casti
e de statu suo incertum dubius, alter
am si e dubius go - Nec obstat quod
si deortatus possit retineri sicut castus
potest redire quia castus potest iure
suo redire - Aliter am si potest redire
nisi restituatur go - Nihilominus
tri: ubi author ulterius dicit
Tale testamentum postea p. reddendum
condidit ex ratione Ami quia devent
in casum, a quo si potest inchoari, cum

Jam talis filius si maneat sui juris -
rdo quia censetur factum suum rebus
alienis - sed Obi: d. l. fin. §. de leade legis
ubi dicit: quod interea a filio gesta om-
nia rata manebant, si filius 25° annorum,
q^o nec Testamentum deberet recipiendi
Et dicitur quod gesta sunt p^o actus inter vi-
ros C. semis N. Et quod haec lex de acti-
bus inter viros loquatur hoc probat ex
verbo gesta: quod est proprium contra-
ctuum juxta l. 20 infra de Verb. Signif
ubi id ipsum dicitur -
Hic l. si filius moriatur ante receptio-
nem patris? an tale testamentum tri-
sit validum? Et quod ita. Imo quia
fuit legitime factum - rdo quia haec
dicitur scriptis jam fuit jus acquisitum, q^o

3tes quia esset absurdum: ut dictum
si talis filius nec in patris, nec in sua po-
testate diceret constitutus - Nihilominus
in tale testamentum postea concedit, quia
devenit in casum, a quo non potest incho-
ari - Hinc bona heredibus scriptis au-
feruntur, quia cessante causa cessat
effectus, at qui cessavit deortatō go-
Quod in probis p. Auth. idem ē (et. de
hered. ubi dicit: quod liberi hereditati
et exheredati reverbantur ad fidem, quia
quidem si rescindant testamentum:
cum suis legittimē factum: Nihilominus
minus tamen partem or. hereditatis auferuntur
go Dom. hū dicendum -

109 Hic dicit: Quod dicta de restitutione
sint intelligenda de restituōe gratia

n. veni de retributione justitiae, per
quam offendit retribuiti innocentia, hic
enim omnia recipit uno cum fructibus,
et n. obstate in bonam media attentione
et ratione: quia de portio nulliter ab
initio fuit facta, qd. in nullum producit
effectum. Atque talis in personalia reci-
piat

Tribulus 2us

De cadaveribus punitorum

Connezio. Eximus de poenis, sequitur
de cadaveribus punitorum seu affec-
torum —

Hic dicitur: Quod inhumanum quibusdam
esse videat, ut cadavera maneat in-
sepulta, praeque cum lex divina de hono-
rimo superfluo de cruce sub vesperum
regioni

Et terra tradi mandaverit eis. Item quia
Lex ista h. tis dicit: quod Iudex corpora
damnatorum cognatis ea ad sepulchra
potentibus dare non debet. Hinc
in Pilatus Christi Domini Josepho de
: matthea presenti non denegavit, et hoc in
regula. — sunt tria aliqua crimina
inde excepta: ubi hoc non procedit. Si
enormia, uti est crimen Laesae Majestatis
Item crimen haereticos, sortilegij et
: trucidij robarie est. Et hoc in fundamentis
in ipsa sacra scriptura, quae in ob
viora crimina mortem minas et
turam ipsi denegat, sed vult reos fore
prodam bestijs. De consuetudine
introducitur, ut in alijs criminibus

damnati si gaudeant. Squallorū Eccle-
siastica, uti v.g. e' furtum, homicidium, &c.
Et hoc ideo, ut alijs horum tristi exemplo
se obvio deterreantur. Et ratio ratio
e' quia ubi majore exemplo aut terrore
opus e', tunc hoc si debet videri obsequi,
si quandoque a regulis et humaniore
jure recedatur -

Hic dicitur: Quod si non obstante hac consue-
tudine, si in arbitrio sit iudicis an oculis
Ora punitionum concedere amicis eorum
Squallorū causa v.g. oba suspensorum,
vineres ambigorum - Item in Medicis
ea potest iudex si constiterit concedere
anatomem, et hoc propter publicam
utilitatem, quae probat huius injurias
privatas, sine auctoritate iudicis auct

Ad facere n. lices, aliis il. d. i. s. e. s. e. t. e. n. e. r. e.
- n. i. u. m. e. t. p. r. o. f. a. c. t. i. q. u. e. t. i. t. a. t. e. D. a. r. b. i. t. r. a. r. i. u. m.
p. u. n. i. s. —

Hic dicit: Quod aliquibus in videat abomi-
 nabile servire in Ora mortuorum ex-
 tione: quia mors censetur omnia criminis
 sustulisse, et sic videt in esse servientem
 dum, quia cum in bruta quandoque sup-
 plicio afficiuntur, et in res inanimatas
 quandoque obquiescunt, et in edes
 quandoque destruantur, ubi conspirationes
 erant habitus, et alia foeditates com-
 missae, ut adultera moneta, uti Superi-
 dictum fuit. Hinc in Ora comen-
 qui in carcere sunt mortui, et de quorum
 crimine constat, vident in exemplum
 aliorum, posse in nominis officio, ut

Suppeditant, v. alia ignominia afficiant
v. denegatione sepulchris Ecclesiasticis
Et ratio est quia non sentiant, et sic illis ex:
igua sit injuria - Bene enim mulieres
infanticidas post mortem pacificantes,
decapitatis sub patibulo quietantur -
Bessililatem committentium, cineres
combustorum in ~~ita~~ aera dispergunt,
Quod enim consuetudine obtinet - Et hoc
non in istis procedit qui sibi mortem
confecerunt, sive haecceant ex confu-
sione criminis, sive ex tadio vite, qui
non gaudent sepulchris Ecclesiasticis,
et hoc in terrorem aliorum, et faci-
lius a talibus criminibus abstinere

LIBER 4us

Tibullus 1us

De appellationibus et relatio-

Connexio: Eximus de ^{=nibus} judicijs tam civilibus et criminalibus prima Instantia, quia cum quandoque posset contingere, ut quis in una Instantia laderetur & saltem se probat esse locum, hinc ab hoc corrigendum inventum est remedium appellationis, et ideo jam post hoc iudicia tam civilia quam criminalia, in post dicta privata et publica sequi de appellationibus, ob ideo 1. Quia sit appellatio, et unde dicta? 2. Ad finem quoniam appellatio dicitur et appellando

Et potest sumi variè vidum quis ius
minibus officiis ignominiosis & provoca-
tione nominis est - Hic autem sumitur pro
provocatione - Hinc in definit: quod
sit provocatio seu transitus ab inferi-
ore iudice ad superiorem iudicem
gradatim facta ob scilicet iure civili
ad id potest ratione gravaminis illati
inferendi - finis appellationis est ut la-
tis subvenias ob id iniquitatem et iniqui-
tatem iudicis corrigatur - Hinc testatur
in l. si h. b. subiungit, quod usus appel-
lationis sit frequens et necessarius,
et quod hoc experientia doceat, quia in-
veniant et iniquitatem iudicis cor-
rigit, quamvis subinde contingat sen-
tentiam in pejus reformari, quia non
semper

ultimus optima pronunciat —

2

Hic de iudicis appellatō quod alii sit iudicialis et alia extrajudicialis — Iudicialis est, quae fit ab actu iudiciali v. i. sententia sive sit definitiva, sive interlocutoria. Extrajudicialis est, quae fit ab actu extrajudiciali v. i. decreto, quo quis gravetur. v. si tubon i. rejecta ex causa appellat v. si quis ab officio sibi delato appellat v. ne agat iudicem — Item si quis ab electione appellat v. ne agat superiorem velentius dicitur author, quod oculis habet materiam per capita tractare et appellare, ut eo commodius doctrina gignatur, et amo tractat de personis, quibus appellare liceat, quae parum amo causa l. 4. qui legem suam possunt quia parum est ius nosse, si personae innotuerint.

Hic 2. Quis possit appellare? Inquit. — 3
Bos, qui se sentit esse gravatum san.
omnis 3 C. 2. I. 6. ubi id ipsum dicitur —
Hinc in servus potest appellare ad po-
pulum si injuste e' condemnatus, et
si illam nec dominus nec alius defendat et
leg. i. h. tit. —

Hic dicitur: Quod nec excommunicatus ab 4
appellando rejiciatur, ex ratione, quia defen-
sio nulli e' denegata, ad quam in perti-
net appellatio 30. Et in prosequi potest
appellationem, quia si alius appellatio in-
terprodesset — Hinc in revocantur ab-
tentata v. g. si iudex, non obstante ejus
appellatione cessat res ejus disbrakere,
ex ratione, quia hoc in spectat ad de-
fensionem —

5^u Huiusmodi. An ^{excommunicatus} ~~emancipatus~~ possit per se com-
parere in iudicio v. in appellatione et
defendere et an hoc debeat facere per
Procuratorem? Et iuxta quod Iulianus
leximus x. de iud. videretur dicendum
quod hoc debeat facere per Procuratorem
quia ibi dicitur, quod debeat per alium
in iudicio stare. Sed melius istud
verbum sic debet explicari sic: quod hoc
tibi debeat. Hinc adhuc potest per se
comparere, si tibi tunc, dum Procura-
torem non habet, sed si tunc, dum eum
habet, praesque dum causa est magis
ardua iuxta cap. 2. x. de procuratoribus
ubi dicitur: quod in gravioribus causis
nemo sit cogendus Procuratorem
constituere etc. nota quia hoc pertinet
ad iudicium

Ad defensionem atque se potest defendere per se go. Aliqui quidem dicunt, quod iuris debeat petere absolutio-
nem, si eam habere possit sed nec hoc
opus ex ratione, quia iura ei indistincte
concedunt sui defensionem go —
Hic dicit: quod potestas appellandi per
excommunicato concessa tui sit intel-
ligenda de appellatione ab actu iudici-
ali. Hinc ab actu extrajudiciali ap-
pellare si potest, ex ratione, quia hoc potius
regereb. vim conventionis et provoc-
tionis ad causam, quod alius proponen-
tum e. coram iudice appellati, seu co-
ram iudice inferiore go. Breviter
quia tunc censeres agere quod si potest go —
Ad finem dicit: quod potestas appellandi

Si concessa tui sit intelligenda, si in
causa propria appellat. Hinc in causa
aliena non possit appellare quia non habet
personam standi in iudicio —

9
Casus: Iudex, qui excommunicatum
condemnavit, succedit eidem excommu-
nicato condemnato, et queritur, an possit
appellare, vel saltem appellationem ab
excommunicato jam propositam pro-
sequi? Ratio dubitandi, quia censetur
suo facto contravenire, quod non licet,
pro — Res tamen ad ultimum, quod sit
ex ratione: quia potuit excommunicari
censetur rem non bene prosecuisse, et forte
aliquid omisisse, quo non omisso fieri
sed lucraturus, et sic Iudex non censetur
appellare a iure, sed tamen a facto, et non
dixit contra suum factum venire

Ad tñi contra factam omissionem
Et n̄ potest esse Cagus: ubi plures erant
Judices et succedens tuberal sententi-
am pro eo, Sed si ut videtur votis dissonant —
Hic dicitur: quod tñi condemnatus seu li-
tigans, Sed n̄ n̄ condemnatus seu n̄ li-
tigans quandoque possit appellare, si
illis inter sit ut si emptori res empta
evincatur: n̄ tñi ratione proprietatis
evincens: potest appellare venditor,
quavis n̄ sit condemnatus nec li-
tigans, quia ejus interest ratione
evictionis; quia emptor contra illū
habet regressum si ei nunciavit et
Et vice versa venditor victo potest
appellare emptor, quia n̄ ejus inter-
est, ratione rei n̄ tradita l. 4 § 3 h. l.
ubi id ipsum dicitur Item fidejussor

Potest appellare pro eo pro quo fidejussor
sibi ex eadem ratione - Item victo uno
coherede potest alter appellare ex eadem
ratione - Item legatarius herede victo
ex eadem ratione - Item dominus propter
: vo forte ad bestias damnato - Item
Creditor hypothecarius pro debitor
Item mulier victo marito ratione
dotis - Item pater pro filio victo
in causa libertatis v. g. an sit filius
sue uxoris ne sit et pluribus similibus
casibus v. g. an sit libertus ne sit an
sit subditus ne sit -

2
Hic 2. An Procurator possit appellare
nomine principalis? Et quod ita est
nec opus a mandato speciali. In
quia absque hoc habet generale
mandatum v. g. - ut quia appellatio
est inducta

5170
Est inducta ad Amiam Instantiam
prosequendam et reparandam go -
Prosequi autem appellationem in regula
non tenebatur quia forte deus masculis
esse contentus - Excipit: Nisi ibidem
ad hoc habeat speciale mandatum,
si sit generaliter constitutus ad a-
gendum defendendum et quia in
tanti censetur ei esse mandatum - 10
Hic dicitur: quod in illi nomine illenig
possint appellare, quibus id tantum
solum censetur esse mandatum et pa-
ter pro filio filius pro patre - Item
frater pro fratre - Maritus pro uxore -
Coniunctus pro coniuncto et
ex ratione quia censetur tantum
habere mandatum - Illenig dicitur,
quod in litis conjuncti appellare possint

unus pro alio, et omnibus prodest
appellatio unius, ex ratione, quia
sa censet esse omnibus communis -
ulterioris dicit, quod imo in extraneo
pro extraneo possit appellare in
mandato, modo ratihabitis legibus
intra tempus habita, ex ratione, quia
appellatio pertinet ad defensionem
interest am hominem ab homine
defendi go - Et hoc intelligendum
e' in causis civilibus indubie -

ii. Hic dicit: quod in in causis crimin
: malibus quilibet pro altero in
: to possit appellare et supplicare
debet differri. Et hoc ex ratione
: anisatis l. b. h. s. - Et hoc potest
facere et laicus et plebeus intra

Omnam meliorem irregularitatis,
quia si agitur de sanguine fienden-
do, potius de sanguine defen-
dendo, quod Eccelesia admittit — 12
Hic dicitur: quod quandoque possit
contingere ut uterque appellet,
id est et victus et victor, si uterque
se putet esse lesum ut ratione expen-
sarum adiudicatarum, et hoc est
quandoque bonum et consilium,
victor appellante in victor appel-
let si obstante quod quandoque per
appellationem unius causa per se
ad superiorem Instantiam tran-
seat, quia ~~hominibus~~ eam victus
potius possit degenere —

Hic §. Quid juris si uterque id est 13
et actor et Reus

Ad diversos Judices appellat. 2.º si
unus ab Episcopo appellat ad Archie-
:episcopum, alter autem ad Summum
Pontificem? s. No quod questio
procedat de Jure Canonico, ibi
licet ad medietatem Judicem pro-
:care, si vero de Jure Civili, qui
ibi si licet? R. Quod potior sit ille,
qui ad majorem seu ad Pontificem
appellavit juxta Cap. 7. h. t. ubi
ipsum dicitur. Et ratio addit quia sum-
:munus est ejus tribunal, et quia Pon-
:tifes est ordinarius Juxta omnem
Christianum in quacunque insti-
:tuta - Aliqui quidem dicunt, quod ho-
mines procedat in casu, ubi jure sit

Proocationem a Pontifice propter
proocationem, De hac opinio est con-
tra Textum Cap. 7 mi. quod indistincte
loquitur, hinc non est admittenda, et ratio est,
quia illius tribunal est magis, cui de-
bet cedere minus iuxta l. 54 de re
jud. ubi id ipsum dicitur: Ad finem
dicitur: quod tali casu appellatio ad mi-
nus tribunal facta sit sine effectu,
ex ratione: quia Episcopus aliterum
ad comparandum coram se sistere
non potest, supposito quod alter dicit
se ad lapam appellasse si am taceat,
tunc cum possit cogere, id compareat,
et si esset contumax, tunc eum po-
test punire, qui censetur frivole
agere nec comparando, nec opponendo.

Tribunal Superioris Iudicij -
diximus ad finem Nem. et i. ut com-
modior sit huius materis doctrina,
quod hanc materia sit in plura capita
redacta. Et Amo Actum fuit de perso-
nis, que possint appellare. Hoc
istis continetur plura requisita, et
plures observationes: sic ratio videnda
e, qui appellari non possint hoc e con-
tra quem non licet appellare. Item quis
a quo appellare possit, de quo Tit. et
et 3tio sequens - 3tio Videndum e,
quibus in casibus appellare liceat
de quo Tit. et 3tio sequens -
4to Videndum e de forma appella-
tionis, hoc e, quae forma debeat haberi ap-
pellatio

Et Amō ad formam ejus dicij pertinet,
ut fiat a minori ad majorem ex ratione,
quia Superioris ē corrigere mores infe-
riorum, sed nō vicissim (an. 28 versu
Quod mī C. 2. l. b. tibi dī ipsum dicij
et (an. ib. x. de majorib. - Quod mī pro-
bit ratione, quia emendari junior. Pen-
tentia nō potest, nisi p. majorem Judicem,
q̄ - Hinc appellatō a majori ad mino-
rem facta nō valet, nequidem a parem,
ex ratione quia pater in parem nō habet
Imperium; multo minus in Seniores
l. 4 de regib. arbitr. tibi dī ipsum di-
cij, ut si quis a Novourbenſi Magis-
tratu appellaret ad Vetero. urbenſem
Et nec consuetudine dī potest induci
quia ista consuetudo est contra rationem

ut tenius dicitur: quod multo minus pos-
sit appellari ad eundem Iudicem, ex
ratione 1ma, quia nemo se e sepeior-
rati quia Iudex dicitur semel sententia jam
functus e suo officio, et sic eam amplius
retractare n^{on} potest. - 2ta quia talis Ju-
dex si suam sententiam retractaret
se argueret temeritatis acut impentis.
Hinc in Iudicio Superiori prohibetur e-
causam semel a se devolutam ad in-
feriorem Iudicem remittere. l. ass. b.
C. h. t. ubi d^{icitur} ipsam dicitur. Et hoc n^{on} pro-
cedit, si Iudex inferior evadat in super-
iorem, tunc n^{on} potest in hac causa
judicare, quamvis reversus sit Superior.
Sed dabit illam alibi delegare, et hoc

Propter evadendam suspicionem - Et
hoc mi procedit in casu si forte causa
esset ad Pontificem devoluta, et sicam
Pontifex eisdem Judiciis: a quo appellatum
et delegaret, tunc illam non debet susci-
pere, ex ratione, quia censet ipsi per erro-
rem fuisse delegata - Immo licet adderet
clausula: quod ex certa Scientia illi de-
legaretur, tunc illam tamen tenere recusare
ex eisdem rationibus. Hinc deberet re-
currere pro venia, ex ratione quia hoc
pertinet ad reverentiam Judicis delegati;
hoc est, quod deberet omittere cau-
sam semel a se judicatam iterum de-
bere agnoscere ob se manifeste et
proprie turpitudini exponeret -

Hic 2. Quid juris, si provocatio per errorem
 fiat à pari ad parem? ut à Neourbenſi
 Magistrate ad Vtero urbenſem, an talis
 provocatio plane ſit inutilis? Et quid
 niſi inutilis ex ratione, quia in paribus
 facilis eſt error, et ſi ſcripta debent inde
 remitti ad ſuperiorem, acſi ad illum ap-
 pellatum fuiſſet. ſeu iſi ad minorem
 fuiſſet provocatum, quia talis error ſai-
 lius poteſt obſervari. Ita Obj: tñ quæ-
 ritur: de quo appellat à majore ad minorem
 ut ab Episcopo ad Probatum, qui per
 Pontificem fuit delegatus, qd ni debet
 eſſe talis provocatio nulla. Ad diſt. ad min-
 rem dignitate. C. Juris dictione. Et ha-
 bet omni pro majore, quia Pontificem re-
 preſentat.

diximus, quod si liceat appellare ab eodem
ad eundem, hoc omni intelligitur de senten-
tia definitiva, hinc ab interlocutoria
licet ad eundem appellare seu redire, ex
ratione, quia talis iudex potest adhuc ta-
lem sententiam ipse revocare, si id con-
suetudo postulet, quod licet ad eum redire —
diximus, quod provocatio debeat fieri ad 16
superiorem, quod est solum requiritur —
ut si ad provocacionem requiritur
fieri gradatim scilicet Jure civili hinc
immediato omisso si licet appellare ad
superiorem — Nilominus tamen talis appel-
lacio non est inutilis, sed est remittenda im-
mediato iudici, nisi ad illum provoca-
tum fuisse l. 21 h. tit. et d. l. i § 3. h. tit.

ubi id ipsum dicitur Et hoc s. ut dictum
procedit de Jure civili —

- 177
Sed et de Jure san. ibi enim immediato
se licet in re ad summum Pontificem
appellare. Diss. e. quia Pontifex suam po-
testatem alijs Judicibus contulit cum
lativè hoc e. quod in Ama et in omni in-
stantia lis coram illis fieri possit, quia
e. omnium Christianorum Juxta Principis
latus am eam eis contulit jurisdictionem
Rationem dissolvit aliqui dant hanc
quia Princeps e. valde obnoxius negotijs
pro Republ. sed Pontifex quandoque
ad hoc magis obnoxius. Hinc veniunt
quod hoc fiat ad majorem Zelum justiti-
tis demonstrandum favore animarum
- 178
Hic dicitur: quod s. praebeo alias observatio

in videndum sit de modo, cuius denique
modus in appellatione sit observandus.
Cuius quomodo appellatio sit facienda?
Et quod possit fieri & in continenti seu
tempore latae sententiae quando iudex
adhuc pro tribunali sedet & in ex inter-
vallo - Anno casu satis est viva voce appel-
lare, et quidem & formaliter v.g. dicendo,
appello - & aequivalenter v.g. si pars di-
cat, quod ad superiorem iudicem recur-
ret, quia paria sunt formaliter & aequi-
valenter dicere - si a me appellatio fiat
et in intervallo tunc praecipue debet fieri p-
rocellum, et debet libellus in in se con-
tinere appellantis et appellati et iudicis
nomen a quo appellatur - Item a quo
sententia appellatur, an a definitiva

& interlocutoria - Item appellans si
 tuus & victor et similia - a qua parte
 sententia appellat, hoc n'c opus addere
 seu exprimere quia id eventus docet
 diximus: quod si appellat fiat in continenti
 quod possit fieri viva voce. Hoc autem in-
 telligit, si appellatur a sententia defini-
 tiva, si enim ab interlocutoria appellat,
 tunc hoc semper debet fieri in scriptis, et
 preterea debet causa gravaminis ex-
 primi, ut quod ipsi rejiciat Testes tan-
 quam infamis, qui n'c infamis est
 cum probat per Clementem appellanti d. h.
 et Cap. sig. d. h. t. ubi id ipsum dicitur,
 et hoc de forma requiritur - Atque si
 n'c exprimat, tunc appellatio erit nulla, et
 postea amplius causam allegare n'c licebit

Et ratio, ne forte contingat leviter ejus-
modi appellationes proponi - Et hoc mi ob-
servas in appellatione ab actu extrajudici-
ali facta - In Bohemia si senten-
tia habeat plures articulos: debet ex-
primi, a quo articulo appellatur - Item
an a toto appellatur et n' - Et sic decisum
est juxta Instructionem Regiarum ap-
pellationum etc - Et hoc in pro Sobies-
ki 26. 7. sembris fuit decisum -
hic dicitur: Quod si a sententia defini- 2d
tione appellatur, quod n' sibi opus exprimere
causam - et quamvis sibi causa ex-
pressa: si forte postea rejiciatur, hunc
tamen adhuc licet adducere aliam, et
hoc in regula - sunt tamen casus excepti
ubi in hac materia causa debet exprimi

Si quis litiget coram Iudice Delegato, qui
ei fuit delegatus ex speciali Sententia
cum clausula Appellatione remota, sup-
posito quod id in Rescripto addit - Minus
minus tamen adhuc potest appellare. si ne
via defensionis evasat. Sed tunc id di-
tum: debet causa exprimi, alia causa
si expressa non possit appellare - expressi-
am causa potest appellare, ex ratione
tamen quia censere esse contra Jus, defen-
sionem petenti denegare - ratio quia si
non tenet deferre appellationi, si causa ap-
pellationis non exprimat - si autem si iuxta causam
proponat tunc illam tenebit admittere
alia pars ab ipsa denegatione posse
appellare et tunc per indirectum in
ipsa causa principalis in appellatione
et dicitur

Hic sequitur, quod appellatio possit fieri 22

1. viva voce, quando in continenti appel-
latur - 2. p libellum, quando ex intervallo
appellatur - si autem iudex n' velit appellatio-

nem in libello sibi propositam admittere,
tunc debet protestatio fieri coram Notario,
et quod cum libellus deponi per qui-

dem intra legitimos dies, id est intra
bibulum 4. triduum, et postea tunc appel-
latio admittitur - Et ratio est ne iuxta me-

ritum aliorum officialium, aliorum vanis timoribus
minimo excusabitur, ut quod ideo n' appel-
laretur in tempore, quia scilicet timuit

hic dies. Quod ad modum appellationis 23

in pertinetur hoc, quod si in una causa
separatim iudex sententia lata sit,
ut una ratione multum, altera ratione

usurarium, ubi reus utroque casu cecidit,
quid n̄ sufficiat appellare ab una? Sed
quod debeat appellare ab utroque? Nisi
se sensit utrobique esse gravatum, ex
ratione, nē appellando ab uno tm̄, alteram
agnovisse censetur — n̄ debet am̄ temerē
appellari, alius posset arbitrari puniri.
Ad finem concludis: quod juxta consue-
tudinem appellans debeat certam quan-
tatem agnoscere, quae si perdat, ^{se} appellante
— ultimo dicitur: quod
de effectu appellacionis agatur titulo
sequenti —

24

Hic sequitur de Relationibus ut supra
de eadem Rubrica parte — Relatio in ge-
nerali causa dubio Primum parte
exhibitis — Et est duplex, una facta

Consultatio, altera e' relatio in specie —
Consultatio: e' deliberatio seu sententia quam
Princeps: ad quem provocat: cum con-
silio suorum Procerum colluctus dixit,
et postea tri Judex desuper cognoscit —
Quia aut in Epigraphe hujus legis po-
nuntur haec libera. Scilicet C.C.C. Qua-
rit Quid per has litteras intelligatur?
Et hoc quod in definitione dictum e':
Scilicet quem Consilio colluctus: et haec
species habet locum in rebus dubijs, quan-
do denique nec ex verbis nec ex mente legis,
casus decidi potest —

Relatio in specie e' exhibitio actorum 25
Princeps facta, quando denique Judex
dubitat, quomodo debeat judicare in
casu, ubi utrinque paria sunt mentis causas

+ organum sive id contingat de Jure sive de facto
dicitur ultra dimissum si duorum unus se ras occidisse scitum
viam lapsus gaudet et nescias quis: / ut ipse Princeps super eo
remedio l. 2. fide et nescias quis: / ut ipse Princeps super eo
AV
decidas, et in tali relatione debet ple-
na instructio mitti Principi, ut possit
desuper cognoscere - Hinc in exemplum
relationis prius e partibus edendam,
ut illud liceat refutare si forte n' suffi-
cienter tota causa intus comprehensa
videat - Et ha relationes olim erant
frequenter praecipue quando partes
erant poscentes, ne sibi forte Juxta
: uras manum ob ides hodie ha relatio-
: nes sunt sublatae - Hoc aliter ne
cancellaria Principis loque obmutes-
et molestetur - sed hodie Juxta debet
ipse causam integre examinare, et

Executioni dare, nisi forte ab illa appel-
letur - Consultatio tamen propterca non est pro-
hibita, quia consultatio est necessaria,
quando ius est dubium &c - Et iure sa-
nonio tales Consultationes sunt frequen-
tiores, quarum locum sit mentio in deere-
talibus et solet responsum ad illas dari
his libens. Ceterum hoc est consultatio
tua saliter respondemus juxta
Cap. intimasti 68 x h. l. ubi id ipsum
est videre

Fibulus rarus

a quibus appellare non licet

Connexio: diximus, quod appellatio fiat
ratione gravaminis illati v. inferendi;
tunc cessante gravamine appellare
non licet Cap. 60 x h. l. ubi id ipsum dicitur

Et sic habet bonum regula: n̄ gravatus
n̄ appellat. Inde sequitur, quod ante senten-
tiam appellare n̄ liceat, sive sit Inter-
locutorie sive definitive, quia ante
illam nullum ē gravamen. Nec m̄ ad
creto extrajudiciali nondum prolato appel-
lare liceat ex eadem ratione.

I

Diximus quod n̄ gravatus n̄ possit appel-
lare. Hic dicitur quod nequidam a com-
minato gravamine liceat appellare,
quia incertum ē, an sequatur v̄ n̄, et
si n̄ sequatur n̄ licebit appellare.
Exigit tñ ubi tñ a tali comminatione
liceat appellare, si sit comminatio talis, quae
inferat gravamen irreparabile v̄ si
digeris, torqueris - v̄ si sit velle perire
v̄ si te n̄ confortaveris, v̄ si
tua bona sequestrabunt. Et hōm

In extrajudicialibus procedit ut si in
vis agere iudicem, bene tibi sapienter
tibi dicis: quod ille qui appellationi remen-³
tavit, si possit appellare, si non remen-
tavit expresse ut si appello - si non tacite
ut gratias agendo iudici ut in patiendo
lato fatalia, quae de iure communi
sunt in diebus ut in de iure Bohemico,
Exigis Nisi simul protestetur ut
gratias insonum ago, sed appellabo l. 54
h. 1. ubi in ipsum dicis -

Causa: Omnes condemnatus appellat
et dat Prorem ad appellationem prosecu-⁴
torem, et ille eam deferit et l. an
hoc noceat dno et l. des quod si quia
dno sui temeritate si debet dno pro-
bationem generare, quod hoc si debet no-
cere domino - Exigis Nisi haberes iudicem

Ad eam prosequendam & amittere
prohibet equum videbif, tunc il
ceret dñs, quia ipse dñs eam deferre
censet —

5^a
Hic dicit: quod hoc fit præcipue agatur
et L. a' quoniam sententia potest appellari
et si certum e' i sententia Papis appella
ri non posse quia de substantia appelle
tionis e' ut a' minori appelletur ad maiorem
Hoc autem intelligit de tali Pape qui su
periore non recognoscit — Ad finem
dicit, quod si a' sententia litigantis appellari
non possit quia nemo eo e' Superior —

6^a
Hic dicit: Sicut non potest appellari a' Pa
pe sic non potest appellari ab eo
Iudice, qui a' Rege datus e' cum cla
sula appellatione remota & inhibita
appellatione & e contra appellatione
ejus.

1. ejus obstaculo submoto et simili,
 cui censeres ab ipso Principe appellari —
 Quin am Deus hanc clausulam exponere
 possit, de hoc n' e' dubium, quia tunc ipse
 Deus censet iudicare —

2. Quis sit hujus clausula effectus, et an li-
 citè fieri possit. Et ad idem, quod ita, quia
 censeres appellari ab eodem ad eundem
 vel amicum. Et tunc per hoc removere appel-
 lationem frivolum n' veni justam, et sic talis
 clausula n' e' contra res naturales, sed hoc
 potius vocares Acrosonium —

contra hoc obijci: si sic dicta clausula
 deberet accipi, tunc talis clausula nihil
 operaretur; sequela patet ex cap. 5. h. b. ubi
 dicitur: Quod frivolis appellacionibus nec sus-
 titui deferat, nec iudex deferre debeat qd
 et dicitur n' e' illis deferendum quod for-
 mam sequat iudicium. N. hoc e' quod
 quidem talis n' possit appellare, potest

in p modum querela recurrere ad
Episcopum, et sic unam partem Regis n pos
test tollere p tri etiam, et hujus dispan
e, quia una pars censet esse juris nat
altera vero juris positivi —

9

Alia dubitatio est, an clausula isto in me
dio posita, et procedentia et sequentia
Capitula officia et dista si eadem con
nexa sint, et si ipsa eadem subest. rati
tunc ita ut is iudex cognoscat, an ipse
consanguineus, appellatione remoti, et
an ei sit restituenda hereditas, iud
Cap. 42 de appell. ubi dicitur —
ratio addit, ne ejusdem loci arbitrio
verso iure censeant, si am Capitula
sint connexa, tunc tri officiis proceden
tia, ut si quis impetret Rescriptum, ut

Possit Titium convenire coram certo
Judice, quællatione remota. Idem in coram
eodem Judice possit convenire. Adversus
et si in respectu præcedens clausula, ratio
adhibet, quia separatorum separatorum
ratio. — Ad finem conclusionis: quod hoc in
dependeat ex mente Regnantis. —
Hic dicitur: Quod olim in a Senatus Praefectus. 10
in Praetorio si potuerit appellari. Imo propter
eius dignitatem, ratio ne eius fides ex
placita in dubium vocetur. — Hodie loco
huius Officii sunt Suprema Concilio
seu tribunalia, uti v.g. Camera Wetzla-
rensis. Idem Judicium Jansen de He-
lincum. — in a Senatus si potuerit appel-
lari, quia censetur appellari ab eodem
ad eundem. — At non in his casibus
quibus admissa Reversio propositio erroris

Supplicatio, res iniquitas, si que subest
corrigas —

11

Itē 2. An ab arbitro possit appellari?
Et regulariter nō, Amō quia exinde nec neg
ius stricta obligatio nec actio. Sed tū proinde
debet, si que sunt adjecta in casum, quo
laudo nō stabilien — noto quia partes
possunt intra 10 dies tali laudo contra
dicere quod si nō fecerint, sibi impu
tent, quod illud confirmaverint tacite
et si illud expresse confirmaverint, tunc
tanto magis sibi impudent — Itē quia
per appellationem suspendit Juris dic
tio Judicis a quo et deolvit causa ad
Judicem ad quem, arbitrum aut nō habet
Jurisdictionem, nempe qui ex consensu
partium assumptus ē nempe arbitrum
confirmat

Ab arbitrario autem dicitur iuris ad arbitrium boni viri - Et hoc tam de iure quam civiliter procedit, quod patet per Can. 33 c. 3 l. 6 ubi Gratianus ex Concilio Mileritano refert, quod n. liceat provocare a iudicibus quos communis consensus elegit. Hoc autem intelligitur de electis arbitrariis, si enim sit iudex electus, tunc licet ab illo appellare, licet sit aliter fori quia penes illum est Jurisdictio -

Ita dicitur: Quod in a tali iudice liceat appellare, quem Episcopus provincie partibus prebentibus assignavit, quia talis nihil distat a iudice delegato, quia habet Jurisdictionem a delegante - Et hoc in procedit in arbitrariis iuris, qui eliguntur ex necessitate legis vel statuti,

Et ideo vocat arbiter necessarius, quia
habet jurisdictionem à Tribu, & à
communitate, et quia tale arbitrium
reductum est ad similitudinem iudicii
:orum - Ad finem item. constituitur,
quod ab arbitratore non liceat appellare,
sed deus ab illa reductio ad arbitrium boni
viri l. 98 in fine pro fore

Titulus 3us

Quis à quo appellatur?

Con. Eximus de appellatione, sequitur,
quis possit appellare et à quo possit appel-

lari? -

1. Hic si quod appellare regulariter liceat
ab inferiore ad Superiorem - Hinc à la
:co non appellat ad Inferiorem quia non illius
Superior non in sua potestate. Ex his
forte laicus voluit administrare iustitiam

Exigis totū Nisi laicus subfit herico
v. si ab illo sit constitutus in tempora-
libus, quod frequens ē in suspensio can. 7.
§ fin. x. de appell. quod in p. Consuetudi-
nem p. induci —

Hic dicitur: quales sit ordinarius an delega-
tus pariter refert, hoc ē, p. in a. delegato
possit appellari ad delegantem, seu a
eum, qui iudicem dedit, aut in a. eius
successorem, necne si tū alius specia-
lis causa fuit commissā, si autē uni-
versalis causam eēt commissā, tunc
posses appellari ad delegantem, sed tunc
appellandum esset ad illum, ad quem
alijs appellandum eēt, si ipse delegans
iudicasset d. l. i. de app. 27 §. porro x.
de app. libi id dicitur: quia tunc eodem
consuetudine tribunal delegantis et delegati

Et censere ab eodem ad eundem
appellari, quod nō gō - si aut ei tñ spē
lis eadē sibi delegata, tunc nō censetur
esse idem tribunal -

3. Hūc dicitur: Quod ab officiali sū ad Equi-
tē appellat. Sed appellandem ē d. br.
Christum. Quia censet idem cum illo
habere tribunal - a Legato Procon-
sul. tñ ad ipsam Proconsulem pō appell-
ari, quia ille nō habet suam jurisdictionem
a Proconsule, sed a populo, ab
tñ exercitium seu administratorem ha-
bet a proconsule, et proconsul illum pro-
terire nō pō -

4. Hūc regitur: quod appellat ab inferiore ad su-
periore et quidem gradum sū. Hūc
civilis. Disparitas jam supradicta pō
hō tñ fiet, et si quis pō saltem appellat
a mediūm superiorum, et si nō

Exigias appellatur, tunc in Sententia
ab eo lata valebit, et imputet sibi alter,
quod non exegerit, quia hoc executio perti-
net ad dilatorias et declaratorias fori,
quae sunt ante litem opponendas (art. 9
et de execut. lib. 2. d. 1. §. 1. - Obi. Talis fu-
dit e incompetens pro Sententia debet esse
nulla. Et dictum e incompetens absolute N.
relative C. - v. e incompetens gradu C.
quod dictum N. - facilius a se proroga-
tur in superiorem jurisdictionem quam
in incompetentem. Et hoc procedit,
sive a mediata appellat per errorem,
sive scienter, quia remissionis necessi-
tas tunc e condicionalis, hoc e quod tunc
si fiat Superiori mediato cognoscere,
si appellatur quia si non exegerit
tunc Sententia valebit —

Titulus 4us
Quando appellandum sit, et
intra qua tempora.

Con. Eginus de Appellationibus, jam se
quis quando liceat appellare —
i Hic dicit: Quod appellare liceat statim,
quando citatus sit aliquod gravamen sive
sit Judiciale, sive extrajudiciale. Hoc
autem intelligit: si illi revera sit tale gra-
vamen illatum, a quo se non potest aliter
liberare, quam ut agat Judicium. Hinc se po-
test excusare, uti vixi Tubon, si causa
legitima coram ordinario Magistrate
deferat: tunc non potest prius appellare,
quia forte excusatio admittetur. Li. 3. h.

2 Hic dicit: quod olim duplex tempus
fuerit appellandi: hinc mirata, et

Lors inscribis in plurali, scilicet inter
que tempora sit appellandum, et qui-
dem in casu propria appellandum erat
intra biduum, in causa vero aliena in-
tra triduum, ut si p. Prorem actum
erat - Egeris Nisi forte prior erat in rem
suam, tunc tamen intra biduum est ap-
pellandum, quia censeres causam pri-
mam peragere - tuncque dicitur quod in
ille s. ejus interest: / debet appellare
intra biduum, hoc est perisalis, prior
in appellante - Quia hoc tempus
ex parte predictis est utile, si subsit ali-
quod impedimentum, ut si iudex n. se-
dit pro tribunali, alias ex parte ap-
pellantis est continuum, Nisi forte nes-
ciat se n. esse condemnatum, tunc in

Esset utile, et hoc propter justam igno-
rantiam

3. Huius diei. Quod pro appellando sit tempus
is dierum jure communi, sive agas in
causa propria, sive aliena, et venit hoc tem-
pus de momento in momentum a tem-
pore reitatis sententiae Auth. sed hoc die
de appell. ubi id diei - Modus tamen dicitur
scirent, se esse condemnatum, hinc neces-
sario hoc tempus non curret - praeter
lapso hoc tempore frustranea est appellatio
quia tunc jam sententia transit in rem
judicatam et non potest amplius impu-
nari, sed tamen hoc tempus non est possibile
ubique in usu - sic in Boia appellatio
intra 14 dies - alibi ab interlo-
toria statim appellatio, juxta instructionem
:nem

Regiarum appellacionem Art. 19 et 24.
C. 6 ubi id dicitur. Hinc in die sexto potest
interponi, si e dies ultimus. In filio
in quod hoc jus continere observatur
hoc e' 10 dies, et ita deinceps. H. 199.
Hic 1. Quandoque a sententia conditio - 2
nati incipiat currere tempus. §. Nos.
Et quidem sententia sub condicione talis
si valeat. N. si sit talis, quae novam
causa cognitionem requirit, seu valeat
et jam. §. Et aequum sit intra idem tem.
pus appellandum, quia a tunc sententia
incipit obligare, si expectato condi-
tionis eventus, qui postea retrahitur.
paritas e' in obligatione condicionali
si finitus subueni promittunt, tunc
si statim nascitur obligatio pro et huius.

n' potest in iudicio agi, nec sententia
tioni mandari, nisi conditio deficiat.

5 Diximus, quod post 10 dies iure communi
n' liceat appellare a gravamine illato.
huc dicimus, quod hoc sit intelligendum
in casu, si gravamen e' transiens,
hinc si e' permanens, tunc licet appel-
lare v' ab actuali carcere v' verbera-

quia tunc penitus e', ac si omni momen-
to hac sententia ferretur. Ad finem
Num. conditio, quod interposita appella-
tione petendi sint quostoli, de quibus
Sib. C. Sequor.

Titulus 5us

De appellationibus recipiendis

v' n' s' sub intelligis recipiendis

Con. Gimus de appellatione sequitur

Appellat' debeat recipi v n —

Hic dicitur: Quod appellat' v n' fiat
effectus. Imago e' quod iudex a quo debe-
at appellat' nem admittere, v' deferre,
modo is appellat' cuius interest, uti v' con-
suetudine, v' quia a hoc habet mandatu
v' expressum, uti v' e' dicitur v' Saltem to-
cium, uti v' sunt consanguinei. Hoc
autem intelligitur si appellat' n' sit prohibito
v' rejecta. Sicut enim v' n' capes, ubi ap-
pellat' prohibetur —

Sic autem ab interuentione n' appellat' —
Saltem iure civili ex ratione, quia censetur
e' frivola, ob qua hoc gravamen p' de-
finitivam p' corrigi. Et quia n' sit e' —
Saltem gravamen q' n' p' definiti-
v' n' reparari uti v' e' tortura l. 2. h. b.

dixi jure simili; Jure enim canonico litem
decretalem a quovis gravamine potest
appellari cap. 2. Versus proinde de appell. in 6
ubi id dicitur, quia satis est in tempore
rem intactam servare et debet tunc
tali casu exprimi causa ne videatur esse
frustranea Dixi jure decretali. Concil.
Trid. an sess 24 cap. 20 illam restringit
ad casus, ubi gravamen est irreparabile,
v. Nisi haec vim definitiva

3 Diximus: quod definitiva liceat appella-
re in regula - Exijit tamen tibi si licet ap-
pellare, si pars sit contumax, ut si a ju-
dicio recedat sine justa causa, cuius talis
habet, quod conqueras, quia vitio suo
in judicio est superatus - Dixi: si pars
sit vere contumax. Hinc si quidem

In iudicio, sed tunc aliquis facere reu-
el, tunc quidem adhuc admittere
ad appellandum refusus tui expensis
P. i. de iudic. tibi id dicitur -

Hic dicitur: quod in illa re iudicatur ab appellan-
do qui in notoria crimine appellat,
quia appellatio est inventa ad purgandam
innocentiam, talis autem non est inuincens

go -
Hic dicitur: quod in illa non audiam, qui liberis
crimen est confessus, quia confessus senten-
tiam esse damnatus l. i. de confess. super
posito tui, quod videtur confiteri de crimi-
ne, seuis potest appellare - dixi si liberis
sponte confiteatur, seuis est si in tortura,
quia haec confessio non est voluntaria - 6
Hic dicitur: quod in illa ab appellando re-
iudicatur, qui 3 conformes sententias contra se habet

Qui pro 3 conformibus sententiis est
sumptus, quod sint iuste —

7

Hic dicitur quod si ille non admittat, qui appellat
laoni in eadem causa non debet hoc,
qui simili casu non admisit appellationem
ex regula: et quisque iuris in obsequium
statuit et — Item nec ille admittitur,
qui iuravit, se obsequium iudicis Ecclesie

Sic ob hoc paret vinculum iuramenti
Excipitur Nisi doceat lesionem, et si facit
metu mortis ad iurandum coactus,
qui tali casu facit est relaxatus —

8

Hic dicitur quod si ille non admittat, qui appellat
debet iuramentum, iuraret, qui tali
iuramentum facit. Quod si transgreditur
iuris, et non appellat: favore publico,
non debet resistere, quod et hic non
am intelligitur de iuramento voluntario

Et Judiciali, quia hoc duo iuramen-
ta habent vim transactionis - secus esset
si esset iuramentum necessarium, quia hoc
tunc habet vim probationis -

hic dicitur: quod mi ab executione in liceat
appellare, et quidem utroque iure, post-
quam sententia transiit in rem iudica-
tam, quia talis appellatio censetur
inimica in fraudem legis, cum semel
properata sive expresse sive tacite -
Exigit Nisi forte executor vellet modum
excedere, tunc licet appellare, ut si loco ma-
nus sinistrae vellet amputare dexteram,
quia tunc esset novum gravamen pro de
novo competitis appellatio -

hic I. An liceat appellare a sententia in
possessorio contra se lata? Et iure can.

Justa Jus decretalium licet, qui hoc ju-
re a quolibet gravamine licet appellare
go et ab isto - Jure Comiti am Trident
n licet quia n licet ab Interlocutione appella-
re: Pare: qualis et huius esse censet go nec
ab hoc, nisi dictis duobus casibus, quan-
do denique ad fest gravamen irregu-
rabile, et quando huius omni definitiva
de Jure sive in licet et olim et hodie,
ut celerius Judicia expediant, et qui
gravamen hoc potest reparari in pe-
tiloria - Covarruvias dicit: Quod of-
fectum devolutivum per appellan non
vero quod suspensivum, hoc est qui
dem Victorii n. mag possessio auferatur,
Per tu postea utraq casus ventilanda
erit in Appellatione, et in praei servat

Hic dicitur: quod in a poena legitima seu 11.
legali non liceat appellare, ut quod iniquum
sit, id dolose homicida incurrat po-
nam legis Corneliae, quae talis argueret
legem iniquitatis, —

12.
Quamvis autem non possit appellari a poena,
ut tamen appellari a pronuntiatione poenae,
ut si iusta est lex Cornelia pro homicidis,
ergo autem non commisi homicidium. Hinc
inquit, qui a suspensum ducit, ut appel-
lare — et non tamen esse de in alius pro ipso
ut appellare, quia interest Regis homi-
nem ab homine defendi. Idem est de illo,
qui damnatus est rapinis et violentis in-
iuriis. Hinc talis non censetur appellare a
lege, sed tamen ab excessu iudicis. Quia tamen,
nisi appellanti deesset iusta causa, ut
si est delicto notorio appellaret —

viximus: sed à poena n̄ licet appellare,
hoc aut̄ intelligit̄ de poena ordinaria -
Hinc à poena arbitraria licet appellare,
quia iudex postea plus iusto excessisse -
Hinc m̄ à multa licet appellare, quia
m̄ pertinet ad poenas arbitrarías -

13

Hic I. An à correctione liceat appellare
¶ In cap. 37 h. t. dicit̄, sed n̄ licet, et
n̄ obstante appellatione Monachos & Reli-
giosos sint puniendi ratum regulas sui
ordinis, quia Regule e' ips̄o loco iungunt̄
sic tales censurę temerarie appellare,
p̄sertim ijs quibus e' actior ceteris regu-
laribus - Quibus Nisi Prælati poenas
regulas excedant, quia talis appellatio
pertinet ad iustam defensionem.
Et quia m̄ in secularibus Clericis
eandem subest ratio, hinc m̄ utrobique

Eadem est facienda decisio —

146

Q. an appellatio possit tolli p. Superiorem, neli-
cet appellare? Et quoad substantiam per
modum revisorij n. p. quia appellatio per-
tinet ad defensionem, quae iure n. ad. unig.
est licita — hoc autem intelligitur de appel-
latione appellacioni necessaria — Et unig.
Nisi sub sit magna Reip. utilitas — 100
Hic dicitur: Quod si contingat appellacionem
n. recipi, q. d. debeat adiri Regis v. m.
alii iudex superior immediatus, sed
intra tempus legitimum et sufficiens
dicere, illam n. esse receptam et tunc
iudex a quo tenet omnia in eadem sta-
tu relinquare et tenet eam ejus ne-
gato obligatori edere, et opinionem
suam superiori manifestare

~~Secundo~~ Titulus 6tus
de libellis dimissionis, qui
apostoli vocantur

Con. Diximus ad finem Tituli: quod appella-
tione interposita petenti sint apposto-
li seu libelli dimissionis, hinc jam prout
Titulus de apostolis, quia libelli dimissionis
vocantur apostoli —

Ita dicitur: quod appellans, ius appellandi seu
sortis effectum, debet petere aposto-
los i. iudices a quo — ^{sunt} apostoli libelli
dimissionis v. libellus dimissionis, quod
iudex ~~fatus~~ inferior desinit causam
iudici superiori, seu ubi iudex fatus
appellationem coram se esse interposi-
tam — Hinc apostolus dicitur quod ab uno
iudice cadit ad alterum appellatio.
Tenor ergo est, quod licet Titulus a se
tentia iuberet et albonem dicta

Appellaverit — petendi aut sunt Apposto-
 li instantes et legibus, hoc est, si quas se-
 mel habitis iterum peti deberent. De
 quousque si habent, tunc debent peti in-
 stanter, instantius, instantissime —
 Olim petendi erant intra 5 dies. Ho-
 die intra 30 dies a lata sententia, alias
 appellatio censetur esse deserta —
 tunc dicitur: et si iudex apostolos nolit ²
 dare et subscribere, et sit militan-
 tes militum seu poenarum arbitrio,
 et si per hoc prior sententia confirmetur,
 tunc debet parti omne damnum re-
 parare, et proterci ad huc appellans
 non movere castram, sed sibi apostoli-
 cis denegati et quidem illam potest
 movere intra annum, si a Privi-
 legio recesserit, intra 6 menses,

ad alium Judicem recurrat —
3. Hic dicitur: quod impetratis quolibet Judex
a quo debeat presentis profigere certum
terminum, intra quem appellationem
introducet, alias appellatio habet pro
deserta — Et hoc Judicem est permittendum,
quia hoc adhuc pertinet ad suam ju-
risdictionem — Ad proponendas am-
ceptiones terminum dare non potest, quia
hoc pertinet ad Jurisdictionem Superioris
: vig. —

4. Si pars tempus per introducenda ap-
pellatione profigere deserat, ob eam non
introducitur, an ita appellatio censetur
esse deserta, ut illam amplius intro-
ducere non liceat, seu quis sit illius negli-
gentis effectus? Ad quod eam non liceat am-
plius introducere probatur per legem de appella-

ubi dicitur quod tunc fieri possit execu-
tio, nisi non fuisset petita appellatio, aliquo-
modo est. —

Hic dicitur: quod satis est, si intra prefixum
terminum appellatio presentetur,
licet non finiat, quia iste terminus non
est ad complendam, sed tamen ad incho-
andam appellacionem per — an autem ap-
pellatio presentetur per se vel per alium per-
tinet ad quia per quicquid per alium facit et
si error per cui commissa est appellatio
prosecutio eam negligat, an hoc no-
ceat speciali. Ad ita quia ipse specialis
eam censet negligisse, tamen nec resti-
tuit talis specialis per se propter est solvendo,
quia habet contra errorem regressum
ad id, quod interest appellacionem deper-
itam non esse — si autem non est solvendo, tunc

pt restitui ne dolus unius allen sit
præjudicisus —

9 Intra quantum tempus appellatio
debeat finire & disto. si appellat ab ar
: tu extrajudiciali v. i. delato aliquo ho
: nore tunc erat finiende p. duos men
: ses si am appellat i. sententia tunc fi
: niende erat p. 6 menses / qui vocabatur
fatalis. N. si nullam subfuit impedi
: entum si am subfuit aliquod impedi
: mentum tunc adhuc poterant addi
duo, tres v. m. utior menses, quoniam
ultimus dies in vocabatur fatalis et si
intereat non cum finita erat appellatio
tunc recurrendum erat ad p. p. p. p. p.
adhuc placebat utiend. 3 menses p. p.
tea am iuxta Auth. si quis C. d. b. p. p.
: fixum

i Tempus unius anni qd fuerit a die
introductionis, iussu tñ de cca in alter
annus poterit concedi p psem - vel
tenus dieb, qd in hoc biennio in compen-
tes tempus, quo forte partes interim in
arbitrio compromiserunt. Amò favore
publici, ut partes tentent amicabilem
compositionem rto ut citius finiant
liber - si fuerit hoc tempus iuste impe-
dito extra hos casus censet appellatis
esse desertas et pò procedi ad executi-
onem - Ut enim dieb, qd statex ad
quem si possit talia sabalia suppen-
dere nec alio prorogare: nisi forte
haberet Regis tunc Epis: quia hoc
e in favorem publicum introducendum,
ut citius finiant liber - Nec in ipso partes

Hoc tempus prorogare possunt, si bene
iudex a quo p[ro]sentiam scire e[st] exequi

8

Præterea varia sunt appellandi fa-
: talia, ideo dicta, quia faciunt mori
appellationem - nam fatale vult
interponendis appellationis, q[uod] e[st] i[st]o die

: nam - ratum fatale e[st] p[ro]utend[um] app[ell]at[i]o[n]is
: to[te]m q[uod] iure com[un]i e[st] 30 diebus

iure Boio am[er] sunt i[st]i dies, et iudex
illos tenet exhibere sub poene 30 p[ro]p[ri]e

rationem pro[ut] bohem et quidem
intra 4. dies solutis t[ame]n sibi sportulæ

iuxta instructionem Regiam
appellat[i]o[n]em - et t[ame]n fatale e[st] fi-

2

: niend[um] appellationis ob regulam e[st] an-

1

: nus v[er]o ex gravi ca[us]a deus - Stricte iur[is]
introducend[um] appellationis, q[uod] e[st] arbitra-
: niend[um]

Jure Communi. Jure Bohem. aut pro
hoc sit bytmano, et solus Regis phylas
pro rogare, et solat hoc mittere ad Appel-
lationem, et postea appellatio censat esse
defensa.

8
Hic dicitur: quod si appellatio sit defensa,
Judex ad quem eam teneat ex officio
pronunciare esse defensam, quamvis
pars defensionem non proponat, si tamen
in qua appellatio ex actis appareat,
tunc Judex ad quem, per tamen priorē
sententiam confirmare. Et ratio, quia
hoc nihil est iniquum, quia absque hoc
prior sententia transit in rem judica-
tam, et iniquum tali casu appellans
non deberet solvere expensas, quia ad
talem Judicem plures convenire, an

Appellatō sit deserta, et sic de iure
se pronuntiare de expensis, quod
pore interpositionis facta sunt.
Hic dividuntur Appellatōes in duas, quod aliqui
sint dismissorij, quibus Judex scilicet
coram se interpositam esse Appel-
latōem et lubens appellatorem dimittit
tibi, nec dicit Appel-
latōnem esse injus-
tam. Alij regulato-
rij, quibus Judex
scilicet quidem coram se interpositam
esse Appel-
latōnem, sed dicit illam esse
injustam, et in eam inique Appel-
latōis exprimit. Alij testimoniales,
qui faciunt Testimoniij causam, et dicit
Appellatōnem coram Judice a quo vo-
lens interponere, et Judex non
est.

Iam acceptare, et hi debent peti a
 Notario et duobus Testibus et in ^{testimonium} ~~3~~ ⁴ ~~5~~ ⁶ ~~7~~ ⁸ ~~9~~ ¹⁰ ~~11~~ ¹² ~~13~~ ¹⁴ ~~15~~ ¹⁶ ~~17~~ ¹⁸ ~~19~~ ²⁰ ~~21~~ ²² ~~23~~ ²⁴ ~~25~~ ²⁶ ~~27~~ ²⁸ ~~29~~ ³⁰ ~~31~~ ³² ~~33~~ ³⁴ ~~35~~ ³⁶ ~~37~~ ³⁸ ~~39~~ ⁴⁰ ~~41~~ ⁴² ~~43~~ ⁴⁴ ~~45~~ ⁴⁶ ~~47~~ ⁴⁸ ~~49~~ ⁵⁰ ~~51~~ ⁵² ~~53~~ ⁵⁴ ~~55~~ ⁵⁶ ~~57~~ ⁵⁸ ~~59~~ ⁶⁰ ~~61~~ ⁶² ~~63~~ ⁶⁴ ~~65~~ ⁶⁶ ~~67~~ ⁶⁸ ~~69~~ ⁷⁰ ~~71~~ ⁷² ~~73~~ ⁷⁴ ~~75~~ ⁷⁶ ~~77~~ ⁷⁸ ~~79~~ ⁸⁰ ~~81~~ ⁸² ~~83~~ ⁸⁴ ~~85~~ ⁸⁶ ~~87~~ ⁸⁸ ~~89~~ ⁹⁰ ~~91~~ ⁹² ~~93~~ ⁹⁴ ~~95~~ ⁹⁶ ~~97~~ ⁹⁸ ~~99~~ ¹⁰⁰ ~~101~~ ¹⁰² ~~103~~ ¹⁰⁴ ~~105~~ ¹⁰⁶ ~~107~~ ¹⁰⁸ ~~109~~ ¹¹⁰ ~~111~~ ¹¹² ~~113~~ ¹¹⁴ ~~115~~ ¹¹⁶ ~~117~~ ¹¹⁸ ~~119~~ ¹²⁰ ~~121~~ ¹²² ~~123~~ ¹²⁴ ~~125~~ ¹²⁶ ~~127~~ ¹²⁸ ~~129~~ ¹³⁰ ~~131~~ ¹³² ~~133~~ ¹³⁴ ~~135~~ ¹³⁶ ~~137~~ ¹³⁸ ~~139~~ ¹⁴⁰ ~~141~~ ¹⁴² ~~143~~ ¹⁴⁴ ~~145~~ ¹⁴⁶ ~~147~~ ¹⁴⁸ ~~149~~ ¹⁵⁰ ~~151~~ ¹⁵² ~~153~~ ¹⁵⁴ ~~155~~ ¹⁵⁶ ~~157~~ ¹⁵⁸ ~~159~~ ¹⁶⁰ ~~161~~ ¹⁶² ~~163~~ ¹⁶⁴ ~~165~~ ¹⁶⁶ ~~167~~ ¹⁶⁸ ~~169~~ ¹⁷⁰ ~~171~~ ¹⁷² ~~173~~ ¹⁷⁴ ~~175~~ ¹⁷⁶ ~~177~~ ¹⁷⁸ ~~179~~ ¹⁸⁰ ~~181~~ ¹⁸² ~~183~~ ¹⁸⁴ ~~185~~ ¹⁸⁶ ~~187~~ ¹⁸⁸ ~~189~~ ¹⁹⁰ ~~191~~ ¹⁹² ~~193~~ ¹⁹⁴ ~~195~~ ¹⁹⁶ ~~197~~ ¹⁹⁸ ~~199~~ ²⁰⁰ ~~201~~ ²⁰² ~~203~~ ²⁰⁴ ~~205~~ ²⁰⁶ ~~207~~ ²⁰⁸ ~~209~~ ²¹⁰ ~~211~~ ²¹² ~~213~~ ²¹⁴ ~~215~~ ²¹⁶ ~~217~~ ²¹⁸ ~~219~~ ²²⁰ ~~221~~ ²²² ~~223~~ ²²⁴ ~~225~~ ²²⁶ ~~227~~ ²²⁸ ~~229~~ ²³⁰ ~~231~~ ²³² ~~233~~ ²³⁴ ~~235~~ ²³⁶ ~~237~~ ²³⁸ ~~239~~ ²⁴⁰ ~~241~~ ²⁴² ~~243~~ ²⁴⁴ ~~245~~ ²⁴⁶ ~~247~~ ²⁴⁸ ~~249~~ ²⁵⁰ ~~251~~ ²⁵² ~~253~~ ²⁵⁴ ~~255~~ ²⁵⁶ ~~257~~ ²⁵⁸ ~~259~~ ²⁶⁰ ~~261~~ ²⁶² ~~263~~ ²⁶⁴ ~~265~~ ²⁶⁶ ~~267~~ ²⁶⁸ ~~269~~ ²⁷⁰ ~~271~~ ²⁷² ~~273~~ ²⁷⁴ ~~275~~ ²⁷⁶ ~~277~~ ²⁷⁸ ~~279~~ ²⁸⁰ ~~281~~ ²⁸² ~~283~~ ²⁸⁴ ~~285~~ ²⁸⁶ ~~287~~ ²⁸⁸ ~~289~~ ²⁹⁰ ~~291~~ ²⁹² ~~293~~ ²⁹⁴ ~~295~~ ²⁹⁶ ~~297~~ ²⁹⁸ ~~299~~ ³⁰⁰ ~~301~~ ³⁰² ~~303~~ ³⁰⁴ ~~305~~ ³⁰⁶ ~~307~~ ³⁰⁸ ~~309~~ ³¹⁰ ~~311~~ ³¹² ~~313~~ ³¹⁴ ~~315~~ ³¹⁶ ~~317~~ ³¹⁸ ~~319~~ ³²⁰ ~~321~~ ³²² ~~323~~ ³²⁴ ~~325~~ ³²⁶ ~~327~~ ³²⁸ ~~329~~ ³³⁰ ~~331~~ ³³² ~~333~~ ³³⁴ ~~335~~ ³³⁶ ~~337~~ ³³⁸ ~~339~~ ³⁴⁰ ~~341~~ ³⁴² ~~343~~ ³⁴⁴ ~~345~~ ³⁴⁶ ~~347~~ ³⁴⁸ ~~349~~ ³⁵⁰ ~~351~~ ³⁵² ~~353~~ ³⁵⁴ ~~355~~ ³⁵⁶ ~~357~~ ³⁵⁸ ~~359~~ ³⁶⁰ ~~361~~ ³⁶² ~~363~~ ³⁶⁴ ~~365~~ ³⁶⁶ ~~367~~ ³⁶⁸ ~~369~~ ³⁷⁰ ~~371~~ ³⁷² ~~373~~ ³⁷⁴ ~~375~~ ³⁷⁶ ~~377~~ ³⁷⁸ ~~379~~ ³⁸⁰ ~~381~~ ³⁸² ~~383~~ ³⁸⁴ ~~385~~ ³⁸⁶ ~~387~~ ³⁸⁸ ~~389~~ ³⁹⁰ ~~391~~ ³⁹² ~~393~~ ³⁹⁴ ~~395~~ ³⁹⁶ ~~397~~ ³⁹⁸ ~~399~~ ⁴⁰⁰ ~~401~~ ⁴⁰² ~~403~~ ⁴⁰⁴ ~~405~~ ⁴⁰⁶ ~~407~~ ⁴⁰⁸ ~~409~~ ⁴¹⁰ ~~411~~ ⁴¹² ~~413~~ ⁴¹⁴ ~~415~~ ⁴¹⁶ ~~417~~ ⁴¹⁸ ~~419~~ ⁴²⁰ ~~421~~ ⁴²² ~~423~~ ⁴²⁴ ~~425~~ ⁴²⁶ ~~427~~ ⁴²⁸ ~~429~~ ⁴³⁰ ~~431~~ ⁴³² ~~433~~ ⁴³⁴ ~~435~~ ⁴³⁶ ~~437~~ ⁴³⁸ ~~439~~ ⁴⁴⁰ ~~441~~ ⁴⁴² ~~443~~ ⁴⁴⁴ ~~445~~ ⁴⁴⁶ ~~447~~ ⁴⁴⁸ ~~449~~ ⁴⁵⁰ ~~451~~ ⁴⁵² ~~453~~ ⁴⁵⁴ ~~455~~ ⁴⁵⁶ ~~457~~ ⁴⁵⁸ ~~459~~ ⁴⁶⁰ ~~461~~ ⁴⁶² ~~463~~ ⁴⁶⁴

Si autem ab Interlocutorio Appellatur
tunc debent levari intra sex dies, et
postea Contrarius Judex, et postea
si rotatus et Acta remittuntur Judi-
ci a quo, et postea iterum remittuntur
Judici Superiori, et postea rursus
Sententia, et sic est de iure iuxta insti-
tutionem regiarum Appellationum
et si solutis in Sportulis, et qui-
dem debet Sententia ferri per bimestre
sed hoc ob multitudinem librum
observari, et quandoque in de gravi Sen-
tentia publicanda solet remitti Ju-
dici inferiori, et in Appellatione Appellans
lato bene exhibere recognitionem
gravaminum, id possit videre, et per
te

Tristola sententia appellat inibeyo-
nes

Tribulus ymus

Nihil novari appellatione
interposita.

Con. Egiſſe de appellatione, ſequitur
de ejus effectibus.

Præcipuus appellationis effectus eſt, qd
p illam ſuſpendat ſuſdictio ſudi-
cis a quo in ea cauſa, in qua fuit ap-
pellatum, et tunc ſudex nihil au-
det attendere, quia p appellationem
cauſa iterum ad priorem ſtatum
revertit, et hoc procedit ſive jam ap-
pellatio ſit recepta ſive n, n, parti-
ſial prejudicium, et hoc donec in
appellatione ſententia promoveatur. Hinc
ſi relegatur appellat, n teneſſe gredi verba

Idem e de dehortato Idem de con-
demnato a carcerem Idem si quis
damnes vel infamis —

2 Hic dicitur: Quod si quis interea obtentu-
tum sit, qd hoc ante omnia sit revo-
candum p Judicem Appellacionis —
Hinc si forte privatus beneficium p eum
a Pontificem Appellat, et si tale
beneficium quod interea conferat, et tunc
tunc talis collatus ei est p eum re-
vocando tanquam irrita — Et hoc
ni, si quis sub conditione exerceat, et si
ni appellat, tunc ni nulla erit sententia,
que postea sentietur, si ni pareat
conditioni — si am jam fuit lata excom-
municatio, tunc ni suspendit p Appellat
onem, qui trahit post se paratam

Executionem. ulterius dicij qd et
excommunicatus suavitat possit pe-
tere ut absolvas ad cautelam seu
cum reincidentia. hoc ej qd peracto
opere / rana cuius petat ad interm
absolvi, iterum valit se gerere p
excommunicato —

Hic 2. si quis tm ab incidente appel³
let an iudex a quo possit in casu par-
ti procedere et eam mandare exe-
cutioni. Et disto si causas sint de
connexa ut sine incidente si possit
casu p paly terminari tunc si p
eam dare executioni seu p —
Ad finem dicij qd si quis ab una casu
pali appellet qd iudex in altero
casu p paly possit procedere —

4

Causa: Aliquis condemnatus propter
 plura facinora, ille ab uno eorum
 lupam appellat, si vero ab alijs, et
 si an pena ejus interim omnino
 sit differenda. Et disto si appellat a
 gravioribus, tunc omnino e differenda,
 quia posset vincere in appellatione
 et si ipsi injuste gravior sententia
 et pena inferretur. Si autem e contra
 a levioribus appellat, tunc non est
 ratio ne minor causa praestet im-
 pedimentum majori —

5^a dicta de attentatis revocandis pro-
 cedunt s. p. Judicem, s. p. partem,
 quid fuerit innovatum hoc est
 quod attentatum a Judice suspensum
 rem debeat in statum priorem
 reponi

sive iudex a quo aliquid attentaverit,
sive ipse appellatus - si autem alius
quid attentet, tunc hoc de revocare
illa iudex, cui ista litigatio est subiecta,
et si iudex appellatus, quia in ipsum
non habet jurisdictionem -

Ita dicitur, et iudex attentatus possit 6
revocare, nisi in pars non petat, nisi
quia per attentatum magis offendit
iudex quam pars, ideo quia in ipsa lex
est prohibens censet offendere -

¶ Quod si litis super attentatis contes- 7
tetur, ut si appellans appellatus dicat,
tunc id attentasti, et ille dicat non atten-
tasti, an eam debeat super utroque si-
mul cognoscere super utroque, an iu-
dex debeat prius cognoscere eam ap-
pellantis, et si attentatum per se non an

a' caa' p'pali, tunc q'dem a semel e' cog
noscendum et Super appellatis et Sup
caa' p'pali, atq' utiq' ferenda e' s' sen
tentia Super appellatis - s' am appella
tum sit inseparabile a' caa' p'pali, tunc
a semel Super utroque e' cognoscen
dum - Ad finem Hicm. dr, q'd tali
casu expensas luet succumbens et m
fructus restituet, quia illis causam
dedit -

8. I. An i' q'd tempore appellacionis e' in
novatum an inquam, sit immodeste
tquam appellacionem revocandum
p' iudicem a quem I. dist. si appel
les a sententia definitiva tunc ita, et i
dex a quo n' p' ulioris progressi, nisi
ei idem inhibeat p' N. quousque pen
det appellatio s' am appellat ab inter
, C. ulioris

Tunc Judex n̄ tenet iudicij super sedere, qm̄
si ei inhibeas. Dissp. ē quia si a deficiat.
non appelleas, tunc iudicij ē quo clauas
manus et suspendis ejus Jurisdictione. In
alio vero p̄t adhuc ulterius procedere
in casu p̄tali qd̄ h̄t, quod cognoscat. 9
Judex superior antequam faciat inhibiti-
onem ut scire causam ad se ee' devolu-
tam et in gravamina ei debent porrigi
N̄ si ab interlocutoria appelleas et ut
cognoscere de gravaminibus, quia forte
casus p̄tali esse n̄ sufficiens est ideo tali
casu Judex a quo p̄t procedere, donec
inhibeas. Exijit ubi cognitione n̄ ē
opus, si forte alius talis causa p̄t Pontifi-
cem committas ex certa scientia, aut
si forte ipse Pontifex expressit grava-
men, quia censet illud iudex p̄t sufficiens agnovisse

10

Facta inhibitione innovatum tanquam
attributionem ante omnia in pristinum
Statum reducendum, nisi casus appellatus
; nisi allegata refuerit vera /: supposito quod
ab Interlocutoria appellatus et hoc de re
; veram Judicis Superioris, quia Judex in-
; senior censet in contemptum Judicis infe-
rioris fecisse - Ad finem dicitur quod si quis
ante inhibitionem /: deum ab Interlocu-
; toria appellatus /: attributionem facit, quod hoc
rimo post sententiam super causa appellata
veniat retractandum, quia videtur
adhuc Jure factum est

11

Quod si Judex a quo deferret appellatum,
est opus inhibitione et nihil potest attri-
; buere quamvis ab Interlocutoria appella-
; tus - Atamen et tunc solet fieri inhi-
bitione

ad finem dr' qd' h'et fil' sine differentia
in appellationem et definitivam et ab inter-
ventionem qd' denique uno casu n' sit opus
inhibitione n' vero est —

Ita venit etia diffin' sub qd' si a defini-
tione appeller, ibi admittantur novo pro-
bationes juxta l. 4. C. de appella. ubi dr'
p' in appellatione liceat n' probata pro-
bare et n' producta producere, n' novi
Testes possint produci. N. sup' talib' arti-
culis, sup' quibus nonum facta sunt con-
trovergia, nam sup' articulis ysdem
aut sup' his qui prioribus directo sunt
contrarij, amplius novos Testes produ-
cere n' licet ppter meliorem subornationem
juxta d. Cap. in de appella. —

Ita dr' qd' et que de jure s'it quam
Cum n' licet sup' ysdem articulis novos Testes

12

13

Producere quia idem melius subornas
nis militibus pro Jure Civ. qui p Jure Can.
qz eadem e facienda decisio —

14 si ab Interlocutione appellatus non possent
producere nova instrumenta, sed ex prioribus
judicandum, ita vero, si appellatus definit
stare —

15 Diximus ille ex Rubrica appellat, p dependen
te appellatione nihil sit innovandum,
et hoc in regula: sunt tamen casus excepti
tamen si appellatus sit frivola, quod fit, tunc
quando notone iniquus — Excepit tamen ite
nem abinde, nisi forte quidam sequentior
jam coegisset super allegato cognoscere
et si inhiberet attentatum, tunc d
bueret C. 3 § fin. cum x de appell. in 6
Excepit ito si appellatus sit suspectus de
fuga capienda, tunc p capio —

Exquis 3to si tunc ad diligencia fuerint
destructis rei, de qua agis, et tunc res pos-
sit sequestrari -

Hic dicitur de appellatis /: tempore 16
appellationis factis: provocandis procedant,
sive appellas ab actu judiciali s. ab extra-
judiciali, quia attentatorum quod habi-
tis n. tunc sit adversus ea, quae pendente
appellatione fiunt, Idem adversus ea, quae
pendente in prejudicium parti fi-
unt, s. hoc fiat in ingressu litis, s. in medio,
in fine, et qui hoc sit lite pendente, quod
stat, quia extrajudicialis appellatio alibi
vocat provocatio ad causam, p. qua litis
pendentia induitur, q. quod post illam
innovat, recte dicitur, lite pendente, et innova-
tum

Attentata sunt revocanda p. eundem Judicem 17

Ad quem e provocatum, et si per aliam, quem
vis in ad alium provocare licent, quia
tentatorum revocatio censetur coherere
ipsi appellationi, et censetur ejus esse acceptum
: unde, et si non e conveniens, ut alius de eo
cognoscat —

18

Hic ponitur casus exceptus: ubi in Jure
a quo potest quandoque appellatum revo-
: care si manifesta sit appellati injus-
: titia, ut si appellatus defunctus, de quo agi-
: tur, deturbetur, quia tunc Jure a quo non
censetur novam Jurisdictionem exercere,
sed tamen potest reliquias veteris Jurisdictionis
ad facere, quod si sunt tali casus penitus
sublati, sed tamen suspensa, et quia Jure
ante omnia restituendus — Et si tamen in
spoliatione, sed in quibusdam aliis Jure
potest facere absolvens partem ab excom-
: municatione

Idem ē, si agat de assignando die, intro-
quem appellatio ē introducenda juxta cap.
c. de lib. d. q. d. Judex a quo possit
assignare terminum s. petitis jam ag-
tibus pro introducenda appellatione ob-
tineat d. q. d. tunc tū Judex a quo pos-
sit de tali provisione cognoscere si appel-
lans malit, hoc ē si appellans ad illum
pro hoc recurrat - et hoc pars facere
est sine omni metu renuntiatio seu de-
sertio appellationis - Judex autem, parte in pe-
tente, id facere n. audeat, quia Judex
impartiter officium suum, nisi im-
plorat - Obj. talis appellans, si recurrat
ad Judicem a quo / censet renuntiare ap-
pellationi, q. n. pot. ad illum recurrere. Ip-
se hoc faciat animo desistendi. (Sens. N.)

19

Hic dr' quod si ab Interlocutione appellatur
et si aliquis attente her, qui Juxta q' res po-
sit illud rescire - Hinc una sententia ali-
quid ab altera quia p' appellationem ab
Interlocutione n' suspendit Jurisdictionem
diu, antequam ei in hiis aliter am-
casu suspendit, hinc postea solum Judo-
Superior efficitur competens -

20

I. An subsequens sententia Judicis Superi-
oris extinguat sententiam Judicis a quo ita
ut juxta eam nequeat fieri executio &
ita sic sit reformatio prioris, sine
sit eadem confirmatio Hinc in hoc
a tunc pena debet a quo fuit appella-
tum hoc am intelligit si appellatio prior
sequatur si emi de fero tunc in prioris Ju-
dicio Jurisdictionis redintegretur et
prior

Prior robur suum recipit, et per man-
danti executioni —

20

Hic dicitur causa appellationis possit deferri
duplicitate et expresse et tacite, expresse si di-
cat Renuncio: Tacite gerendo talem actum,
et quo renunciatio cognoscitur per patiendo
labi fatalis; Supposito quod nullum in-
parat, alias facilius possit restitui —

22

Q. An liceat deferre appellationem? —
Ita quia est in favorem partis introducta
per. C. de par. — Et hoc licet facere, in
altero invito, quia per hoc ejus conditio
non fit deterius sed melior — Deben? hi ta-
pelle appellans et desistens solvere expen-
sas per hoc cautatas, quia casum illarum
dedit (ap. 70 § illa de par. ubi id dicitur —
in tacite censens renunciare appellationi,
si appellans postea aliquem actum appel-
lationi contrarium utramque iudicet quod fecit

vy petendo dilationem (cap. 20 x de off. jud.
qui p hoc censet agnoscere ejus sententiam
Excijs Nisi protestaretur - Excijs item, ubi
n' e' quos proteclione, si attentati manifeste
iniqui faciat revocationem vy super prolo
quia iste actus n' e' appellacioni contrarius,
De potius ejus confirmativus -

23

Appellatio in hunc effectum habet, qd si
ab uno consortem litis interponat, qd
in prois alijs si vincat; Suggesto p p con
dem sententiam fuerint condemnati, obli
idem negotium agat - Contra suam
bentia ejus n' vocal alijs, nisi se immiscuit
Sent. l. 3 § 2. Super Tib. i. quia plenior
victoria quam condemnacionis convenias
et inferior balij solus d' lucere expensas
ob Restitutio minoris loci condemnatio
restituti n' prodest socio majori, cum quos
condemnatus qd in victoria unius

Confortij librum appellantis n̄ prodest
aljs tacentibus. Qd diff. ē quia Victoria
appellantis respicit causam, quae ē om-
nium equalis, retributio autē ē personalis
et privilegiata gō.

Tribulus 8 vers

Quae sententia sine appellatione
rescindantur

Con. diximus: qd gravatur s. si vult evin-
cere: / debeat appellare hoc aut intelligit
si sententia fuerit valida, scilicet si n̄ va-
lida ibi aut n̄ ē quae appellatione debiles
sunt. Tib. quae sententia sine appellatione
requirant, scilicet de facto —

Item Num. simo dr. qd n̄ sperat a requi-
rendam sententiam requirit appellatio,
quia s. multi casus, ubi sententia ē ipso
iure nulla qd p. fieri valet, ubi nul-
lus en iudicis. i. si sententia continet

Vitium substantiale v.g. si iudex nescit
comprobat - 2to si neglectus erant solemn
tates, v.g. si n. sit revocata ex breviculo - 3to
si lata sit contra n. citatum - 4to si con
tineat expressum iuris errorem seu con
tra Jus - 5to si ex Edicto paremptorio con
victus sit uel contumax, suffragato qd Edict
tum n. fuerit affixum - 6to si feras con
tra mortuum, quia presentibus partibus
ferenda sententia - Obi: l. q. n. de fact. ubi
dr qd mortuus possit defendi: qd n. p
condemnari & disto in persona defen
sorij C. nomine suo. N. quia moro super
veniens extinguit libem respectu mor
tui - sic n. nullus e momenti sen
tentia, quae continet aliquid impossibili
le l. 3. h. l.

2. Quare dictis casibus n. sit necesse

Appellare, ubi pars convecta opposu-
it compensationem et si eam iudex non ab-
stendit, quia tunc pars Victrix petens
suum per relictam exceptionem compensa-
tio, unde talis sententia non est nulla et
iure per quia si solvas tunc solutum non per
reli. Per tri ope exceptionis - Sub fine
habes: Venit et error calculi in sententia
commisus, corrigendus iura Appella-
tionem, hoc si quis non inspecto calculo
ad plus condemnat, ut unus ab altero pe-
tens sibi reddi tot et tot ratione negotio =
eum gestionis, alter dicit ini com-
pensationem et iudex eum sine compute
ad petitam summam condemnat,
quia inauditus non per condemnari
Nullitas sententiae in per modum actionis ³
per ad similitudinem locum personalium.

ut uadeantur proponi per 30 annos, et
facilis appellationis nullitati non obstant,
quia diversa est utriusque ratio - per mo-
rum am exceptionis potius ut opponi
hinc in post 30 annos ut si Victor aliquando
peregrinatus et si aditus restituere, et Anno
post 30 annos ageret, quia temporalia
ad agendum, sunt potius ad exigendum

4. Coram quo iudicare possit aut debeat
fieri emendatio nullitatis sententiarum
in p eundem qui nulliter iudicavit,
quia nulliter iudicando non dum sanctus
est suo officio - Hoc aut intelligitur
de iudice ordinario quia dicitur eius iur-
isdictionis - scilicet esset, si esset delegatus
cuius iam fuit sanctus suo officio
sive bene sive male iudicaverit et sic

Juris dictio ejus e' extincta - l'lt'eny
dr, qd n' p'cipi pars l'asa teneat in a
inferiorem, sed p' n' ad superiorem re-
currere, qd e' Tutius quia Judex a' quo
vix ei assistet. Hinc n' de consuetudine
potius solum recurrere ad superiorem p' d-
eius si nullitas sententiae ex malitia
injuriam v' turpitudine lata sit, et r'ao
e' quia durum esset, ut talis Judex talis
casu sit ipse cognitor suo propriis tur-
pitudinis - Obj: tali casu deest affec-
tus appellacionis, p'bas quia appellacioni
e' locus tunc, quando sententia Judicis
superioris suspendit hic' an n' p' sus-
pendi quia nulliter fuit lata p'
tunc n' p' appellari. Q' dicit q' d' fuit
suspendit aut n' q' d' ad illum devolvit
tunc quando devolvit N.

Titulus quus

An per alium causa appellatio-
nis reddi possint vq per Prorem

Con. dixim: qd Vietus p se poit appel-
lare. Hic q. an m p alium vq Prorem
poit appellare? I. hodie, quod ite, et
regula: Quod quis p alium facit et

i. Hic generalis dicitur qd ha causa p. q. q. q.
possunt in Ama Instaa p alium tra-
tari, qd m p eundem poit in Appella-
tari l. i. in fine - si fuerit caa

strictae capitalis n. p. tractari p Prorem
in Ama Instaa, sic m p illum n. p. tra-
tari in rata - Contra si fuerit n. strictae

Capitalis aut civilis p eum p. tractari
in Ama, sic m p. tractari in rata - Item
ille qui Amus agit s. l. et vq e. Pro. p. p.
appellare, sed tñ debent caa appellari

Reddere dno pbe dno infirmo et m
commodum unde exurgens pbe et ad do-
minum et m ei nocet succumbentia
Ad finem dr cuius nra lra appellavit,
q in ijs reddendis sit magis audiendus,
huc e, qd ad illum pertinet professio
eius, quia illa fuit facta dno's lris

Titulus Iomus

Si Tutor u Curator Magistratus creatus appellaverit

Con. Eym de appellat quelicunque se-
quis de appellatone Tutoris, Curatoris u
eius qui ad Magistratum fuit creatus,
unde apparet q 3 sint Rubricas par-
tes

Hic dr qd appellantes i Decreto hono-
u i rejecta exurgente ab onere Tutelis
Curatels pfi eorum appellat rejectas
q qd n fuerit iuxta casu appellandi: qd

debeant refarcire omne damnum, quod
inter ea periculo, minori v. Reip. datum
sit quia sunt causa illius —

2 Hic dicitur: quod si tunc ipse Tutor v. curator,
sed si eorum successores teneantur de dam-
no, quod forte tempore appellacionis delictum
fuit, quia omnes testatoris transit ad heredes
redeat.

Titulus II. de
Cum, qui appellavit, in Proxi-
cia defendi.

Con. Eritur de appellacione presentium,
aut in talium absentium, qui si com-
modo Reip. absunt — sequitur de appellacione
absentium, qui commodo Reip. absunt,
et 2. An tales durante negotio possint
consentiri v. an habeant opus appella-
cione v. si Reip. casu absentes
habeant hoc privilegium, quod legatione de-
quod

n possunt conveniri nequidem domi, et
ides nec egent appellatione l. i § 2. h. l. ne fiat
intra unum legationi favore publici.

Possideri tui conem bona ad interim possunt,
n tui possunt vendi l. 6 § 1 ex quib (aus. in
possess. ead.

n idem privilegium e illi, qui n publici com- ²
modi caa, sed forte ppter appellationem,
v forte ex alia caa privata Romanove-
nit, quia talis n abest ex caa publica
sed ex privata, et su n e' ratio, ut talis ex-
cuset, quominus in Provincia v in pa-
tria in alys cais se defendat l. i h. l.

Titulus 12us

Apud eum, a quo appellatur
aliam causam agere compellendum
Condidimus q' dicitur ppter appellationem, oc
causa huius huius §. an pendente appellatione

Appellans post eam eodem iudice super
alia re conveniri et ideo sequi debet, quod
eum à quo appellat aliam causam agere
compellendum.

1. Hic dicitur, quod hic debet ad revocandum
iudicis suspecti - prout am iudex per se qualiter
loquendo: potest fieri suspectus in re
:one favoris, utique amicis non altera
ra parte - Finis revocandi suspecti
iudicis est ut litigium majori sinceritate
:ato procedant - debet autem ista causa suspecti
ti iudicis scripto allegari et probari -
2. Casus: aliquis eandem causam iudice
inferiore appellat pendente appellatione
eandem eodem iudice et alius movet
litium et an appellans eum post revoca-
re ex eo, quod timeat, ne eum altera vice
condemnet, cum illum sine vice condemn-
:averit

Ad del. ultiam qd n, arguor hac causa
n' sit sufficiens t. si quis iudex h'c, quia
iudex n' sit per hoc injuria, sed tm qd
regi sit p' b'ba qd hoc iudex n' est esse
more pro injuria - si am' aliam eadem
l'is appellans recusando habet hanc
n' impediri proponere - 3
Hic ponit diffin. quoad recusationem
suspecti iudicis inf. Jur. Civ. et Can. sub
hoc, qd iure civili n' pot' recusari or-
dinarius & tm delegatus: h'et i' p'p'e
delegatus ordinarius am' ut dixi. p'
ps, sed ab illi adjuungi eius loci, quia
iudex ordinarius presumit p'ncipaliter
iudicabunt - De p'p'ia am' aliis do-
mus v'io loco sui ei p' adjuungi - Iure
Can. am' p' uterq' iudex recusari
iuxta Cap. 6. i' de Appell. n' uoluntat

Aliquem lodi —

4

Hic dicitur quod reus qui suspectus iudicis ab eo
opponi ante litem contestatam imo et
ante alias exceptiones, ne quis per eas offerat
veniendo in iudicem consensisse censetur
Cap. 20 si de sent. et re iud. — Ex his
forte post litem emergat et si tunc post
libero iudex ducat ad alios conangui-
neam quia res de novo emergunt,
novo in dicens auxilio — Ex his ratio
si tunc post litem reus hanc exceptionem
rejecit et si Testis producendus fuerat
sens et rediens se ipsum offerat ex eadem
ratione, sed tunc producens ab eo iura-
re, quod iuramentum facient (q. 4 si de excep-
tione) quia ignorantia removeb consensum in
iudicem —

5

Hic d. An reus qui suspectus iudicis ita

Suspendat quis jurisdictionem, id dicto ab eo
gesta ipso jure sint nulla? & Quod ita
quis ejus jurisdictio pro tunc suspendit
Exemplum Nisi forte recusatio esset frustra-
torio ut si pars diceret illa jam multos
condemnavit, et sic ego mi timeo ne me con-
demnet tunc recusatio esset nulla, quia
suspendit illas jura condemnasse

Titulus istius

Si pendente Appellatione mors intervenerit

Con. Eum de cuius Appellatione, jam
legimus an mors durante Appellatione su-
perveniens faciat cessare Appellacionem —
Et si non, sed transit ad eam sequem i.
appellans habet et talis habet residuum
tempus, quod mortuo a eam completam
sugererat et prosteri adhuc habet et merces

Uel. Dr. q. h. illam n. teneas continen-
: are quia favori suo quisque renunciare
pt. — Exijit: Nisi aliter interfit v. r.
ne expensam, sed si semel eam defen-
: it, tunc cum amplius prebere n. pt.
et hoc in civilibus —

2. Q. An hoc in procedat in criminalibus
vz si damnatus criminaliter pendente
appellatione morietur an eam in hoc tene
atque possit persequi & distat v. tui singuliter
est facta condemnatio n. si facta est mentione
confiscationis bonorum, v. si simul secus bono
confiscata si bona simul confiscata
tunc eam debet persequi si videtur bona reue
perare quia hic considerantur duo scilicet
una est bona est - si autem tui singulis facta
fuit condemnatio tunc illam non tenet per
sequi quia tunc bona pertinent ad heredes

Et mortuus amplius n. p. puniri et sic
nullius amplius interest. Et hoc in proce-
dis licet crimini sit annexa confiscatio bono-
rum, si hoc n. fiat expressis, et tunc tantum
tam utique in deputatione quia tene se
filius tui haberet accessionem et poene hab-
ere se ipsas et sic subleto ipsi tollis
accessorium. Ex quo tunc ubi et tunc
eam tenere persequi, si defunctus bona
velare quis fecisset ut ratione furti quia se-
duto crimine superest quod bonorum -
Q. si res de qua agis pendente appellatione
intervenient an ha. et ipse appellans
teneat appellationem persequi. R. dist. per se
velut et mora appellantis tunc eam
teneat persequi quia mora non est morosa.
Si autem peris sine mora et iusta tunc ha-
bitis pro finita et n. teneas eam persequi

Quia enim potest argui. Acceptatis in
cessoribus, ut Textus dicit hunc quod accessoribus
debeant restitui ut pecuniarum pro servo perempto

4

¶ Si Tutor in casu pignori appellatur, durante
appellatione moras, an hoc ejus teneat
appellationem persequi? Et disto si Tutor
nondum reddiderat rationes appellationis,
tunc teneat quia tunc pignori interest, et
sic intelligenda lex dicitur si fieri debet. si autem
jam reddiderat rationes tunc non quia tunc
pignori non interest et sic intelligenda l. 29
Tit. sup. et ratio est quia tunc ipse Tutor
teneat eam persequi, quod nec hoc illius
est l. 29 ubi dicitur quod teneat quod male dicitur
immo, quod non Et disto si non reddiderat rationes
secus est quia ista lex per se fieri corrigitur
et sic respiciendum forent et Anto
= minus

Quidem h. i. d. Regis, et tu ista bona habent
tur pro privatis, et si quid ratione delicti
confiscat - ita domaniale / . d. i. s. s. e. m. a. n. t.
quoniam Regis a. Regum pro au-
to decore et pro sustentatione usque ad alia
vita dominium h. - ut am. Regis dicitur
h. e. verum figuram, et e. talis Regis, qui p.
superiorem si recognoscit, et in Monarchia
et hoc in alia Regum. Aristocratica
et democratica procedit. Jam d. d. d. d.
suum nomen trahet figuram et a Cophinis
seu sportellis aut sparteis ex vimine
contextis, in quibus olim quid d. n. o. s. m.
erant pennis asserere, quod cophinis
alio vocabantur figurae seu figella ob id
ab inde dictus figurus - postea figurus est
e. vocari p. arano publico - d. o. p. p. e. a.

1. postquam p. l. Regiam Summa Potest-
as transferret in unam Spem. / sig.
et ararium suas confusa —
Hic dr. q. Hodie /: il e tempore Justin-²
iani. / Jus fisci diversum sit e jure pop-
uli quia Legis p. n. dr. h. e. fisci cum ubi
reconditas pecunie ex bonis tributaris
proveniens — populus aut dr. h. e. araria,
ubi pecunie ex bonis stipsendiaris prove-
niens asservabatur — Hinc alia erant
bona tributaria, unde dabatur P. i.
tributum pro persolvendis molibus —
et alia erant stipsendiana; unde da-
batur Lexibus stipsendium pro sustentan-
dis officialibus et preterea in populus
liber quoddam reservant vectigalia preter

Reditus ex bonis. Hic onerariis proveni-
entibus — Ad finem Mem. d. r. qd. duo sicut
qua hactenus tractantur. Item quod sicut
privilegia fisci — aliterum quibus ex
causis fisci quodam —

3 Hic d. r. quod quod privilegia fisci
in multis ut aliter Jure speciali. Nemo
q. hactenus tantam hypothecam in bonis
istorum cum quibus contraxit u. qui
tributa debent l. 2. c. in quibus causis pignus
tanti contrahantur — Et quidem tali casu
fiscus praesertim omnibus chirographa-
riis l. 3. c. de priv. fisci ut ideo p. alie-
nata et soluta regere, quae forte talis
debitor solvit u. alienavit — Nisi forte
alienata essent ante contrahendum secum
inhibuit l. 2. c. d. s. — Sed E. an in praesentia

Hy pothecarius & dicitur hic qui post contrac-
tum cum fisco initium hy pothecam
acceperunt, his inquam pignus est. fin
eant quia census pignus est creditori -
Et hinc in dote e potior ux si Maritus
ante post contractum cum fisco initium
deceret et dotem acciperet. scilicet e si
Maritus uxoris duxisset, quia tunc Ma-
rier pignus est fisco. Et hoc in regule
Excijis tu scilicet primipili, ubi fignus indigebat
potior e siue primipilus duxerit, auter-
nam eel fisci debitor s: postea, quod
Speale ne milites fame pereant. Pri-
mipilus dr senior Centurio prouant =
minister, qui panem pecuniam et annos -
nam in milites distribuere, et si forte

Factus erat fisci debitor, tunc fiscus eius
uxori proferrebat indistincte in dote —

4 Cessat enim hoc privilegium prolationis
fisco competens, quando fiscus tunc sit
debitor ratione delicti. Nam si agatur bona
confiscanda — seu si agatur ad rem ex
re legis Aquilia, cum tunc fiscus agat
de lucro reliqui creditores de damno —
Cessat item hoc privilegium, si fiscus aliter
succedat Titulo privato, quia si fiscus
agit de lucro captando —

5 Hinc repetitur, quod fiscus privato succedens
gaudeat jure privati per consuetudinem
fiscus, attamen et tunc hoc privilegium
quod si ei in tempore debiti non solvatur
quod ei postea currant usurae fiscales seu
semisses p. b. h. s. quod est speciale —

Item h^{ab} hoc privilegium; q^{uo}d si alius suc-
cedat qui fuit debitor ex contractu str.
jung, q^{uo}d quidem tenet solvere usuras legi-
tas, si vero futuras, q^{uo}d est speciale - Item
q^{uo}d in Contractibus boni fidei s^{ed} dum succedit s^{ed}
ob moram possit accipere usuras, q^{uo}d vero
eas solvere si tenet q^{uo}d item speciale -

Item h^{ab} hoc privilegium, q^{uo}d est Reo seu em-
p^{re}st^{ante} s^{ed} possit petere sibi e^{ss}e instrumenta
q^{uo} ad causam s^{ed} de qua agit s^{ed} pertinent,
s^{ed} agit cas^{us} usurario s^{ed} alio, privato
an id exigere si pot^{est} - Ad hoc t^{er}mⁱⁿ intel-
ligis de cas^u pecuniario seu civili seu
in criminali uti v^{er}o sunt correspon-
des s^{ed} civilium et hoc p^{ro}pter speciem
tueri de salutis -

Item h^{ab} hoc privilegium, q^{uo}d possit conve-
nire debitorem sui debitoris s^{ed} modo

se n̄ negat esse debilem - n̄ tñ ante
tempus in r̄gā - Excipit tñ casū primipili
Item h̄t hoc privilegium, q̄d illi compen-
satio n̄ pot̄t opponi, nisi ab illa statione,
i qua debilitum exigit, v̄g si Petrus quid
teneat fisco Bohem et si Petro aliquid
teneat fisci Moravicus - scilicet ē in pu-
pillo, qui h̄t deos Tutores v̄g si Petrus
aliquid teneretur Tutori Bohemico, et
si Petro aliquid teneat Tutor Moravicus
Diss. ē ne patrimonium fisci confundant
ita quia pupilli censent habere communem
patrimonium, fisco tamen non censent esse
diversa patrimonia - Item h̄t hoc privile-
gium, quod si res alienas s̄ forte inter
bona confiscata invenias, vendas
donec, quid n̄ pot̄t eveniri, nisi in

4 diennium a pectore et de exi-
tione n. tenes - Item qd n. tenes satisdare,
si litiges, quis presumis esse solvendo
et quandoq. habes pro disite quandoq.
p. pascere pro ut illo melius - Item qd
conductores remem publicorum s. id e
Vectigalium: / poss. n. invitos cogere
ad reconducendum, in eogu, ubi p. noni-
bus annis magnum lucrum fecerunt,
et si se postea n. inveniant idonei
conductores - Item qd gratis poss. litigare,
Item qd s. vineas qd vitori n. tenes
refundere expensas l. Augusti § fin.
h. l. ubi d. d. ubi ingruer ad huc plu-
ra privilegia referunt, v. qd res ejus
n. possint usurari, nisi p. 40 annos -
In B. oia in casu visibilis plane n. uerit

Contra eam prescriptio. Ita vero in
minutibus favore vite conservanda —

9

Hic agit de recto membro, cuius sunt
ex quibus caus. fisco acquiritur et. Idem hoc
Nam. qd. Amio fisco cedant bona vacantia
seu eorum, qui sine herede decederunt
et his p. prescribi legitimo tempore, et
2. quantum sit illud tempus et dist.
si sunt nunciata, tunc qd. nonnullis p. p.
20 annis p. eis prescribi a die vacan-
:tis — Verum am' e' qd. eis indig' qd. in
ennio prescribat' dum Textum expref-
:tund —

10

Hic dr: qd. nec bona ad fiscum p. p.
:ant, quod n. p. solvendo in casu, ubi quis
e' institutus heres, ne testator decedat
intestatus, et tunc fisco in p. p. agere

in tenet tri plus solvere, qm in bonis
fuerit - in iste plinent ad suum, qui
sunt relictaei, qui tanti fidei sua
acommodavit, se ea restituerum in-
capaci, quia deliquit in legem - in
ab illis ut indigno auferat heredita-
tem, qui mortem testatoris in vindica-
vit -

ii
Casus. Testator in Testamento aliquem
scribit heredem, et in codicillis declarat
eum esse indignum hac hereditate, tunc
testamentum quidem pro hoc non corrumpitur, quia
ista declaratio est nuda, quae non facit
corrumpere Testamentum. Testum enim
ut revocari solenniter, quia teum-
quidem eodem modo tollit quae colligatio
attamen in tali casu si quis hanc heri-
tatem ab illis auferat ut ab indigno:

[illegible]

Veniendum ab intestato fecisse, tunc
fiscus nihil accipit, sed hoc ab intestato
habilem scripto huius aufferant —
in fisco capies bona illorum, qui ex
consecratione criminis sibi mortem conser-
vamus. Non sit crimen tale, cui pro-
posita est poena confiscationis bonorum
et iterum spectat — Nam in caput
bona eorum, qui ultimo supplicio
erant condemnati, et quidam olim
indictis. Hodie autem per Nos. 134 cor-
rectum est, et promissi sunt fisco des-
cendentes et ascendentes usque ad tertium
gradum, si vero collaterales — in ce-
dit fisco prout litigiosi seu quando
vis vendit rem litigiosam —
Hic dicitur, quod fisco in sebi vindicet the-
sauros

In fundo figali locari & publico
inventos, licet illos alius inveniat, et
hoc hodie - Olim autem medietas ecclē
et inventori et hoc vi dominij emi-
nenti -

13. Hic dicitur quod hodie Invenies in pluri-
bus thesauros quandoque fisco suo vi-
dicent quandoque totos quandoque tri par-
tem eorum ubi unaque demum inve-
niantur s. in loco privato s. in comuni
et haec deminutio eminenti. Idem.
An haec sit justum. Et ita dicitur quia in-
venit, quod thesaures jure non sit
nullius, quia jure non nulli debent
thesauri nisi id forte de mineris intel-
ligatur ratio quia hoc est in jure non sit per
missum

Imo in p. consuetudinem p. induci
et p. illos sebi agnoscere

Titulus 15us

De captivis et postliminio re- versis

Con. Erimus de privilegijs sibi sequis
de privilegijs eorum, qui in bello iusto
capti sunt, qui si revertantur gau-
dent postliminio et ideo sequis de cap-
tivis et postliminio reversis -
Hic dicitur, q. capti ab hostibus in habe-
ant aliquod jus singulare seu privile-
gium si illos postliminio. Debet autem
captus fuisse ab hoste iusto, seu à tri-
bu, cui populus Romanus bellum publicè
decrevit, et ipse populus - hanc agnoscit,
et bellum decernens debet esse talis

Deus quem e sumum Imperantem,
qui denique superiorum ⁿⁱ prerogativis,
uti e Princeps v populus - Hinc cum
latronibus v pironibus si di ei bellum
iustum, qui tales si constituant homi-
:publ - bellum dicitur qd iustitiam belli
ponat iusta causa v: re ablati v reque-
:randi v ob illam injuriam et ubi
si licet iudicio civili agere et hoc e re-
:quiritum idem s: nam animus erat
potestatis belligerandi: 3 titium e debitus
modus utrum e denunciatio -

2 Hic dicitur qd effectus iusti belli sit ille qd
capti fiant servi cogentium, et qd
quoniam si civitates iura habeant pro
mortuis, hinc et liberalem et amicum
civitates iura amittunt - Hinc legem

Ab illis pueris facta sunt irrita, et
nec acta possunt testari. Si quis faciat
alieni juris res, quia res descendit in
resum a quo inchoari non potest. Haec nec
liberos nec servos retinent in potestate
contra hanc juris rigorem, induen-
tium est duplex remedium, quo capti-
vis subvenitur. Primum est si captivi quem
hostem moriantur, fingantur ipso captivi-
tatis momento, esse mortui, fictione
legis Cornelii vi vivis censentur mortui,
quasi cives et liberi —

4
2° etiam Remedium est per postliminij
et derivat a limine et post, et de
his breviter est fictio legis, quo cap-
tus fingitur nunquam captus fuisse — 5°
Hunc igitur postliminij caplus, si redeat,

Fingis nunquam lapsus fuisse, sed
semper in civitate mansisse, omniaque
pristinæ fura ei salva esse —

6 Hic dr: qd n̄ intersit, quomodo cap-
tus ab hoste red eat, siue dimittatur,
siue vi aut fallaciâ effugiat — Debit
tū redire animo domi manendi, adeo
debuit redire ad suos — si am̄ domum
veniret animo redeundi ad hostes, tunc
cessaret ius possidendi —

7 Hic dr: qd idem sit: si quis per quem
cunque litro red vinet, tunc vi-
bi quidam fiet liber, sed tū sub con-
ditione quousque litrum solverit, et
deceptor illud benebat supjere,
aut ei debuit Equanio proflare ex-
tras, maior am̄ tale litrum redere n̄ pot

Quia id ex pietate censet fecisse l. i. § h. — 8
Hoc ita quatenus jus possidiminis est —
integrum, hoc est, quod non omnes gaudeant
jure possidiminis — Excipiunt enim aliqui;
qui illi non gaudent, imo, qui armis positi
se hosti dederunt et deo qui a hostem
profugerunt, sive fugiant tempore bel-
li sive tempore induciarum si amnes-
tie, sive si uen tempore pacis redire non
possint, si non redeant, sed quod hostes ma-
neant quia oēs hi indigni — Hoc jus
in compellit servis castis, si revertantur,
hoc est, quod non redeant in potestatem pri-
orum dominorum, reddito tamen pretio re-
demptoris, si eos quis redemit —
¶ Quid juris circa tuos, si jam erant
concepi in utero matris libera: / et si

Capiant unā cum m're v' si plane ibi
parentibus liberis concipiant v' nascentur
et si redeant, an m'hi gaudeant Jure possi-
liminū, et circa hos videat e' dubium,
quia n' erant nati in Civitate. Et t'n et hi
gaudent postliminio, quia jam conegiti
erant in Civitate, licet quid hostem nascer-
etur, quic conceptus in sebi favorabilibus
habet p' nato. Et hoc procedit in de iuri con-
egitis et natis, si cum utroque v' saltem
cum patre redeant et hoc si probis
possint. Aliud si solus tui v' cum m're
redeat talis em' p'ri ibi mortuo i' succe-
dit, quia revera fuit ex seruo natus, alia-
mon dices ingenuus, quia cum m'r' redi-
at, fingit ex m're legitima natus e' —
Jus postliminū, n' t'n in p'sonis, d' et in rebus

si sunt immobiles: quae pulsae hostibus ad suos
redeunt, nec debent publicari aut praedae ca-
dere. si sunt mobiles, quae usibus belli de-
serviunt, uti naues, et mercos. In his autem
quae cum dedecore amittuntur, non procedit
uti arma, vexilla -

ii

dicta tui locum obtinent in tali bello,
quod contra gentiles geris, seu si utrimque
ius Italianos geras, nam ibi capti praestito
libero sunt et manent liberi. In bello Tur-
cico tria alia observas -

Tibi istius

De re militari

Con. Grinys de captivis et postliminio re-
versis quod fit per Captivitatem bellicam, jam
sequitur de re bellica s. militari -

Res militaris dicitur omne id, quod ad disciplinam
et rem militarem pertinet, ut in bello

Iusto sed aín bellum dicoq Justum. Anno
dr subesse iusta caa hinc non debet gerere
Sola regnandi regnaq ampliandi cupi-
dine, quia hoc cum iustitia pugnat. Hinc
ad bellum debent duo Platonij reme-
dia observari, imò ut id tendat ad Civit
utilitatem, 2to ut per hoc Reip. Bue-
ref s. ne ppter rem parvam bellum ge-
raf -

2. Hic dr, q rei militaris s. belli, sicut et
ferendarum legum et creandi Magistrat
tus in Reip. Libera fuerit penes Magistrat
tum, iusticia aín hinc Augusti ois potes-
tas p l. Regiam in Leigem translata -
Hostia dr. cum Anonem pluriui essent
celibes s. cum Anis nulla gens proles suas
voluerit dare in uxores, q Anis penes
quoddam spectaculum sobinas sibi regere
vult

tunc graue bellum exortemur donec per
ipsas vires raptas in amicitiam redigamus —

Q. An militare n' sit peccaminosum? 3

R. n' si sit iustum et hoc tam fere Civ.

in Can. hinc mi occidere in tali bello li-

ces. Item in Can. Miles d'r q' si miles

n' occidat, dum p't q' sit Reus desertiv

contempti Imperij, et m' idem Joannem

Evangelistam Lucæ cap. 3. v. 14 d'r mili-

tes d'r e'e contentos suis stipendijs, licet

debeant innocentes conuincere et il-

lis calumniam facere —

Miles d'r i' qui sacramento e' rogatus 4

seu ad actus et in numerum relatus,

includit — Est p'sona et habente po-

testatem lecto sacramento ad acta in nume-

rum relata signis munita et matriculis inserta

Requisita militis olim erant haec:
Stigma, genus, scriptura, fides, examen ^{ensis}
Haec faciunt militem, dixit lex ^{Donica}
Per stigma intelligis iniustis certi signi in
fronte, donec id tandem Constantini prohi-
beret. Hodie loco huius est Vestis — per genus
quod debeant esse liberi hinc Senni si admitt-
tebant. Imo Equites si poterant agere, nisi
ingenui — per scripturam Matrícula
Roller — per examen Armilustriem per
Mistrung per Engem, arma — In clas-
sibus Nautas et Remiges in habent pro
militibus —

olim moris fuit ad militiam exere non
tri omnes, aliqui enim excusabant, uti per-
si Infames proditores trans fuge. Item
quibus nota quod status Item Judaei

Item sacerdotes qui et hodie exegit — 6
Referunt huius privilegia Militem si ratione
translacionum qd si teneant observare solem-
nitates Juris Civ, et tri Juris gent. ordines
Testes — Item qd Miles capite damnatus
non potest legari propter delictum militare,
modo si propter fidem nullam damnetur —
in circa alios actus habent sua privi-
legia si qd propter alium non potest in-
carcerari Item qd gaudent beneficio
competentis — Item qd si teneant cedere
bonis, huius beneficio s. juxta Alexan-
drem Miles renunciare non potest, quia hoc
privilegium in contractui et personis coheret,
et respicit favorem publicum. Item
qd haec p. absentibus Legis. causa
et si non defendant tunc quidam bona

Illorum possunt possideri, non tñ possunt
addici Creditoribus, sed vendit illorum
differt, donec redeant, si tñ aliquid digne
tractum fuerit, tunc reduces possunt res
tutui, soluto tñ debito - y mi miles ppe
tere sibi supplari pretium, si sint mino
ris vendita, et si forte miles e' contentus
venditione - Item qd ex censu a' mone
ribus publicis v.g. Tabula - & vestigalibz
tñ si erant immunes, quia tñ consi
derant quā privati, Attamen res con
si cadunt in censum si merces nro
sileant, modo postea Vestigal pendite
ant, quia si censu intelligere pper
Item si quis aliquid p illorum pecunia
emit, qd proferant emptori, licet is
nomine suo emisset qd e' speciale

Item si quid indebite soluerunt, tunc
onus probandi rejiciatur in Deceptorum —
Item qd si possint conceniri in eam alioquin
Magistratu militum — Item qd haant
peculium castrense, de quo proximo Tit
sequet — Item qd si possint cogi, ut dent in-
viti testem suum saltem in persona et hoc
sapore publici, ne forte contingat illos diu
abesse a signis — Item qd illis ignoras fens
si noceat hinc licet sine Inventario ade-
ant, tunc tñ si tenent ultra vires heredi-
tatis. Item qd illis aditionis dies n cedat
seu qd possint quandoque adire
denique varia hii referunt Militum
privilegia in Authore quem Vide hoc
Num —
Hic S. An in hodierni Milites gaude
ant his privilegijs Bita Am. quia non

Totalis pristina receptionis forma evanuit
2do quia r^o concessi privilegij n^o consistit
: hab in modo regnandi & in virtute mili-
: tari ejusq^{ue} functione ob fine idē ob defensio-
nem patrie atque hoc n^o hodie obtinent
3° Item in periculo vite et mortis —

- 8 dicta privilegia militibus concessa sunt
propter onera q^{ue} incumbunt v^oq^{ue} p^{ro}statu
vigilare tutels et defensionⁱ patrie
9 Hūc d^{icitur} q^{uod} miles debeat sibi cavere ade-
lictis q^{ue} in milite habent p^{ro} gravioribus
delictum militis ē duplex: Aliud com-
: mune, q^{uod} p^{oss}it committere et miles et n^{on} miles
uti v^oq^{ue} furtum Aliud ē proprium, q^{uod} s^{olum}
t^{antum} committit miles quē miles v^oq^{ue} si con-
trahat arma amittat —

- 10 Hinc d^{icitur} q^{uod} ad servandam militarem

Varis sint poena militares inducta, n^o
quidem furca, sed alia poena Capitalis —
Hodie solent plumbi penam emisso ex
Combardis — ubi enis dr, qd quandoque
qualitate delicti sunt leviores poena
q^{ue} stipendijs soliti dila^o, militibus Mutuo,
ex aut horat^o, missio ignominiosa —

Tres sunt missionis Species, una est honesta^{!!}
quo e mentis stipendijs et tempore militis
completo concedebat^{ur} id est regulariter
post 20 annos — Quandoque hoc tempus
fuit longius v^{el} 40 annorum, quandoq^{ue}
Brevis v^{el} 10. 15. 16 annorum — altera
est causaria, quando p^{ro}pter senectutem
v^{el} doctam valetudinem v^{el} accepta vul-
nere s^{ive} ob manum amissam: miles
p^{ro} inidoneo^{re} nunciabatur, et hoc dicit^{ur} &

Species in sunt loco poene, qui fuerit
ex iudice honesta tunc in in infamant de
3 tra e ignominiosa et hoc e loco poene
et habet locum, quando miles ob delictum
Sacramento solvit et fit infamis, licet igno-
minia nulla fiat mentio l. 13 § 3 h
nempe si fiat in perpetuum, nam si tunc
tempus tunc in irrogat infamiam l. 1
C. de his qui in exilium dati § si damnati
ref ad annum a carcerem - Alij ad
solum addi qta Species qto quis fit miles
ideo ut erit munere publica regere
dicem agit tunc qto in talis pte
thoran salu in existimacione

Tribulus de mus
De castrensi peculio

Connexio de privilegijs militum, inter
privilegia militum in e ha pte

Filiusfam. habet p. presam resu. peculij
 castrensis hinc de peculio castrensi. Et
 talis filius de tali peculio p. disponere
 in p. ultimam voluntatem, et testamentum
 valet, nisi se talis filius det in arrogatione,
 quia in illo tñ habet p. presam. et hinc
 ratione huius peculij p. iuveneri à condi-
 tionibus, in n. castrensis hinc, nisi ista
 conditiones sint pagani p. 2. h. 1. —

Castrense peculium censet, quid quid fi-
 liusfam. occasione militis acquirat, seu
 nisi id à patre acquireret, quia tali casu
 donatio in p. et filium valet favore
 militis. Et hoc in procedit in virum
 et uxorem si sint milites ex eadem ratione
 Ex his nisi fidei fieret miles et ubi
 posset donare, et postea redeat, qui fran-
 dibus n. e. indulgendum hoc am. in in-
 talis de mobilibus hinc imobilia n. referunt

Ad castrensia, quia si ponantur in casu ne-
cessitatis alijs communicari — si autem mi-
les pro pecunia ex spolijs bone inuolun-
taria emeret, tunc id referat ad castrensia,
quia censet surrogatum in locum pecu-
niae — Cedit et hereditas comitibus
pecunia: hoc est, quod in hereditate referatur
ad hoc peculium, si uero miles est comitis
in insidias, quia hanc nam scierant
castrensia — Uterque dicitur, quatenus
id est quatenus: testantem factum
comitibus: Vult auctor dicere,
quid hoc in procedat, licet tales miles
dimittat et monias quas paganas,
quia tales tamquam adhuc ualeat per
annuum missionis —

3. Hic dicitur, quod hoc tam procedat in istis
quos alias sine militia non acceptis

Quid denique super talibus possit testari —
Hinc dos uxoris militi allata e' extra
peculium, et si p' de illa testari, quia
hanc acciperet, licet si e' miles — Et
si talis miles faciat testamentum, decedat
intestatus, si aut' illud si faciat, tunc
si de decedere intestatus, quia p'eter
eius bona occupat jure peculij, et si e' ad
hereditatem — Adhuc non tali casu p' in
tenas creditoris istius filij, quia
si de eum jactura illonem bouesletari

Titulus 18us vus

De Veteranis

Con. Erimus de actualibus militibus
sequit' de Veteranis —

Veterani dicuntur qui ex acto militibus
legitimo tempore honeste sunt manu-
missi et iuramento soluti, et sunt plerique

20 annorum quodque plus, & de his muneribus
i Venerandi mi habeant sua privilegia. Nemo
q̄ sint immunes a muneribus personarum
vq̄ si teneant servitū arvis, si in a re
libus hinc mi teneant. Bloere vestigalia
et alia solemnia patiens onera est
vid. Authorem

LIBER Primus

Titulus Primus

Ad Municipalem et de incolis

Con. Equus de Jurebus fiscalibus, et
de Jurebus militariibus, ubi proceditur
Summarie. Jam sequitur de Jurebus Municipi-
: cialibus et de ipsis Municipiis et in-
: colis, ubi in procedit Summarie.

Rubrica prior pars inscribit ad Municipi-
um adiectivè, hinc aliqui subintel-
ligunt legem Lujiacius aut subintelli-
git livem quia in hoc Tit nulla hic sit
mentio legis municipalis — Ad finem
Num. simi dr q. contenta hoc Tit con-
cernant Municipis et incolae —

Municipes juxta Rubr. Gellium suos ²
quos extrinsecus in civitatem Romanam re-
cipientes ita tñ ut legibus suis et jure
suo utant, et tñ munere civitatis
quod fieri poterant participes et ideo
ab hoc munere dicti Municipes quasi
munerum participes — Municipes
in distinguebantur a colonis quia hi nō ad-
vocabantur aliunde et illi ex civitate
in eandem provinciam recens expug-
nati mittentur: tunc in dicti coloni.

et in uobis instituit et peribit Ro-
manorum et in iura suam arbitrio,
et sic dicebant peroris conditionis esse
qui municipes propter colendi necessitate
:tem — Talis colonus fuit Julius Agrippa
qui fuit Rex Colonis epus, quae erat mis-
:sa ad colendos agros, ubi iam erat Agri-
:pina colonia, dicta mihi ab Agrippa
Agrippina, et i' colonis colonia, quod mihi
:ter vocat Colonia libiorum, quia in hac
Colonia multi fuerunt de familia libi-
:orum —

3. Hic dr, quod Municeps i. p. natus cum
Cive confundis: i. n. i. solo ortu s. na-
turalitate denominationem trahat, et qd
mihi simul sit attendenda Origo. Ab or-
tu s. naturalis de quibus i. loco, ubi quis
natus

Origo vero desumitur a domicilio patris -
Matris autem originem filius non attendit,
Nisi Mater haberet privilegium, ut Mulier -
re Pontica et Jherosolymitica - Animo quo
nativitatem sortitur ratione nativitate -
tis et originis - 2do ratione manumissio -
nis hinc liberti cumque liberi sequuntur
originem et domicilium sui patroni -
3to ratione adoptionis, 4to quis ab ali -
quo adoptatur - 5to ratione domicilii -
Sed domicilium proprie sumptum intel -
ligit domicilium habitationis et vocantur
incola - Domicilium habitationis defi -
nitur quod sit locus, ubi quis sedem suam
fortiter fixit, inde non discessurus,
nisi avocetur. Et talis tenetur ad onera
loci, sicut et qui ibi natus est -

5 *Ita dicitur quod in domum habitantem*
s. originis et in domum habitantem
non sit diffinitio Multiplex. Ita, quod si quis
habet domum habitantem, putetur
in eis, tunc tamen subire ^{mu} queram,
quod habitet in ista civitate, sicut si quis
trans civitatem in territorio habitaret.
Ille autem qui habet domum originis,
ille tenet subire onera, ubicunque habitet,
in si in nro habitaret, ibi natus
est, modo habitet intra territorium.

6 *ita diffinitio quod domum habitantem*
s. ipsa Municipalis conditio per domum
habet. seu incolatum contracta possit
deseri si ibidem alio domicilium trans-
ferat, modo prius delato munere perfer-
retur, aliter autem non debet deseri, modo si ibi
territorio

3ta differēs in hoc domicilio, quod de
iniquo domicilio originis tui sit una
quia origo est una, aliorum autem potest
pluribus in a semel, quod quis in dyllici
loco suscipit domicilium, et ubique
se adstringit ad munera ^{obcedenda} suscipienda
si ubique negotietur — si autem
duis semel vocet ad aliquod munus
ubique hoc est ad Magistratu originis
et habitationis tunc potior est causa
originis quia hoc domicilium est an-
tiquius — Nec adoptio facit mu-
tari Jus originis, hinc in adoptatus
est obstrictus loco originis, imo talis
in loco Patroni scilicet id est loco adoptan-
tis, ut subire onera scilicet Patronus debet
concedere, et hoc in liberis et in iuratis

Hic dr, qd solus Sequens domicilium
 patris in habitacionis, sed p^r illud qd
 sibi eligere - Mulier am Sequens domi-
 cilium mariti, idem in video, ante,
 : quam ad rata vota transeat, modo tñ
 legitimum inf illos facit matrimonium
 quia magis dignum trahit ad se mi-
 : nius dignum - si am si fuit verum
 matrimonium tñ Sequens forum sūp nati-
 : vitatē - Miles h^{ab} domicilium, ubi
 h^{ab}it. militat, v^{el} privilegij - Vagabun-
 : di nullibi habent domicilium fixū
 hinc fontis illud ubi contradit v^{el} de
 : linguit - Studiose am si sortitur
 domicilium, ubi Student, quia si ha-
 bent am m^{un} ibi manendi s^{er}u^o la-
 berent

Si autem sit dubium an animo perpetuo
manendi ibi maneant, & si tunc hoc
dubium solvis per tempus 10 annorum,
nam tunc presumis domicilium ibi fixisse —
Hic dr. qd si controversia orias super — 9
jure incolatus: & si quis notis subire
onera & munera habitacionis, dicendo
se ibi esse natum, qd sup hoc debet cog-
noscere Praeses ejus Provinciae, obfiste-
ntia ista Civitati ubi e' de munem grati-
as hoc ille regarior

Titulus ratur

De decurionibus

Con. Eginus de Municipibus sequitur
de decurionibus quia decuriones oblige-
bant de municipibus —

Municipum Amantj fuerunt decuriones

dicti a Numero decem, ides quia pto
olim aliquas Colonias ad aliquam Provin
ciam mittebant recens expugnatae coler
dam, si de una pars exinde solebat
conscribi, ut illi consulant alijs elili di
cobant sua solanis Seniores s. i. z. C. h. s.
Ex istis de unionibus postea eligebantur
duumviri id e. defensores s. primatibus
Consules Civitatis - Item Ediles et alij
Magistratus et alijs praeter illos nulli
honores municipiorum concedebantur
Hic dr, q. p. dictos Magistratus Civitan
tum Munera explicabant, seu telos
Magistratus debebant agere ea, quae ad
Curam Civitatis erant necearia, si
p. illos pecuniae publicae tractabatur et
usus debito tractabatur, ut illi p. b. erant
talem pecuniam publicam erogare

Id ē dare mutuum, 3lio debebant ha-
bere curam annona, qd praecipue in-
cumbat editibus denique in oibus
administationi civitatis prospicere -
et dicti Magistratus n. ausi stayeremi-
lites nec vectigalia aliasve res conducere
ne per curam aliorum negotiorum i suo
munere avocarentur - Idem in eodem lib-
ro observabatur -

3
Hic dr, qd ob multitudinem molestia-
rum nullus voluerit se offerre Curis, adeo qd
Gentiles Luperi solebant loco praes. Sti-
anos Curis addicere Imo Statutum, ut
naales Liberi Curis locati fierent le-
gitimi -

4
Hic dr qd pro istis oneribus i l. 1. ra-
tio praerogativa sint concessa Imo Adria-
nus Imperator prohibuit eos capite puniri -

Tibulus 3 tuus -

De albo scribendo

Com. Eginus de deunionibus, quoniam
precedentiam habuit primus scripsit in
albo ideo sequis de albo scribendo -

1 Album erat tabula gypsata s. dealbata
in qua nomina deunionum scribebantur
et quidem iuxta legem^{is} municipalium
ordinem - Imo scribebantur de unioni-
bus s. consules, praetores, senatores, et inter hos
qui annis a lege promovebantur et hi
in volando obervabantur

2 in operibus annis hae descriptio ut de unioni-
bus habebat contra legem creatur, quia
promotio contra legem nullus est in
enti - Hinc in sola relatio fieri in consensu
seu iudicio sine scitu et voluntate
dñi facta si fuit visum Annum quia
...lij

Posses puniri si dolo fecit ut alio
infereres

Tribulus xpus

De Muneribus et honoribus

Con. dixim qd Municipis Involis et de-
curiones debeant obire Reip. munera
et honores, hinc jam Sequit de mune-
ribus et honoribus, unde Munus et
honor videntur distingui —

Honor: juxta Calistratum definitur.
qd sit Administratio Reip. cum dignitate
et aliquando talis honor sit cum sumptu
uti v. g. hic Consul ad alere fratres Cu-
rios, aligato sine sumptu uti hic Tri-
umator illos si tenet alere — Munus
enim polij Simon in nostro sensu definitur
qd sit Administratio Reip. sine dignitate
et eadem cum sumptu hinc munus spec
continet duas et

2. Hic de q^o minus sit ^{3. lex} publicum sibi
personale, patrimoniale et mixtum —
Personale est q^{od} et animi provisiones et
corporales laboris intentione p^{er}petras,
uti v^o est onus tutelae v^o curatela Item
onus s. cura annonae coemeteriorum aut
dicendendae et similia, quae ad civita-
tis defensionem pertinent — Patrimonia-
le est q^{od} sumptibus patrimonij et
damnis administrantis expensis. Hinc
talibus munera alibi vocant onera pa-
trimonij, quia patrimonij indicant,
et hominem aliqua injungunt oibus pos-
sessoribus s. sint municipes s. n^{on}, uti v^o
sunt contributiones v^o pensiones
causa et similia — Aliqua autem solum
municipibus et incolis injungunt
uti v^o est exactio contributionum

Mixtum ē, ubi Corporale Ministeriū
quis probere cogit et simul in de bonis
aliquid l. fin. § b. h. l. v. si tempore offi-
cionis quisque jubere ire ad mœnē suis
sumptibus —

Hic dr, qd talia munera quisque tenet³
subire, nec se offerendo pecuniam abinde
liberare potest — ubi enī dr qd in delig-
endis personis ad honores v. munera in-
spicienda sūt psona quilibet onus ido-
neitatis et substantiæ, et qd gradatim hono-
res sint deferendi, ut ita promoti, in
minoribus exercitati digni reddantur
majoribus

Titulus 8us

De Vacatione et excusatione
munerum

Con. Eximus de dila^one munerum
Sequit de Vacatione et excusatione ab ipsis

1
Hic dicitur quod municipes in regula tenentur
suscepere munera, et invitati in justitia
coqui: Ex quibus tamen, nisi se forte propter vacati-
onem vel aliam justam causam excusent

Hinc Vacatio et excusatio differunt,
quod excusatio fit ob causam et habetur
pro legitimo impedimento. Vacatio om-
nem habet ullam causam nec in habetur
pro justo s. legitimo impedimento, et
tamen hoc fit propter conniventiam Superioris

Hinc in Vacatio tamen ab ordinario mu-
nere liberat si vero ab extraordinario

2
Hic ponuntur causas excusationem
Ani etate minor 20 annis. Item etate
major 27 annis. Imo etate 70 anno-
rum excusat a Tutela et Curatela
et e deunionata plane 50 annis quia

Hic magis requirunt vires Corporis
Altera causa e' liberorum Numenius scilicet
3. 4. 5. d. tui e' munusculis civilibus,
n' veri ab honoribus debent tui tales liberi
esse in columnas seu sustentiles, hinc si
sint mortui, tunc eas ab excusatio debent
n' esse naturales et legitimi simul. Hinc
soli adoptati n' sufficient, quia quod
e' affectum n' e' onerosum. Numen-
ius liberorum n' excusat e' legationibus,
ne forte educatio liberorum negligat-
ur. Item n' excusat Doctrina Valen-
do. Item inopia ob sufficiencyem
hinc dici solet bonum e' aliquando
esse pauperem. Excusat n' honor e'
munusculis, quia e' major. Excusat
n' Professores Grammatica, Medice etc.

Modo Sint intra Numerum Item Phi-
losophi, quorum nō ē definitus Nume-
rus, sed tñ a muneribus corporalibus,
nō verō a talibus, quae cum sumptibus ex-
cedunt. Et a talibus muneribus, quae
possessionibus et patrimoniis insunt,
nullum privilegium excusat, uti v. g. sunt
Contributiones, vias sternendae. Item
onus agminatum equonem et Ep-
iscopis tñ Professoribus, quibus onus ex-
cessum antiquorum et hospitij rei-
piendi remittitur, quod ē speciale ob-
servationem eminentiam

Tibulus Plus

De Jure Immunitatis

Equinus de causis immunitatis id ē
exemptionis et vacationis, jam sequitur

De forma illius, et 2. Quomodo Exa-
sio v. Vacatio debeat accipi Strictè v. laxè
Et quod sit accipienda Strictè, quia
Reps in dubio censet se velle confor-
mare Juri communi - Hinc Vacatio à mu-
nere alicui concessa n. d. extendit ad
Magistratum s. honorem - Item data
personis n. transit ad heredes - Item
data libris et posteris tui prodest his,
qui sunt de hac familia hinc n. ex-
tendit ad aliam familiam, quia ta-
les concessiones sunt Strictè accipi-
endae n. nocet Reip. v. alijs. Hinc Va-
catio concessa ei qui e' 70 annis major,
n. competit ei, qui ind. 70 annos e'
egressus -
Si autem aliqua immunitas alicui Collegio

in Corpori morali concessa & tunc imperpetua et transita Successores, quia tale & nunquam exstinguitur, uti videtur in Civitate, Tribus, Legationibus. At tamen in fine concluditur, quod hoc tunc ad solos artifices pertineat, qui nequam operam Regi prestant, intellige artifices non in ordinarios, hinc hoc si extenditur ad supernumerarios suffraganeos, quia illi tamen ex gratia ibi tolerantur.

Tribulus genus

de Legationibus

Con. Inter munera publica in Sancta Legationes, hinc de illis —

i. Legati dicuntur a legendo, hoc est quod debeant in multis publicis eligi, ut mittantur, et si Legatus accipitur proprie

Item eis, qui a Rege ad Legem v. i. Re-
publ. ad Romam mittit - Hi enim leg-
atus accipit improprie pro deputato,
et e'is, qui ab aliqua Civitate v. Mun-
icipio ad Legem mittit -

Et tales Legati seu deputati in habeb- ²
ant aliqua privilegia immo qd si tempore
Legationis Roma conveniant reor
contractus alibi initi - v. in Raone con-
tractus Romae quidem s. p. ante lega-
tionem initi, quod haant jus revoca-
di domum, hoc e' qd si teneant ibi
quiescere d. postquam domum redierint,
domi nie per vim ardeant a munere
publico - Item in tales Legati tali
tempore se n' debeant gravioribus
rebus ingerere -

3

Hic dicitur, quid tales legati habeant jus
 revocandi domum, nisi promittant se
 in Provincia Soluturos. Iura nisi Ro-
 ma existentes, se Soluturos promittant
 Ne ratione debiti alibi contracti. l. 28
 de Jud. — Obj. contra hoc l. 5 § 1
 de constif. pecun. ubi dicitur contrarium,
 quod admittit Antinomia. Ne reliqui di-
 cunt quod in priori lege abbas adlit-
 ty non in posteriori lege abbas
 omitti. l. ij Non — Sed per in hoc doni
 combinas, si simpliciter se promiserunt
 Soluturos, tunc habent jus revocandi
 domum, si autem se Romae promiserunt
 Soluturos, tunc non, quia tunc censentur
 quasi Romae contraxisse —

4

Hic dicitur quod legati Romae contra-
 here

Prohibeant et in ibi eademque possunt
 conveniri, alij nemo vellet eum illis
 contrahere, et si quid in favorem illo-
 rum e' inductum, reboqueret ejus in
 odium. Immo si is si legati Romae ali-
 quem conveniant, tunc in possunt
 ab illo ibidem reconveniri, quia ini-
 quem esset, posse convenire et non posse
 reconveniri. Ex quibus tria ubi non possunt
 reconveniri, si aliquem ratione injurias
 sibi illatas et ratione damni sibi illati
 convenirent, si non poterant ab eodem
 reconveniri ne des occasio delinquendi,
 quia posset facile creditor legatum in-
 jurare ut ab eo conveniret et eundem
 reconvenire querebat —
 Et si de legatis Romae contrahere non

~~Embraceant~~ Ad finem Nunc. Licet
qđ peracta legatione amplius ius re-
vocandi domum si hāant, licet Roma
debeat, quia cessat ratio privilegij sub
nō Reipubl. damno officias -

§^o Hic dr. qđ legati hāant pro persona
sancta hoc ē qđ ab eis servari in cele-
stibus, hinc si quis illos pulset aut alii
injuriā officias, tē dr. contra Jus gent.
deliquisse - Hinc si talis, qui legatorem
pulsaret, hosti dr. eē dedendus, iuxta
L. si quis fin. h. l. Teste Domponio

Titulus vñ

De administratione rerum
ad civitatem pertinentium

Con. Legimus de legationibus p quos
negotia civitatis Regis promittuntur

Sequitur de administratione rerum
civilium, quos per Magistratus et Officio-
ales Armis expeditum — Ad initium di-
visio Aulhor, quod officium aut men-
sura civilium per quos res aut pecunia civilium
administrentur: ratio unigenus indivisa
soleat injungi, sed plenumque pluri-
bus et quidem divisionem —

Hinc varia sunt titulum Adminis-
tratorum nomina, sic alius dicebatur
Curator Reipus qui habuit curam
rerum ad Remp. pertinentium —
alius erat Curator Calendarum, qui ha-
buit curam pecuniarum ad Remp. pub.
pertinentium — alius erat curator an-
nonarum, qui habuit curam annona-
rum comparandas tum dividendas —

Item alius erat Curator munerum
qui alios nominabat ad munera
§ 2 h. —

2. Hic dr, qd Curator annone debuerit
pecuniam ad annuam destinata
distractis rebus exigere et debita
e^{ad} annuam impendere et si in alios
usus commutare — Exijit. Nisi sub-
sit cas. v. g. si sit annona et deficiat ali-
quid —

3. Hic dr, qd tales administratores re-
tiones suas administrationis debuerint
ex fide, id e^{est} fideliter, reddere et si-
quid illorum culpa Reipub. noctum
e^{est}, tunc debent reparare. Simpliciter si aut
am de facto factum e^{est}, tunc debent reddere
duplum, et hoc aliterum simpliciter
si transit ad hedes, quia e^{est} prenale

Ita tu simplicem unum ^{sed} ~~et~~ annum, quia
hoc n^o est personale, d^{icitur} rei persecutorum —
Ubi eni^m d^{icitur} q^{uod} tales administratores
ni teneantur usuras pecuniarum publicas,
que penes illos mansit — si am^{en} n^{on} man-
sit penes illos, q^{uod} si illam Redemptori
operam pro Reipub. stituerint
p^{ro} p^{ro}fectu dederint, ut si nec pecu-
niam reddant, nec opus faciant, te-
tin^{ent} tenent a sortem ne nimiam
pro gravent —
hic d^{icitur} q^{uod} in habenda sit ratio ordinis
eorum, qui administrant in casu,
ubi Reip. annum debent, si hinc
et conveniunt, qui gessit, postea
illis fidejussor postea ejus Collega
et hoc ex equitate —

Ad finem dr: imò et hilibus ejus,
quod depensum Solvi jubet. Et si pro
vincia hore si quid a hilibus pervenit,
qđ in hilibus teneant Solvete, ne
cum jactura Regi. Cuius sententia

Tribulus quies

De decretis ab ordine faciendis

Con. Eximus de administratione ^{bonis}
Regis, sequitur de illorum decre
tis

I. Hic dr: qđ administratorum et
reunionum menses potissimum
constitui in hoc, ut decernant ea quae
Civitatis bonum concernunt, ut consti
tuendo Medicis salario, modo in te
les Medici sub sua artis ^{ita} perito, quibus
eque possint confide et tales Admini
stratores

ni poterant, sive decreta, malo fue-
rint Reip. utilis —

Hinc si debebant esse ambigua, & avara
populari commodata, hoc e; si debet-
ant respicere commodum administrato-
ris & Reipub. — Ussenius dr, qd tale
decretum debet esse legitimum de eorum
numero emissum hoc e; qd saltem a
duabus tertijs debeant latum fuisse
ex Regula: Quod major pars Curiae fa-
cit, pro eo habet, nisi oēs scissent.

Tidulus iomus

De operibus publicis

Con. Egimus de Curatoribus, quorum
si aliqui sunt operibus publicis pro-
fuit, hinc de operibus publicis —
Ad initium dr, qd Curator operis
publici debet dirigere opera publica

uti videntur balnea theatra, ob
1 Hic dicitur, quod talia opera publica quilibet
suo sumptu in sine licentia Principis fa-
= cere possit, quia hoc utilitatem Reipublicae
concernit. Quibus Nisi id forte teneat
in emulationem aliorum libertatis, et si
forte inde timere Peritiam —

2 Hic dicitur, quod tales operibus publicis
debuere non Principis inscribi, ali-
quando tamen in istis experimentibus in-
dulgebatur, ut suum non prius inscri-
bere, ut saltem aliquam fructum
suo munificentis habeant — ~~sed~~
Nisi dicitur, quod talis Curator in abbatibus
negotium cum Redemptoribus, et per
opus per conversionem faciendam ab-
cavit, et Architecto

Titulus II

De Nundinis

Con. Egius de Jurebus publicis Meeni-
cipiorum, ad quos ni spectant Nun-
dinae hinc de nundinis — Nundinae
possunt acquiri variè, & ni p[er] tempore
v[er]o s[an]c[t]a Maj[or] s[un]t Nundinae — zeto pro
loco v[er]o hoc forum s[un]t Nundinae &
denique pro exercitio Mercator[um], uti
hic —

Et sic dictae Nundinae derivantur 1
à novis die, quod novendina, quia
hic die[bus] olim feriatus, ut conveni-
ant rectici mercandi, vendendi
eas et hoc causavit necessitas inli-
gentis —

Itic dissident Nundinae, q[uod] alio 2
sunt pariter seu hebdomadae, quae

Sine privilegio possent induci vs
rationem mercedum — Alio Majores, qui
nisi a Rege possent imponi unde
nigra mercatus certo annidie p[er] exor-
ceri —

3. Hic dr[on] q[uod] nundinis majoribus sit hoc
concessum privilegium, q[uod] si ibidem
deprehendant debitores ratione privati
aut rationis debiti, q[uod] ibi n[on] possint
conveniri nec detineri — Imo in hac
reprossationem & necitatem cessat
hoc e[st] q[uod] si forte creditor a debitore
in nundinis aliquid emat, p[er] illi ter-
minas solvere statim et n[on] p[er] componen-
dum — p[er]ter debitorum p[er]vium p[ri]va-
tum q[uod] debitor ibidem n[on] p[er] conveniri,
p[er]ter publicum an p[er] vs a fisco
vire fisci q[uod] debitor debitorum n[on]

Obiit juvenis. Item ppter debilitatem

et contractum -

4

Hic dr, qd olim Mercatoribus: Saltan

Ruis: ad nundinas pergentibus hoc pri

vilegium fuerit qd nihil tenerent dare

pro loco quo merces venum exponunt

et hoc de juragi n servat. In fine dr,

qd nundinatum privilegio p n usum

in annorum prescribat l. i. h. t.

Titulus 12

De Pollicitationibus

Pollicitatio definitur qd solius offerentis et

Rei. facta promissio ratione honoris de

beti et de ~~ferendi~~ ^{peru}rendi. Singulare in pollici-

tione, qd ex illa des actio, si vo ex nullo

pacto et ita in jure san. et hoc si pollici-

tio fiet ex ea seus, si n fiat. Et c. i. j. Nisi

quod jam esset coemptum, si ee' coemptum

2 Forma pollicitationis e' servanda, Nisi
forte Resps alio eet contenta

3 si tunc ipse pollicens, d' no ejus ha' tenetur
d' tu si pollicitaio se de p' honorem de
latum e' decernendum t' heres obligat
in Solidum, s' no' illos defunctus obligat
quia opus in eis facere, t' si ha' extra-
neus, tenet ad eam ptem patris defuncti
si am suat liberi h'ed' t' tunc ad totam ptem

4 si quis pollicetur sit lucrosus, et ibi si sit
tollerati qd' tali promissio in aliud p'it
converteri ne' invidib' sit paup'is. Ad
finem pollicitationi comparat' h'ec e'
tu qd' hoc sper deo p'sentifit. illud am ho-
mini d' qd' si n' p'p'ens sit, n' valet

Titulus 13

De extracō in a'is Legationibus

Sub hoc Tit' varie ponunt' ubi n' p'p'at
tur, d' ipse Legatus Provi'us debet p'cedere

Sup talibus extra ordinem sine figura
Judicij hoc e' Summae —
cujus ordinis i' salarij s' famulatus de-
bita Honoraria artium liberalium
Professoribus debita s'pem Merces opera-
tionum —

Hic expiuntur fructus etq' civitatis sapi-
entiae pretio nemini n' sibi de honore =
sanda hoc e' n' debent parca illud
ponit sperare hinc hoc tui vocatur
honorarium — Advocati aut' possunt
salarium jure exigere —

Speciale quod Advocatus, q' si forte Ci-
vens Advocato honorarium anticipati de-
disset et si Advocatus moriatur ante litem
contestatam ^{si autem} q' hoc ejus nil teneat red-
dere, q' p' eum n' statib' quominus
causa finias —

Si aut' ei nihil debet de hunc te hares ultro retineat

in p[ro]petere - M[ag]is servituti erant loca, ubi
scripta regionabant, et fuit servitium quodammodo
sui memoris - (Ancestralium, fove-
re, p[ro]petere - et supplicium libellonem -
Ad finem d[icitur], q[uo]d si Judex p[ro]p[ri]am ^{libellonem}
suum faciat, q[uo]d p[ro]p[ri]a condempnari in
quantum superioris iudicis arbitrio agere
videat

Titulus i[us] De Proxenetis

Proxenetium est premium proxenetarum
proxenetes in genere sunt pariter, p[ro]p[ri]e
dictores aliorum contractus proximorum
tuo in officiis in Nuptiis et

Titulus i[us]

De censibus

To Censuram variis h[ab]et significaciones h[ab]et
autem pro Tributo et est descriptio
civium et bonorum ad eos pertinen-
tium

Et liber, ubi fiebat hanc Inscriptio, vocatur
Catastrum - ubi enim de q^o in censendis
liber sit inspicienda etas, nam impuberes
n^o censentur -

²
Censum rerum quicque in illa civitate
de profiteri, in qua fundus h^{ab}, licet ali-
bi habiles, quia census pro dio in ha-
res - Et census si in tempore n^o solvatur,
si factus in talibus bonis h^{ab} tantam
hypothecam, et p^{ro} illa distrahere p^{oss}unt
pignori, et n^o admittit^{ur} purgatio moris,
nec cautio nec dilatio. Et si sint plu-
res possessores unius fundi, et si p^{oss}unt
convenire in solidum, et si contra coe-
ros h^{ab} actionem p^{ro} rata p^{ro} parte illi fundi
cedet

³
Censum de solvere quislibet, nisi sit p^{ri}-
vilegiatus, et si immunitas h^{ab}et^{ur} concessa
personis, et p^{ro}ponit^{ur}, et n^o transit ad h^{ab}entes

Item concessa civitati Ant Conponi mor
ali te transit ad hunc - fū in Coloni regni
fundonū soli solici erant imūnes -

4 Qui censum exigebant, Vocabant Cassite
res, quia ter eos erant adhuc suspecto
res, per quatuor, qui casum ad equa
tatem deducebant

Titulus ibi

De Verborum Significatione

Compilatores Digestorum suam totam
Opus duobus Titulis concludent, quia
hi Tituli hinc inde sparsim ad Versam
Ius Civ. applicant - Prior ē de Verbor.
Significacōe et interpretacōe, alter ē
de Reg. Juris - In iis agit de Verborum
Significacōe, ut potest constare de Volentate
dicentium -

1. Hic dr. q. Voluntas et intentio dicē
tū sit preferenda Verbis, quia

Verba sunt invocata ad indicandam
Voluntatem. Hinc hic circumstantias
sunt considerandas et interpretatio doc-
torum, si dubium est de Verbo. Hinc
si quis alteri legaret Suppellectilibus,
tunc videndum est, quidnam Testator
Suppellectilibus nris intellexerit, ut au-
reus aurea, ne dum Verbum pro-
prietate attendit, sensus Veritatis
amittat.

Hic dicitur, quod si de monte non possit constare,
quod Verba in sua propria Significatione
debant accipi, ut promitto tibi Gallum.
Inter cetera mihi debet attendi Consuetudo,
ut quid nris Aurei intellexerit, quia
Consuetudo est optima rerum interpret.
Hic dicitur, quod dubia et obscura in initio.
rem partem sunt interpretanda.

Ita tri id aliquid operens, ut si de
capitis diminutione agat. — Quandoq;
mi debet in pccu vendio et qualitas
proferentis, qui si sit rudis, tenet in
verbum in rudi sensu debet accipi
ut vendo uno Ducato — Aliquando
mi debet haberi qualitas ejus ad quem
verba proferuntur ut si quis ad consule:
tem diceret: dabo aureum juridic:
cum et quod denique plurimum
relinquit prudenti arbitrio.

Titulus I^{us}imus
De diversis Regulis Juris

Con. Quia Jura Regula nituntur
hinc finito Jure, sequitur de Regula
Juris —

i. Hic dicitur qd regulas et axiomata Juris

de decant ex jure prius constituto
et in vicissim —

Regula a quodam generalis et brevis
propositio variarum decisionum earum

et principia continens — Valde, est

quodam generalis sententia, quae ex
plurimum legum mente desumitur.

et pauca Verbis summam ejus com-
plectitur — tunc Paulus benedi-

cit: quod Regula sit brevis rerum nar-
ratio, et quod si sit ex regula, id quod
Regula ex jure desumatur —

Exemplum hujus juxta Iulianum

est: si quis foemina per diversas leges
arceat a varijs muneribus, ut a mu-
nere judicandi, possidendi, Magistratu
tunc gerendi — Item a Tutela et Curatela

Inde concluditur Regula generalis:
quod denique Mulier ab omnibus
publicis muneribus sit arcenda et
ad ea n. sit admittenda - Nb Loco
a' muliere dabit legi a' muneris

3

Tale Exemplum in ponis in hoc: quia
in Textibus Juris dicitur: quod ejus
Juris sit actus ejusdem Juris sit in dis-
: tractus v. in servitute et manentis-
: sione - Item quia dissolutio v. revoca-
: tio dicitur esse ejusdem naturae, ut
est concessio v. productio uti v. sit in
Testamentis, quos si solemniter sunt
facta, in solemniter debent revocari
Inde in constructo est regula, quod
dicit: tenetur quodque eodem modo

Tollitur quo colligendum est idem
est de alijs, quos quia sparsim per
Jura prodita videmus; cumque in
de hoc late agat de iure, Hieronimus
Cagnolus, Gujaeus Revardus alij
celebres Auctores, idcirco Auctor ab
hoc supersedat, ne bis idem dicere vi-
deatur —

Ad finem Auctor concludit, quod
favente divina gratia hoc opus age-
rit et peregerit et nos quoque cum
illo, et quod etiam illi omnia sint
commendando nempe deo, et Bea-
tis Virgini, Matri ejus, totique Coe-
lesti Choro, omnibusque Sanctis,

Quoniam laudi et gloriæ non in-
;mento omnia cedere debent

Fine coronatur ubi semper opus

Laudes Iesus Xtus

ksiaznica@kc-cieszyn.pl